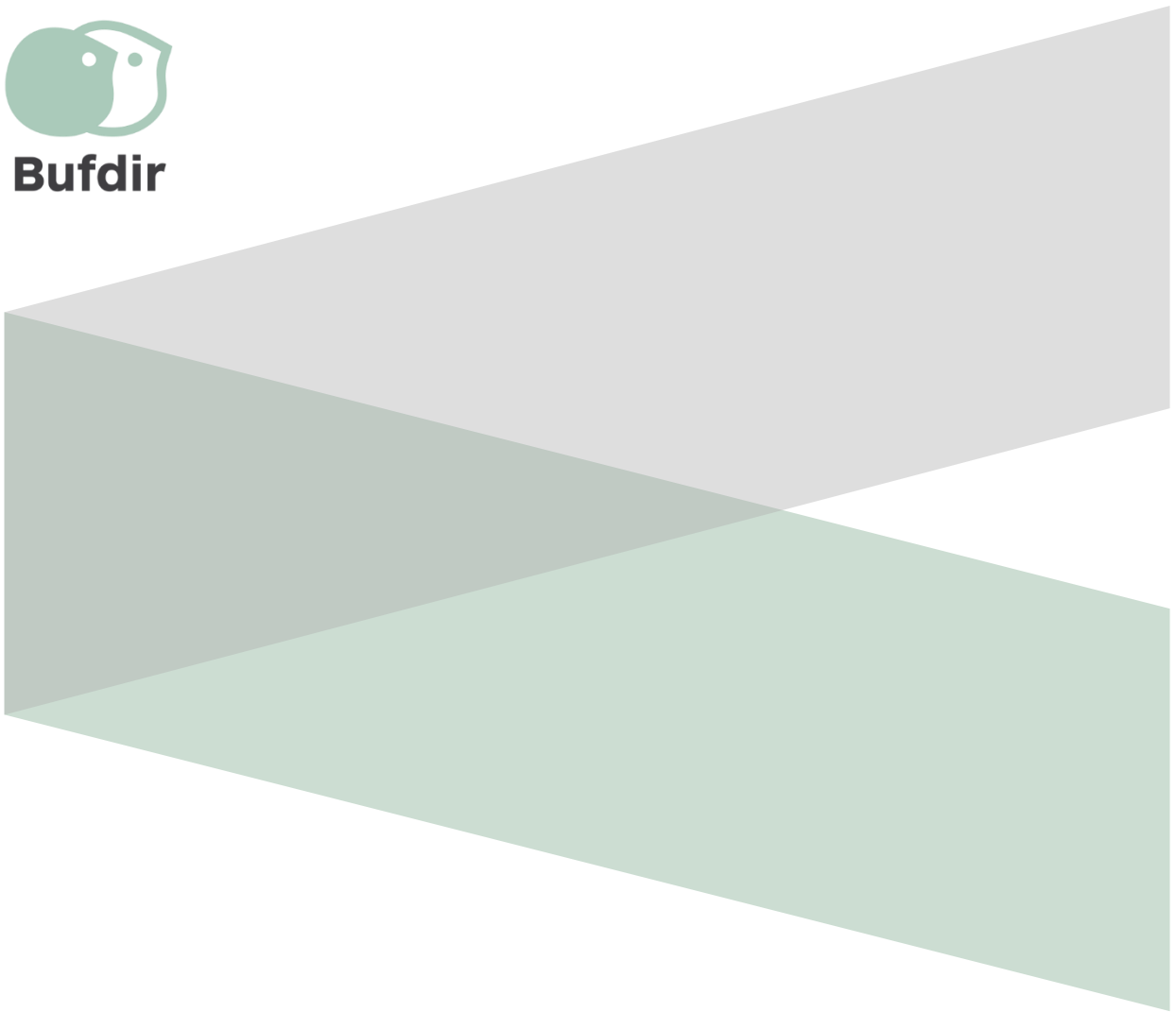

Årsrapport 2023

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet

Bufdir

Bufdir

BARNE-, UNGDOMS-
OG FAMILIEDIREKTORATET

Postadresse:
Postboks 2233
3103 Tønsberg

Besøksadresse:
Fredrik Selmers vei 3
0663 Oslo

Sentralbord:
466 15 000

Utgitt:
2024

ISBN:
978-82-8286-405-3

bufdir.no

Innhold

1. Leders beretning	5
2. Introduksjon til virksomheten og hovedtall.....	7
2.1 Virksomheten og samfunnsoppdraget.....	7
2.2 Organisasjon og ledelse	9
2.3 Utvalgte hovedtall	11
3. Mål og resultater.....	12
3.1 Overordnet vurdering av virkemidler og ressursbruk.....	12
3.1.1 Styrket bemanning i barnevernsinstitusjonene.....	12
3.1.2 Fordeling av midler	14
3.1.3 Kunnskapsgrunnlag.....	18
3.1.2 Digitalisering.....	20
3.2 Familie og oppvekst.....	22
3.2.1 Mål 1: Barns rettigheter blir bedre ivaretatt.....	23
3.2.2 Mål 2: Gode oppvekstvilkår som motvirker risiko for utenforskap blant barn og unge	28
3.2.3 Mål 3: Foreldre får hjelp til å gi god omsorg og løse konflikter	40
3.2.4 Adopsjon.....	53
3.2.5 Ekteskapsloven	57
3.3 Barnevern	58
3.3.1 Mål 5: Barn og foreldres rettssikkerhet skal ivaretas under hele barnevernssaken .	63
3.3.2 Mål 6: Barnevernet skal arbeide systematisk, kunnskapsbasert og tillitsskapende i møtet med barn, familier og andre tjenester.....	73
3.3.3 Mål 4: Barn og foreldre skal få hjelpetiltak tilpasset deres behov, og som bidrar til positiv endring. Tilbudet skal være likeverdig i hele landet.	91
3.3.4 Mål 7: Barn som trenger tiltak utenfor hjemmet, skal få et behovstilpasset og forutsigbart tilbud som fremmer trygghet og positiv utvikling – fosterhjem	100
3.3.5 Mål 7: Barn som trenger tiltak utenfor hjemmet, skal få et behovstilpasset og forutsigbart tilbud som fremmer trygghet og positiv utvikling – barnevernsinstitusjoner	105
3.4 Likestilling og diskriminering	124
3.4.1 Mål 8: Økonomisk selvstendighet og et likestilt arbeidsliv.....	126
3.4.2 Mål 9: Mindre kjønnsdelte utdanningsvalg	129
3.4.3 Mål 10: Bedre livskvalitet og styrkede rettigheter for lhbt+-personer, og større aksept for kjønns- og seksualitetsmangfold	133
3.4.4 Mål 11: Et samfunn uten vold og trakassering.....	139
3.4.5 Mål 12: Et samfunn uten rasisme og diskriminering	144
3.4.6 Mål 13: Like muligheter til deltakelse på alle samfunnsområder.....	148

3.4.7 Mål 14: Styrket universell utforming av samfunnet på de områdene hvor utfordringene er størst	152
3.4.8 Regionalt likestillingsarbeid.....	156
3.4.9 Mål 15: Fremme likestilling og hindre diskriminering gjennom internasjonalt multilateralt og bilateralt samarbeid. (FN, OECD, EU/EØS, Europarådet, Nordisk samarbeid og bilateralt samarbeid gjennom Likestilling for utvikling (LiFU)).	158
4. Styring og kontroll	160
4.1 Overordnet om styring og kontroll i virksomheten.....	160
4.2 Tilskudd.....	162
4.3 Regelverksforvaltning, inkludert EØS	163
4.4 Kjøp av barnevernstjenester	165
4.5 Eiendomsforvaltning.....	165
4.6 Sikkerhet og beredskap	165
4.7 Tilsyn fra riksrevisjonen	167
4.8 Personellmessige forhold	167
4.9 Aktivitets- og redegjørelsesplikten som arbeidsgiver i offentlig virksomhet.....	170
4.10 Aktivitets og redegjørelsesplikten som offentlig myndighet	178
4.11 Regjeringens fellesføringer	182
5. Vurdering av fremtidsutsikter	186
6. Årsregnskap	188
7. Vedlegg	210
8. Referanseliste	211

1. Leders beretning

2023 har vært et begivenhetsrikt, men også krevende år i Bufdir og Bufetat. Vi har særlig erfart utfordringer knyttet til finansiering av institusjonsplasser i barnevernet kombinert med mangel på tiltak og svært mange brudd på bistandsplikten. I løpet av 2023 har vi fått tilleggsbevilgninger på 680 millioner kroner til institusjonsbarnevernet samtidig som Bufetat selv har vurdert brudd på bistandsplikten ved 141 tilfeller. En krevende økonomisk situasjon kombinert med så mange barn som venter på et tilbud om institusjonsplass eller fosterhjem, er krevende å håndtere for alle som jobber i tjenestene. Det være seg kommunal barnevernstjeneste, Bufetat og ansatte og ledere på institusjon, men ikke minst for de barna eller ungdommene – og deres familier – som ikke får det tilbudet de har krav på.

Over tid fører denne situasjonen til slitasje i hele systemet. Jeg vil derfor gjerne berømme alle ledere og ansatte i våre tjenester i barnevernet og familievernnet, som gjør en formidabel innsats og strekker seg langt for å finne gode løsninger for alle barn, unge og familier som trenger våre tjenester – og samtidig anerkjenne hvor krevende det er at vårt apparat gjennom 2023 ikke har vært dimensjonert for å hjelpe alle raskt nok. Vi har jobbet systematisk med å øke kapasiteten i institusjonsbarnevernet gjennom inngåelse av flere avtaler med private leverandører og gjennom å bygge økt kapasitet i det statlige apparatet. Dette arbeidet tar tid og fortsetter i 2024 og 2025.

Til tross for utfordringer med kapasitet er det mange barn, unge og familier som får god hjelp av barnevernet og familievernnet. Det kommunale og statlige barnevernet har gjennom flere år jobbet systematisk med kunnskapsbasert praksis og helhetlige tjenester til barn og unge. Det arbeides mange steder systematisk med kompetanseutvikling, kompetansekrav, systematiske forløp og tiltak til hvert enkelt barn som trenger hjelp. Flere kommuner har i forlengelsen av barnevernsreformen jobbet systematisk med laget rundt barn, unge og deres familier, og satset på det forebyggende arbeidet. Evalueringen av barnevernsreformen understøtter dette, men peker også på at mange kommuner erfarer at det er krevende å jobbe med forebygging på tvers av alle kommunens tjenester og sikre eierskap til forebyggingsarbeidet i alle sektorer i kommunen.

2023 har også vært et år der vi gjennom flere enkeltsaker og rapporter har fått belyst hvor viktig, men vanskelig, det er å utforme gode helhetlige, tverrsektorielle tilbud til de barna og ungdommene som strever mest og trenger oss mest. Vi vet at barn og unge med sammensatte utfordringer som trenger hjelp fra flere offentlige instanser, ofte ikke får et tilbud som dekker deres behov fordi tjenestene ikke klarer å samarbeide godt nok. I etatssamarbeidet for utsatte barn og unge er ambisjonen at vi som etater skal jobbe mer samordnet for å sikre gode og helhetlige tjenester til alle barn og unge. Dette krever at vi ser virkemidlene våre i sammenheng – og sammen vurderer hvordan vi setter kommunene i stand til å brukerrete sine tjenester. For å få dette til må vi som etater jobbe på nye måter, være villige til å endre våre sektorvise virkemidler og utvikle en kultur for å samarbeide på tvers av sektorer. Dette er krevende, men helt avgjørende for at vi lykkes.

I Bufdir har vi gjennom 2023 jobbet systematisk med styring, styringsdokumenter, organisering, oppgaveløsning og bruk av teknologi for å sikre effektiv ressursutnyttelse og gode tjenester og

Leders beretning

produkter som treffer behovene til brukerne våre. Vi har gjennom en god og involverende prosess utviklet en ny virksomhetsstrategi for Bufdir og Bufetat som skal bidra til felles retning i arbeidet med å utvikle kvalitet i leveranser og tjenester. Vi har sammen med KS jobbet for å øke antall kommuner som tar i bruk nye fagsystemer for barnevernet, der barnevernfaglig kvalitetssystem er integrert for å sikre god kvalitet i saksbehandlingen på kommunalt nivå. Gode digitale verktøy og automatisert rapportering frigjør tid, og setter arbeidet med barn og familier i fokus. Det legger grunnlaget for en mer aktiv bruk av kunnskap til systematiske kvalitetsutviklingsprosesser. Vi er særlig opptatt av å skape trygghet og forutsigbarhet i våre tjenester for barn og ungdom med de største behovene. Tiltaksmangel og alvorlige hendelser i barnevernet forutsetter at vi jobber mer kunnskapsbasert også med risikohåndtering og forebygging. Dette fortsetter vi med i 2024.

Tusen takk til alle medarbeidere i Bufdir og Bufetat for meget god innsats og omstillingsevne gjennom et krevende år! Den jobben vi gjør er avgjørende for å skape trygge barndommer, gode oppvekstvilkår, og trygge familier i et inkluderende og likestilt samfunn.

Hege Nilssen
Direktør
Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet

2. Introduksjon til virksomheten og hovedtall

2.1 Virksomheten og samfunnsoppdraget

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) skal bidra til en trygg barndom, gode oppvekstvilkår og trygge familier i et inkluderende og likestilt samfunn.

Bufdir ble etablert i 2004 og er underlagt Barne- og familiedepartementet (BFD). I 2013 ble Bufdir fagdirektorat på området likestilling og ikke-diskriminering, hvor Kultur- og likestillingsdepartementet (KUD) er ansvarlig departement. Direktoratet har i tillegg ansvar for enkeltoppgaver om negativ sosial kontroll, æresrelatert vold og tvangsekteskap, som er underlagt Arbeids- og inkluderingsdepartementet (AID). Direktoratet har de siste årene hatt ansvar for internasjonal barnebortføring, som tidligere lå under Justis- og beredskapsdepartementet (JD).

Bufdir styrer Barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetat), som har ansvar for tjenesteutøvelsen i det statlige barne- og familievernet. I 2014 ble direktoratet fagdirektorat for det kommunale barnevernet, og har derfor fagansvar for hele barnevernsfeltet.

2.1.1 Bufdirs roller

Bufdir har en bred og sammensatt oppgaveportefølje, og ivaretar følgende roller i arbeidet med å løse samfunnsoppdraget.

2.1.1.0 Fagrollen

- **Faglig rådgiver for overordnede departementer.** Dette omfatter å gjennomføre utredninger og gi faglige råd til politikktutforming, basert på et oppdatert kunnskapsgrunnlag. Det innebærer også å gi faglige innspill til budsjett, lovutkast og stortingsmeldinger, og å framskaffe faktaopplysninger for å besvare spørsmål i Stortinget.
- **Fagorgan for sektoren, andre offentlige organer og allmennheten.** Bufdir utvikler, innhenter og formidler relevant kunnskap, gir råd, informerer og veileder på våre ansvarsområder. Dette gjør vi i tett dialog med brukerorganisasjoner, praksisfeltet og forskere.

2.1.1.1 Gjennomføringsrollen

- **Myndighetsutøvelse.** Bufdir tolker og forvalter en rekke lover, og behandler saker blant annet knyttet til barnevernsloven, adopsjonsloven, barneloven, krisesenterloven, ekteskapsloven og rettsferdsvederlagsordningen på vegne av departementet. Vi er også sentralmyndighet på barnevernområdet og ved barnebortføring internasjonalt. Vi administrerer en rekke tilskuddsordninger og er nasjonalt kontor for gjennomføringen av ungdomsdelen av EU-programmet Erasmus+.
- **Løpende iverksetting av vedtatt politikk.** Bufdir iverksetter vedtatt politikk på fagområdene våre ved å utarbeide og gjennomføre tiltak, prosjekter og handlingsplaner. Vi

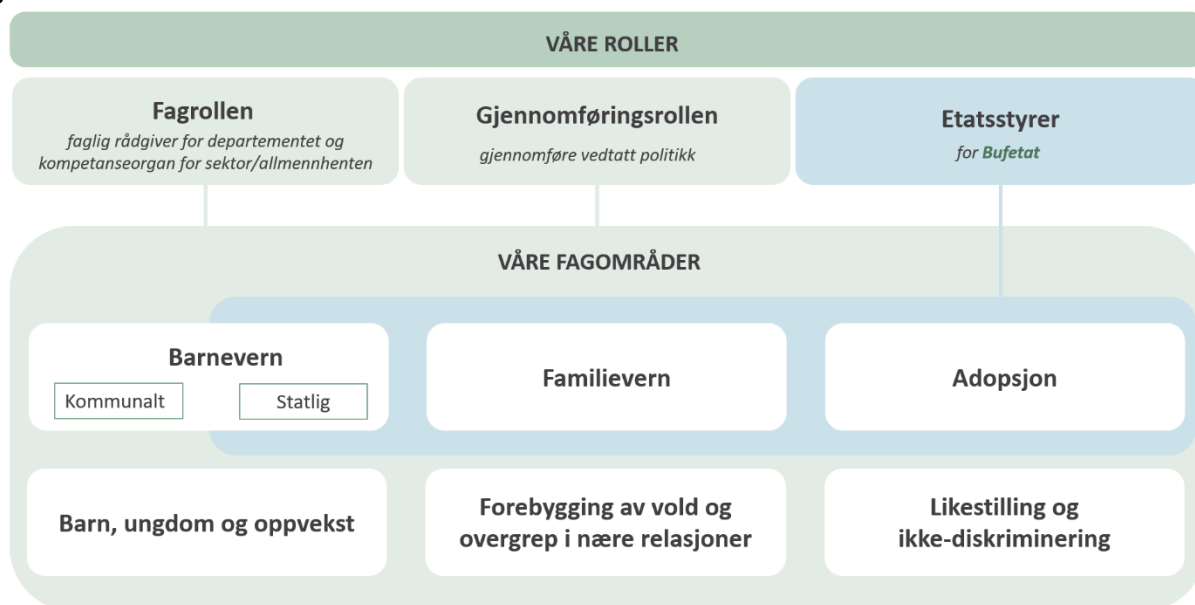
Introduksjon til virksomheten og hovedtall

gir også faglig veiledning, råd og retningslinjer til kommunene når det er disse som utgjør det operative nivået for iverksettingen.

2.1.1.2 Etatsstyrer

- **Styre, organisere og lede Bufetat.** En viktig del av gjennomføringsrollen er å være etatsstyrer for Bufetat. Gjennom den formelle styringen formidler Bufdir styringssignaler, organiserer, leder og utvikler Bufetats regioner, og følger opp etatens resultater.

Figur 1: Våre roller

Figurbeskrivelse: Figuren viser en illustrasjon av våre roller, slik de er beskrevet i tekst i kapittel 2.1.1 Bufdirs roller.

2.1.2 Strategi som setter retning for arbeidet vårt

I 2023 har Bufdir og Bufetat utarbeidet en felles virksomhetsstrategi. Stadig nye krav til effektivisering, omstilling og utvikling av offentlig sektor påvirker måten vi jobber på. Virksomhetsstrategien skal sikre at vi møter utfordringene som står foran oss og at vi løser samfunnsoppdraget på en god måte. Strategien er kortfattet, konkret og tar utgangspunkt i mål som er vedtatt i overordnede styringsdokumenter.

Strategien har seks strategiske ambisjoner:

- Vi leverer kunnskapsbaserte tjenester med utgangspunkt i brukernes behov.
- Vi jobber for faglig utvikling og økonomisk bærekraft i hele tiltaksapparatet.
- Vi utnytter mulighetene i teknologien.
- Vi etablerer gode arbeidsprosesser og samhandler på tvers.
- Vi utvikler og anvender vår kompetanse for å løse vårt samfunnsoppdrag.
- Vi jobber samordnet med tillitsbasert ledelse og praksis.

Introduksjon til virksomheten og hovedtall

Strategien fremhever også hvilke av FNs bærekraftsmål som står mest sentralt i virksomhetens arbeid. Det gjelder primært på området likestilling og ikke-diskriminering, men treffer også barnevern, foreldrestøtte og vold i nære relasjoner.

- Bærekraftsmål 1: Utrydde fattigdom
- Bærekraftsmål 3: God helse og livskvalitet
- Bærekraftsmål 5: Likestilling mellom kjønnene
- Bærekraftsmål 10: Mindre ulikhet
- Bærekraftsmål 16: Fred, rettferdighet og velfungerende institusjoner
- Bærekraftsmål 17: Samarbeid for å nå målene

2.1.3 Samarbeid med andre

Tjenestene i velferdssamfunnet er komplekse og sammensatte. For å gi brukerne et best mulig tilbud må sektorer, etater og ikke minst direktorater samarbeide godt på tvers. Etatssamarbeidet for utsatte barn og unge er et viktig bidrag i å samordne statens innsatser overfor kommuner og statlige tjenester. Under ledelse av Bufdir jobber 13 etater sammen for å få til bedre samordnede tjenester og mer helhetlig innsats, uavhengig av hvilken tjeneste eller forvaltningsnivå som er ansvarlig.

For å løse samfunnsoppdraget vårt må Bufdir også samarbeide tett med statsforvaltere, kommuner, og en rekke andre aktører. Noen av de viktigste samarbeidspartnere våre er KS, Barneombudet, Likestillings- og diskrimineringsombudet, Utdanningsdirektoratet, Helsedirektoratet, Politidirektoratet, Integrerings- og mangfoldsdirektoratet, Direktoratet for e-helse, Helsetilsynet, Statsbygg, statsforvalterne, arbeidslivets parter, og brukerorganisasjoner innen våre fagområder.

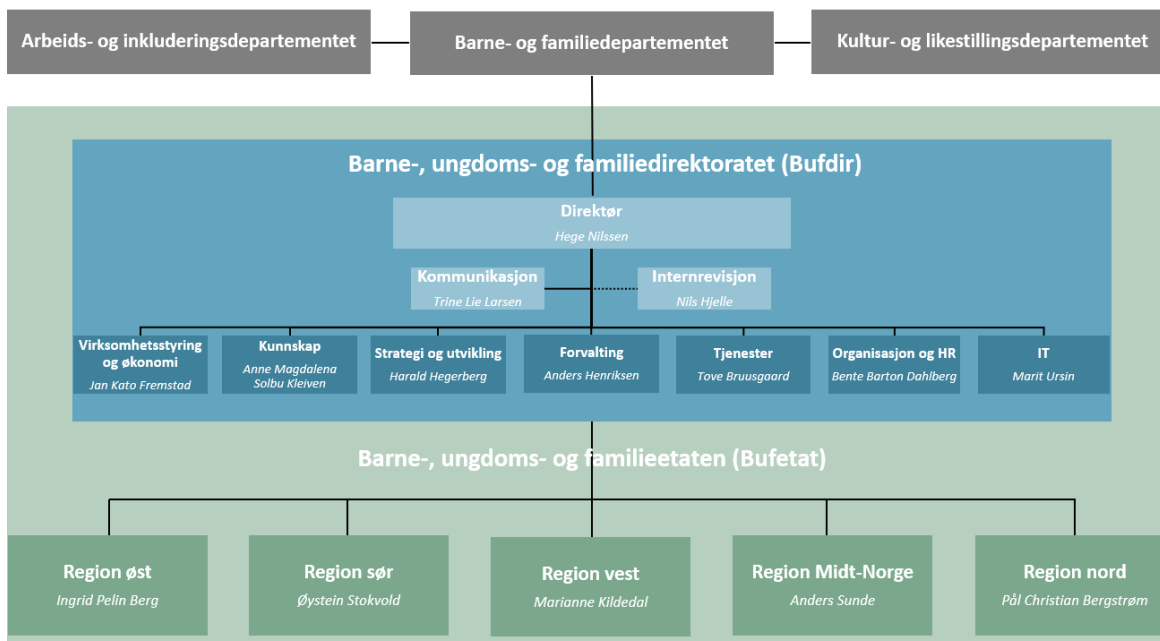
2.2 Organisasjon og ledelse

Bufdir har i underkant av 500 ansatte som fra og med 1. september 2023 er organisert i syv divisjoner, en stab og en enhet for internrevisjon. Direktoratet har kontorlokaler i Oslo og Tønsberg, og har i tillegg enkeltmedarbeidere ved andre lokasjoner. Bufetat har i underkant av 6 500 ansatte. Regionene har regionskontorer i Lillestrøm, Tønsberg, Bergen, Trondheim og Alta, mens tjenestetilbudet er spredt ut over hele landet.

Direktøren i Bufdir er øverste leder for Bufetat, og har det overordnede ansvaret for all aktivitet i både Bufdir og Bufetats regioner. Styringen skjer gjennom formelle linjer, men leder- og direktørmøter er viktige rådgivende organer. Lovpålagte råd og utvalg som IDF og Arbeidsmiljøutvalget ivaretar medbestemmelsen, og en rekke eksterne samarbeidsarenaer gir Bufdir viktige innspill og råd fra brukere og andre.

Hver av Bufetats regioner ledes av en regiondirektør som er ansvarlig for hele regionens virksomhet og ansvarsområder. Bufdir delegerer myndighet til regiondirektørene gjennom instruks og årlig disponeringsbrev. Regiondirektøren har igjen adgang til å delegerer ansvar og ressurser til underliggende enheter som har ansvar for Bufetats tjenester lokalt.

Figur 2: Organisasjonskart 2023 for Bufdir og Bufetat.

Figurbeskrivelse: Figuren viser Bufdirs organisasjonskart per. 15. mars 2024. Bufdir ledes av Direktør Hege Nilssen. Deretter kommer de to stabene kommunikasjon og internrevisjon, og de syv divisjonene virksomhetsstyring og økonomi, kunnskap, strategi og utvikling, forvaltning, tjenester, organisasjon og HR samt IT. Derunder ligger Bufetat med de fem regionene øst, sør, vest, Midt-Norge og nord.

2.2.1 Organisatoriske endringer i Bufdir i 2023

I 2023 har Bufdir foretatt en gjennomgang av sin organisasjon og oppgaveportefølje med målsetting om at organisasjonskartet bedre skal understøtte oppgaveløsningen og leveransene i direktoratet. Fra og med 1. september ble organisasjonskartet og oppgaveporteføljen endret slik at direktoratet nå består av syv divisjoner, der divisjon for Organisasjon og HR og IT-divisjonen er nye divisjoner som skal bidra til mer målrettet satsning på strategisk HR og digitalisering.

Høsten 2023 startet direktoratet en oppgavegjennomgang mellom divisjonene og fordelingen av oppgaveporteføljene mellom divisjoner og avdelinger. Endelig resultat av denne gjennomgangen vil foreligge våren 2024.

2.2.2 Organisering i Bufetat

Bufetat er organisert i fem regioner. Regiondirektøren har ansvar for å utvikle regionen slik at den kan oppnå mål og løse utfordringer med utgangspunkt i en funksjonsmodell med to nivåer, som setter felles rammer for organiseringen av etaten. Direktoratet og etaten ble i 2023 enige om å se på utvikling av rammer for organisering på enkelte prioriterte funksjoner for bedre å understøtte krav til oppgaveløsning og digitalisering.

Faste funksjoner og oppgaver er delegert til regionene. I dag er regionene delegert ansvar for ti spisskompetansemiljøer, som har et nasjonalt ansvar for opplæring, kvalitetssikring og veiledning av faglig praksis i tjenestene. I tillegg er det opprettet fem nasjonale enheter, og deler av ansvaret for adopsjon er delegert Region øst.

2.3 Utvalgte hovedtall

Tabellene under viser virksomhetens utvalgte nøkkel- og volumtall de tre siste årene. Utviklingen kommenteres nærmere i kapittel 3.

Tabell 1: Nøkkeltall 2021-2023.

Nøkkeltall	2021	2022	2023
Antall ansatte	6 345	6 518	6 464
Antall avtalte årsverk	4 074	3 981	3 955
Antall utførte årsverk	3 961	3 970	4 042
Samlet tildeling post 01-99	10 833 229 000	10 777 198 000	11 843 984 000
Utnyttelsesgrad post 01-29	97 %	99 %	99 %
Driftsutgifter	8 085 172 140	8 433 298 003	9 558 781 432
Lønnsandel av driftsutgifter	51 %	50 %	48 %
Lønnsutgifter per årsverk	1 051 004	1 052 237	1 128 567

Tabell 2: Volumtall 2021-2023.

Volumtall	2021	2022	2023
Antall bekymringsmeldinger i nye saker til kommunalt barnevern*	53 331	49 496	52 181
Antall barn i fosterhjem og beredskapshjem ved utgangen av året*	8 883	8 464	8 176
Antall barn i barnevernsinstitusjoner i løpet av året**	1 476	1 378	1 392
Antall nye barn med vedtak om omsorgsovertakelse i løpet av året	651	675	709
Antall enslige mindreårige asylsøkere under 15 år som ankom omsorgssentre i løpet av året	79	205	157
Familier som har hatt første samtale på familievernkontoret	41 801	43 212	42 574
Utenlandsadopsjon, ankomne barn til Norge	62	45	37
Antall besvarte spørsmål på ung.no	104 612	109 041	112 592
Antall besøk på bufdir.no	4 160 472	4 011 584	3 501 575

* Tallet er basert på foreløpige KOSTRA-tall. Endelige tall for 2023 publiseres i juni 2024.

** Utenom Oslo

3. Mål og resultater

3.1 Overordnet vurdering av virkemidler og ressursbruk

Offentlig sektor forventes å levere stadig bedre tjenester, samtidig som det økonomiske handlingsrommet blir strammere. For å kunne levere effektive tjenester av høy kvalitet er det derfor nødvendig at vi bruker ressursene våre riktig, og på de riktige tingene.

Lønn utgjør om lag halvparten av kostnadene i direktoratet og regionene. Hvordan vi bruker våre ansatte gir derfor en indikasjon på virksomhetens prioriteringer. Bufdir forvalter også betydelige tilskuddsmidler, som er et viktig virkemiddel for å stimulere til ønsket adferd og retning utenfor egen organisasjon. I tillegg til økonomiske virkemidler er digitalisering og styrking av kunnskapsgrunnlaget svært viktige virkemidler i Bufdirs arbeid.

3.1.1 Styrket bemanning i barnevernsinstitusjonene

Direktoratet og regionene hadde til sammen 6 464 ansatte ved utgangen av 2023 (se tabell under). Det er omtrent det samme som året før, men det har vært noe bevegelse mellom tjenesteområdene. Det har vært en økning i både antall ansatte og utførte årsverk i institusjonsbarnevernet og i omsorgssentre for enslige mindreårige asylsøkere. Å styrke bemanningen i barnevernsinstitusjonene gjennom økt bemanningsfaktor og kompetanse har vært en villet utvikling. Økningen i bemanningen i omsorgssentrene skyldes at det bodde flere barn på sentrene i 2023 enn året før. I sentre for foreldre og barn og fosterhjemstjenesten har det vært en reduksjon i antall ansatte og årsverk grunnet overføring av ansvar til kommunene, samt en dreining i tjenestetilbudet til disse målgruppene. Det er lite endringer på øvrige tjenesteområder.

Mål og resultater

Tabell 3: Antall ansatte 2016–2023.

Antall ansatte	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Bufdir	275	283	283	318	316	333	497	493
BSA*	235	222	195	190	167	164	-	-
Regionene	5 853	5 897	5 719	5 713	5 435	5 848	6 021	5 971
Totalt antall ansatte	6 361	6 402	6 197	6 221	5 918	6 345	6 518	6 464

*BSA ble innlemmet i Bufdir i 2022

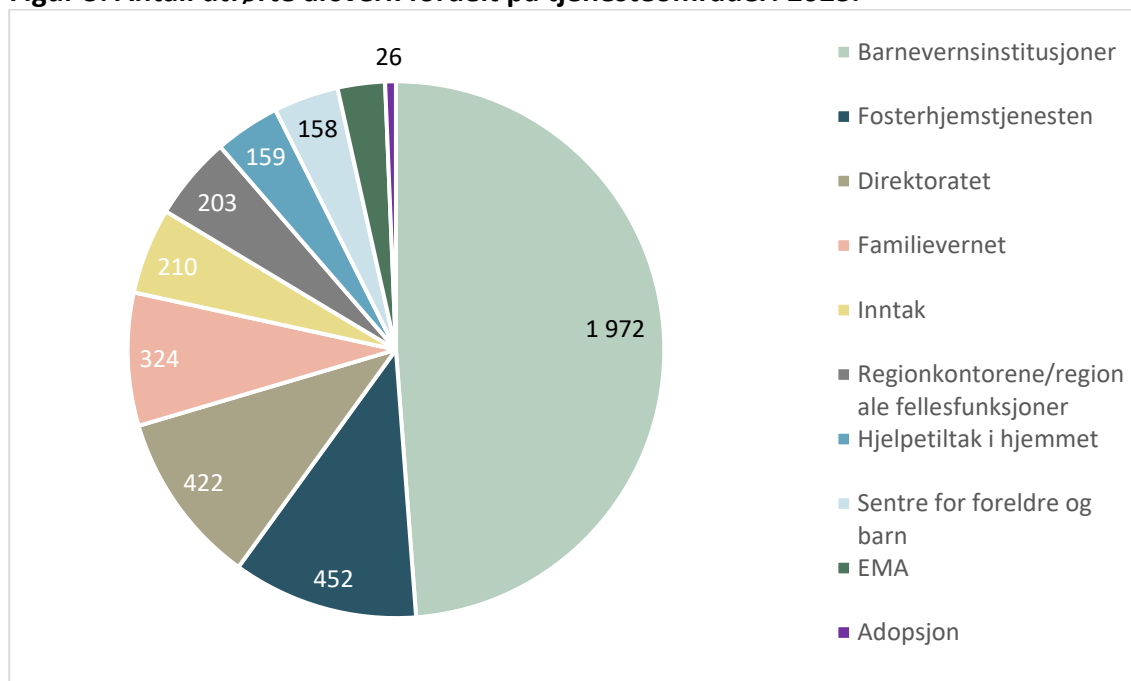
Tabell 4: Antall årsverk 2016–2023.

Antall årsverk	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Antall avtalte årsverk	-	-	-	3 903	4 092	4 074	3 981	3 955
Antall utførte årsverk	3 846	3 838	3 801	3 761	3 920	3 961	3 970	4 042

Det ble utført totalt 4 042 årsverk i direktoratet og regionene i 2023. Som figur 3 viser, ble det utført cirka 3 400 årsverk i det statlige barnevernet, som er 400 flere enn i 2022. Av disse ble 1 972 utført i barnevernsinstitusjonene, 452 i fosterhjemstjenesten, 1 210 i enhet for inntak, 158 i sentre for foreldre og barn, 159 i forbindelse med hjelpetiltak i hjemmet og 115 i omsorgssentre for mindreårige asylsøkere.

I familievernet ble det utført 324 årsverk på de statlige familievernkontorene, og 26 årsverk ble utført tilknyttet adopsjon. Til sammen 625 årsverk ble utført i direktoratet og av ansatte i regionene i sentrale fellesfunksjoner.

Figur 3: Antall utførte årsverk fordelt på tjenesteområder. 2023.

Figurbeskrivelse: Figuren viser et kakediagram med fordelingen av antall utførte årsverk i 2023. Kilde: SAP

Antall avtalte og utførte årsverk er tilnærmet identisk for de fleste områder, unntatt i barnevernsinstitusjonene og omsorgssentre for enslige asylsøkere (se figur 3). Hovedårsaken er at vi der har et stort antall midlertidige stillinger og deltidsstillinger i beredskap for ikke planlagt fravær. Disse har ikke avtalt stillingsprosent, og inngår derfor ikke i avtalte årsverk, men regnes med i utførte årsverk.

Av totalt antall ansatte er 2 137 midlertidige tilsetninger. De fleste midlertidig ansatte jobber i etatens barnevernsinstitusjoner. Turnus og arbeidstidsordninger, sykefravær og permisjoner krever fleksibilitet i bemanningen, og uforutsette og akutte situasjoner gjør at midlertidige og timelønnede er en nødvendig del av bemanningen. I 2023 har det vært en reduksjon i antall midlertidige tilsetningsforhold på omtrent 100 stillinger. Dette kan forklares med stor oppmerksomhet på turnus, turnusplanlegging og reduksjon av deltidsstillinger.

3.1.2 Fordeling av midler

Buudir og Bufetat hadde en samlet tildeling på 11,84 milliarder kroner i 2023, og et regnskapsresultat på 11,81 milliarder kroner. Rundt 7,9 milliarder kroner ble brukt på barnevern. Det utgjorde 67 prosent av de totale utgiftene, og inkluderer både Bufetats egne tjenester og kjøp av private. Barnevernsinstitusjoner som sto for 5,3 milliarder kroner, i underkant av 1,5 milliarder kroner ble brukt på fosterhjem, mens utgiftene til inntak, hjelpetiltak og sentre for foreldre og barn lå på i overkant av 200 millioner kroner hver. 354 millioner kroner ble brukt på omsorgssentre for mindreårige asylsøkere.

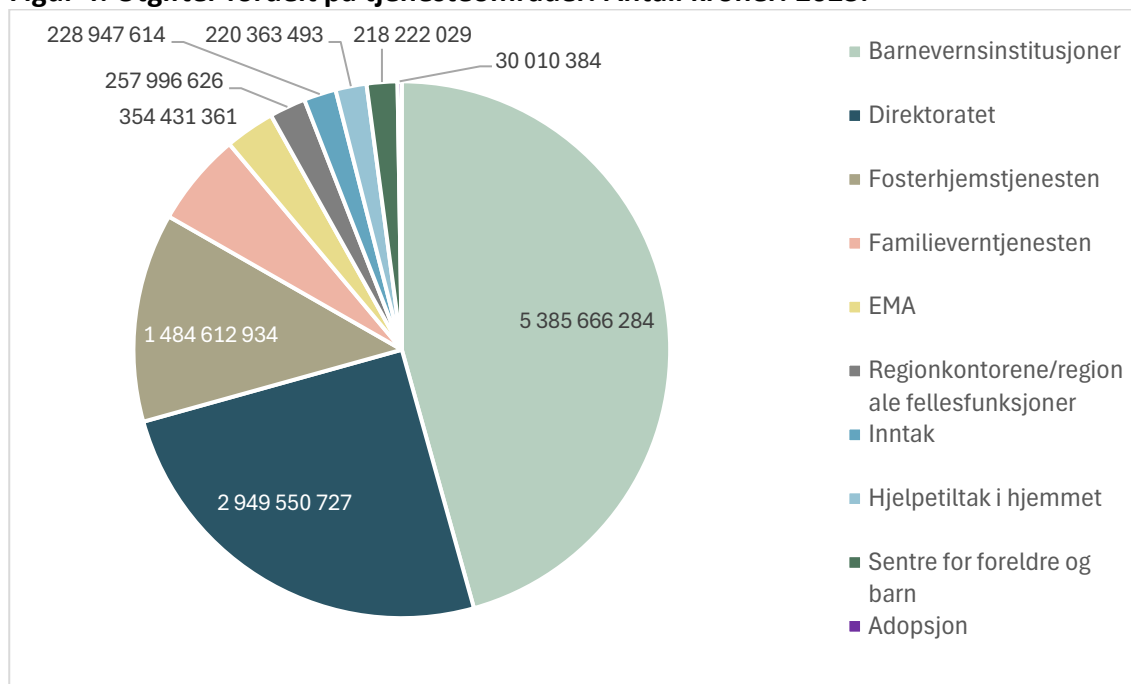
663 millioner kroner ble brukt i familievernet, 30 millioner kroner i arbeidet med adopsjon og 258 millioner kroner til driften av fellesfunksjoner i regionene. Utgifter til direktoratet endte på cirka

Mål og resultater

2,9 milliarder kroner. Beløpet inkluderer blant annet betydelige tilskudd til inkludering av barn og unge, funksjonshemmedes organisasjoner og forskning og kompetanseutvikling i barnevernet.

I tillegg til utgiftene som vises i figur 4 har direktoratet gitt belastningsfullmakt til andre aktører, i hovedsak til statsforvalter for oppfølging av kompetansesatsingen i det kommunale barnevernet.

Figur 4: Utgifter fordelt på tjenesteområder. Antall kroner. 2023.

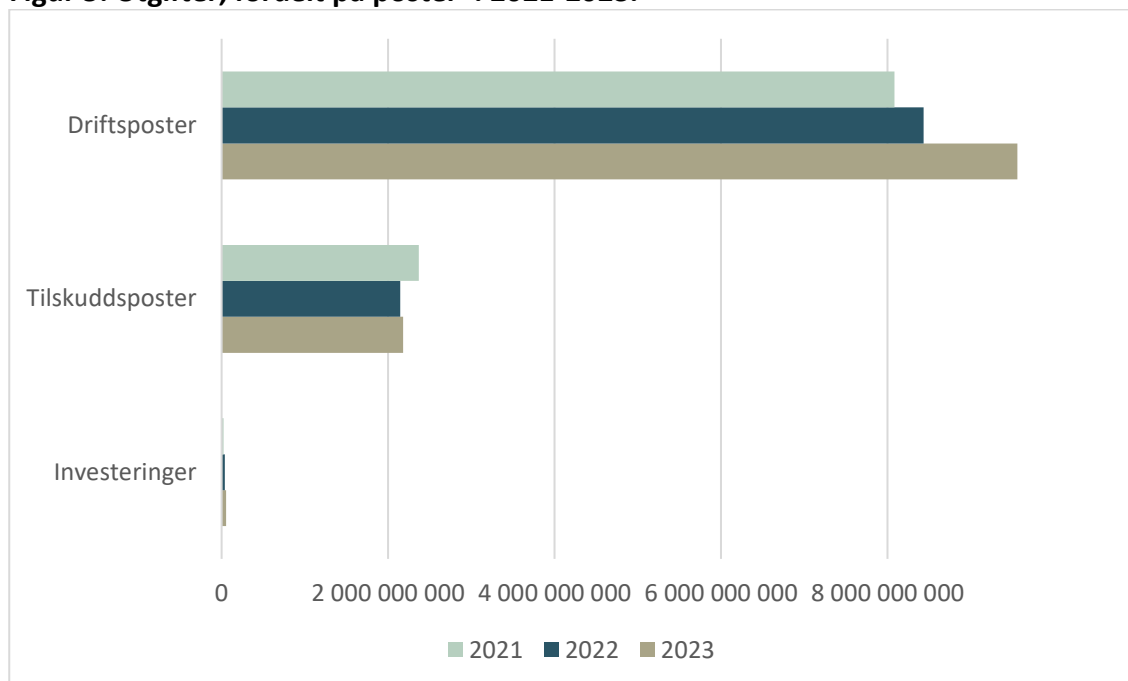

Figurbeskrivelse: Figuren viser et kakediagram med utgifter fordelt på tjenesteområder i 2023. Kilde: Unit4

Ser vi på samlet tildeling fordelt per post fordeler den seg med cirka 81 prosent på driftsposter og cirka 19 prosent på tilskuddsposter. Utgifter til investeringer utgjør en ubetydelig andel, og består i hovedsak av investeringsutgifter ved flytting og etablering av nye avdelinger, og oppgradering av IKT-utstyr. Figur 5 viser utviklingen de siste tre årene.

Mål og resultater

Figur 5: Utgifter, fordelt på poster*. 2021-2023.

Figurbeskrivelse: Figuren viser et stolpediagram med fordeling av utgifter på de ulike poster. Driftsposter er med over 9,56 milliarder kroner den største posten i 2023. Deretter kommer tilskuddsposter med litt over 2,18 milliarder kroner og investeringer med i underkant av 54 millioner kroner. Kilde: Årsregnskap.

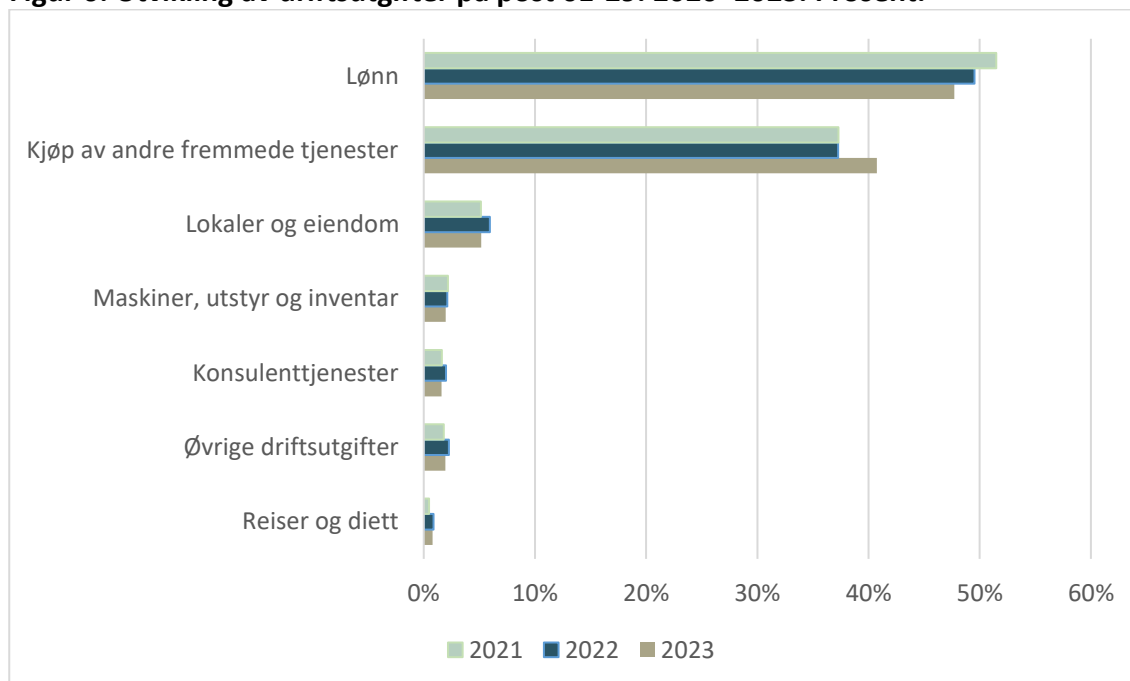
*Finansutgifter er ikke tatt med da beløpet er marginalt.

I 2023 var driftsutgiftene (post 01-29) på 9,6 milliarder kroner (se figur 6). Beløpet inkluderer alle utgifter ført på våre egne kapitler i statsregnskapet, samt utgifter over andre kapitler hvor vi har mottatt fullmakter.

Totalt 88,5 prosent av driftsutgiftene gikk i 2023 til lønn og kjøp av andre fremmede tjenester, som i hovedsak består av egen drift av barnevernet og kjøp av plasser i barneverninstitusjoner og fosterhjem.

Mål og resultater

Figur 6: Utvikling av driftsutgifter på post 01-29. 2020–2023. Prosent.

Figurbeskrivelse: Stolpediagrammet i figuren viser at andelen av driftsutgifter som går til lønn har hatt en nedgang på 3,8 prosentpoeng mellom 2021 og 2023. Kjøp av andre fremmede tjenester har hatt en økning på 3,5 prosent i samme periode. Andelen som går til øvrige driftsutgifter og til reiser og diett har hatt økningen mellom 0,2 og 0,3 prosentpoeng. Andelen maskiner, utstyr og inventar har hatt en nedgang på 0,2 prosentpoeng. Resten er uendret.
Kilde: Årsregnskap

Utviklingen av driftsutgiftene har vært relativt stabil de siste årene. Andel lønn av driftsutgiftene er nedadgående, fra 51,5 prosent i 2021 til 47,7 prosent i 2023. Andel utgifter knyttet til kjøp av andre fremmede tjenester har økt fra 37,3 prosent i 2021 til 40,8 prosent i 2023, hovedsakelig knyttet til økning i kjøp av barnevernstjenester på grunn av høyere priser og økte antall plasser. Utnyttelsesgraden på driftspostene var på 99 prosent i 2023, tilsvarende som i 2022.

Bufdir tildelte i 2023 i underkant av 2,2 milliard kroner i tilskudd (post 50-87) til et bredt spekter av tilskuddsmottakere på alle direktoratets fagområder (se tabell nedenfor). Tilskuddene tildeles gjennom tilskuddsordningene våre, eller som øremerkede tilskudd. Samlede tildelinger i form av tilskudd utgjør om lag en femtedel av total tildeling, og er et sentralt virkemiddel for å nå målene våre.

Mål og resultater

Tabell 5: Tilskudd (post 50-87) 2023.

	2021	2022	2023	Endring 22-23 (%)
Tilskudd til kommuner og fylkeskommuner	845 090	711 565	573 900	-19 %
Tilskudd til ikke-finansielle foretak	343 637	90 539	131 944	46 %
Tilskudd til utenlandsadopsjon	5 443	6 987	2 979	-57 %
Tilskudd til ideelle organisasjoner	1 174 363	1 311 029	1 428 157	9 %
Tilskudd til statsforvaltningen	-	26 948	42 704	58 %
Tilskudd til utlandet	-	-	385	
Sum totalt	2 368 533	2 147 069	2 180 069	2 %

Beløp i 1 000 kroner.

Utbetalingene var i 2023 cirka 33 millioner kroner høyere enn i 2022. Reduksjonen er i hovedsak knyttet til at refusjonsordningen for kommunale utgifter til barnevernstiltak ble avviklet i 2022 og overført til kommunenes rammetilskudd.

Bufdir forvalter 22 tilskuddsordninger og tildelte i overkant av 1,6 milliarder kroner i drifts- og prosjektmidler gjennom disse i 2023. I tillegg er det utbetalt øremerkede tilskudd. For en oversikt, se vedlegg 2f «Tilskudd 2023».

3.1.3 Kunnskapsgrunnlag

Bufdir har sektoransvar for kunnskapsutviklingen på områdene barnevern, familievern, krisesenter og adopsjon. Videre har Bufdir et sektorovergripende ansvar for forskning på områdene vold og overgrep i nære relasjoner, oppvekst og levekår samt likestilling og ikke-diskriminering. Det betyr at Bufdir har en pådriverrolle og et samordningsansvar overfor relevante direktorater om forskning på disse fagområdene. Vi bidrar blant annet til utvikling, utveksling og formidling av kunnskap på tvers av aktuelle sektorer. Bufdir har flere samarbeidsprosjekter med Helsedirektoratet (Hdir), blant annet om en kunnskapsinnhenting om informasjons- og hjelpetilbud til barn mellom 9 og 12 år, altså de som ikke omfattes av ung.no.

Ansvarsområdene til Bufdir er karakterisert som forskningssvake. Det vil si at det til dels er store kunnskapsbehov på områdene Bufdir arbeider innenfor. På noen områder får Bufdir midler stilt til disposisjon for forskning. Prioritering av forskningsprosjekter skjer ved hvert årsskifte i forbindelse med budsjettprosessen. Innsatsen prioriteres ut fra tilgjengelige ressurser, der behovene er størst, samt at oppdrag fra departementene prioriteres. Bufdirs langtidsplan for forskning og evaluering legger overordnede føringer for prioritering av hvilke forskningsprosjekter som skal igangsettes (Bufdir, 2022).

Gjennom forskningsinnsatsen i direktoratet, bidrar vi til kunnskapsutvikling på flere av direktoratets ansvarsområder, som igjen bidrar til at departementenes sektoransvar for forskning fylles. Svært mange av prosjektene er knyttet til økt kunnskap om praksis, som igjen skal bidra til tjeneste- og metodeutvikling til det beste for de som mottar tjenester.

Mål og resultater

Nedenfor følger en overordnet oversikt over forskningsporteføljen. I tabellene har vi både tatt med de prosjektene som ble fullført i 2023 (14 prosjekter) og de som var pågående, men ikke ferdigstilt (36 prosjekter) – til sammen 50 prosjekter.

Tabell 6: Forskningsprosjekter fordelt på område og økonomisk totalramme. 2023.

	Antall prosjekter	Økonomisk totalramme
Barnevern	15	90 207 304
Familie og samliv	9	68 499 936
Vold og overgrep	6	27 090 017
Likestilling og ikke-diskriminering	12	25 550 000
Annet	1	24 384 906
Oppvekst	2	13 000 000
Funksjonsnedsettelse	5	3 180 000
Totalsum	50	251 912 163

Tabellen viser at det meste av Bufdirs forskningsmidler ble brukt til forskning på barnevernsområdet. Det ble også brukt betydelige midler til forskning innen familie og samliv, hovedsakelig knyttet til familievernet. Forskningsmidlene til de andre fagfeltene er atskillig lavere. Det er kun ett prosjekt i kategorien "Annet". Det er et stort prosjekt om langtidskonsekvensene av koronaepidemien for oppvekst og likestilling som er finansiert fra flere ulike kapitler i statsbudsjettet.

Gjennomsnittsbeløpet for forskningsprosjektene er mye høyere på noen fagområder enn andre. Dette handler i hovedsak om at Bufdir på noen områder har færre muligheter til å prioritere store forskningsinnsatser. Prosjekter på feltene barnevern og familie/samliv er gjennomgående større og mer langvarige, enn for eksempel prosjekter om likestilling og funksjonsnedsettelse. Dette vises i tabell 6 når man sammenligner antall prosjekter og den økonomiske rammen totalt innenfor hvert fagområde.

3.1.1.0 Kunnskapsprodusenter

Bufdir brukte i 2023 mest midler til forskning på prosjekter som gjennomføres som samarbeid mellom ulike sektorer og av instituttsektoren, etterfulgt av universitets- og høyskolesektoren (UH-sektoren). Det går også midler til konsulentsektoren.

Store forskningsprosjekter gjennomføres ofte som samarbeid mellom ulike sektorer. De store forskningsprosjektene har gjennomsnittlig betydelig høyere budsjett enn andre prosjekter. Også prosjektene med UH-sektoren har relativt høy gjennomsnittsverdi, mens prosjektene som gjennomføres av instituttsektoren og konsultantselskaper, har lavere gjennomsnittsverdi.

I kategorien «Annet» er det FHI som er leverandøren for fleste prosjektene. I all hovedsak handler dette om å få oppsummert kunnskap.

Tabell 7: Forskningsprosjekter fordelt på leverandør og økonomisk totalramme. 2023.

	Antall prosjekter	Økonomisk totalramme
Institutt	17	69 399 954
Samarbeid mellom ulike sektorer	7	68 898 115
UH-sektor	9	54 258 127
Konsulent	8	35 250 000
Annet	9	24 105 967
Totalsum	50	251 912 163

3.1.2 Digitalisering

Teknologiens høye utviklingstakt og utbredelse åpner for nye muligheter til å utvikle både virksomheten og våre tjenester. Det er store forventninger til at dialog og informasjonsformidling kan skje digitalt, både til innbyggere, sektoren og andre samarbeidspartnere. Sentralt i Bufdir og Bufetat sin virksomhetsstrategi, ligger ambisjonene om å ta utgangspunkt i brukernes behov, samhandling på tvers av sektorer og forvaltningsnivåer, og å utnytte mulighetene i teknologien på en bærekraftig måte. Gjennom dette kan vi skape kvalitetsgevinster innenfor vårt sektoransvar, og sikre at andre sektorer og samarbeidspartnere kan arbeide sammen med oss på en effektiv og forutsigbar måte.

Vårt nettsted bufdir.no spiller en sentral rolle i virksomhetens digitale satsinger og tilstedeværelse. I 2023 har vi gjort et betydelig arbeid i å møte nye krav til universell utforming i WCAG 2.1. Vi har også etablert nye verktøy for nettstedsanalyse og ny løsning for videofremvisning. Dette var nødvendig for å sikre brukernes personvern, i henhold til GDPR. Nye regulatoriske krav kan gi bedre løsninger for brukerne og et mer profesjonelt nettsted. Det setter også nye krav til hvilken kompetanse, organisering og ressursbruk Bufdir og Bufetat må ha for å sikre trygge digitale løsninger. Blant forbedringene i løpet av året, er det blant annet lansert oppgradert kommunemonitorer for statistikk på barnevern og barnefattigdom, med flere nye mulighet for brukerne til å sette sammen og visualisere data knyttet til barnevernet i kommunene.

I løpet av året har det vært om lag 3,7 millioner besøk på bufdir.no, som er en nedgang fra om lag 4 millioner besøk i 2022 (Kilde: Google analytics og Matomo). For fosterhjem.no hadde vi rundt 2 000 påmeldinger til informasjonsmøter, noe som er en markant nedgang fra om lag 3 000 påmeldinger i 2022 (Kilde: ROS). De høyere tallene i 2022 knyttes til økt pågang rundt krigen i Ukraina i første halvår av 2022. Svingninger over tid må påregnes, og særlig i perioder med store endringer og uro. Våre nettjenester må derfor hele tiden videreutvikles og markedsføres med budskap som er aktuelle og gir målbare resultater.

Ung.no har fortsatt vekst i besøk og antall spørsmål. Med over 22 millioner besøk i 2023 er tjenesten svært viktig for selvhjelp og livsmestring for ungdom. Spørsmål- og svartjenesten besvarte 112 000 spørsmål, en økning på 2 000 spørsmål sammenlignet med 2022. I 2023 har DigiUng-samarbeidet etablert en varig styringsstruktur, som erstatter programstrukturen som har rammet inn det tverrsektorielle prosjektarbeidet med å lage gode digitale verktøy for ungdom. Fra januar 2024 er den nye strukturen aktiv, og totalt 18 virksomheter har vært invitert til å gi innspill til modell for DigiUng-samarbeidet over i varig struktur.

Mål og resultater

Gjennom barnevernfaglig kvalitetssystem (BFK) tilbys kommunalt barnevern en digital struktur for støtte til prosesser og tilgang til oppdatert faglig og juridisk innhold. I 2023 har BFK blitt tatt i bruk i over 100 kommuner gjennom at de har innført nye IKT-systemer for barnevernet. I 2023 har disse kommunene ytterligere gevinster av å kunne rapportere automatisk fra sine fagsystemer til Bufdir og SSB. Med nye og oppdaterte arbeidsverktøy kan de kommunale barnevernstjenestene bruke mer av tiden sin på barn og familier. Bufdir forventer at ytterligere 100 nye kommuner vil ha nye fagsystemer i løpet av 2024.

Det er store forventinger til bruk av kunstig intelligens. Som med all ny teknologi er det også et tilhørende risikobilde som må undersøkes og håndteres. I 2023 har ung.no innført kunstig intelligens som støtteverktøy i spørretjenesten. Løsningen foreslår relevante artikler, chattetjenester og digitale selvhjelpsverktøy som kan inngå i de svarene som ungdommene mottar. Målet med dette er effektivisering og sikre kvalitet. Ung.no bruker også kunstig intelligens for å avdekke om det er lagt inn personlige opplysninger i spørsmålene fra ungdommene, slik at vi kan ivareta deres personvern i henhold til personvernforordningen (GDPR).

Data som produseres i Bufdir og Bufetat sine egne fagsystemer kan bidra til bedre kunnskapsgrunnlag og styringsinformasjon. Fagsystemene gir faglig støtte til tjenesteprosessene og saksbehandlingen, og data fra fagsystemene blir produsert og brukt av tjenestene i hver enkelt sak. Både fagsystemene for familievern og det statlige barnevernet har behov for betydelig modernisering, og det vil være aktuelt å se på utviklingsmuligheter som omfatter alle aktørene innenfor vårt sektoransvar. Det finnes framtidige muligheter for å produsere et datagrunnlag som kan forstås og benyttes helhetlig i sektoren, og som kan korte ned tiden og gi høyere kvalitet i samhandlingen mellom for eksempel Bufetat og kommunene. I dette arbeidet blir det viktig å bygge videre på prinsippene og de investeringene som er gjort sammen med kommunene i DigiBarnevern.

Med teknologiske muligheter kommer også et endret teknologisk utfordringsbilde. Det er nye krav til sikkerhet og tilgjengelighet. I 2023 ble det avdekket at et antall digitale bekymringsmeldinger ikke hadde kommet fram til barnevernstjenestene. Bufdir ledet en gjennomgang med mange involverte aktører, der alle parter leverte gode bidrag for å sikre læring og å unngå at slike feil skal skje i fremtiden. Bufdir konkluderte blant annet med at det er grunn til å ha en større oppmerksomhet omkring helheten når man etablerer digitale verdikjeder, særlig når dette omfatter flere aktører, på tvers av virksomheter og forvaltningsnivåer.

I 2023 har Bufdir også utvidet og forsterket arbeidet knyttet til digital sikkerhet. Dette er nødvendig for å sikre kontinuitet i tjenesteleveransene til barn og unge, og for å beskytte deres data. Det digitale sikkerhetsarbeidet i 2023 omfattet både overvåkning, hendelsehåndtering og et aktivt arbeid med en helhetlig sikkerhetskultur i virksomheten. Vi har også i løpet av året etablert IT som en egen divisjon i direktoratet. Dette for å sikre strategisk forankring, lederoppmerksomhet og gjennomføringskraft på utnyttelse av teknologi. Bufdir har i 2023 sett at kostnadene til både digital sikkerhet, ordinær IT-drift og lisenser har økt kraftig. Vi ser behovet for at det inngås avtaler på sentralt hold i statsforvaltningen, slik at forhandlingskraften kan samles overfor de store aktørene på IT-området.

3.2 Familie og oppvekst

Mål i tildelingsbrevet:

- Mål 1: Barns rettigheter blir bedre ivaretatt
- Mål 2: Gode oppvekstvilkår som motvirker risiko for utenforskap blant barn og unge
- Mål 3: Foreldre får hjelp til å gi god omsorg og løse konflikter

Sentrale bærekraftsmål i arbeidet vårt på dette området:

Mål 1

Mål 3

Mål 16

Mål 17

De aller fleste barn som vokser opp i Norge, har gode oppvekstvilkår. Tall fra Ungdata viser at 85 prosent av barn i ungdomsskolealder er fornøyd, eller svært fornøyd, med foreldrene sine. Dette har vært stabilt over flere år og indikerer at de aller fleste har gode og trygge relasjoner til foreldrene. 85 prosent tror de vil fullføre videregående opplæring, og over halvparten av barn og unge deltar aktivt i en organisasjon eller idrett på fritiden.

Det er foreldrenes ansvar å sørge for at barna har en trygg og god oppvekst. Samfunnets ansvar er å følge med og bistå der det er behov for det. De primære tjenestene i kommunal regi skal sørge for at barns utvikling følges opp i barnehage og skole, gjennom helsestasjon og skolehelsetjenesten. Der foreldre av ulike årsaker trenger hjelp, har barnevernet plikt til å hjelpe til barnets beste.

FNs barnekonvensjon er inkorporert i Grunnloven, og Grunnlovens paragraf 104 stadfester barns menneskeverd og medbestemmelsesrett. Barn har rett til å bli hørt i spørsmål som gjelder dem selv. Ved handlinger og avgjørelser som berører barn, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn. Bestemmelsen bygger på sentrale bestemmelser i FNs barnekonvensjon, som rett til ikke-diskriminering, at barnets beste skal legges til grunn, retten til liv og utvikling, og barnets rett til å bli hørt. Disse rettighetene skal være et utgangspunkt for tjenestene som stat og kommune yter overfor barn og unge.

Noen barn og familier lever i sårbare situasjoner. 10,6 prosent av barn i Norge vokser opp i husholdninger med vedvarende lavinntekt (Normann, 2024). Dette utgjør 102 600 barn i 2023, og er en nedgang med 0,7 prosent fra året før. Andelen barn i lavinntektsfamilier har imidlertid vært økende siden begynnelsen av 2000-tallet (Normann, 2024). Barn som vokser opp i familier med lavinntekt, har økt risiko for sosialt utenforskap og for selv å havne i lavinntektsgruppen som voksne. Barn og unge som lever i familier med vedvarende høy konflikt mellom foreldre, eller der det forekommer ulike former av vold, kan få hemmet sin utvikling og i ytterste konsekvens falle utenfor samfunnet.

Mål og resultater

En av de viktigste oppgavene for kommunal og statlig virksomhet er å gi barn og unge gode oppvekstvilkår slik at de får utvikle seg, har det bra, og klarer seg bra i samfunnet videre i livet. Et solid kunnskapsgrunnlag viser at tidlig oppdagelse, hjelp til rett tid og koordinert hjelp kan bidra til at barna får en god oppvekst.

Felles for tjenestene samfunnet yter, er at de skal bidra til å beskytte barn, forebygge vansker og sikre barns rettigheter. Samfunnet skal ta vare på barn når foreldre ikke makter å gi god nok omsorg. Det gjøres på ulike forebyggingsnivåer og med forskjellige virkemidler.

3.2.1 Mål 1: Barns rettigheter blir bedre ivaretatt

- S 1. Barn og unges medvirkning i offentlig sektor
- S 2. Informasjon til barn og unge

Barn har rett til å bli hørt, og deres mening skal tillegges vekt i samsvar med alder og modenhet. Bufdir bidrar til at barn får ivaretatt sine rettigheter på ulike måter. Ivaretakelsen må likevel skje i tjenester og tilbud i kommuner der barna bor. Som fagdirektorat og kompetansemiljø for ungdomspolitikk skal Bufdir være en ressurs og retningsgiver på det ungdomspolitiske feltet. Kjennskap til status for etablering av organer for medvirkning samt kunnskap om hvordan kommunene jobber med ungdomsmedvirkning er nyttig for at Bufdir skal kunne støtte kommunenes arbeid der de trenger det. Gjennom økt kunnskap kan Bufdir videreutvikle informasjon og veiledningsmateriell til kommunene.

Virkemidlene våre på dette området er i hovedsak pedagogiske. Vi vurderer at Bufdirs aktivitet bidrar til at kommunene får et godt grunnlag for at barn og unges rettigheter blir bedre ivaretatt.

3.2.1.0 Medvirkning i offentlig sektor

Medvirkning på systemnivå og i offentlig sektor handler om å involvere barn og unges stemme i politikuttforming. Det gir beslutningstagere bedre kunnskap og legitimitet i prosesser og tiltak. Som pådriver skal Bufdir samle erfaringer, bidra til økt kvalitet i arbeidet og fremskaffe og tilgjengeliggjøre kunnskap på feltet. Våre virkemidler er relativt begrensede og i hovedsak pedagogiske, som å legge til rette for møteplasser, legge til rette for erfaringsutveksling blant relevante aktører og formidle kunnskap.

I Norge er det først og fremst på kommunalt og fylkeskommunalt nivå at ungdom har rett og anledning til å medvirke i sin egen hverdag og påvirke sitt lokalsamfunn. I 2019 ble det lovpålagt gjennom Kommuneloven for alle kommuner og fylkeskommuner å ha et fungerende medvirkningsorgan for ungdom, for eksempel i form av et ungdomsråd.

Barn og unges liv foregår først og fremst ute i kommunene. Bufdir skal være en ressurs, pådriver og retningsgiver på det ungdomspolitiske feltet og styrke kommunenes eget arbeid. Bufdir skal jobbe for at alle barn og unge, uavhengig av kjønn, etnisitet, religion, seksuell orientering, funksjonsnedsettelse, bosted og foreldrenes sosiale- og økonomiske situasjon, får sine rettigheter oppfylt gjennom muligheten til å være aktive medborgere og bli hørt i saker som påvirker deres liv. Bufdir skal videre jobbe for å øke unges tillit til samfunnet og samtidig styrke deres demokratiforståelse. I samarbeid med KS og Frivillighet Norge har Bufdir i 2023 arrangert og

Mål og resultater

gjennomført kunnskapssamlinger for kommuner, ungdomsråd og fylker, for å bidra til at det etableres møteplasser og nettverk for å dele kunnskap og kompetanse om unges medvirkning på systemnivå. I året som gikk gjennomførte Bufdir fire samlinger, hvorav en av samlingene fant sted under den europeiske demokratiuka i Kristiansand.

I 2023 arrangerte Bufdir den nasjonale ungdomskonferansen i samarbeid med Vefsn kommune. Konferansen er en viktig arena for å møtes, lære og bygge nettverk for ungdomsråd, kommuneansatte som jobber med ungdom, og lokalpolitikere. Nettverkskonferansen har unges rett til medvirkning og deltakelse som hovedtema og samlet cirka 360 deltakere fra ungdomsråd og kommuner. Under konferansen avholdt Bufdir et seminar i samarbeid med Redd Barna om prinsipper og råd for barn og unges medvirkning på systemnivå.

For å inspirere og styrke kommunenes arbeid med egne retningslinjer og strukturer for ungdomsmedvirkning, utlyser Bufdir en konkurranse for å nominere kommuner til prisen «Årets ungdomskommune», i forbindelse med konferansen. Prisen på 250 000 kroner går til en kommune som utmerker seg på inkludering og arbeid med unge. I 2023 var det 18 kommuner som ble nominert. Kvam herad vant prisen.

Ungdomsmedvirkning har fått en større plass i offentlig debatt siden lovpålegget om kommunale og fylkeskommunale ungdomsråd kom i 2019. For å vise frem gode eksempler og inspirere både kommuneansatte og unge til å ta ungdomsmedvirkning på alvor, har Bufdir fått laget informasjonsfilmer om unges medvirkning i kommunene. Filmene er tilpasset ulike målgrupper – en retter seg mot kommuner og er publisert i Bufdirs ulike digitale kanaler, mens de andre retter seg mot ungdom og promotes primært gjennom ung.no.

I 2023 har Erasmus+ ungdom tildelt 3,4 millioner kroner til støtteordningen for ungdomsstyrte prosjekter, hvor målet er å styrke ungdomsmedvirkning i kommuner og i organisasjoner. Det er en viktig støtteordning for å gjøre ungdomsmedvirkning og egne ungdomsstyrte prosjekter lett tilgjengelig for unge i alderen 13-30 år.

3.2.1.0.1 Europarådets strategi for barns rettigheter

Bufdir følger opp Europarådets strategi for barns rettigheter og ungdomsstrategi og jobber for å styrke demokratiske barne- og ungdomsorganisasjoner gjennom fordeling av offentlige tilskudd.

Statsforvalterne er en viktig samarbeidsaktør for Bufdir i arbeidet med å styrke kommuners arbeid med barnekonvensjonen. Det er nedsatt en nasjonal arbeidsgruppe for barnekonvensjonen i praksis der alle statsforvalterembetene er representert. Bufdir følger opp arbeidsgruppen og er i jevnlig faglig dialog med arbeidsgruppen om innsatsområder og virkemidler for å styrke kommunenes arbeid med å ivareta barns rettigheter. Arbeidsgruppen jobber spesielt med å styrke barn og unges rett til medvirkning i kommunene. Dette bidrar til at kommunene settes bedre i stand til å få til gode medvirkningsprosesser.

Bufdir har mange faste representanter i Europarådet som arbeider for demokrati og menneskerettigheter, inkludert barnas menneskerettigheter. Bufdir, på vegne av Regjeringen (BFD), arbeider for samme mål som Europarådet, å styrke arbeidet med barns rettigheter gjennom

Mål og resultater

økt bruk av Europarådets faglige anbefalinger og veiledere på feltet. Europarådet følger barns rettighetsutvikling i alle medlemsland over tid.

Målene i Europarådets strategi er sammenfallende med målet i Prop. 1 S, om å bedre barns rettigheter i Norge. Bufdir har oversatt Europarådets strategi om barns rettigheter (2022–2027) til norsk og samisk. Strategien finnes i barnevennlige versjoner på Regjeringens nettsider, slik at barn skal kjenne til sine rettigheter.

3.2.1.1 Tilpasset informasjon til barn og unge

Barn og unge har rett til kvalitetssikret informasjon og veiledning. Ung.no når mange unge, både med informasjon på nett og spørsmål og svar-tjenesten. I 2023 hadde nettsiden 22 millioner besøk. Spørsmål og svar-tjenesten til ung.no besvarte 112 592 spørsmål fra ungdom mellom 13-20 år.

Gjennom 2023 har mye av innholdet på ung.no blitt revidert. Ung.no har oppdatert 150 redaksjonelle artikler og produsert rundt 30 nye. I tillegg er det, sammen med en rekke samarbeidspartnere, produsert 35 nye videoer til nettsiden og sosiale medier.

I 2023 ble selvhjelpsverktøy lansert som en ny tjeneste på ung.no. Her finner ungdom en samlet oversikt over digitale verktøy som kan hjelpe dem med å håndtere ulike situasjoner og følelser.

Ung.no er aktive på sosiale medier og er til stede på Instagram, Snapchat, Youtube, LinkedIn og TikTok. Gjennom året har ung.no hatt over 500 poster på sosiale medier om alt fra pubertet, økonomi, utdanning og helse. Artikler om temaer som kropp og helse, sex, forelskelse, psykisk helse og utdanning er fortsatt mest populære på ung.no.

«Jeg vet» (www.jegvet.no) og Snakkemedbarn.no lærer barn og voksne om vold. Forskning og undersøkelser om vold og overgrep fremhever betydningen av at barn får kunnskap om følelser, egne grenser, rettigheter, krenkelser og vold i barnehage og skole. Det er også sentralt at de voksne som treffer barna hver dag på disse arenaene, er trygge på å kunne ta den viktige samtalen med barna de er bekymret for. Se omtale under punkt 3.2.2.

Ung.no, «Jeg vet» og Snakkemedbarn.no bidrar til at barn og unge kan få god informasjon om alle deler av deres liv.

3.2.1.1.1 Barns rettigheter på nett

For å gi barn trygg tilgang til og bruk av teknologi, har Bufdir i 2023 deltatt i Medietilsynets samarbeidsorgan som har utarbeidet en foreløpig handlingsplan med tiltak for bedre samordning for å trygge barns digitale oppvekst. Vi bistår også i utviklingen av en stortingsmelding om barns digitale oppvekst. Arbeidet støtter opp under Regjeringens mål om å styrke barns rettigheter på nett og er i tråd med FNs barnekonvensjon, barnekomiteens generelle kommentar 25 og mål 3 i Europarådets strategi for barns rettigheter.

Bufdir har utviklet filmer som retter seg mot kommuner og ungdom. Kommunefilmen bygger på kunnskap fra Arbeidsforskningsinstituttets kartlegging av unges muligheter til å medvirke i kommuner, og den og vil inngå i Bufdirs portefølje av pedagogiske virkemidler rettet mot

Mål og resultater

kommuner. Ungdomsfilmen henvender seg til ungdommer for å gjøre dem oppmerksomme på retten til å medvirke og at ungdomsråd er en mulig medvirkningskanal. Filmene er lagt ut på ung.no og vil tilgjengeliggjøres for kommuner, fylkeskommuner, statsforvaltere og andre relevante aktører. Filmene vil gi både kommuneansatte og ungdom mer kunnskap om hvordan man kan ivareta barn og unges rett til medvirkning.

Gjennom det europeiske samarbeidet «Democracy Reloading» er Erasmus+ ungdom med på å utvikle et rammeverk for hvordan kommuner kan jobbe, både praktisk og kulturelt, med å skape ungdomsvennlige strukturer hvor ungdom har reell medvirkning og deltakelse i beslutninger som angår deres liv. I 2023 ble det gjennomført en studietur til Agder med erfaringsutveksling for 26 ungdom og voksne tilretteleggere fra tolv europeiske land. Formålet var å vise frem erfaringer fra dette arbeidet i Norge og inspirere til utvikling

3.2.1.2 Tilskuddsordninger

Bufdir forvalter ingen tilskuddsordninger som støtter opp direkte under dette målet, men tildeler et øremerket tilskudd til årets ungdomskommune hvert år.

I tillegg gir Erasmus+ ungdom støtte til prosjekter som utvikles av og med ungdom. Av disse er det verdt å trekke frem støtteordningen «Youth participation activities» (YPA), med mål om å fremme og styrke unges deltakelse lokalt og nasjonalt både nasjonalt og internasjonalt. I 2023 støttet vi 17 prosjekter fra kommuner og organisasjoner over hele landet med i underkant av 17 millioner kroner.

3.2.1.3 Mangler i kunnskapsgrunnlaget

Bufdir vurderer at det er behov for mer kunnskap om virkninger, effekter og konsekvenser av ung medvirkning i norske kommuner. Det mangler i tillegg empiriske studier der unges stemmer er tydelige bidrag, og hvor vi får fram unges egne erfaringer med og syn på å delta som medvirkere. Det er i også behov for forskning som kan videreutvikle analytiske modeller for medvirkning av barn og unge. Som del av satsingen Ung medvirkning for bedre oppvekstvilkår planlegger Bufdir i 2024 å bestille ny forskning som kan belyse virkninger på politikkutforming og tilbud/tjenester til barn og unge i norske kommuner. Forskningen skal inkludere unges egne erfaringer med medvirkning.

Bufdir mottok i februar 2024 en rapport fra Rambøll om kartlegging av strukturer for ungdomsmedvirkning på systemnivå i offentlig sektor, på kommunalt, regionalt og statlig nivå. Formålet er å kartlegge hvordan offentlig sektor følger opp forskrift om medvirkningsorganer og få kjennskap til øvrige statlige og regionale strukturer for ungdomsmedvirkning på systemnivå. Kartleggingen vil kunne danne grunnlag for indikatorer for å følge med på hvordan kommuner følger opp medvirkningsforskriften i kommuneloven.

I 2023 mottok vi en rapport fra en samskapt studie av ung medvirkning i totalt åtte norske kommuner. Studien viser at det snakkes mye om ungdomsrådet som arena for ungdomsmedvirkning i kommunene, men at mye av medvirkningen også foregår på uformelle arenaer, som i fritids- og kulturaktiviteter og under ungdomspolitiske dager (Hagen et al., 2023).

Mål og resultater

Bufdirs langtidsplan for evaluering og forskning 2023–2026 har barns digitale oppvekst som ett av tre prioriterte områder. Det er behov for forskning på feltet, men Bufdir har ikke fått tildelt midler til dette i 2023.

Tabell 8: Oppdrag fra tildelingsbrevet som Bufdir har jobbet med i 2023.

Oppdrag
(2019:12) Vurdere oppfølging av barnekonvensjonen, herunder videreutvikling av Sjumilssteget
(2022:23) Delta i direktoratsamarbeidet om trygg digital oppvekst
(2022:24) Følge opp Strategi for norsk deltakelse i Erasmus+ og Det europeiske utdanningsområdet
(2023:01) Styrket ivaretagelse av barns rettigheter
(2023:02) Rapportering til FNs barnekomite
(2023:03) Forbedre informasjon til barn og unge om retten til å klage i enkeltsaker
(2023:04) Styrke strukturer for barn og unges medvirkning
(2023:05) Øke kunnskap om barnekonvensjonens prinsipper og bestemmelser på regionalt og kommunalt nivå
(2023-t5:1) Innhenting av kunnskapsoppsummering om barns meninger
(2023-t8:1) Tverrsektorielt samarbeid knyttet til straffegjennomføring for aldersgruppen 18-24 år

3.2.2 Mål 2: Gode oppvekstvilkår som motvirker risiko for utenforskap blant barn og unge

- S 3. Kvalitet i hjelpetilbudene for utsatte for vold og overgrep
- S 4. Tverrsektorielt samarbeid og samordning for barn og unges oppvekstvilkår
- S 5. Barn og unges deltakelse i fritidsaktiviteter

For å sikre barn og unge gode oppvekstvilkår er det viktig å legge til rette for at tilbud og tjenester er samordnet, likeverdige og tilgjengelige. Bufdir kan i moderat grad påvirke målet om gode oppvekstvilkår. Gode oppvekstvilkår må skapes i kommunene der barn, unge og familiene deres bor. Bufdirs oppgave er å gi kommunene gode forutsetninger for å lykkes med dette gjennom pedagogiske verktøy og økonomiske tilskudd. Vi bidrar til gode oppvekstvilkår gjennom å fremskaffe og spre kunnskap og informasjon om hva som fremmer barn og unges deltakelse, hva som kan forebygge vold og overgrep og hvordan offentlig hjelp og tjenester kan bidra til helhetlig og koordinert hjelp. Vi er en pådriver og legger til rette for at kommuner prioriterer tiltak som forebygger utenforskap. I dette arbeidet inngår tilrettelegging for tverrsektorielt arbeid, utvikling av veiledningsverktøy og oppfølging av tiltak og aktiviteter for å sikre at alle barn og unge har mulighet til deltagelse i fritidsaktiviteter.

3.2.2.0 Styrking av arbeidet mot vold i nære relasjoner

Gode oppvekstvilkår fordrer fravær av vold. Bufdir jobber derfor med å bedre tilpasset og mer samordnet hjelp til den enkelte utsatte for vold i nære relasjoner og seksuelle overgrep. Dette kan ikke løses innenfor Bufdirs sektorområde alene.

Arbeidsgruppen for et direktoratssamarbeid på feltet ledes av Sekretariatet for konfliktrådene (Sfk). I februar 2023 sendte den sitt svar på tiltak 19 i handlingsplanen Frihet fra vold, om å se på mulige samarbeidsstrukturer på direktoratsnivå innen fagområdet vold i nære relasjoner. I ny opptrappingsplan mot vold og overgrep og vold i nære relasjoner er det besluttet at det skal opprettes et samarbeid på direktoratsnivå for arbeidet mot vold i nære relasjoner. Dette vil forhåpentligvis føre til bedre koordinering på tvers av sektorer og samarbeidet er et ledd i arbeidet for å forsøke å få til mer samordnet hjelp for utsatte for vold og overgrep. Bufdir og Sfk har fått ansvaret for å lede samarbeidet.

I 2022 ble det utarbeidet kampanjefilmer om vold som en likestillingsutfordring. Disse ble i 2023 vist gjennom flere ulike kampanjeperioder, blant annet knyttet til den internasjonale dagen for avskaffelse av vold mot kvinner den 25. november. De ble også sendt i romjulen, siden dette er en tid på året man vet at volden kan øke. I filmene oppfordres de som selv er utsatte for vold, eller er bekymret for at noen de kjenner, kan være det, til å kontakte VO-linjen. I 2023 brukte Bufdir midler på å kjøpe rettighetene til bruk av kampanjefilmene ut 2025, og vi ønsker å bruke disse i videre arbeid.

Bufdir gjennomførte i juni 2023 et dialogmøte med barne- og ungdomsorganisasjoner for å få deres innspill om hvordan direktorater og departementer kan bidra til at barn og unge medvirker i arbeidet mot vold og overgrep. Basert på innspill fra dette møtet ønsker Bufdir å jobbe videre med en samarbeidsstruktur på voldsfeltet for barne- og ungdomsorganisasjonene. Bufdir vil ta med seg dette arbeidet inn i direktoratsgruppen nevnt over. Formålet er å bidra til å styrke barn og unges

Mål og resultater

medvirkning i arbeidet mot vold og overgrep ved å innlemme brukerorganisasjonene tidlig i prosesser, og gi barn og unge en mulighet til å melde inn problemstillinger til direktoratet og øvrige myndigheter.

Buudir forvalter tilskuddet til Vold- og overgrepslinjen og har ansvar for faglig oppfølging. I 2023 ble VO-linjen tildelt 6 990 000 millioner kroner i øremerket tilskudd. I 2023 gjennomførte Nordlandsforskning en evaluering av VO-linjen. Rapporten ble publisert 5. januar 2024. Evalueringen konkluderer med at dagens organisasjonsmodell bør ligge fast, men at VO-linjen særlig bør øke sin kompetanse på seksuell vold og seksuelle overgrep. Dette er problematikk man ser at de utsatte i økende grad tar kontakt om, særlig via chattefunksjonen. Buudir ønsker å videreutvikle tilbudet i 2024 for å treffe en mer mangfoldig målgruppe.

De fleste av de frivillige organisasjonene som jobber innenfor voldsfeltet, får midler til sitt arbeid gjennom tilskudd fra det offentlige. Disse tilskuddsordningene forvaltes av flere direktorater på vegne av sine respektive departementer og har ulike innretninger og målgrupper. Målet med forvaltningen av disse ordningene er at prosjekter som skal forebygge vold i nære relasjoner, får midler til gjennomføring. For å forsøke å få til en bedre samordning av disse ordningene foreslo Buudir i desember 2023 et styrket, formalisert samarbeid mellom Buudir, IMDi og Sfk. Et formalisert samarbeid vil kunne gjøre prosessen mer transparent for søkerne og søke å hindre ev. dobbeltfinansiering.

3.2.2.0.1 Opptappingsplaner og handlingsplaner

Gjennom 2023 ga Buudir innspill i arbeidet med å utarbeide ny opptappingsplan mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner. Buudir følger opp en rekke tiltak i regjeringens handlingsplan Frihet fra vold, og noen av disse vil videreføres inn i ny opptappingsplan.

3.2.2.0.2 Oppfølging av handlingsplanen «Frihet fra negativ sosial kontroll»

Handlingsplanen «Frihet fra negativ sosial kontroll og æresrelatert vold» nevnt ovenfor er utviklet for å bidra til en samordnet innsats for å forebygge slik problematikk og hjelpe de som er utsatt. Arbeids- og inkluderingsdepartementet koordinerer arbeidet, og Buudir har ansvar for flere av tiltakene i planen.

Flere av tiltakene peker mot viktigheten av å styrke barnevernstjenesten gjennom å heve kompetansen på tematikken negativ sosial kontroll, æresrelatert vold og ufrivillige opphold i utlandet. Både Sentralmyndigheten for Haagkonvensjonen av 1996 og Kompetanseteamet mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold bidrar med kompetanseheving og veiledning til barnevernstjenesten.

Bufetat, region øst fikk i 2021 oppdrag om å ha et nasjonalt kompetansemiljø med ansvar for statlig barnevern om temaene negativ sosial kontroll og æresrelatert vold. Kompetansemiljøet har i 2023 også opprettet og ledet et kompetansenettverk med representanter fra regionene. Det har blitt gjort en kompetansekartlegging med ansattes egenvurdering av kompetanse på tematikken og deres vurderinger av tilbudet i Bufetat for målgruppen. I samarbeid med Kompetanseteamet vil kompetansemiljøet gjennomføre kompetanseheving i tematikken for regionene i 2024.

Mål og resultater

Bufdir koordinerer, via Kompetanseteamet, et nasjonalt bo- og støttetilbud for personer over 18 år som utsettes for tvangsekteskap, æresrelatert vold og negativ sosial kontroll. Et av tiltakene i handlingsplanen handler om å videreutvikle bo- og støttetilbudet. Flere tidligere studier har evaluert botilbudet, oppfølgingen av beboerne i tilbudet og arbeidet med sikkerhet og familiearbeid. Det har manglet kunnskap om hvordan det går med de som har bodd i botilbudet etter utflytting. I 2023 leverte Likestillingssenteret KUN, på oppdrag fra Bufdir, rapporten «Noen ganger stopper situasjonen folk, men jeg vil fortsette å leve». Den tar for seg hvordan det går med tidligere beboere i botilbudet og hvilke faktorer som hemmer og fremmer reetablering i samfunnet. Rapporten er basert på intervjuer med tidligere beboere i botilbudet og med personer fra hjelpeapparatet; ansatte og ledere i botilbudet, oppfølgingstjenester og ansatte i NAV.

Rapporten viser at mange tidligere beboere har sammensatte hjelpebehov i skjæringspunktet mellom familiearbeid, psykisk helsehjelp og sikkerhetsarbeid. I disse komplekse sakene er det stor risiko for å falle mellom stolene i et spesialisert hjelpeapparat. Materialet viser også hvordan forståelser av kjønn påvirker hvordan hjelpetilbud blir utformet, der menn ofte får et dårligere tilbud.

Familiearbeid fremstår sentralt for muligheten til en trygg og avklart tilværelse. Det er et tydelig behov for mer koordinert innsats og omforent forståelse mellom ulike aktører om betydningen og innretning av dette. De som beskriver situasjonen som mest håpløs er de som har minst nettverk og størst psykisk helseutfordringer ved utflytting.

3.2.2.0.3 Kompetanseteamet mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold

Kompetanseteamet er et tverrfaglig team med representanter fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, Utlendingsdirektoratet, Politidirektoratet, Integrerings- og mangfoldsdirektoratet, NAV og Helsedirektoratet. Bufdir har det koordinerende ansvaret for teamets arbeid. Kompetanseteamets hovedoppgave er å gi råd og veiledning i enkeltsaker. I tillegg bidrar teamet til kompetanseheving i tjenestene og er kontaktpunkt for Utenriksdepartementet i saker hvor den utsatte befinner seg i utlandet. Teamet behandler søknader om refusjon til å dekke hjemreise til Norge for utsatte i utlandet, og tildeler plasser i det nasjonale bo- og støttetilbudet til personer over 18 år som er utsatt for tvangsekteskap, æresrelatert vold og negativ sosial kontroll (Botilbudet).

I 2023 har Kompetanseteamet veiledet i, eller bistått i på annen måte, 1137 saker totalt. Fra 2022 til 2023 har det totale antallet saker økt med 28 prosent. Flest saker gjaldt jenter/kvinner (71 prosent av det totale antallet saker). 52 prosent av sakene (589) gjaldt personer under 18 år. 48 prosent av sakene (545) gjaldt personer over 18 år. Tidligere år har det vært flere saker som gjelder voksne enn saker som gjelder barn.

Det var barnevernstjenesten som tok kontakt om flest saker i 2023. 203 av sakene kom via henvendelser fra barnevernstjenesten i 2023 sammenlignet med 136 saker i 2022. Politiet er den tjenesten som tok kontakt om flest saker etter barnevernstjenesten i 2023. 191 saker kom via henvendelser fra politiet i 2023, sammenlignet med 152 saker i 2022.

Mål og resultater

Det har vært en stor økning i antall saker som har kommet til Kompetanseteamet via norske utenriksstasjoner og spesialutsendingene for integreringsaker på utenriksstasjonene. Antallet har økt fra 22 saker i 2022 til 85 saker i 2023.

Kompetanseteamet koordinerer det nasjonale botilbudet for utsatte for æresrelatert vold som har behov for et trygt botilbud og tett oppfølging i reetableringsfasen. Tilbudet består av 26 plasser i fem ulike kommuner i Norge. I botilbudet får beboerne blant annet miljøterapeutisk oppfølging, etablert kontakt med aktuelle tjenester i kommunen, kontakt med frivillige organisasjoner og/eller nettverk som fortsetter å følge opp etter at personen er flyttet ut fra botilbudet. Til sammen har 48 personer bodd i botilbudet i løpet av 2023, hvorav 23 flyttet inn i 2023. Antallet innflyttede i 2023 var noe lavere enn i 2022 og tidligere år, noe som både kan ha sammenheng med at mange bodde i botilbudet ved årsskifte og at botilbudet fra 1. april 2023 hadde to mindre plasser enn antallet plasser i botilbudet i hele 2022. De fleste som ble tildelt plass i botilbudet i 2023 var kvinner. De som ble plassert hadde bakgrunn fra 11 forskjellige land. Belegget i botilbudet forteller hvor stor andel av de 26/24 plassene som var i bruk gjennom året. I snitt var belegget i 2023 på 91 prosent.

I begynnelsen av 2023 lanserte Proba Samfunnsanalyse en evaluering av Kompetanseteamet. Evalueringen viste at tjenesteapparatet i stor grad er fornøyd med veiledning og annen bistand i enkeltsaker og med kompetanseheving de har mottatt. Tilbakemeldingene viste at Kompetanseteamet gjør en god og viktig jobb. Det ble imidlertid påpekt at ressursituasjonen i Kompetanseteamet er en utfordring, mye på grunn av økningen i antall saker som teamet jobber med. Rapporten viste til en dobling i antall saker fra 2013 – 2021.

3.2.2.0.4 Krisesentertilbudet

Krisesentrene er et svært viktig tilbud til utsatte for vold i nære relasjoner som har behov for en trygg, midlertidig bolig, et samtaletilbud, eller hjelp til å reetablere seg uten voldsutøver. Statistikk over hvor mange personer som benyttet seg av krisesentertilbudet i 2023 blir tilgjengelig på Bufdirs statistikk-sider i juni 2024. Statistikken for 2022 viste imidlertid at antall brukere av krisesentertilbudet, både beboere og dagbrukere, var høyere enn for de to foregående årene, og omtrent på samme nivå som i 2019. Nedgangen i brukerregistreringen i 2020-2021 må sees i sammenheng med covid-19-pandemien.

Bufdir har ansvar for faglig oppfølging av kommunenes krisesentertilbud gjennom ulike pedagogiske virkemidler. Dette omfatter digital fagveileder for tilbudet, kompetansetiltak for ansatte, forsknings- og utviklingstiltak samt publisering av statistikk om bruk og innhold i krisesentrene.

En forskningsrapport bestilt av Bufdir (NORCE, 2022) tyder på at kommunene i liten grad vektlegger krisesenterlovens krav om et helhetlig og tilpasset tilbud til brukerne. Voldsutsatte opplever også at ansatte i ulike tjenester har «berøringsangst» knyttet til temaet vold i nære relasjoner, men de voldsutsatte blir møtt med forståelse og kunnskap av ansatte ved krisesentrene. Forskningsrapporten er en viktig del av kunnskapsgrunnlaget for det pågående arbeidet med revidering av krisesenterloven, som Bufdir har tatt del i sammen med BFD.

Mål og resultater

Det følger av forskrift om sikkerhet for kommunenes krisesentertilbud at det skal gjøres en systematisk kartlegging av trusselbilde og beskyttelsesbehov for den enkelte bruker. Et av resultatkravene i 2023 er økt antall gjennomførte systematiske kartlegginger av beskyttelse- og sikkerhetsbehov på krisesentrene. Bufdirs krisesenterstatistikk viser at dette ble gjennomført ved 74 prosent av oppholdene ved sentrene i 2022. Tall for 2023 er ikke tilgjengelig før publisering av statistikken i juni 2024. En nærmere analyse av data, gjennomført av Sentio, har vist at oppholdene der det ikke ble gjennomført en systematisk kartlegging av trusselbilde og beskyttelsesbehov, hadde kortere varighet enn andre opphold. En av forklaringene på manglende kartlegging kan derfor være at en del beboere forlater senteret før man får gjort en slik kartlegging. Det blir også fremholdt fra krisesentre at manglende personalressurser og få ansatte på jobb gjør det vanskelig å få tid til systematiske kartlegginger av trusler og vold for hver enkelt bruker.

De regionale ressursentrene om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTS) er en viktig kompetanse- og nettverksaktør for krisesentrene og sentrene mot incest og seksuelle overgrep (SMISO/Nok.-sentrene). Tema for den årlige nasjonale krisesenterkonferansen i 2023 var hvordan man kan ivareta barn på krisesenter og skape helhet og sammenheng i deres hverdag. Bufdir benyttet anledningen til å løfte hvordan de nye samarbeidsbestemmelsene kan anvendes for et mer systematisk samarbeid i oppfølgingen av både voksne og barn på sentrene.

Mange krisesentre har også i 2023 bistått kommunene i oppfølging av flyktninger som følge av krigen i Ukraina. Midlene ble gitt som del av revidert nasjonalbudsjett i 2022, og arbeidet har også pågått i 2023. Rapportering fra sentrene har vist at de aktuelle sentrene har hatt stor aktivitet rettet mot flyktningetjenesten, introduksjonsprogrammet og andre aktuelle tjenester, i tillegg til å gi bo- og dagtilbud for flyktninger som har hatt behov for det.

Bufdir har gjennom 2023 fulgt opp utviklingen av et tilrettelagt krisesentertilbud for samiske innbyggere i Indre Finnmark. På bakgrunn av en utredning gjort av KPMG i 2022 vedtok Karasjok kommune at de ønsket å arbeide videre med et alternativ som innebar å knytte seg til Alta krisesenter med et satellitt-kontor med to samiskspråklige ansatte i Karasjok. Karasjok kommune har samarbeidet med NASAK og Indre Finnmark familievernkontor om å utarbeide en beskrivelse av tilbudet og skal i 2024 rekruttere ansatte til satellitten. Bufdir har i 2023 hatt en koordinerende rolle og bistått med å kalle inn til jevnlig møter med Karasjok, NASAK og kommunene Porsanger, Kautokeino og Alta. Hensikten med disse møtene har vært å gi en status for prosessen og å jobbe for at de øvrige kommunene i Indre Finnmark på sikt ønsker å samarbeide om tilbudet.

3.2.2.0.5 Sentrene mot incest og seksuelle overgrep

Sentrene mot incest og seksuelle overgrep (SMISO/Nok.-sentrene) er et viktig tilbud til personer utsatt for overgrep, og deres pårørende. Det ble i 2023 utarbeidet faglige retningslinjer for arbeid med barn ved sentrene. Retningslinjene er tilgjengelige på Bufdirs hjemmesider. Anbefalingene er ment for å sikre et mer likeverdig tilbud uavhengig av hvilket senter de utsatte kommer til. I januar 2023 ble det arrangert et felles seminar for ansatte på krisesentre, SMISO/Nok.-sentre og overgrepsmottak. Temaet var tjenestenes møte med utsatte for seksuell vold og overgrep, med et særlig blikk på seksualisert vold i krig og konflikt. Målet var både kompetanseheving faglig og at de ulike sentrene skal kjenne bedre til hverandres arbeid og ansvarsområde, med ønske om et mer helhetlig tilbud til utsatte.

3.2.2.0.6 «Jeg vet» (www.jegvet.no) og Snakkemedbarn.no lærer barn og voksne om vold

Forskning og undersøkelser om vold og overgrep fremhever betydningen av at barn får kunnskap om følelser, egne grenser, rettigheter, krenkelser og vold i barnehage og skole, samt at de voksne som treffer barna hver dag på disse arenaene er trygge på å kunne ta den viktige samtalen med barna de er bekymret for. I 2023 er det fem år siden ressursene «Jeg vet» og Snakkemedbarn.no ble lansert. Begge ressursene har blitt revidert og tilgjengeliggjort med nytt innhold i år.

Den digitale læringsressursen «Jeg vet» skal bidra til at barnehager, grunnskoler og videregående skoler gir barn og unge kunnskap og opplæring om mobbing/trygt læringsmiljø, vold og seksuelle overgrep. Dette inngår som en del av Bufdirs innsatser for å øke barn og unges kunnskap og bevissthet om vold og overgrep, egne rettigheter og hvor de kan få hjelp. «Jeg vet» inneholder også alderstilpasset informasjon om barnevernet. En ny og oppdatert versjon av «Jeg vet» ble tilgjengeliggjort i 2023. Denne versjonen inneholder nye filmer og læringsopplegg, podkast-episoder og ny digital og grafisk utforming. Revisjonen er gjennomført i tett samarbeid med Redd Barna og bygger på innspill fra barn, lærere og barnehagelærere, og fagekspertene på trygt læringsmiljø, vold og seksuelle overgrep. Alt innhold er oversatt til tre samiske språk.

Bufdir har også samarbeidet med NRK Skole og «Foreningen !les» om innhold for de eldste elevene og har integrert artikler og innhold fra ung.no i nettressursen. Alt innhold er oppdatert i tråd med nye krav til universell utforming, nytt læreplanverk og nye føringer for utdanningssektoren. «Jeg vet» er tilrettelagt for opplæring i det tverrfaglige temaet folkehelse og livsmestring og støtter barnehagene og skolenes forebyggende arbeid med trygt og inkluderende læringsmiljø.

For å øke kjennskap til og bruk av «Jeg vet» i utdanningssektoren har Trigger utviklet tilpasset innhold og bistått Bufdir i å gjennomføre en kampanje i sosiale medier høsten 2023. Kampanjen har engasjert –ulike poster er likt, kommentert og delt i stor grad på sosiale medier og har oppsummert ført til omtrent 40 000 klikk inn i «Jeg vet» i kampanjeperioden. Kampanjen vil gjentas i 2024.

Snakkemedbarn.no er en kunnskaps- og øvingsportal som skal bidra til kompetanseheving i tjenestene om hvordan man kan snakke med barn og unge om vold og overgrep. Portalen er basert på spillteknologi, der spilleren kan øve på samtaler med barn gjennom bruk av avatarer. Snakkemedbarn.no skal brukes av ansatte i tjenester som jobber med barn og unge, og den skal øke deres trygghet og ferdigheter knyttet til å gjennomføre samtaler med barn og unge de er bekymret for. Skoler, barnehager og helsetjenester er viktige målgrupper.

I 2023 har de Regionale ressursentrene om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTS) arbeidet med videreutvikling og implementering av Snakkemedbarn.no og implementering av «Jeg vet». I 2023 har Snakkemedbarn.no hatt en økning på 13 prosent i antall økter på nettsiden (2022: 91 620, 2023: 105 810), og en økning på 25 prosent i antall spilløkter i spillsimulatoren (2022: 59 110, 2023: 78 293). Dette er en solid økning sammenliknet med året før, og 2023 er det året ressursen har hatt mest trafikk siden lanseringen

Mål og resultater

I 2023 gav Bufdir samtlige statsforvaltere oppdrag og midler for å bidra til implementering av «Jeg vet» og Snakkemedbarn.no i sine regioner. Dette oppdraget er fulgt opp av embetene i år, og det er etablert samarbeid med RVTS-ene i alle regioner.

Fafo har i 2019–2022 gjennomført en følgeevaluering av «Jeg vet» og Snakkemedbarn.no på oppdrag fra Bufdir (Fafo, u.å.). Som en oppfølging og videreføring av prosjektet gjennomfører FAFO en effektstudie av «Jeg vet» på oppdrag fra Bufdir. I effektstudien vil FAFO måle effekten av «Jeg vet» på barn og unges fenomenforståelse, kunnskap om rettigheter og teoretiske handlingskompetanse når det gjelder vold og overgrep. Prosjektet startet opp i 2023, og ferdig rapport vil foreligge i 2025.

3.2.2.0.7 Nasjonalt samisk kompetansesenter for kommunalt og statlig barnevern, familievern og krisesentrene (NASAK)

NASAK har som formål å bidra til å styrke kvaliteten på tjenestenes arbeid med samiske barn, voksne og familier og bidra til et likeverdig tilbud til den samiske befolkningen. NASAK har ansatte i alle samiske områder og er organisert som en avdeling under Indre Finnmark familievernkontor.

NASAK er fortsatt i en oppstartsfasen og har i 2023 hatt særlig fokus på å skape grunnleggende bevissthet og kunnskap i tjenestene om hvordan man møter samiske klienter på best mulig måte, gjennom blant annet bidrag i fagkonferanser, møter og veiledning av enkelttjenester i målgruppen.

For å øke bevissthet om samisk kultur, kultursensitivitet og rettigheter har NASAK utviklet artikler og filmer om samiske temaer, samt arrangert webinarer og konferanser for målgruppene. Videre har senteret jobbet med opplæringsprogrammet for fosterforeldre, Solid, og tilpasset Bufferkurs/samlivskurs til samisk kontekst.

NASAKs generelle inntrykk er at tjenestene etterspør kunnskap om samisk språk, kultur, og hvordan man møter samiske klienter på best mulig måte. Senteret opplever et økende behov for kompetanseutvikling og dialog med samiske miljøer, tjenester og kunnskapsmiljø. Teamet prøver fortsatt ut og vurderer hvordan man best mulig sikrer god klinisk virksomhet knyttet opp mot mandatet.

Et oppdrag om følgeevaluering av NASAK er i gang som del av forskningsprogrammet «Virksomme og likeverdige tiltak mot vold og diskriminering», som gjennomføres av Nordlandsforskning. Evalueringen skal belyse hvordan NASAK arbeider og i hvilken grad NASAK er utformet på en hensiktsmessig måte for å oppfylle sitt mandat.

3.2.2.1 Tverrsektoriell samordning for gode oppvekstvilkår

Barn, unge og familier som har behov for hjelp fra flere tjenester, får ikke alltid den hjelpen de trenger. Selv om tjenestene hver for seg kan være gode, fører dårlig samordning mellom dem til at innsatsen ofte settes inn for sent. Det overordnede målet for det tverrsektorielle arbeidet er at alle skal få nødvendig og tilpasset hjelp og oppfølging i tråd med sine behov for å mestre eget liv.

Etatssamarbeidet for utsatte barn og unge består av 13 etater som skal jobbe sammen for bedre samordnede tjenester og mer helhetlig innsats for utsatte barn og unge. Bufdir leder samarbeidet.

Mål og resultater

Buudir har i løpet av 2023 styrket sekretariatsfunksjonen og har tatt sterkere grep for å lede arbeidet. I 2023 har etatssamarbeidet jobbet med å videreutvikle organiseringen av samarbeidet, og det er utarbeidet grunnlagsdokumenter som setter rammer og retning for arbeidet. Det er startet opp prosesser for å tilrettelegge for at etatssamarbeidet i tiden framover i større grad skal kunne jobbe innovativt og tilegne seg ny samarbeidskompetanse.

Det er i 2023 ferdigstilt en utredning av hindringer og muligheter for tverrsektorielt samarbeid og velferdstjenestenes deltakelse under gjennomføring av ungdomsstraff og ungdomsoppfølging (15–18 år). Dette er det første oppdraget gitt av departementenes kjernegruppe for utsatte barn og unge (KUBU) i 2022. Oppdraget ble utført i tett samarbeid mellom Sekretariatet for konfliktrådene, Helsedirektoratet og Buudir.

Videre har etatssamarbeidet i 2023 mottatt oppdrag fra KUBU knyttet til blant annet tverrsektorielt rusforebyggende arbeid og straffegjennomføring (18-24 år) som flere av etatene skal følge opp i fellesskap, med leveranser i 2024 og 2025. Etatssamarbeidet leverte også høsten 2023 felles innspill til KUBU om mulige satsingsforslag til statsbudsjettet for 2025. Det er utarbeidet en kommunikasjonsplan, hvor hovedfokuset i 2023 har vært på intern kommunikasjon, for å gjøre etatssamarbeidet bedre kjent i virksomhetene. Dette arbeidet vil videreføres i 2024.

Mot slutten av 2023 ble det også besluttet å opprette ulike arbeidsgrupper i etatssamarbeidet, blant annet knyttet til de definerte temasakene barne- og ungdomskriminalitet og barn og unges psykiske helse og samarbeid med statsforvalteren. Arbeidsgruppene vil gi bedre mulighet til å koble flere deler av etatene til etatssamarbeidet. Vi ser at de mest sentrale virksomhetene, Buudir, Hdir og Udir, som utgjør etatssamarbeidets arbeidsutvalg, i større grad enn de andre etatene er involvert i de ulike oppgavene som etatssamarbeidet utfører. Etatssamarbeidets strategi fastslår at samordningsarbeidet skal inngå som en integrert del av etatenes kjernevirksomhet. Det kan likevel være utfordrende for noen av etatene å prioritere ressurser til løpende oppgaver og utviklingsarbeid innenfor samarbeidet. Tildelingsbrevene er viktige verktøy for prioritering av etatssamarbeidet.

3.2.2.1.1 Forebyggende planarbeid i kommunene

Barnevernslovens § 15-1 pålegger alle kommuner å utarbeide en plan for forebygging av omsorgssvikt og atferdsvansker. Planen skal bidra til en overordnet forankring av kommunens forebyggende arbeid rettet mot barn og unge. Statsforvalterne har meldt til Buudir at en del kommuner har hatt utfordringer med å komme i gang med planarbeidet, og KS, statsforvaltere og kommuner har etterlyst informasjonsmateriell fra Buudir om hvordan man bør utarbeide planen og hva den skal inneholde. Buudir har i 2023 utarbeidet enkel informasjon om lovkravet og planens rammeverk, som er publisert på buudir.no. Ansvaret for å forebygge omsorgssvikt og atferdsvansker ligger imidlertid i flere sektorer, og den forebyggende planen treffer kommunale tjenester der ansvaret ligger i andre sektorer enn Buudir. Buudir vil derfor fortsette å videreutvikle arbeidet med veiledning av kommunens forebyggende ansvar sammen med relevante statlige etater. Dette skjer gjennom det tverrsektorielle oppdraget om kommunes forebyggende ansvar gitt av Departementenes kjernegruppe for barn og unge (KUBU) til etatssamarbeidet.

Mål og resultater

3.2.2.1.2 DigiUng fra prosjekt til varig struktur

I perioden har prosjektet opprettet en referansegruppe hvor 18 virksomheter har vært invitert, og det er gjennomført tre heldagsmøter med denne. Referansegruppen har definert fageier- og fagpersonroller med tilhørende oppgaver hos virksomhetene som er involvert i DigiUng-samarbeidet. Det er også utarbeidet fremtidige forvaltningsprosesser som innebærer samarbeid med virksomhetene. Prosjektet har også utarbeidet en omforent modell mellom Helsedirektoratet og Bufdir for det fremtidige DigiUng-samarbeidet. Det er planlagt to møter i referansegruppen i løpet av første kvartal 2024.

Spørretjenesten i ung.no har hatt et økende antall henvendelser om innsikt og har levert løpende innsikt til Kripos, Spleiselaget/Skatteetaten og Slettmeg.no. Sporadisk innsikt har blitt levert til samarbeidspartnere som Helsedirektoratet, Rusinfo, Sivilombudet, Integrerings- og mangfoldsdirektoratet med flere. Omfattende innsiktsarbeid har blitt utarbeidet til Barne- og familiedepartementet i forbindelse med ny barnelov, mannsutvalget og abortutvalget. Sistnevnte ble i sin helhet vedlagt NOUen og omtalt av utvalget.

3.2.2.2 Barn og unges deltakelse i fritidsaktiviteter

Deltakelse i fritidsaktiviteter er med på å skape en meningsfull fritid og bidrar til å redusere utenforskap for barn og unge. Deltakelse i fritidsaktiviteter har vært noe synkende over tid, spesielt for ungdom. Tall fra Ungdata (2023) viser at 59 prosent av barn i ungdoms- og videregående skole deltar i organisert fritid. Barn i familier med vedvarende lavinntekt deltar mindre i organiserte fritidsaktiviteter enn andre barn. Det eksisterer ulike barrierer for deltakelse, hvorav familieøkonomi er en sentral faktor. Bufdirs samlede innsats på fritidsfeltet bidrar til at flere barn og unge kan delta i fritidsaktiviteter.

Bufdirs mål er å jobbe for at flere barn og unge deltar i fritidsaktiviteter, uavhengig av foreldrenes sosioøkonomiske status. Fritidserklæringen er en intensjonsavtale mellom regjeringen, KS og frivillige organisasjoner om å inkludere barn i minst én organisert fritidsaktivitet. Bufdir, som sekretariat for Fritidserklæringen, fasiliterer og tilrettelegger for møter i samarbeidsgruppen for erklæringsarbeidet. I 2023 har Bufdir fasilisert flere møter i samarbeidsgruppen. Det ble holdt et møte i erklæringsgruppen i november 2023, som statsrådene i BFD og Kultur- og likestillingsdepartementet ledet, og toppledelsen fra organisasjonene og KS deltok på. I 2023 har også samarbeidsgruppen for Fritidserklæringen ved Nasjonal dugnad mot fattigdom og utenforskap (NDFU) tatt initiativ til å utarbeide en mal for utforming av lokale fritidserklæringer. Lokal fritidserklæring er en plan som kommunene kan bruke for å realisere intensjonene i Fritidserklæringen ute i egen kommune, tilpasset lokale forhold. ALLEMED har tilgjengeliggjort malen for nedlastning på sine nettsider.

For å oppfylle intensjonen i Fritidserklæringen har Bufdir avsatt egne midler til et samarbeid med KS og Frivillighet Norge om å arrangere regionale samlinger i «Nettverk for unges fritid og medvirkning». I 2023 ble det arrangert en storbysamling i Trondheim, et arrangement under demokratiuka i Kristiansand, og regionale samlinger i Fredrikstad og Alta. Samlingen i Fredrikstad hadde lavinntekt og lokal implementering av Fritidserklæringen som tema og samlet representanter fra et titalls kommuner på Østlandet.

Mål og resultater

Bufdir støtter også kommuner og organisasjoner i form av tildeling av tilskudd. Nasjonal og internasjonal grunnstøtte til frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner gir barn og unge mulighet til å delta i organisasjonslivet. Organisasjonene ivaretar medlemmenes interesser, tilbyr aktiviteter og har blitt omtalt som «en skole i demokrati» når medlemmer velger å delta i organisasjonsdemokratiet. I 2023 ble 96 søknader på til sammen 166,3 millioner kroner innvilget gjennom denne tilskuddsordningen

Tilskudd til inkludering av barn og unge legger til rette for deltagelse og mestring ved at kommuner, frivilligheten og andre tilskuddsmottakere kan gjennomføre et mangfold av aktiviteter. Ferie- og fritidsaktiviteter (leire, ferietilbud til familier, leksehjelp, e-sport, dansekurs, teatergrupper etc.), jobbtilbud (deltidsjobb, sommerjobb, jobbforberedende aktiviteter etc.), utstyrssentraler, lokal fritidskasse og ungdomsloser er noen av aktivitetene. 1 267 søknader på til sammen 688 400 000 kroner ble innvilget gjennom denne tilskuddsordningen i 2023. Av nye innvilgede prosjekter i år, totalt 660, bidro 328 til fritidserklæringen.

Erasmus+ ungdom har særlig oppmerksomhet på inkludering, og i de ulike støtteordningene kan man få ekstra inkluderingsstøtte. Dette kan være til ekstra ledsagere på interrail, til tilrettelegging av aktivitet eller for innkjøp til de som ikke har utstyr til å delta. Her definerer støttmottaker selv hvordan midlene best brukes. I 2023 har vi tildelt 181 729 euro, tilsvarende cirka 2 060 000 kroner, i inkluderingsstøtte til prosjekter.

3.2.2.2.1 Forskning om fattigdom og lavinntekt

Bufdir har nylig mottatt en rapport om fattigdomsmål som supplerer indikatoren om vedvarende lavinntekt. Direktoratet har også mottatt en rapport om indikatorer for deltakelse og inkludering av barn og unges i organisert fritidsaktiviteter (Andersen & Arnesen, 2023). Rapporten inneholder beskrivelser av hvordan kommuner og frivillighet kan måle og evaluere implementering av inkluderings tiltak for å legge til rette for deltagelse i organiserte fritidsaktiviteter, samt mulige effekter av slike tiltak.

Vi har et pågående prosjekter som omhandler fattigdom i barnefamilier, Flerårig forskningsprosjekt om barn som vokser opp i fattigdom (2023–2026). Prosjektet har som formål å gi mer kunnskap om årsaker til og virkninger av å vokse opp i fattigdom.

Det er fortsatt et stort behov for kunnskap som ser på de langsiktige konsekvensene fattigdom har på barns utviklingsløp, og konsekvenser for ulike grupper av barn – herunder barn med innvandrerbakgrunn. Det er også behov for oppdatert kunnskap om de viktigste driverne bak utviklingen av sosioøkonomiske forskjeller og fattigdom blant barn. Fordi vi har for lite kunnskap om årsaker og virkninger på barnefattigdomsområdet, og har vi også for lite kunnskap om hvilke tiltak som vil være mest effektive for å redusere og forebygge fattigdom blant barnefamilier.

Tabell 9: Oppdrag fra tildelingsbrevet som Bufdir har jobbet med i 2023.

Oppdrag
(2021:01) Følge opp tiltak knyttet til familievernet i Meld. St. 15 (2019–2020)

Mål og resultater

(2021:12) Nasjonale faglige råd for tverrfaglige konsultasjonsteam og ordning regionale team
(2021:15) Utvikle en forebyggingsmodell inspirert av Planet Youth
(2021:19) Oppfølging av strategien "Like muligheter i oppveksten (2020–2023)"
(2021:20) Oppfølging av tiltak i "Handlingsplan for forebygging av selvmord"
(2021:23) Bidra i boligsosialt arbeid gjennom strategien «Alle trenger et trygt hjem (2021–2024)»
(2021-t4:3) Utvikling av krisesentertilbudet
(2021-t5:7) Evaluering av endringer i reglene om samarbeid og samordning
(2021-t5:12) Bufdirs ansvar for oppfølging av tiltak i Frihet fra negativ sosial kontroll og æresrelatert vold (2021–2024)
(2021:t6:4) Deltakelse i Sekretariat for Partnerskap mot mobbing
(2021-t7:4) Bufdirs ansvar for oppfølging av tiltak i Frihet fra negativ sosial kontroll og æresrelatert vold (2021–2024) – tiltak 27
(2021-t8:1) Bufdirs oppfølging av tiltak i Frihet fra negativ sosial kontroll og æresrelatert vold (2021–2024) – tiltak 11,12,18 og 26
(2021-t8:3a) Barn og unge som begår eller står i fare for å begå lovbrudd – Oppfølging av anbefalinger på kriminalitetsfeltet
(2022:19) Foreslå struktur for samarbeid mellom direktoratene om arbeidet mot vold i nære relasjoner
(2022:20) Videreføre arbeidet mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold
(2022:27) Oppfølging av tiltak 63 i Like muligheter i oppveksten (2020–2023). Oppdatere veilederen
(2022:28) Oppfølging av tiltak 64 i Like muligheter i oppveksten (2020–2023). Lavinntekstperspektiv
(2022:29) Oppfølging av tiltak 36 i Like muligheter i oppveksten (2020–2023). Rekruttering av ungdom med lavinntektsbakgrunn til medvirkningsorganer
(2022:30) Oppfølging av tiltak 61 i Like muligheter i oppveksten (2020–2023). Kommuner kan oppfordres til å utarbeide helhetlige handlingsplaner

Mål og resultater

(2022:31) Oppfølging av tiltak 5 i Like muligheter i oppveksten (2020–2023). Etablere fadderordninger
(2022-t3:3) Felles oppdrag om tverrsektorielt samarbeid og tiltak når unge gjennomfører ungdomsstraff og ungdomsoppfølging
(2022-t3:4) Frihet fra vold –handlingsplan for å forebygge og bekjempe vold i nære relasjoner 2021-2024
(2022-t4:3) Flerårig forskningsprosjekt på barnefattigdomsområdet
(2022-t5:5) Supplerende fattigdomsmål
(2023:06) Tverrsektorielt samarbeid om barn og unge på direktoratsnivå
(2023:07) Utrede og anbefale videre innsats for å inkludere barn og unge i fritidsaktiviteter
(2023:08) Følge opp arbeidet med den nye fritidserklæringen
(2023:09) Plan for innretning på evaluering av Tilskudd til inkludering av barn og unge
(2023:10) Ny opptrappingsplan mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner
(2023:11) Tverrsektorielt rusforebyggende arbeid
(2023:12) Evaluering av tilskudd til Stine Sofie senter
(2023:13) Stortingsmelding om trygg digital oppvekst
(2023:14) Koordinere et samarbeid på direktoratsnivå om videre utvikling av ung.no
(2023:15) Utvikling av Digital ungdomsportal som en del av DigiUng-programmet
(2023:73) Bidra i oppfølgingen av BarnUnge21-strategien
(2023:75) Bidra i arbeidet med samfunnsoppdraget for å inkludere flere barn og unge i utdanning, arbeid og samfunnsliv
(2023-t3:1) Overføring av innhold fra Veiviseren
(2023-t5:2) Gjennomføring av undersøkelser rettet mot henholdsvis foreldre/foresatte og ungdommer
(2023-t7:7) Oppfølging av Bufdirs utredning av Alarmtelefonen

Mål og resultater

(2023-t7:8) Innsiktsarbeid om barn under 13 års erfaringer med, behov og ønsker for informasjons- og hjelpetilbud på nett
(2023-t8:2) Kunnskapsoppsummering om barn under 13 år sine erfaringer, behov og ønsker for informasjon og hjelpetilbud på nett
(2023-t8:3) Presisering av oppdrag til underliggende etater om igangsetting av et tverrsektorielt rusforebyggende arbeid
(2023-t9:1) Innhente og sammenstille informasjon om gode eksempler på forebygging i kommunene – organisering og tilbud

3.2.3 Mål 3: Foreldre får hjelp til å gi god omsorg og løse konflikter

- S 6. Kvalitet og tilgjengelighet i familieverntjenesten
- S 7. Barns medvirkning i saker som gjelder dem i familievernet

Buudir er fagdirektorat og etatsstyrer for familievernet og pådriver for foreldrestøttarbeid i kommunene. I kraft av disse rollene har Buudir relativt stor indirekte påvirkning på målet om at foreldre får hjelp til å gi god omsorg og løse konflikter. Kommunen har ansvar for tjenester som gir grunnlag for god oppvekst for barn og unge. Ulike foreldrestøttende tiltak er en del av det kommunale tilbudet for å hjelpe foreldre i å gi god omsorg. Vi støtter kommunene i dette arbeidet.

Gjennom hele 2023 har familieverntjenesten opplevd en økende pågang, og sakene vurderes å være mer sammensatte enn tidligere. Som en konsekvens av dette har det vært nødvendig å prioritere tilbudene og i noen tilfeller gi et mer avgrenset tilbud enn det som var etterspurt. Det er lengre ventetid både i de kliniske sakene og i mekling.

Utgifter til familievernet omfatter driftsutgifter til statlige familievernkontor og tilskudd til finansiering av den ikke-statlige delen av familieverntjenesten (se tabell under). Inntektene kommer i hovedsak fra tilskudd fra Norges forskningsråd til ph.d.-kandidater samt noen kursinntekter. I familievernet ble det i 2023 utført 323 årsverk på de statlige familievernkontorene. Det tilsvarer en økning på om lag fire årsverk fra 2022.

Tabell 10: Utgifter og inntekter på kapittel 842/3842.

Post	2021	2022	2023	Endring 21-22 (%)	Endring 22-23 (%)
01 Driftsutgifter	405 868	416 988	405 041	2,7	-2,9
70 Tilskudd til kirkelige familievern	240 971	254 228	246 681	5,5	-3,0

Mål og resultater

Sum utgifter	646 839	671 216	651 722	3,8	-2,9
01 Diverse inntekter	830	727	1 138	-12,4	56,5
Sum inntekter	830	727	1 138	-12,4	56,5

Beløp i 1 000 kroner. 2023-kroner

Familievernet har hatt en reell nedgang i utgifter på 2,9 prosent sammenlignet med 2022. Det skyldes i hovedsak at pris- og lønnsvekst har vært høyere enn det som ble kompensert i bevilgningen, noe som har medført at regionene har måttet redusere utgifter for å komme i budsjettbalanse.

3.2.3.0 Foreldrestøtte

Mange foreldre opplever behov for råd, veiledning og hjelp i møte med ulike utfordringer i oppdragelsen av barna sine. Når slike behov oppstår, er det viktig at kommunale og statlige tjenester er tilgjengelige for å bistå foreldre med å håndtere hverdagen. Bufdir jobber for at kommunale tilbud og tjenester som helsestasjoner, barnehager og skoler har kompetanse til å oppdage foreldres behov for hjelp i omsorgen og tilby tilpasset veiledning for å sikre riktig støtte til rett tid.

Foreldrestøttende tiltak er et tverrsektorielt ansvar, og Bufdir spiller en sentral rolle i dette helhetlige arbeidet for å trygge foreldre. Spesielt tilbyr Bufdir to digitale ressurser. Den ene er en nettressurs om kunnskapsbasert foreldrestøtte i kommunene som er rettet mot kommunenes arbeid med å planlegge og ha gode tilbud i sin kommune. Den andre er foreldrehverdag.no, som er rettet direkte mot befolkningen og gir foreldre hjelp og støtte gjennom artikler, filmer og annet materiell som omhandler foreldrenes relasjon til barna sine.

Bufdir forvalter tilskuddsordningen for foreldrestøttende tiltak som styrker det foreldrestøttende arbeidet, noen ganger i samarbeid med frivillig sektor og relevante tjenester som familievernet og lokalt barnevern. Tilskudd til foreldrestøttende tiltak i kommunene har som mål å fremme forebyggende arbeid og tidlig innsats, samt å styrke samarbeidet mellom velferdstjenester og frivillig sektor. Blant de støttede tiltakene finner vi kunnskapsbaserte foreldrestøtteprogrammer, inkludert samlivskurset «Godt samliv – parkurs for førstegangsførelse», samt nettverksstøttende tiltak i samarbeid med frivillig sektor. Tilskuddsordningen fungerer som et viktig virkemiddel for å fremme bruk av kunnskapsbaserte metoder i både kommunene og frivilligheten. I 2023 ble det bevilget 38 581 000 kroner til denne ordningen, fordelt på 128 søkere. Totalt ble det søkt om 60 200 000 kroner for 2023, med 100 nye søknader fra 89 kommuner/bydeler i Oslo. Av disse ble 70 søknader fra 65 kommuner/bydeler innvilget. 32 av de godkjente søknadene skulle gjennomføres i samarbeid med frivilligheten. Av bevilgningen på 38 581 000 millioner kroner for 2023 var 19 000 000 avsatt til pågående prosjekter i 58 søknader som hadde blitt innvilget tidligere år.

Det har vært stor aktivitet i kommunene for å utvikle foreldrestøttende tiltak bredt til foreldre flest og til foreldre med særlige behov. Bufdirs arbeid og resultater må sees i sammenheng med Helsedirektoratets arbeid med folkehelseprogrammet hvor om lag halvparten av midlene går til foreldrestøttende tiltak i kommunene (ref. Helsedirektoratet).

Mål og resultater

I tillegg til universelle foreldrestøttende tiltak er det viktig å også kunne tilby selektive og indikative tiltak til de foreldrene som står ovenfor mer komplekse behov enn dem som de universelle tiltakene kan favne. Sammen på vei og MST-CAN er eksempler på dette. En slik helhetlig tilnærming er viktig for å forebygge utilstrekkelig omsorg av barna og skjevutvikling som på sikt vil kunne ha store omkostninger både på individ- og samfunnsnivå. Kunnskapsgrunnlaget viser til at forebygging tidlig i barnas liv er spesielt viktig og gir generelt best avkastning og at det ofte går gjennom støtte til foreldrene.

3.2.3.0.1 Bufdirs Nettressurs for kunnskapsbasert foreldrestøtte: Økt tilgjengelighet og stor kommunal interesse

Bufdir etablerte i 2021 en nettressurs for å fremme bruk av kunnskapsbaserte foreldreveiledningsprogrammer i kommunene. I 2023 inneholder nettressursen beskrivelser av 29 forebyggende samlivs- og foreldreveiledningsprogrammer. Fra 2023 ble nettressursen søkbar med flere søkekriterier som blant annet barnets alder, tiltakets forebyggingsnivå og individ- eller gruppebasert. Det ble gjennomført en e-postkampanje for å gjøre nettressursen kjent i kommunene. Interessen var tydelig blant ansatte og ledere med gjennomsnittlig 15 besøk av 320 av landets 356 kommuner. Det var cirka 30 000 besøk på siden i 2023.

3.2.3.0.2 Foreldrehverdag.no

Foreldrehverdag.no har i 2023 produsert nytt innhold, med vekt på informasjon til ungdomsforeldre og å gjøre siden bedre kjent. Nettsiden er et godt supplement for foreldre som ikke oppsøker veiledning i grupper, kurs eller i familievernet. For eksempel har 40 000 personer sett hele eller deler av kurset Godt samliv, som ble digitalisert og lansert i 2023.

Foreldrehverdag har utviklet en foreldrestiltest som mer enn 270 000 foreldre har fullført og dermed brukt gjennomsnittlig 10 minutter på å reflektere rundt sin egen foreldrestil. Testen brukes nå også som samtaleverktøy i det kliniske arbeidet i familieverntjenesten.

Som ledd i et tverretatlig samarbeid om barn og unges digitale oppvekst har Foreldrehverdag hatt søkelys på informasjon om digitalt foreldreskap og foreldres digitale kompetanse. Det er produsert nytt innhold (artikkel og film) om personvern og barns digitale hverdag.

Det ble produsert en ny film rettet mot ungdomsforeldre om å snakke med ungdom om sex og grensesetting. Filmen bidrar til å bryte ned barrierer og er ment som en samtalestarter mellom foreldre og ungdom. Filmen er hittil sett av mer enn 23 000. Filmen vant en pris i reklamebransjens «Excellence Award» for 2023.

Det er laget fem filmer om hjernens utvikling hos ungdom. I filmene forklarer Marte Roa Syvertsen, som er lege og forsker, på en forståelig måte hva utviklingen har å si for hvorfor ungdommen er som de er og gjør som de gjør.

Det er produsert tre nye episoder i serien «Småprat», der fagfolk og foreldre snakker om aktuelle temaer og dilemmaer man møter som foreldre.

I 2023 hadde Foreldrehverdag 900 000 besøk på nettsiden og 75 000 følgere på sosiale medier.

Mål og resultater

3.2.3.0.3 Foreldreveiledning i grupper

ICDP er et utbredt universelt foreldreveiledningsprogram i Norge. Opplæringen i programmet forvaltes av spisskompetansemiljøet for foreldrestøtte og forebygging i familievernet. ICDP HUB, den digitale ressursportalen for ICDP-ansvarlige, viser at det var 1 900 sertifiserte veiledere/brukere av HUB-en ved utgangen av 2023. Det var 350 nye sertifiserte veiledere i fjor, i tillegg til de 4 000 sertifiserte fra før 2023. Bufdir har ikke tall på hvor mange foreldre som tilbys foreldreveiledningsprogrammet, men antall veiledere og nye opplærte veiledere tyder på at det er relativt høy aktivitet i kommunene.

I 2023 har Folkehelseinstituttet evaluert utprøvingen og tilpasningen av ICDP-foreldreveiledningsprogrammet for ungdom. 90 prosent av foreldrene er fornøyde, opplever økt trygghet og forbedret kommunikasjon.

Effektene vedvarer ett år etter avsluttet veiledning. Programmet kan også passe for foreldre med annen kulturell bakgrunn. ICDP-veiledere spiller en sentral rolle, men det er behov for forbedringer i kommunens tilrettelegging og gjennomføring av slike tiltak.

3.2.3.0.4 Andre forebyggende tiltak rettet mot foreldre i kommunen

Tidlig inn

Bufdir og Helsedirektoratet har utviklet opplæringsprogrammet «Tidlig inn». Programmet gir ansatte og ledere i kommunene opplæring i validerte verktøy og samtalemetoder til å identifisere og hjelpe gravide og småbarnsfamilier tidlig innen rus, psykisk helse og vold gjennom tverrfaglig samarbeid. Programmet, anerkjent av Barnevoldsutvalget, er implementert som tiltak 1 i forrige handlingsplan mot vold, og det løftes også i ny opptrappingsplan mot vold i nære relasjoner. Voksnes erfaringer med vold er integrert for å bryte generasjonsoverførte vansker. Programmet tilbys av regionale opplæringsteam sammensatt av KORUS, RBUP/RKBU, RVTS og Barne-, ungdoms- og familieetaten. Opplæringen er evaluert to ganger med positive resultater, det oppdateres kontinuerlig og er implementert i over 160 kommuner med tverrfaglig deltakelse. Alle regionale opplæringsteam gjennomførte Tidlig inn-opplæring i 2–6 kommuner 2023 (interkommunalt).

Sammen på vei

«Sammen på vei» er et kunnskapsbasert program som retter seg mot førstegangsgravide i vanskelige livssituasjoner. Målsettingen med programmet er å gi nye foreldre tilpasset støtte og underbygge styrkene deltagerne har, for å forebygge skjevutvikling og behov for inngripende tiltak fra det offentlige. Programmet implementeres i fem geografiske utprøvningsområder og omfatter totalt 37 kommuner og 5 bydeler i Oslo kommune. Frem til utgangen av 2023 har 648 personer blitt inkludert i programmet. Samarbeid med øvrige tjenester rundt den enkelte familie står sentralt for å møte komplekse behov. «Sammen på vei» bidrar til at familiene i større grad benytter seg av eksisterende tjenester. Flere deltakere rapporterer at de opplever å bli tryggere i foreldrerollen, og at relasjonen til den faste familiesykepleieren er av stor betydning for egen mestringsopplevelse.

Mål og resultater

Familieråd i oppvekstsektoren

Forebyggende familieråd er et tilbud som tilbys i flere kommuner, spesielt i Region sør. Målet er å løse saker på tidligere tidspunkt og forebyggingsnivå og dermed redusere belastningen på barnevernet. Initiativ til familieråd kan komme fra ulike tjenester som helsestasjon, PPT, jordmortjenesten, helsesykepleiere, skole og BUP, og det kan også initieres av barn og familier selv. Kristiansand er en ledende kommune i å implementere forebyggende familieråd, inkludert «foreldreråd» for å adressere felles utfordringer blant skolebarn og deres foreldre. Nettverksråd (NEBA) er et prosjekt mellom Porsgrunn, Bamble og Universitetet i Sørøst-Norge som tester en tilpasset modell av familieråd for å erstatte ansvarsgruppemøter. Kommuner som satser på familieråd som forebyggende tiltak i oppvekstsektoren, opplever det som kostnadseffektivt og får bred støtte fra familiene, barna og de ansatte i kommunen.

3.2.3.1 Familievernets arbeid med å gi foreldre hjelp til å gi god omsorg og løse konflikter

Familievernets tilbud strekker seg fra par- og familierapi, støtte, rådgivning og veiledning, til obligatorisk mekling ved brudd. Det tilbys også kurs til barn, unge og foreldre. Familieverntjenesten gir en unik mulighet til å hjelpe familier med å gi god omsorg for barna sine og til å forsøke å løse konflikter på et tidlig tidspunkt.

Familievernet har i 2023 hatt kapasitetsutfordringer. I tillegg til at det i 2023 har vært en budsjettmessig økonomisk utfordrende situasjon har familievernet fått flere oppgaver som ligger utenfor kjernevirksomheten, det er økt kompleksitet i sakene, og det er økt forventning til å jobbe utadrettet og samarbeide med andre tjenester. På grunn av manglende kapasitet i andre tjenester, for eksempel i BUP, var det i 2023 flere familier som henvendte seg til familievernet i mangel av andre tilbud.

Som en konsekvens av pågang og kompleksitet har det vært nødvendig å prioritere blant tilbudene. Obligatorisk mekling og familier med hjemmeboende barn har derfor vært prioritert. En ytterligere konsekvens er at det i noen saker gis et mer avgrenset tilbud enn det som etterspørres. I de mest risikofylte og vanskelige sakene er det ikke alltid mulig å gjennomføre meklingen med to meklere eller terapeuter. Samarbeid med andre tjenester, utadrettet tilbud og arenafleksibilitet har også vært nødvendig å nedprioritere. Dette svekker muligheten for å gjøre tjenestetilbudet mer relevant i et mangfoldsperspektiv.

En gjennomgang av familievernets formål, målgruppe og oppgaver skal gjøres i 2024. For å fortsatt kunne ivareta familievernets unike rolle med forebygging og å kunne avhjelpe relasjonelle vansker i familien er en slik vurdering nødvendig.

3.2.3.1.1 Likeverdig tjenestetilbud

Familievernet skal gi et likeverdig tilbud. Et likeverdig tilbud innebærer at tjenestene skal være av god kvalitet, at tjenesten skal være geografisk tilgjengelig, at det er god kapasitet, og at tilbudet er like godt tilrettelagt for ulike grupper. Familievernet er en liten tjeneste med 42 kontorer. God geografisk tilgjengelighet er vanskelig å oppnå.

Mål og resultater

Forskning viser at kjennskap til familievernet varierer i befolkningen, og at noen deler av befolkningen oppsøker og bruker tjenesten i større grad enn andre. Bufdir leverte i 2023 en utredning om hvordan familievern tjenesten kan bli bedre tilpasset en mangfoldig befolkning. På grunn av redusert kapasitet i familievernet anbefalte ikke Bufdir at tiltakene ble igangsatt i 2023. Forskning (omtalt nedenfor) viser videre at barn og unge i større grad enn tidligere inviteres inn til familievernkontorene, men at vi fortsatt har en vei å gå med å ivareta barn og unges mulighet til å medvirke i saker som angår dem.

Målet om å levere likeverdige tjenester er utfordret av økt etterspørsel, redusert kapasitet, flere oppgaver, større målgruppe og økte forventninger til tjenesten.

3.2.3.1.2 Arbeid for å øke kjennskapen hos flere målgrupper

Selv om familievernet opplever kapasitetsutfordringer, har det vært jobbet med å øke kjennskapen til det forebyggende tilbudet. Hovedbudskapet i informasjonsarbeidet er at vedvarende konflikter i familien er skadelige for barn, og at det finnes gratis hjelp hos familievernet. Mange av familievernets terapeuter deler faglige råd i aviser og magasiner, i tillegg til at det pågår annonsering for familievernets kurs og terapitilbud i sosiale medier og andre kanaler.

3.2.3.1.3 Digital utvikling og fagsystem

Tilbud om digitale tjenester er et viktig bidrag for å kunne gi likeverdige tjenester. Brukernes etterspørsel etter digitale løsninger er økende. Bruk av den digitale foreldresamarbeidsavtalen har hatt en jevn økning. Foreldresamarbeidsavtalen er utviklet som et utgangspunkt i den obligatoriske meklingen ved samlivsbrudd eller ved foreldretvist. Den tar utgangspunkt i, og setter barnet i sentrum for, hva som er barnets beste i avtalen mellom partene. Den er enkel i bruk i en kompleks situasjon og har tydelige avtalepunkter på områder som ofte skaper konflikt mellom partene.

I 2023 ble 6 042 avtaler signert digitalt, sammenliknet med ca. 1 800 signerte avtaler i 2022 (tall for 2023 er hentet fra Google Analytics og Database Azure). I 2023 utviklet vi en oppdatert versjon av den digitale avtalen. Den nye versjonen blir lansert i starten av 2024. Utseendet er oppdatert, men det meste av funksjoner og flyt i denne versjonen er lik den forrige. Det er gjort et teknisk løft for å oppgradere avtalen til nytt og moderne design, sikre kodeplattformen og oppfylle gjeldende krav om universell utforming.

Som en videreutvikling av «digitalt støttet mekling» og den digitale foreldresamarbeidsavtalen ble det i 2022 igangsatt utvikling av digital timebestilling og differensiering ved begjæring om mekling. På grunn av budsjettssituasjonen i Bufdir er pilotering og videre utvikling utsatt.

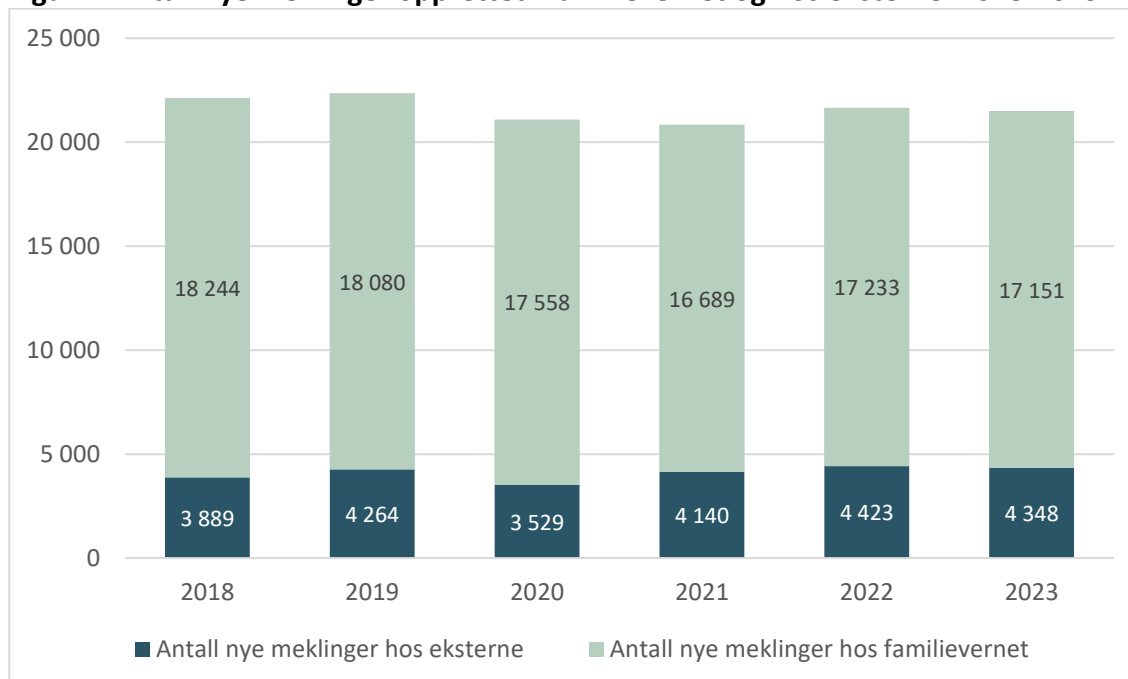
Familievernets fagsystem (FADO) brukes til saksbehandling både i meklingsaker og kliniske saker. Fordi brukerbehovet, lovverket og rapporteringsbehovet stadig endrer seg, er det nødvendig med kontinuerlig forbedring, teknisk løft og videreutvikling av systemet. I 2023 har Bufdir først og fremst prioritert feilretting av FADO. I tillegg er fagsystemet tilpasset, slik at familievernet nå tilbyr innkallingsbrev på tre samiske språk: sørsamisk, nordsamisk og lulesamisk.

Mål og resultater

Antall familier som søker hjelp i familievernet, er stabilt. Over 50 000 familier fikk tilbud om mekling eller terapi i familievernet. Det er fremdeles lokale variasjoner i antall henvendelser, og kontorene i de store byene merker pågangen sterkest.

Alle foreldre med felles barn under 16 år må møte til mekling i forbindelse med samlivsbrudd og separasjon. Som figur 7 viser, har antall opprettede meklingsaker i familievernet vært relativt stabilt de siste årene.

Figur 7: Antall nye meklinger opprettet i familievernet og hos eksterne. 2018-2023.

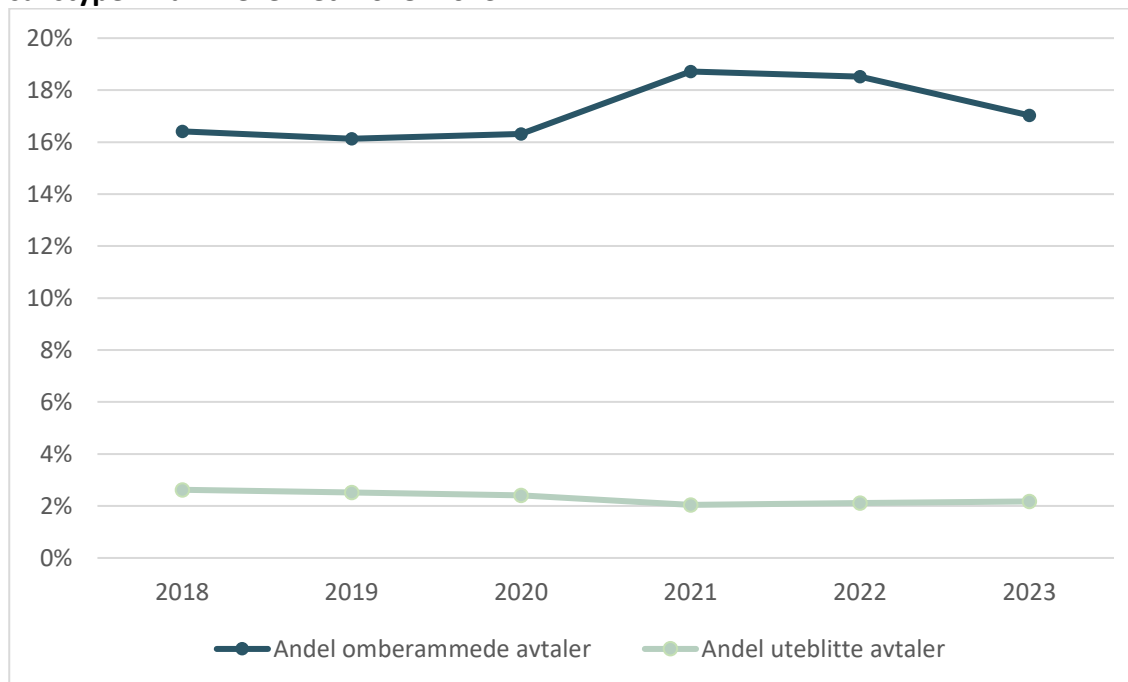
Figurbeskrivelse: Figuren viser et stabilt stolpediagram med fordeling av antall nye meklinger opprettet i familievernet og hos eksterne i perioden 2018-2023.

Antall saker med samvær med støttet tilsyn øker fortsatt. Tilsynene gjennomføres som oftest utenfor arbeidstid, noe som innebærer at oppdragene blir satt ut til eksterne tilsynspersoner.

3.2.3.1.4 Uteblivelse og omberamming

Uteblivelse og omberamming er en utfordring for effektiviteten i tjenesten. Figuren nedenfor viser andel omberammede og andel uteblitte samtaler i familievernet. Ofte kommer omberamminger for sent til at timene kan benyttes av andre. Direktoratets vurderinger er at det er et potensiale i å benytte ubenyttede timer. Det vurderes kontinuerlig tiltak som bidrar til økt fremmøte og bruk av timene på andre måter. Figur 8 viser at andel uteblitte avtaler har vært stabil over flere år. Andel avtaler som ble omberammet nådde et toppunkt under pandemien på nesten 19 prosent. I 2023 var andelen 17 prosent.

Figur 8: Andel avtaler som ble omberammet eller hvor klient har uteblitt uten beskjed. Alle sakstyper i familievernnet. 2018–2023.

Figurbeskrivelse: Figuren viser et linjediagram over andel omberammede avtaler og andel uteblitte avtaler fra 2018 til 2023 i familievernnet.

3.2.3.1.5 Barns perspektiv skal komme frem i saker som gjelder dem

Barn har rett til å bli hørt og få si sin mening om hvordan de har det når foreldrene går fra hverandre. Brudd angår barn, og deres opplevelse av sin situasjon skal komme frem i saken. Foreldre er de nærmeste til å snakke med barna, men mekler kan hjelpe foreldrene. I andre situasjoner kan det være fint for barna å få et tilbud om å snakke med en mekler eller terapeut alene. Målet er å gi barna en opplevelse av at foreldrene forstår deres behov, og at de blir tatt hensyn til. Aller viktigst er det at konflikten mellom foreldrene dempes.

Antall barn som blir hørt direkte av en mekler i forbindelse med foreldrenes mekling, har vært relativt stabilt de siste årene. I 2023 er det likevel noe lavere enn i 2022. Det er flere hensyn som må tas når en mekler skal snakke med barn. Å høre barn i forbindelse med foreldrenes mekling forutsetter at foreldrene er enige om og samtykker til at barnet skal snakke med en mekler. Barnet må også selv ønske å delta og være modent nok. Mekler må vurdere om det er forsvarlig at barnet høres i saker med høyt konfliktnivå. Å avgjøre hvorvidt barn bør delta i mekling er derfor en kontinuerlig faglig vurdering familievernntjenesten gjør.

I flere år har det vært gjort en stor innsats for å styrke familievernets kompetanse i å snakke med barn. Spisskompetansemiljøet for barn og unge i familievernnet gir opplæring, bistand og veiledning i tjenesten. Spisskompetansemiljøet har ansvar for den systematiske kompetansehevingen i samtale med barn, både nasjonalt, regionalt og lokalt. Spisskompetansemiljøet har i 2023 jobbet med å revidere veilederen for samtale med barn og utarbeide forslag til et standardisert forløp for samtaler med barn, både i mekling og kliniske saker.

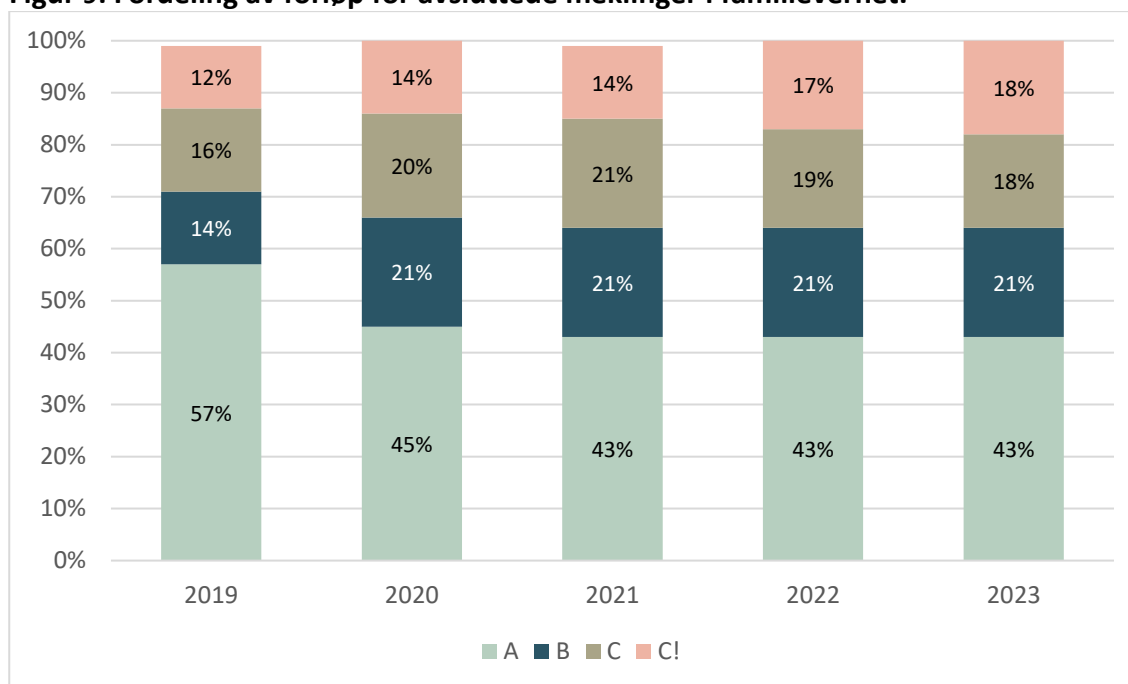
Mål og resultater

3.2.3.1.6 Mekling i familier med høy konflikt mellom foreldrene

Det er et mål at flere konflikter om foreldreansvar, bosted og samvær løses utenfor domstolene. I 2018 ble det innført et verktøy for å differensiere foreldrenes konfliktnivå i forkant av meklingsene.

Figur 9 viser de ulike «meklingsløpene» lav konflikt (A), middels konflikt (B), høy konflikt (C) eller risikosaker (C!) som foreldrene ble plassert i da de begjærte mekling. Tallene har vært relativt stabile de siste årene. Flertallet av sakene er såkalt lavkonfliktsaker. Samtidig ser vi en liten økning i andel risikosaker, fra 12 prosent i 2019 til 18 prosent i 2023.

Figur 9: Fordeling av forløp for avsluttede meklinger i familievernnet.

Figurbeskrivelse: Figuren viser et stolpet søylediagram med de ulike «meklingsløpene» lav konflikt (A), middels konflikt (B), høy konflikt (C) eller risikosaker (C!) som foreldrene ble plassert i da de begjærte mekling fra 2019 til 2023.

Samtidig med innføring av differensieringsverktøyet ble det utviklet en modell for høykonfliktmekling: «prosessmekling» i familievernnet. Målet er å tilrettelegge for en prosess som går over tid for de foreldrene som trenger det mest. I prosessmekling tilbys foreldrene med høy konflikt to meklere, flere meklingstimer, individuelle samtaler og kurs som retter seg mot barnas behov. Metoden er tilrettelagt for å involvere barna på en trygg måte i meklingsprosessen.

I 2023 har over 6 000 foreldrepar (40 prosent av alle som hadde avsluttet mekling i familievernnet i 2023) benyttet seg av tilbudet om prosessmekling i familievernnet. 4 728 foreldrepar benyttet 2-4 timer, og 1 288 foreldrepar benyttet 5-7 timer.

I 2022 og 2023 ble det gjennomført en kartlegging av meklernes erfaring med og vurdering av prosessmekling. Undersøkelsen viser at meklerne gjennomgående er fornøyd med strukturene og de ulike verktøyene modellen gir. Fordi det har vært en utfordring å få foreldre til å delta på

Mål og resultater

minikurset, ble det i 2023 laget en digital versjon. Det digitale minikurset har fått gode tilbakemeldinger.

Det er ønskelig, men ikke alltid mulig, å motivere foreldre som har en høy konflikt, til å benytte seg av det frivillige meklingstilbudet. Den digitale informasjonen som er utviklet de siste årene, kan ha «erstattet» noe av foreldrenes behov for de frivillige timene. Tjenesten uttrykker at foreldre er mer forberedt enn tidligere når de kommer til den første meklingstimen.

3.2.3.1.7 Avdekking av vold i mekling og kliniske saker

Av alle meklingsaker i familievernnet ble det avdekket vold i 2 047 av 15 130 saker i 2023. Dette utgjør 13,5 prosent av sakene totalt, en liten oppgang fra 12,7 prosent i 2022.

I 1 738 av de 5 272 sakene hvor foreldrene ble plassert i forløpene høy konflikt eller risikoforløp, har mekler registrert at det var voldsproblematikk i saken (33 prosent). Det er en liten oppgang fra 2022.

Det ble sendt bekymringsmelding til barnevernet i 308 av alle de 14 839 avsluttede meklingene i familievernnet i 2023 (2 prosent). Dette er omtrent samme nivå som i 2022. Blant de 28 252 avsluttede kliniske sakene ble det registrert vold i parrelasjonen eller vold i foreldre-barnrelasjonen i 3353 saker (12 prosent). Dette er omtrent samme nivå som i 2022.

3.2.3.1.8 Styrking av familievernets arbeid med vold

Vold kan forekomme i alle sakstyper innenfor familievernets tjenesteområde og må være en del av grunnkompetansen til alle ansatte. I tråd med kompetansemodellen arbeider SKM Vold og høykonflikt for å implementere en basiskompetanse for alle terapeuter, en nødvendig grad av handlingskompetanse hos alle terapeuter og kontor, samt behandlingskompetanse hos et utvalg av de ansatte. I 2023 har digital grunnopplæring om vold for familievernnet blitt videreført, og alle terapeuter i familievernnet har nå gjennomgått grunnopplæringen. Faglig fokus i grunnopplæring del 1 er forståelse av vold som fenomen, tematisering/avdekking av vold og arbeid for økt trygghet i familien. Del 2 går nærmere inn i familiedynamikk og skade på omsorgskapasitet, samt ivaretagelse av hjelpere.

Som en del av arbeidet med å styrke og videreutvikle tjenestens kompetanse og tilbud er opplæring og vedlikehold av metodikken «Enkel og effektiv aggresjonskontroll» (EEA) videreført i 2023. 76 terapeuter som allerede er opplært i metodikken, mottar veiledning og oppfølging, mens 17 nye terapeuter har mottatt opplæring. I tillegg er det gjennomført egen veiledning for bruk av EEA i gruppe. Det ble i 2023 avholdt en Nasjonal erfaringskonferanse for EEA-terapeuter, hvor 93 terapeuter fra 35 kontor deltok. Tilpasningen av, og opplæringen i EEA-metodikken, er et resultat av et samarbeid med Alternativ til Vold (ATV).

Familievernnet har ikke mulighet til å innhente opplysninger fra andre tjenester, og de har derfor liten eller ingen kunnskap før det første møtet om dem som oppsøker tjenesten. Dette kan i noen situasjoner innebære at familier som lever med problematikk knyttet til vold, rus eller psykisk helse, oppsøker familievernnet uten at viktige utfordringer avdekkes, verken i forkant eller underveis. I noen tilfeller vil det derfor ikke være forsvarlig for familievernnet å gi et tilbud til familiene.

Mål og resultater

3.2.3.1.9 Barn som opplever brudd i foreldrekontakten

Brudd i kontakten mellom barnet og en av foreldrene kan oppstå spontant, men som oftest er det en konsekvens av at det har vært utfordringer i relasjonen mellom barnet og forelderen, og/eller høy konflikt mellom foreldrene, over tid. For aktørene som skal hjelpe familier der det er stans i samvær, gjør kompleksiteten i sakene det vanskelig å avdekke hva som er årsaken.

3.2.3.2 Forskning og kunnskapsgrunnlag

3.2.3.2.1 Foreldrestøtte

I 2022 og 2023 har FHI på oppdrag fra Bufdir evaluert en videreutviklet og tilpasset versjon av ICDP for ungdomsforeldre. FHI publiserte rapporten januar 2024, og den viser svært høy tilfredshet hos foreldre og ungdom som har mottatt tilbudet (90 prosent av deltakerne) (Høy-Pedersen et al., 2023).

Bufdir har følgende pågående forskningsprosjekter om foreldrestøtte:

- Foreldrepraksis i Norge i dag (planlagt ferdigstilt i 2025)
- Effekten av «Godt samliv for førstegangsførelse» (ferdigstilles i 2024)
- Effektstudie av «Sammen på vei» (RCT), tidligere kalt «Familie for første gang» (planlagt ferdigstilt i 2027)

Når det gjelder kunnskapsbehov, vurderer Bufdir at det er behov for en ny status på hvordan det (helhetlige) foreldrestøttende tilbudet ser ut i Norge. En rapport fra 2017 viste at «Circle of security (COS), «International child development programme» (ICDP), «De utrolige årene» (DUÅ), «Parent Management Training Oregon» (PMTO), «Fortsatt foreldre» og samlivskurset «Godt samliv» var blant de mest brukte programbaserte gruppetiltakene for foreldre innen helse- og velferdstjenestene.

3.2.3.2.2 Familievernet

Bufdir har igangsatt en stor studie om «Familievernet – likeverdig tjenestetilbud til en mangfoldig befolkning». I 2023 kom det to rapporter. Den ene er «Alt som ikke ramler inn døra», som handler om familievernets tilnærming til mangfold og minoriteter (Aarset & Rosten, 2023). Den andre er «Med døra på gløtt – barn og unge inn i familievernet?», som undersøker hvordan og i hvilke saker barn inkluderes i familievernets arbeid, og hva det innebærer for familievernet at barn har rett til å bli hørt og si sin mening i forhold som angår dem (Bergflødt et al., 2023).

I 2023 mottok Bufdir to nye notater i FamilieForsk-studien om «Likestilling og kjønnsforskjeller i foreldrekonflikter» (Bårdstu et al., 2023a) (Bårdstu et al. 2023b). Gjennom denne studien får vi økt kunnskap om samhold og konflikter i familier i Norge og om hvordan forhold i familien henger sammen med barns utvikling og trivsel.

I 2023 ble en kunnskapsoppsummering om bruk av co-terapi og reflekterende team i par- og familierapi publisert (Jardim et al., 2023). Oppsummeringen gir et grunnlag for videre fagutvikling i meklingsarbeid i familievernet.

Mål og resultater

Bufdir har følgende pågående forskningsprosjekter om familievernet:

- Familievernet: Likeverdig tilbud i en mangfoldig befolkning med leveranse av siste delstudie som skal omhandle tjenestens arbeid mot vold (kommer i 2024).
- FamilieForSK (2021-2025)
 - Samhold og konflikter i familier i Norge
 - Barns aktørskap
 - Likestilling, foreldrekonflikt og barns tilpasning

Prosjekter omtalt under «foreldrestøtte» er også relevante for familievernet.

3.2.3.2.3 Vold og overgrep i nære relasjoner

Bufdir har igangsatt et stort forskningsoppdrag med tittel «Utvikle virksomme og likeverdige tiltak mot vold og diskriminering (2022-2025)». Oppdraget omfatter fem delprosjekter som er evaluering/følgforskning knyttet til konkrete tiltak, og fem delprosjekter som er eksplorerende. Den første publikasjonen er kommet (Langeland et al., 2023), og flere vil følge i 2024 og 2025.

Et større forskningsoppdrag om barnevernstjenestens arbeid med vold og overgrep som Bufdir har igangsatt, ble ferdigstilt i 2023. Hovedrapporten i oppdraget undersøker hvordan barnevernstjenesten forstår og håndterer saker der det er mistanke om eller avdekket vold og overgrep, og hvordan barn og foreldre opplever barnevernstjenestens arbeid i slike saker (Bredal et al., 2023).

Bufdir har følgende pågående forskningsprosjekter om vold og overgrep i nære relasjoner:

- Trippel S-studien – longitudinell studie av barn og unge utsatt for vold/overgrep (planlagt ferdigstilt i 2024)
- Effektstudie av «Jeg vet»: digital læringsressurs for skolen om mobbing, vold og seksuelle overgrep (skal ferdigstilles i 2025)
- Utvikle virksomme og likeverdige tiltak mot vold og diskriminering – ti delprosjekter innen vold/likestilling (skal ferdigstilles i 2025)
- Evaluering av tilskuddet til Stine Sofie-stiftelsen (skal ferdigstilles i 2024/2025)
- Erfaringer med, holdninger til og kunnskap om seksuell trakassering i den norske befolkningen (lansering i 2024)
- UEVO-studien: Utvidelse og videreutvikling (lansering i 2024)
- RCT om «Sammen på vei» (skal ferdigstilles i 2027)

Bufdir har i sin langtidsplan for forskning og evaluering 2023–2026 trukket fram vold som et av tre satsingsområder for forskning (Bufdir, 2022). Det er et stort behov for kunnskap om vold i nære relasjoner og om virksomme tiltak for å forebygge vold og hjelpe de berørte. Følgende underområder er særlig viktige å få mer kunnskap om:

- Negativ sosial kontroll, æresrelatert vold og tvangsekteskap
- Barn og unge som utøvere av vold, mobbing, overgrep og trakassering
- Barn i høykonfliktfamilier

Mål og resultater

- Vold rettet mot barn med innvandrerbakgrunn, barn med funksjonsnedsettelse og barn og unge som bryter med normer for kjønn og seksualitet
- Hvordan tjenestene best mulig kan samarbeide i voldsarbeidet
- Brukernes erfaringer med tjenester og tilbud

Langtidsplanen trekker også frem behovet for mer kunnskap om praksisutøvelse i tjenester og tilbud til Bufdirs målgrupper. I tråd med dette mener Bufdir det er et behov for mer praksisnær og sektorovergripende forskning på voldsområdet.

Tabell 11: Oppdrag fra tildelingsbrevet som Bufdir har jobbet med i 2023.

Oppdrag
(2020:02) Igangsette forskning på samlivstiltak
(2021:04b) Følgeevaluering om foreldrestøtte til foreldre med tenåringer
(2021:05) Planlegge utvidelse av «Familie for første gang». Utvidelse iverksettes etter dialog med departementet.
(2021:06) Planlegge effektstudie om «Familie for første gang»
(2022:06) Vurdere ordningen med samvær med tilsyn etter barneloven
(2022:08) Lede arbeidsgruppe - tiltak for å redusere bruk av kategorien foreldreansvar ukjent
(2022:09) Vurdere foreldres anledning til å gjøre opptak i mekling og i samtaler ved familievernkontor
(2022:10) Vurdere behovet for, og foreslå tiltak for å bidra til at familievernets tilbud når fram til alle samfunnsgrupper
(2022-t6:2) Videre arbeid med rammene for styring og finansiering av familievernet
(2023:16) Vurdere behov for å følge opp Bufdirs rapport om håndtering av saker hvor det er stans i samværet
(2023:17) Vurdere behov for økt informasjon om ulike forløp i mekling til eksterne meklere og DA
(2023:18) Utvikle egen invitasjon til barn om mulighet for medvirkning i familievernet
(2023:19) Vurdere om ventetiden for meklingsaker med høy konflikt kan reduseres
(2023:20) Vurdere behovet for FOU om samvær med tilsyn

Mål og resultater

(2023:21) Gjennomgå merknadene fra GREVIO om etterlevelse av Istanbul-konvensjonen
(2023:22) Utarbeide informasjon til foreldrehverdag.no om barns personvern

3.2.4 Adopsjon

- S 8. Kvalitet i adopsjonsprosessene
- S 9. Bufdirs arbeid med adopsjonsforberedelse og etteradopsjon

Hovedformålet med adopsjon er å sikre at barn som ikke kan bli tatt hånd om av sine biologiske foreldre, får et godt og varig hjem i en ny familie. Bufdirs ansvar er å tilrettelegge og sikre en trygg og sikker adopsjonsprosess, slik at adoptivbarnets rettigheter og behov blir ivaretatt.

Trenden er at det er færre utenlandsadopsjoner til Norge den senere tiden enn tidligere år. Siden 2018 har antallet utenlandsadopterte barn til Norge vært under 100. I 2023 ankom 37 barn fra utlandet til Norge, mot 45 barn i 2022.

3.2.4.0 Kvalitet i adopsjonsprosessene

Som sentralmyndighet for Haagkonvensjonen 1993 om vern av barn og samarbeid ved internasjonale adopsjoner har Bufdir et overordnet ansvar for å sikre betryggende saksbehandling ved adopsjon over landegrensene. Adopsjoner skal være til barnets beste med respekt for barnets grunnleggende rettigheter.

Bufdir har gjennom 2023 sett mangler i dokumentasjon i saker om utenlandsadopsjon mottatt fra adopsjonsorganisasjonene og har foretatt grundigere kontroller av dokumentasjon i sakene. Vi har derfor sett behov for å stramme inn føringene hva gjelder dokumentasjon i sakene og har tatt opp dette på flere møter med organisasjonene gjennom året. Føringer fra Haagkonferansen for internasjonal privatrett for å forebygge ulovligheter i adopsjonssaker, publisert i 2023, er også kommunisert til samtlige organisasjoner i 2023. Vi ser behov for å følge opp dette videre.

Videre har Bufdir i 2023 jobbet med en vurdering av behovet for en eventuell midlertidig stans av utenlandsadopsjon i perioden frem til granskningsutvalget for utenlandsadopsjon leverer sin rapport. Bufdirs anbefaling om midlertidig stans av utenlandsadopsjoner ble sendt departementet i januar 2024.

I 2023 trakk Bufdir tilbake formidlingstillatelsen til Madagaskar. Videre avsto Bufdir adopsjonsforeningenes søknad om å fornye formidlingstillatelser til å adoptere barn fra Filippinene, Thailand og Taiwan. Begrunnelsen er at vi ikke har den sikkerheten som er nødvendig for at adopsjoner fra disse opprinnelseslandene til Norge kan gjennomføres i samsvar med Haagkonvensjonen av 1993 om vern av barn og samarbeid ved internasjonale adopsjoner. Vedtakene er påklaget og er til behandling. For Sør-Korea ble det gitt fornyet, men begrenset formidlingstillatelse for perioden 1. januar 2024 – 31. desember 2026, kun slik at søkere som

Mål og resultater

allerede hadde påbegynt sin adopsjonsprosess, får avslutte prosessen. Dette vedtaket er ikke påklaget.

I november 2023 fikk Bufdir i oppdrag fra departementet å gjøre en fornyet vurdering av de øvrige formidlingstillatelsene innen 1. mai 2024.

Arbeidet med etteradopsjonstiltak og styrket oppfølging av adopterte etter adopsjon har vært et prioritert område i 2023. Det er i andre halvdel av 2023 etablert nye statlige og nasjonale etteradopsjonstilbud til adopterte og adoptivforeldre. Direktoratet har gitt Bufetat region øst i oppdrag å drifte disse. Flere tilbud startet opp i august og september 2023; både en kompetansetjeneste for adopterte og familiene deres etter adopsjon og bistand til søk etter biologisk opphav. Videre har det vært jobbet med oppstart av et prøveprosjekt med samtalestøtte til nasjonalt og internasjonalt adopterte, som åpnet for timebestilling i desember 2023, med oppstart fra januar 2024. Videre har direktoratet i 2023 jobbet med utvikling av kurs til adoptivforeldre etter adopsjon. Etter anbudskonkurranse har RVTS Sør i 2023 jobbet med utvikling av kurset. Det skal etter planen tilbys i 2024.

Bufdir har tidligere, i mai 2022, anbefalt en uavhengig, ekstern granskning av utenlandsadopsjoner til Norge. Oppdrag 27 fra departementet gikk ut på at Bufdir skulle foreta en gjennomgang på systemnivå av utenlandsadopsjoner. I juni 2023 besluttet imidlertid Regjeringen å nedsette et offentlig utvalg til å gjennomføre granskningen. Bufdir har gitt innspill til mandatet til det offentlige granskningsutvalget, innhentet innspill fra adopsjonsorganisasjonene og organisasjoner av og for adopterte til utvalgets mandat og videre oversendt informasjon og dokumenter som utvalget trengte for å starte opp sitt arbeid.

Som i 2022 har det også i 2023 vært stor interesse for Norges adopsjonssamarbeid med opprinnelsesland og Norges tilsyn med adopsjonsorganisasjonene og adopsjonsprosessene. Bufdir har i 2023 mottatt flere hundre omfattende innsynsbegjæringer på adopsjon – de fleste fra media, men også fra privatpersoner. Den samlede pågangen har vært ressurskrevende.

Det har også vært en betydelig økning i antall henvendelser fra utenlandsadopterte som ønsker innsyn i egne adopsjonsdokumenter. I 2023 mottok Bufdir 553 saker om innsyn i utenlandsadopsjoner. Til sammenligning mottok Bufdir 73 slike innsynssaker i 2022, hvilket betyr nærmere en åttedobling av sakstilfanget.

Den økte pågangen har gitt utslag i lenger saksbehandlingstid. I 2022 var Bufdirs gjennomsnittlige saksbehandlingstid for søknader om innsyn i utenlandske adopsjonsdokumenter, 2 måneder. I 2023 var gjennomsnittlig behandlingstid 4,4 måneder. For å håndtere den økte saksmengden har Bufdir tilført ekstra personalressurser samt omdisponert ressurser internt.

Bufdir vurderer at det fortsatt vil være stor oppmerksomhet knyttet til utenlandsadopsjoner. På tross av nedgangen i utenlandsadopsjoner tilsier dette at Bufdir må prioritere arbeid på adopsjonsområdet også i året som kommer.

For å styrke arbeidet med utredning av adoptivsøkere i Norge har Region øst på oppdrag fra Bufdir utviklet kompetansemoduler til bruk for utrederne i Bufetat, for utenlandsadopsjon og nasjonal

Mål og resultater

spedbarnsadopsjon og stebarnsadopsjon. Det langsiktige målet er å digitalisere dette på en felles plattform på intranett. På grunn av prioritering av arbeidet med å digitalisere selve søknadsprosessen er digitalisering av kompetansemoduler utsatt.

Bufdir fører tilsyn med de tre adopsjonsorganisasjonene Verdens Barn, InorAdopt og Adopsjonsforum. Adopsjonsforeningene må ha driftstillatelse fra Bufdir for å kunne drive adopsjonsformidling fra utlandet til Norge. Gjeldende driftstillatelser ble gitt i 2019 og utløper i 2026. Det løpende tilsynet utføres gjennom faste kontaktmøter og rapportering. Organisasjonene rapporterer om sin drift og sitt regnskap i årsrapporter. Bufdir fører i tillegg tilsyn med organisasjonenes adopsjonssamarbeid med enkeltland ved at adopsjonssamarbeidet revurderes hvert andre eller tredje år. Bufdir foretar grundige vurderinger av samtlige søknader om formidlingstillatelser for best mulig å sikre rettsikkerheten ved adopsjoner. Kun dersom adopsjonsprosessene vurderes å være i tråd med prinsippene i Haagkonvensjonen av 1993 om adopsjon, kan formidlingstillatelse gis eller fornyes. Se for øvrig mer om dette over og strengere føringer kommunisert til organisasjonene i 2023 hva gjelder dokumentasjon.

Tvangsadopsjoner omtales i kapittel 3.3 Barnevern.

3.2.4.1 Ingen pågående forskningsprosjekter

Bufdir har for tiden ingen pågående forskningsprosjekter om adopsjon. FHI har i et tidligere oppdrag fra Bufdir vurdert kriteriene som brukes når adopsjonssøkere vurderes i dag (Bårdstu et al., 2021). Rapporten fra FHI slår fast at det er støtte i forskningslitteraturen for vurderingsindikatorer Bufetat legger vekt på (Torgersen et al., 2021). FHI ble også bedt om å kartlegge behov for veiledning og støtte etter en adopsjon, og særlig om adoptivfamilier har behov utenfor det som kan dekkes av det ordinære hjelpeapparatet. Rapporten viser at mange adopterte og familiene deres har et stort behov for oppfølging. Rapporten var et viktig grunnlag for Bufdirs utredning av hvilke etteradopsjonstiltak som er best egnet (Bufdir, 2021).

Bufdir ser at det vil være hensiktsmessig å evaluere tiltakene i etteradopsjonstilbudet til de adopterte og familiene deres når det har vært i gang noen år.

Tabell 12: Oppdrag fra tildelingsbrevet som Bufdir har jobbet med i 2023.

Oppdrag
(2022:14) Vurdere behovet for og foreslå innretning på mulig gjennomgang av adopsjonssystemet
(2022:16) Vurdere behovet for endringer i adopsjonslovens bestemmelser om voksenadopsjon
(2022:17) Vurdere rutiner for behandling av personopplysninger i oppfølgingsrapporter
(2022:18) Utarbeide utkast til forskrift om adopsjonsregister
(2023:23) Etablere kurs for adoptivforeldre
(2023:24) Etablere bistand til søk etter biologisk opphav
(2023:25) Utvikle en kompetansetjeneste for adopterte og familiene etter adopsjonen
(2023:26) Prøveprosjekt med samtalestøtte til nasjonalt og internasjonalt adopterte
(2023:27) Gjennomgang på systemnivå av utenlandsadopsjoner
(2023-t10:3) Sammenstilling av informasjon for utvalget som skal granske utenlandsadopsjoner

3.2.5 Ekteskapsloven

Bufdir er klageinstans for statsforvalterens vedtak i separasjon- og skilsmisssaker, samt i saker om anerkjennelse av utenlandske ekteskap, skilsmisser og separasjoner.

I 2023 mottok Bufdir totalt 85 klagesaker i separasjon- og skilsmisssaker. Dette er en nedgang på 29 saker fra 2022.

- § 20 separasjon – 32 saker
- § 21 skilsmisse – 41 saker
- § 22 skilsmisse – 12 saker

Vi mottok fire klagesaker etter ekteskapsloven § 18a andre ledd, hvorav tre var stedfortrederekteskap. Ekteskapene ble inngått i henholdsvis Marokko, Iran og Japan. En sak hvor ekteskapet ble inngått i Sudan ble avvist som følge av manglende kompetanse da den skulle behandles etter § 18a første ledd.

Vi har videre mottatt tre saker om anerkjennelse av utenlandske skilsmisser, fra henholdsvis Myanmar, Syria og USA.

Bufdir har i 2023 utredet atskillelseskrevet i separasjon- og skilsmisssakene, jamfør Oppdrag 12 TB 2023. Norge har i dag et vesentlig strengere skilsmisserregelverk enn de øvrige skandinaviske landene. Gjennom vår behandling av klagesaker i separasjon- og skilsmisssaker har vi sett at atskillelseskrevet og separasjonsinstituttet ikke lenger fungerer etter sin hensikt. Bufdir har derfor anbefalt departementet å se nærmere på muligheten for å forlate atskillelseskrevet og separasjonsinstituttet og erstatte dette med en ren betenkningstid for ektefellene. Den grunnleggende forskjellen mellom dette og dagens ordning er kravet til atskillelse i ventetiden. En separasjonstid med krav til atskillelse skal i tillegg til en ren betenkningstid fungere som en prøveskilsmisse, hvor ektefellene skal få en reell opplevelse av hvordan det er å leve hver for seg.

Tabell 13: Oppdrag fra tildelingsbrevet som Bufdir har jobbet med i 2023.

Oppdrag
(2022:12) Redegjøre for og vurdere ekteskapslovens adskillelseskrev ved separasjon/skilsmisse

3.3 Barnevern

Mål i tildelingsbrevet:

- Mål 5: Barn og foreldres rettssikkerhet skal ivaretas under hele barnevernssaken.
- Mål 6: Barnevernet skal arbeide systematisk, kunnskapsbasert og tillitsskapende i møtet med barn, familier og andre tjenester.
- Mål 4: Barn og foreldre skal få hjelpetiltak tilpasset deres behov, og som bidrar til positiv endring. Tilbudet skal være likeverdig i hele landet.
- Mål 7: Barn som trenger tiltak utenfor hjemmet, skal få et tilpasset og forutsigbart tilbud som fremmer trygghet og positiv utvikling.

Sentrale bærekraftsmål i arbeidet vårt på dette området:

Barnevernet skal sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse til rett tid. Dette er en lovpålagt rettighet barn har i Norge. Oppgavene kjennetegnes ved at de er komplekse. Dette stiller krav til høy juridisk, forvaltningsmessig og barnevernfaglig kompetanse, og fordrer forsvarlig faglig praksis, god skjønnsutøvelse og tett samhandling med andre sektorer, slik som helsetjenester, NAV, Politiet, utdanningssektoren og kriminalomsorgen. God ledelse og internkontroll er en forutsetning for å løse oppgavene.

Barnevernet omfatter alle tjenester som er hjemlet i barnevernsloven. Tjenestene er organisert med en kommunal førstelinjetjeneste, en statlig andrelinjetjeneste (Bufetat) og en barneverns- og helsenemnd. Oslo kommune er delegert samme myndighet som den statlige andrelinjetjenesten.

De kommunale barnevernstjenestene skal blant annet gjennomføre undersøkelser og gi rett hjelp til rett tid til barn og familier. Bufetat leverer spesialiserte hjelpetiltak og fosterhjem, beredskapshjem, barnevernsinstitusjoner og rekruttering og formidling av fosterhjem til kommunene.

Bufdir har et helhetlig ansvar for barnevernet. Gjennom statistikk, analyse, forskning og annen kunnskapsinnhenting, blant annet gjennom dialog med aktørene i barnevernsfeltet, følger Bufdir med på utviklingstrekk og identifiserer områder som krever særlig oppmerksomhet. Dette gir grunnlag for utvikling av tiltak og faglige anbefalinger, og legger faglige premisser for regelverksutvikling og prioritering av ressursene på barnevernsfeltet.

Eksempler på utviklingstrekk vi har sett de siste årene er lavere antall omsorgsovertagelser og beslutninger om mer samvær. Betydelige endringer i praksis på kort tid kan gi grunn til bekymring, og det er grunn til å følge med på utviklingen. Å sikre at praksis i tjenestene er tuftet på gode og

Mål og resultater

individuelle vurderinger av barnets beste, vil være et viktig tema i dialogen med alle de relevante aktørene i de kommende årene.

Arbeidet med å løfte kompetansen i barnevernet er fortsatt et av de mest sentrale virkemidlene for å bidra til dette og til økt kvalitet i barnevernstjenestenes arbeid. Tiltakene spenner fra forskjellige videreutdanninger og kurs i juss og forvaltningsforståelse, til læringsnettverk, tjenestestøtteprogrammer og egne veiledningsteam som bistår utvalgte kommuner. For å nå målet om at barnevernet skal jobbe mer systematisk, kunnskapsbasert og tillitsskapende, har vi i 2023 vært spesielt opptatt av ledelse og styring i kommunalt barnevern. Vi er avhengig av god dialog og helhetlig satsning på styring og ledelse for å bidra til mer kunnskapsbasert praksis i barnevernet. Satsingen ønskes velkommen i tjenestene og vi har tro på at den vil gi gode resultater de neste årene. Samtidig er det flere steder vanskelig å rekruttere og beholde rett kompetanse. Bufdir utredet i 2023 årsaker til og tiltak mot turnover. Ledelse fremheves som en viktig faktor for å skape stabile tjenester. Vi tror derfor satsningen på styring og ledelse kan bidra til noe lavere turnover.

Barn som må flyttes ut av hjemmet skal få et stabilt tilbud, som både er tilpasset det enkelte barns behov og som bygger på den kunnskapen vi har om hva som fungerer best. Ingen barn skal flyttes uten at det er foretatt grundige vurderinger som er basert på relevant, oppdatert og tilgjengelig informasjon.

Nær 85 prosent av utgiftene i forbindelse med den statlige forvaltningen av barnevernet går til egen drift og kjøp av plasser i barneverninstitusjoner og fosterhjem. Totalt ble utgiftene 531 millioner kroner høyere i 2023 enn året før hvis en holder refusjonsordningen, kap. 855.60, utenfor. Samlet resultat endte til slutt på et lite mindreforbruk ved å legge til merinntekter på inntektskapittelet 3855.

2023 var et krevende år, og opprinnelig tildeling i statsbudsjettet viste seg raskt ikke å være tilstrekkelig. Det ble derfor behov for å be om økte tildelinger gjennom året, og totalt ble det tilført tilleggsbevilgninger på 690 millioner kroner.

Tabell 14: Utgifter etter post.2021–2023. Endring i prosent.

Post	2021	2022	2023	Endring 21-22 (%)	Endring 22-23 (%)
01 Driftsutgifter	4 325 628	4 356 899	4 475 915	1 %	3 %
22 Kjøp av barnevernstjenester	3 067 171	3 029 439	3 441 126	-1 %	14 %
60 Tilskudd til kommunene	415 775	120 490		-71 %	
Sum utgifter	7 808 574	7 506 828	7 917 041	-4 %	5 %
01 Diverse inntekter	- 10 545	- 12 598	- 11 484	19 %	-9 %
02 Barnetrygd	- 2 848	- 2 434	- 2 684	-15 %	10 %
60 Kommunale egenandeler	- 1 533 428	- 2 127 418	- 2 443 843	39 %	15 %
Sum inntekter	- 1 546 821	- 2 142 450	- 2 458 012	39 %	15 %

Beløp i 1 000 kroner. 2023-kroner

Mål og resultater

Tabell 15: Utgifter fordelt etter formål Bufetat. 2022–2023.

	Formål Bufetat	2022	2023
Oppholdsdager	Barneverninstitusjon	282 983	293 460
	Statlige og private fosterhjem	339 827	321 017
	Sentre for foreldre og barn	18 241	20 690
	Hjelpetiltak i hjemmet	122 282	101 824
	Ikke-aktivitetsbaserte utgifter Bufetat		
	Herav reguleringspremien		
Utgift per oppholdsdag*	Barneverninstitusjon	16 796	18 351
	Statlige og private fosterhjem	3 921	3 759
	Sentre for foreldre og barn	12 782	10 547
	Hjelpetiltak i hjemmet	1 733	2 168
	Ikke-aktivitetsbaserte utgifter Bufetat		
	Herav reguleringspremien		
Utgifter (mill. kroner)	Barneverninstitusjon	4 753	5 385
	Statlige og private fosterhjem	1 332	1 207
	Sentre for foreldre og barn	233	218
	Hjelpetiltak i hjemmet	212	221
	Ikke-aktivitetsbaserte utgifter Bufetat	857	887
	Herav reguleringspremien	60	124

Utgiftene knyttet til de ulike tjenesteområdene er nærmere omtalt under relevante mål.

Totalt ble ikke-aktivitetsbaserte utgifter redusert med om lag 30 millioner kroner. En krevende budsjettsituasjon medførte innsparingstiltak som bidro til nedgangen.

Inntekter som følger av kommunale egenandeler avhenger av den samlede aktiviteten. Selv om tidligere aktivitetsutvikling gir en indikasjon på hvor mange oppholdsdager som kan forventes ett år frem i tid, er det er vanskelig å forutse nøyaktig hvor mange barn som vil ha behov for institusjons- eller fosterhjems plass. Kommunene betaler det samme for institusjons- og fosterhjems plasser uavhengig om det er statlige eller private plasser. Som følge av lavere aktivitet både i institusjon og fosterhjem enn forutsatt i opprinnelig tildeling for 2023, ble inntektskravet redusert gjennom året. Det ble merinntekter på 53 millioner kroner i 2023. Dette henger blant annet sammen med høyere inntekter fra kostnadsdeling med kommunene, når barna har rettigheter etter flere lovverk og etterslep i innbetalinger fra kommunene.

2023 var preget av en mangel på tilgjengelige omsorgstiltak til barn og unge med behov for fosterhjem eller institusjons plass. Dette medførte en rekke brudd på bistandsplikten og mange steder svært krevende situasjoner knyttet til ivaretagelse av enkeltbarn, både for den kommunale barnevernstjenesten og Bufetat. Regionene har jobbet systematisk med kommunesamarbeid og dialog med statsforvalter for å skape muligheter for felles innsats for å finne løsninger til barnas beste til tross for utfordringene. Bufdir er opptatt av å legge til rette for at de faglige rammene for

Mål og resultater

tjenestene støtter opp under mulighetene for å gjøre gode, individuelle vurderinger for at alle barn med behov for det får et forsvarlig tilbud. Dette vil være et fokus i tjenesteutviklingen de neste årene.

Høsten 2023 leverte barneverninstitusjonsutvalget sin NOU, «Med barnet hele vegen – barnevernsinstitusjoner som har barnas tillit» (NOU 2023:24). Bufdir og Bufetat leverte et felles hørings svar hvor både direktorat og etat i store trekk stiller seg bak utfordringsbildet som utvalget beskriver. Vi deler utvalgets vurdering av at det er behov for langsiktig og systematisk innsats for å utvikle bedre kunnskap om hva som virker, for hvem og hvordan barnas livskvalitet påvirkes på sikt. Samtidig påpeker også utvalget at det har vært en sterk kvalitetsutvikling i institusjonsbarnevernet over tid. Et viktig arbeid for direktoratet i 2024 er å bidra inn i prosessen knyttet til videre oppfølging av forslagene.

Mange av virkemidlene som skal til for å gi et helhetlig og godt tilbud til barn i barnevernet, ligger i andre sektorer. Bidrag fra utdanningssektoren, arbeids- og velferdssektoren og helsetjenesten er avgjørende for at barnevernet skal kunne nå sine mål. NOU 2023:24 trekker frem flere forslag knyttet til tverrsektorielt samarbeid og forpliktelse fra andre sektorer, særlig helse. Tverrsektorielt samarbeid er en forutsetning for gjennomføring av helheten i utvalgets forslag. Bufdir har trukket frem behovet for bedre samarbeid og tydeligere ansvarsfordeling i flere av oppdragene direktoratet har jobbet med i 2023. Dette gjelder blant annet oppdrag 1 i tillegg 2 i TB 2022 om oppfølging av rapporten «Omsorg og rammer – når barn trenger mer», og i oppdrag 1 i tillegg 5 i TB 2022 om «Skoletilhørighet og skolegjennomføring for barn med tiltak i barnevernet».

Det er tre tilskuddsordninger som virker inn på målene på barnevernsområdet. I 2023 er det totalt 305 innvilgede søknader, og totalt beløp innvilget er 67 511 087 kroner. Tilskuddsordningene «Tilskudd til organisasjoner på barnevernsområdet», «Tilskudd til utviklings- og samhandlingsprosjekter i barnevernet» og «Tilskudd til barnevernfaglig videreutdanning» kan virke inn på flere av målene. Organisasjonene og prosjektene som fikk tilskudd i 2023, jobber og virker bredt på barnevernsområdet. Videreutdanningene gjør ansatte i barnevernet bedre i stand til å møte og løse utfordringer i arbeidet.

Bufdir er opptatt av å styrke arbeidet vårt med å sikre at tjenestene er tilpasset brukernes behov. Et viktig tiltak er brukerrådet, som gir innspill og råd til direktoratets arbeid på barnevernsfeltet, med sikte på å bedre kvaliteten på direktoratets arbeid. Det at brukerrådet består av representanter som vet hvordan det er å være mottaker av våre tjenester, gir oss verdifull innsikt som gjør Bufdir bedre i stand til å gjøre gode kunnskapsbaserte vurderinger. Bufdir har fasilitert åtte møter med brukerrådet for barnevernsfeltet i 2023. Tverrfaglig helsekartlegging, nasjonalt forløp for barnevern og et utredningsoppdrag i forbindelse med den kommende fosterhjemsmeldingen, er blant sakene som har blitt behandlet. I tillegg har brukerrådet vært viktig i arbeidet med å utvikle Bufdirs rammeverk for brukermedvirkning i barnevernet.

I inneværende periode (august 2022–juni 2024) blir brukerrådet ledet av «Barn av rusmisbrukere». Brukerrådet har i 2023 i tillegg bestått av faste representanter fra Landsforeningen for barnevernsbarn, Mental helse ungdom, Norsk innvandrersforum, Skeiv ungdom, Voksne for barn, Norsk fosterhjemforening, Organisasjonen for barnevernsforeldre, KFUK/KFUM (Forandringshuset) og barnevernsnettverket til Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon.

Mål og resultater

3.3.1 Mål 5: Barn og foreldres rettssikkerhet skal ivaretas under hele barnevernssaken

- S 13. Rettssikkerhet for barn og foreldre

Bufdir har ansvar for å legge til rette for at rettssikkerheten til barn og foreldre styrkes i barnevernssaker. Vi vurderer at dette er et område med store variasjoner på kommunalt nivå, og at det er et behov for støtte fra nasjonale myndigheter. Direktoratet vurderer at det har vært jobbet godt med flere tiltak, som samlet sett styrker forvaltningsforståelsen og legger forholdene til rette for økt kvalitet på saksbehandlingen i kommunalt barnevern.

Rundskrivet «Retningslinjer for barnevernstjenestens saksbehandling» er et viktig virkemiddel for å styrke kommunenes saksbehandling. Rundskrivet har gjennomgått en omfattende revisjon, og 1. januar 2024 ble det publisert en ytterligere ny versjon i tråd med nye bestemmelser og forskrifter. Lov- og forskriftskrav som er viktige for å sikre rettssikkerhet for barn og familier i alle faser av en barnevernssak, er presisert.

Bufdirs pågående arbeid med å utarbeide e-læringskurs for ansatte i barnevernet er også et tiltak for å sikre denne målsettingen, og de første modulene vil bli publisert i 2024. Et annet tiltak for å nå målet om å styrke forvaltningsforståelsen og kvaliteten i saksbehandlingen, er gjennomføring av digitale jusskurs for kommunalt barnevern. Kursene er fysisk gjennomført i nesten alle barnevernstjenester, og har i 2023 vært tilgjengelige på bufdir.no. Vi har oppfordret til at nyansatte i barnevernstjenestene benytter seg av tilbudet. Responsen på kursene har gjennomgående vært svært god. 9 av 10 deltakere har svart at kursene har vært svært nyttig eller noe nyttig. 8 av 10 som har gjennomført kursene tror de i noen eller i stor grad vil påvirke praksis i tjenesten.

Det nasjonale initiativet DigiBarnevern skal øke barnevernets evne til å gi god og effektiv hjelp til barn og unge som trenger det. Utviklingen av et barnevernsfaglig kvalitetssystem er her et viktig grep. Bufdir har ansvaret for utviklingen av systemet. Kvalitetssystemet skal gi saksbehandlere faglig og juridisk støtte gjennom de ulike fasene av en barnevernssak, og tilgjengeliggjør relevante rundskriv og annen faglig støtte. Vi vurderer at kommuner som tar i bruk systemet vil kunne øke kvaliteten i saksbehandlingen og slik styrke barn og foreldres rettssikkerhet.

Bufdir har igangsatt en rekke tiltak for å implementere ny barnevernslov og forskrifter til denne. Et viktig implementeringstiltak er å sikre at rundskriv, veiledere og retningslinjer er i tråd med gjeldende lov og forskrift. Dette er et omfattende arbeid, som også vil pågå 2024.

3.3.1.0 Kvaliteten i barnevernstjenestenes saksbehandling

Som en del av det å tilføre støtte til barnevernstjenestenes systematiske arbeid, vil bedre digitale verktøy kunne gi god faglig støtte og styrke kvaliteten i saksbehandlingen. Bufdir jobber fortløpende med kommunal utbredelse av Barnevernsfaglig kvalitetssystem (BFK) og andre løsninger som har blitt utviklet gjennom prosjekt Digibarnevern. For at kommuner skal ha implementert BFK, må de ha skaffet seg ett av to nye fagsystemer som per i dag finnes på markedet for kommunalt barnevern. Dette er fagsystemet «Modulus Barn», som leveres av Netcompany, og fagsystemet «Visma Flyt Barnevern», som leveres av Visma. Per utgangen av

Mål og resultater

2023, hadde 96 kommuner begynt å ta i bruk ett av disse to. Med implementering forstått som det å ha BFK tilgjengelig i fagsystemet og ha mulighet til å benytte seg av i det daglige arbeidet, så er tilnærmet 100 kommuner nådd.

Samtidig handler implementering av BFK også om å bygge forståelse og innsikt i BFK som rammeverk for kvalitetsstøtte. Her er det ulikt hvor langt kommunene har kommet. Derfor har vi i løpet av 2023 vært opptatt av være i dialog med kommuner som har begynt å utforske hva BFK er og kan være for deres tjenestes saksbehandling. En erfaring er at mange av tjenestene først må lære seg det grunnleggende ved det nye fagsystemet, før de kan gå inn i innholdet i rammeverket BFK. Samtidig ser vi at en del kommuner mestrer disse prosessene i parallell, og at det er mulig å jobbe med implementering både av de tekniske sidene ved nytt fagsystem og av forståelse av og innsikt i BFK som kvalitetsstøtte. Disse kommunene formidler blant annet at de har styrket oppmerksomheten rettet mot en del av de sårbarhetene som studien «Fra bekymring til beslutning» og Helsetilsynets rapport «Det å reise vasker øynene», adresserer. Dette handler eksempelvis om en oppmerksomhet rettet mot sammenheng og en rød tråd mellom meldingsavklaring og undersøkelse, en styrket start på undersøkelsen med sterkere grad av involvering av sakens parter, fortløpende vurdering underveis av sakens alvorlighetsgrad og en styrket oppmerksomhet rettet mot det konkrete barnet og dets behov.

Når kommunene har tatt i bruk nytt fagsystem, er vår erfaring at de blir opptatt av rammebetingelsene som BFKs kvalitetsstøtte tilbyr nettopp når det gjelder undersøkelsesarbeidet. Kommunene vi er i kontakt med gjennom vårt formidlings- og implementeringsarbeid rettet mot BFK, gjennom kontakt med Norsk barnevernslederorganisasjon (NOBO) og i andre fora der vi møter barnevernstjenester, formidler at de opplever BFKs rammeverk som nyttig, spesielt når det gjelder den delen av BFK som handler direkte om undersøkelsesarbeidet. Etter vår vurdering handler dette nettopp om en økt oppmerksomhet rettet mot de sårbarhetene og mulige bristene som undersøkelsesarbeidet har iboende.

Dette inntrykket styrkes av et arbeid vi har pågående som del av den helhetlige satsingen rettet mot styring og ledelse i kommunalt barnevern. Satsingen har sitt utspring i en erkjennelse av at kvaliteten på og forsvarligheten i barnevernstjenestens undersøkelsesarbeid henger tett sammen med de rammebetingelsene som tjenestens ledelse representerer (Helsetilsynets rapport 2/2022, «Det handler om ledelse»). I vår kontakt med praksisfeltet via kanalene som nevnt ovenfor, får vi formidlet at dette er medvirkende til en økt oppmerksomhet rettet mot undersøkelsesarbeidet.

3.3.1.1 Rettferdsvederlag

Rettferdsvederlag fra staten skal være siste utvei for enkeltpersoner som er utsatt for en urett, til å få oppreisning. Vederlaget er ikke ment å dekke søkerens økonomiske tap, og det er heller ingen som har rettslig krav på rettferdsvederlag. Det offentlige må kunne klandres for påført skade eller ulempe. Vederlag gis etter en rimelighetsvurdering basert på søkerens forklaring og innhentet dokumentasjon, sett opp mot datidens lovverk.

For personer som søker om rettferdsvederlag, har det stor betydning at deres sak blir gjennomgått og vurdert på nytt. Rettferdsvederlag er ment som en mindre kompensasjon, en unnskyldning og en erkjennelse av at enkeltpersoner har blitt utsatt for en urett fra norske myndigheter.

Mål og resultater

Opplevelsen av å bli hørt og trodd kan oppleves godt, og bidrar til å gjenopprette tilliten til det offentlige.

Bufdir forbereder og behandler saker innenfor våre fagområder, hvor det rettes kritikk mot barnevern, adopsjonsmyndigheter, familievernkontor og krisesenter. Stortingets rettfærdsvederlagsutvalg avgjør sakene. Nesten alle sakene Bufdir mottar handler om barnevern. Sakene har stort spenn i tid, fra rundt 1930 og frem til i dag. Sakene har gjennom flere år blitt mer utfordrende både i omfang og kompleksitet.

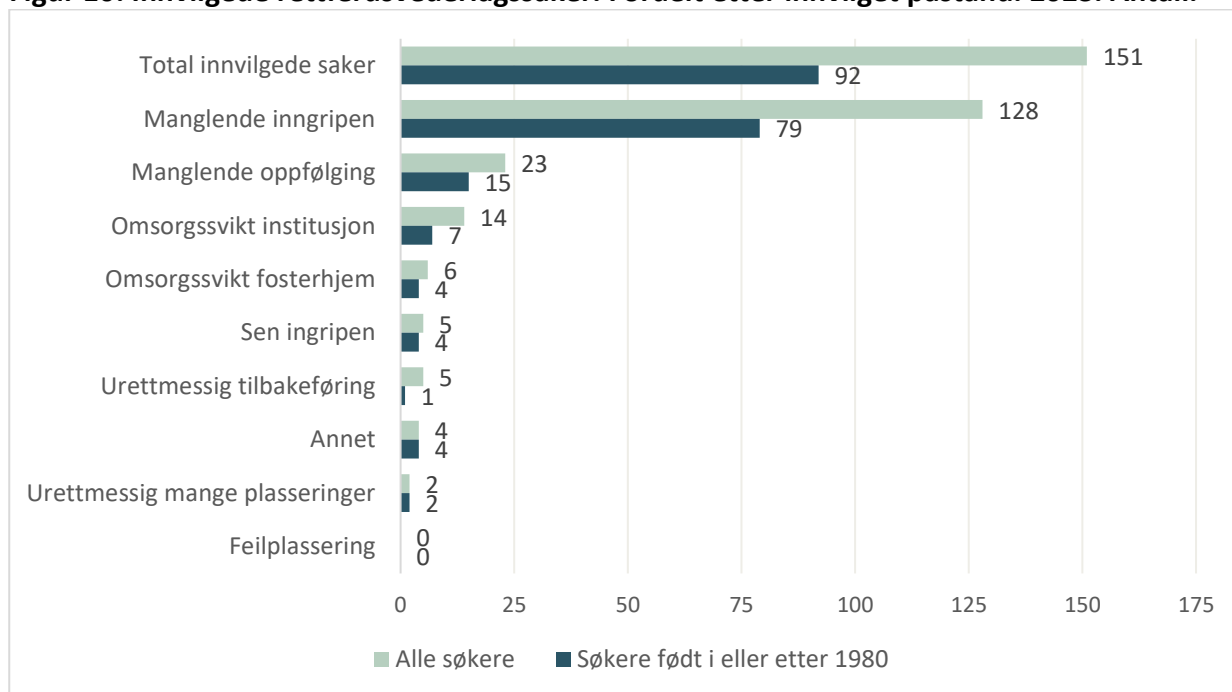
Bufdir hadde en økning på cirka 25 prosent i antall innkommende saker i 2023. Vi mottok 286 saker og ferdigbehandlet 203. Stortingets utvalg for rettfærdsvederlag behandlet totalt 206 saker innenfor våre fagområder i 2023. 73,3 prosent av disse sakene ble innvilget.

Det ble ferdigbehandlet flere saker i 2022 enn i 2023 og saksbehandlingstiden er lang. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for alle typer saker økte i 2023, til 18,8 måneder. Medianen lå på 23,5 måneder. Økningen i saksbehandlingstid skyldes økning i innkommende saker og at saker i nærhet i tid har omfattende dokumentasjon som må gjennomgås. Det arbeides aktivt på flere nivå for å få ned saksbehandlingstiden. Mange som søkte om rettfærdsvederlag oppga flere forhold som grunnlag for søknaden. Derfor er det totale antallet søkere lavere enn det totale antallet påstander som er behandlet.

Bufdir ser at i mange av sakene hvor det innvilges rettfærdsvederlag for manglende eller for sen inngripen, er barnevernet for passive, selv etter at det er meldt alvorlig bekymring knyttet til søkers omsorgssituasjon. Dette gjelder særlig de sakene som behandles etter barnevernsloven av 1953. Det går igjen at barnevernet i mange av sakene har for stor tillit til foreldrene. Dermed blir barna boende for lenge under skadelige forhold i hjemmet. I de sakene hvor det gis avslag på søknad om rettfærdsvederlag, er det som regel på bakgrunn av at det ikke er mulig å dokumentere at barnevernstjenesten har hatt kjennskap til søkerens omsorgssituasjon.

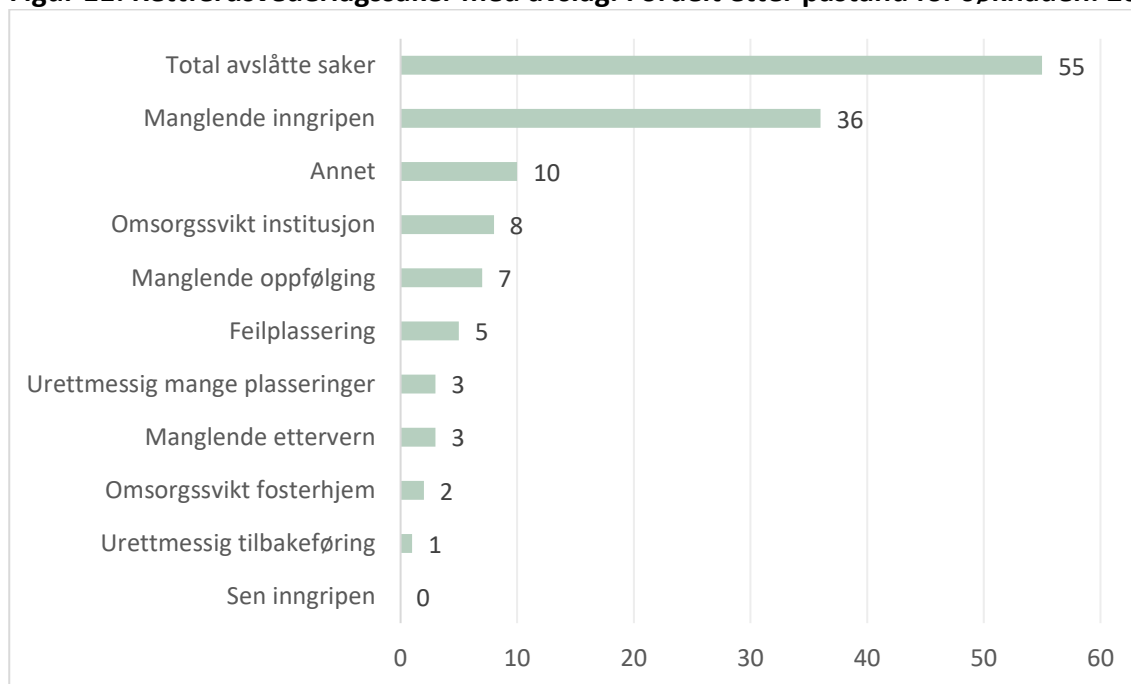
Mål og resultater

Figur 10: Innvilgede rettferdsvederlagssaker. Fordelt etter innvilget påstand. 2023. Antall.

Figurbeskrivelse: Figuren viser et stolpediagram med antall innvilgede rettferdsvederlagssaker i 2023, etter innvilget påstand. 2023 ble det innvilget totalt 151 saker – 92 for søkere født i eller etter 1980. De fleste av disse – 128 totalt og 79 for søkere født 1980 eller senere – omhandler manglende inngripen. Andre innvilgede påstander er manglende oppfølging, omsorgssvikt institusjon eller fosterhjem, sen inngripen, urettmessig tilbakeføring, annet, urettmessig mange plasseringer og feilplassering. Kilde: Saker avgjort av Stortingets utvalg for rettferdsvederlag i 2023.

Figur 11: Rettferdsvederlagssaker med avslag. Fordelt etter påstand for søknaden. 2023. Antall.

Figurbeskrivelse: Figuren viser et stolpediagram med antall rettferdsvederlagssaker med avslag i 2023, etter påstand for søknaden. I 2023 ble det avslått totalt 55 saker. De fleste av disse (36) omhandler manglende inngripen. Andre avslåtte påstander er annet, omsorgssvikt institusjon, manglende oppfølging, feilplassering, urettmessig mange plasseringer, manglende ettervern, omsorgssvikt fosterhjem, urettmessig tilbakeføring og sen inngripen. Kilde: Saker

Mål og resultater

avgjort av Stortingets utvalg for rettfferdsvederlag i 2023.

De nyere sakene er ofte saker med mange barnevernsdokumenter. Vi kan tydelig se at kravet til skriftlighet og etterprøvbarhet i barnevernet har økt. Vi mener også å kunne se at kvaliteten i arbeidet i barnevernssaker generelt er blitt høyere etter hvert som sakene blir nyere. Dette ser vi blant annet ved at barnet i større grad kommer i fokus. Kunnskapen om skadene for barn ved å vokse opp med ulike former for omsorgssvikt har økt, og bredden av tiltak til barn er større. Det er svært få som i sin søknad om rettfferdsvederlag kritiserer barnevernet for å ha grepet inn i omsorgssituasjonen uten tilstrekkelig grunnlag. I 2023 ble det behandlet tre slike saker. Ingen av søkerne fikk innvilget rettfferdsvederlag for dette forholdet. Kritikken som fremmes mot barnevernet kan tyde på at det er langt flere barn og unge som opplever at barnevernet er for passive enn at barnevernet er for aktive.

3.3.1.2 Haagkonvensjonen 1996 og barnevern over landegrensler

Bufdir er sentralmyndighet for Haagkonvensjonen 1996 om beskyttelse av barn.

Sentralmyndigheten bistår både norske og utenlandske myndigheter i forbindelse med saker om beskyttelse av barn, og barns formue, på tvers av landegrensler. Sentralmyndigheten har en viktig rolle når det gjelder å samarbeid med andre staters sentralmyndigheter i enkeltsaker, samt formidle informasjon om det norske regelverket, og hvilke tjenester og beskyttelsestiltak som foreligger for barn i Norge.

Sentralmyndigheten arbeider kontinuerlig med å opplyse norske myndigheter, advokater og privatpersoner om hvilke muligheter og forpliktelser som ligger i konvensjonssamarbeidet. Bufdir har som målsetning å styrke norske aktørers kunnskap om regelverket, og bidra til en god håndtering av saker om beskyttelse av barn der barnet har tilknytning til flere land. Bufdir bidrar med juridisk veiledning og bistand i konkrete saker. Vi erfarer at bistandsbehovet er stort og at sakene det søkes bistand til er juridisk komplekse. Mange saker har også et betydelig hastepreg, og det i kombinasjon med krevende juridiske problemstillinger, viser viktigheten av en sentral aktør med spisskompetanse på feltet.

I 2023 mottok Bufdir 266 nye saker (se tabell nedenfor). Det er en betydelig økning fra året før, hvor vi mottok 203. Antall saker er det høyeste siden sentralmyndigheten ble opprettet og arbeidsmengden har preget året og har innebåret strenge prioriteringer internt. Veiledning utgjør en betydelig del av den totale arbeidsmengden, men rene veiledningssaker registreres ikke i statistikken.

Tabell 16: Antall enkeltsaker mottatt hos sentralmyndigheten.

Type sak	Antall konvensjonssaker	Antall ikke-konvensjonssaker	Totalt antall enkeltsaker
Fra Norge til utlandet	165	18	183
Fra utlandet til Norge	78	5	83
Totalt	243	23	266

På grunn av ressursituasjonen har Bufdir har i 2023 måttet nedprioritere arbeidet med

Mål og resultater

kompetanseheving i tjenesteapparatet på dette området. Vi har imidlertid prioritert kompetanseheving gjennom forelesninger på videreutdanningen «Juss i barnevernsfaglig arbeid» ved OsloMet og Universitet i Stavanger. Bufdir har et godt samarbeid med våre nordiske kolleger, og har årlige møter hvor ulike problemstillinger diskuteres, og man utveksler erfaringer og kunnskap.

Bufdir har i 2023 deltatt på «The Special Commission on the Practical Operation of the 1980 Child Abduction Convention and the 1996 Child Protection Convention», i Haag. Dette er en viktig arena hvor alle stater som er tilsluttet Haagkonvensjonen 1996 og 1980 deltar. Her drøftes ulike problemstillinger for å sikre felles tolkning og anvendelse av konvensjonene, og det forhandles om et samlet sett med konklusjoner og anbefalinger som er nyttige for fremtidig anvendelse av konvensjonene. Førrige spesialkommisjon ble avholdt i 2017. Under kommisjonen gjennomførte vi bilaterale møter om samarbeid under konvensjonene med Storbritannia, Brasil og Tyrkia. Spesialkommisjonen er en viktig arena for oss som sentralmyndighet, som daglig håndterer saker og problemstillinger knyttet til konvensjonene. Representasjon der krever betydelig forarbeid forut for kommisjonen og underveis.

Videre har Bufdir ledet en tverretattlig arbeidsgruppe som utreder og vurderer behovet for endringer i regelverk og praksis for registrering av foreldreansvar og vergemål i Folkeregisteret. Bakgrunnen for arbeidet er at en rekke barn er registrert med foreldreansvar "ukjent" i Folkeregisteret. Bufdir har ledet arbeidet da dette er barn hvor foreldreansvaret er tildelt etter utenlandsk rett, og reglene for anerkjennelse av foreldreansvaret i stor grad følger av Haagkonvensjonen 1996. Arbeidet startet sommeren 2022, har pågått i hele 2023 og har krevd betydelige ressurser.

3.3.1.3 Haagkonvensjonen 1980 og internasjonal barne bortføring

Bufdir ble 1. mars 2020 norsk sentralmyndighet for Haagkonvensjonen 1980 om de sivile sider ved internasjonal barne bortføring, og for Europarådskonvensjonen 1980 om anerkjennelse og fullbyrding av avgjørelser om foreldreansvar og om gjenopprettelse av foreldreansvar. Oppgaven ble først delegert fra Justis- og beredskapsdepartementet som en prøveordning, men ble i 2022 overført permanent.

I saker hvor det foreligger bortføring til stater som ikke er tilsluttet konvensjonen, er det Utenriksdepartementet som bistår. Bufdir bistår imidlertid med veiledning om rett fremgangsmåte dersom barnevernstjenesten eller privatpersoner tar kontakt.

Bufdir har i 2023 mottatt totalt 62 nye saker etter Haagkonvensjonen 1980 (se tabell 17 nedenfor). 58 saker gjaldt internasjonale barne bortføringer, der barn er bortført enten fra utlandet til Norge eller fra Norge til utlandet. I tillegg har Bufdir mottatt fire anmodninger om bistand i samværsaker. Det har vært en liten nedgang i antall saker sammenliknet med 2022.

Som sentralmyndighet har vi også i oppgave å veilede i regelverket. Veiledning utgjør en betydelig del av den totale arbeidsmengden, men rene veiledningssaker registreres ikke i statistikken. Bufdir har et godt samarbeid med våre nordiske kolleger, og har årlige møter hvor vi diskuterer ulike problemstillinger og utveksler erfaringer og kunnskap.

Mål og resultater

Som nevnt over har Bufdir i 2023 deltatt på “The Special Commission on the Practical Operation of the 1980 Child Abduction Convention and the 1996 Child Protection Convention”, i Haag. Når en sak om barnebortføring skal behandles for domstolen i Norge, er det mange foreldre som vil ha behov for advokat. For å gjøre det enklere for berørte foreldre raskt å komme i kontakt med en kompetent norsk advokat, er det etablert en liste over advokater som har særskilt kompetanse på dette området til å påta seg denne type oppdrag. Listen blir revidert hvert femte år og publiseres på www.barnebortforing.no. Bufdir har i 2023 revidert denne listen og har i den forbindelse lyst ut dette i Advokatbladet og på Rett24, og gjennomført en søknadsprosess. Opptak på listen forutsatte deltakelse på et heldagsseminar om barnebortføring, som ble arrangert av Bufdir og avholdt i mai 2023.

Tabell 17: Antall enkeltsaker mottatt hos sentralmyndigheten.

Type sak	2023
Konvensjonssaker <i>fra Norge</i> til utlandet	39
Konvensjonssaker <i>fra utlandet til Norge</i>	23
Totalt antall enkeltsaker 2023	62

Ressurssituasjonen har i 2023 medført at Bufdir ikke har kunnet prioritere oppdatering av gjeldende rundskriv om barnebortføring og ledelse av nasjonalt samarbeidsforum om barnebortføring. Det er uheldig, men er en konsekvens av de begrensede ressursene på feltet.

3.3.1.4 Menneskehandel

På oppdrag fra Barne- og familiedepartementet etablerte Bufdir i 2019 en nasjonal veiledningsfunksjon i saker som omhandler mindreårige ofre for menneskehandel. Formålet med veiledningsfunksjonen er å bidra til at mindreårige ofre for menneskehandel blir identifisert, og får nødvendig hjelp og oppfølging i tjenesteapparatet. Veiledningsfunksjonen skal bidra til å øke kunnskapen om menneskehandel i tjenestene, og dermed styrke oppfølgingen av barn som kan være utnyttet i menneskehandel. Den skal bidra til bedre samarbeid mellom ulike instanser og ha en veiledende funksjon for barnevernstjenestene og andre relevante instanser.

Det er grunn til å anta at det er en sammenheng mellom det lave antallet mindreårige ofre for menneskehandel som blir identifisert, og manglende fenomenforståelse i tjenestene som kommer i kontakt med barna. Dette medfører at barn som kan være utnyttet ikke får den nødvendige beskyttelse, hjelp og omsorg som de har krav på. Det er et behov for kompetanseheving av ulike tjenester for å bidra til økt fenomenforståelse. Gjennom 2023 har vi gjennomført kompetanseheving for en rekke ulike tjenester og aktører. I samarbeid med andre etater har vi i tillegg bidratt inn i tverrfaglig kompetanseheving. Institutt for samfunnsforskning (ISF) fikk i 2019 i oppdrag å følgeevaluere veiledningsfunksjonen, og en sluttrapport fra evalueringen ble publisert i februar 2023. ISF påpeker blant annet at det er behov for å avklare veiledningsfunksjonens plass i den nasjonale organiseringen av innsatsen på menneskehandelsfeltet. Det fremheves at kompetanseheving av barnevernstjenesten har vært sett på som svært nyttig av de tjenestene som har deltatt, og det anbefales at dette bør videreføres. Det anbefales videre at Bufdir bør fortsette å bidra inn i tverrfaglig kompetanseheving.

Mål og resultater

I slutten av 2023 ble det på oppdrag fra Justis- og beredskapsdepartementet igangsatt et arbeid for å vurdere organiseringen av arbeidet på menneskehandelsfeltet i Norge for voksne og mindreårige. Bufdir deltar inn i dette arbeidet som vil pågå gjennom 2024, og vil få en sentral rolle i vurderingen av hvordan innretningen av arbeidet mot menneskehandel med mindreårige bør organiseres.

Veiledningsfunksjonen har i 2023 etablert et nettverk for ulike aktører i Oslo-området som gjennom sitt arbeid har ansvar for tjenester til, eller kan komme i kontakt med, mindreårige ofre for menneskehandel. Bakgrunnen for dette har vært et ønske fra flere aktører om at Bufdir, som ansvarlig for den nasjonale veiledningsfunksjonen for mindreårige ofre for menneskehandel, tar initiativ til et slikt nettverk.

Bufdir har i 2023 deltatt i «The Nordic Coordinator's Working Group against trafficking in human beings», under formannskap av Island. Arbeidsgruppen ble etablert av nordisk ministerråd i 2022. Bufdir har også representert Norge i «The Nordic Network against trafficking in children», under formannskap av Sverige.

3.3.1.5 Representasjon i internasjonale fora på barnevernsområdet

Bufdir representerer Norge i Østersjørådets (Council of the Baltic sea States, CBSS) ekspertgruppe Children At Risk (CAR). Ekspertgruppen består av representanter fra Danmark, Estland, Finland, Tyskland, Island, Latvia, Litauen, Polen, Sverige og Norge. Russland ble ekskludert fra Østersjørådet kort tid etter invasjonen av Ukraina i februar 2022.

Under tysk formannskap fra 1. juli 2022 til 1. juli 2023 har CAR hatt søkelys på vold og misbruk av barn. Bufdir har bidratt med kunnskap og gode praksiseksemplere på området. Tilsvarende bidrar Bufdir på temaet mindreårige ofre for menneskehandel under finsk formannskap fra 1. juli 2023. Praksiseksemplere fra Norge inngår i CAR sitt register over god praksis som ligger på CAR sine nettsider (CBSS, u.å.).

Bufdir representerer Norge i Barentssamarbeidets (Barents Euro-Arctic Council, BEAC) arbeidsgruppe «Children and Youth at Risk» (CYAR). Barentssamarbeidet består av nordregionene i Sverige, Finland og Norge. Russland ble ekskludert fra samarbeidet etter invasjonen av Ukraina i februar 2022.

CYAR-programmet vektlegger en bærekraftig og helhetlig tilnærming til barn, unge og familier i risiko med et overordnet mål om å fremme gode livsvilkår for disse gruppene i regionen. Sverige leder arbeidet i CYAR-gruppen under finsk formannskap. I 2023 har CYAR arbeidet for økt regional deltakelse, samt økt deltakelse fra barn og unge i Barentssamarbeidet. CYAR arrangerte en workshop om barns oppvekstvilkår i Barentsregionen i januar 2023 med deltagere fra samtlige regioner i Barents og representanter for barn og unge. Norge deltok med en representant fra NASAK. Tatt i betraktning den samlede samiske barne- og ungdomsbefolkningen i Barentsregionen, er slik representasjon fra Norge viktig.

Bufdir representerer Norge i «Consultation Group on the Children of Ukraine» (CGU). Gruppen består blant annet av 39 av Europarådets medlemsland, EU-kommisjonen, UNHCR og Haagkonferansen for internasjonal privatrett. Gruppen ble opprettet som en praktisk

Mål og resultater

implementering for å nå mål som ble uttrykt i Reykjavíkerklæringen fra Europarådets toppmøte i Reykjavík 16.-17. mai 2023.

Formålet med gruppen er å tilrettelegge for dialog og erfaringsutveksling knyttet til situasjonen med ukrainske barn som oppholder seg i Europarådets medlemsland. Gruppens mål er blant annet å utvikle en felles forståelse av de viktigste spørsmålene medlemslandene står overfor som følge av ankomsten av ukrainske barn. Områder som det arbeides med er blant annet transnasjonalt samarbeid og regelverk, vergemål og psykisk helse for barn. Gruppen er tverrfaglig og arbeider med mer enn barnevern. Det er lagt opp til at relevante aktører fra andre sektorer i medlemslandene kan involveres ved behov. Gruppen hadde formell oppstart 30.11.2023, og arbeidet er i startfasen.

Videre på barnerettsfeltet er Bufdir representert i Europarådets ekspertkomité om barns rettigheter («Committee of experts on the rights and the best interests of the child in parental separation and in care proceedings»). Representanter fra ti stater er valgt ut, og Bufdir og Norge er eneste nordiske medlem av ekspertkomiteen. Det har i løpet av året vært flere møter hvor Bufdir har deltatt og hatt en aktiv rolle. Ekspertkomiteen ferdigstilte i 2023 utkast til anbefaling til medlemsstatene om ivaretagelse av barnets beste og barnets rettigheter i foreldretvistsaker. Anbefalingen skal etter planen sendes ministerkomiteen for godkjenning i 2024, når ekspertkomiteen også har ferdigstilt utkast til lignende anbefaling for barnevernssaker der barn flyttes ut av hjemmet.

At Bufdir deltar i internasjonale sammenslutninger på barneverns- og barnerettsområdet, er viktig for å fremme gjensidig tillit og forståelse, dele erfaringer og kunnskap samt styrke samarbeidet mellom land. I lys av omdømmet til norsk barnevern internasjonalt, er det av betydning at Norge gjennom slikt samarbeid har anledning til å gi nyansert og faktabasert informasjon om det norske barnevernssystemet.

3.3.1.6 Annet samarbeid

I 2023 deltok Bufdir i en innsatsgruppe ledet av Utenriksdepartementet (UD) med deltagere fra ambassaden i New Dehli. Innsatsgruppen jobbet med en kommunikasjonsstrategi knyttet til lanseringen av en indisk spillefilm som handlet om en ti år gammel norsk barnevernssak.

Tabell 18: Oppdrag fra tildelingsbrevet som Bufdir har jobbet med i 2023.

Oppdrag
(2019:17) Utvikle faglig anbefaling for bruk av brobyggere/linkarbeidere i barnevernet
(2020:25) Forskrift om overføring av jurisdiksjon iht. Haagkonvensjonen 1996
(2021-t7:1.1) Implementering av ny barnevernslov – forskriftsarbeid
(2021-t7:1.4) Implementering av endringer i barnevernsloven som skal tre i kraft 1. januar 2022
(2022:35) Ferdigstille en beskrivelse av forvaltning av og innretting på oversikt over sakkyndige i barnevernssaker og foreldretvistsaker

Mål og resultater

(2022:36) Ferdigstille innrettingen på framtidig forvaltning av utdanningsprogrammet
(2022:38) Følge opp og legge til rette for implementering av nye retningslinjer for vurdering av samværsordning ved omsorgs-overtakelse
(2022:40) Følge opp og legge til rette for implementering av nye kompetansekrav i statlig og kommunalt barnevern
(2022:41) Vurdere og anbefale fremtidig innretning av kompetansesatsingen for kommunalt barnevern
(2022-t3:2) Kunnskapsgrunnlag om tvang og rettigheter i institusjon
(2023:31) Vurdere om innholdet i departementets rundskriv skal videreføres, revideres eller inngå i andre produkter
(2023:32) Revidere innholdet i rundskriv Q-0835 Fosterhjemsplassing hos biologiske foreldre
(2023-t7:6) Barnevernets bruk av politi
(2023-t9:2) Registering av helseopplysninger for barn i private barnevernsinstitusjoner

3.3.2 Mål 6: Barnevernet skal arbeide systematisk, kunnskapsbasert og tillitsskapende i møtet med barn, familier og andre tjenester

- S 14. Styring og ledelse i kommunalt barnevern
- S 15. Kompetanseutvikling for ansatte i barnevernet
- S 16. Kvaliteten i barnevernstjenestenes saksbehandling
- S 17. Tilstanden i kommunalt barnevern
- S 18. Helsehjelp til barn i barnevernet

Målsettingene i barnevernsreformen er sentrale for om vi oppnår den utviklingen vi ønsker for norsk barnevern, og Bufdir følger derfor dette tett. Det er holdepunkter for å si at utviklingen går i riktig retning, men at det er variasjon nasjonalt. I den femte statusrapporten for gjennomføringen av reformen skriver vi:

«Det er identifisert flere faktorer som er til hinder for realisering av reformens målsettinger. De vedvarende kapasitetsutfordringene i statlig barnevern, rekrutteringsutfordringer av fosterhjem sammenholdt med kommunenes krevende økonomiske situasjon, høye egenandeler og mindre handlingsrom for utvikling av tiltaksportefølje, er medvirkning til at tidlig innsats og forebyggende arbeid ikke blir prioritert høyt nok. Sett hen til at dette også krever en tverrsektoriell innsats, er det indikasjoner på at målsettingen om tidlig innsats og forebygging ikke er realisert i mange kommuner i henhold til målsettingen. Dette underbygges ved at det nå er en økning i antall bekymringsmeldinger, nedgang i bruk av hjelpetiltak og økning i bruk av behandlingstilbud.»

For å nå målet om at barnevernet skal jobbe mer systematisk, kunnskapsbasert og tillitsskapende, har vi i 2023 vært spesielt opptatt av ledelse og styring i kommunalt barnevern. Vi er avhengig av god dialog og helhetlig satsning på styring og ledelse for å bidra til mer kunnskapsbasert praksis i barnevernet. Vi har også styrket dialogen med sentrale aktører innen arbeidet med å utvikle kompetanse i barnevernet, som følge av vårt arbeid med å etablere en kompetansemodell og vurdere videreføring av tiltak i kompetansestrategien etter 2024. I tillegg er det viktig for oss å følge opp allerede iverksatte tiltak.

3.3.2.0 Utviklingstrekk i kommunalt barnevern

Den kommunale barnevernstjenesten skal gjennomgå bekymringsmeldinger, gjøre undersøkelser, fatte vedtak etter barnevernsloven samt iverksette og følge opp tiltak.

Fra kommunenes halvårsrapportering har vi tall for annet halvår 2023, som gir et godt bilde på den seneste utviklingen i barnevernstjenestene. Utviklingen de siste årene med færre innkomne bekymringsmeldinger, har snudd. I løpet av andre halvår 2023 mottok barnevernstjenestene 41 602 bekymringsmeldinger totalt, hvorav 25 322 er i nye saker. Dette er en økning på 5 prosent, eller 1 050 meldinger, sammenlignet med andre halvår 2022. Kommunenes halvårsrapportering for andre halvår 2023 har noe usikker datakvalitet. Det skyldes at rapporteringen nå skjer på to ulike måter fra gamle og nye fagsystemer. Vi omtaler dette i vedlegg 2d til årsrapporten.

Antall gjennomførte undersøkelser har også gått ned de siste årene, men i siste halvår 2023 ser vi en liten økning på to prosent. Selv om flere undersøkelser gjennomføres, er det fortsatt en

Mål og resultater

nedgang i antallet saker hvor det iverksettes tiltak. Denne utviklingen innebærer at relativt sett er det en lavere andel av undersøkelsene som ender med tiltak. I andre halvår 2023 ble iverksatt tiltak i 34 prosent av undersøkelsene, mot 37 prosent året før.

Som et resultat av at færre undersøkelser konkluderer med å iverksette tiltak, er det totale antallet barn og unge med tiltak redusert de senere årene. Ved utgangen av 2023 er det 30 757 barn og unge med tiltak. Det er fem prosent færre enn ett år før.

Ved utgangen av 2023 hadde 62 prosent av barn og unge med tiltak i barnevernet hjelpetiltak i hjemmet, mens 38 prosent av barn og unge hadde plasseringstiltak.

Antall barn og unge med hjelpetiltak i hjemmet er de siste tre årene vesentlig redusert, og særlig fra 2021 til 2022. Nedgangen fortsetter også i 2023, men er svakere enn året før. Ved utgangen av 2023 var det fire prosent færre barn og unge med hjelpetiltak i hjemmet.

Nesten 11 800 barn og unge er plassert utenfor hjemmet ved utgangen av 2023. Antallet er redusert med seks prosent siden året før, og det er en sterkere nedgang enn vi har sett de siste årene.

Flertallet av barna som er plassert utenfor hjemmet, bor i fosterhjem. Ved utgangen av 2023 bodde 81 prosent i fosterhjem, åtte prosent i midlertidig beredskapshjem eller midlertidige hjem i familie og nære nettverk, ni prosent i barnevernsinstitusjon, og de resterende bodde i bolig med oppfølging.

Nedgangen i antall barn som er plassert utenfor hjemmet kan i stor grad forklares med at barnevernet de senere årene har overtatt omsorgsansvaret for færre barn. Antallet barn under barnevernets omsorg er redusert fra nær 9 200 ved utgangen av 2017 til 6 900 ved utgangen av 2023. Tall fra barneverns- og helsenemnda viser at antall nye barn med vedtak om omsorgsovertakelse i løpet av året, er redusert med 40 prosent fra 2017 til 2023. De siste par årene har imidlertid nedgangen stoppet opp, og vi ser nå en liten økning i antallet barn barnevernstjenesten overtar omsorgsansvaret for, fra 651 i 2021 til 709 i 2023. Den samme tendensen ser vi for antall barn med akuttvedtak om omsorgsovertakelse.

Det er også flere andre trender knyttet til barn med tvangsvedtak som er verdt å merke seg:

- Det fastsettes mer samvær mellom barn under offentlig omsorg og deres biologiske foreldre.
- Antallet tilbakeføringsaker har ikke økt de senere årene, men i andelen saker som ender med tilbakeføring ser vi en økning. I 2017 ble barnet tilbakeført i 34 prosent av sakene, og i 2023 ble 54 prosent tilbakeført.
- Det er i årene etter 2019 fattet svært få vedtak om tvangsadopsjon. I 2023 var det kun 15 barn med vedtak om tvangsadopsjon.

Det er vanskelig å kunne forklare med sikkerhet hvorfor vi ser en reduksjon i antall omsorgsovertakelser, adopsjoner og en økning i omfanget av samvær etter en

Mål og resultater

omsorgsovertakelse. Vi har lyst ut et forskningsprosjekt som skal se på årsakene til nedgangen i omsorgsovertagelser og får en rapport om dette i 2026.

Man kan anta at EMD-domstolens avgjørelser de siste årene har hatt innvirkning på barnevernstjenestenes persepsjon og handlingsvalg, som kan være medvirkende til reduksjon i antall omsorgsovertaker og adopsjoner, og til en økning av samvær etter omsorgsovertakelser. Barnevernstjenestenes egen forvaltningskompetanse og saksbehandling er en annen faktor i dette bildet, der det er grunn til å stille spørsmål ved tjenestenes håndtering av undersøkelser. Her er det blant annet grunn til å løfte frem koblingen mellom de rettslige rammene og den barnevernsfaglige forankringen.

I det oppdaterte saksbehandlingsrundskrivet og i Barnevernsfaglig kvalitetssystem (BFK) legges det vekt på god forvaltning og barnevernsfaglig kvalitet i arbeidet med meldinger og undersøkelser. Disse virkemidlene understreker dessuten betydningen av og kravet til god og riktig dokumentasjon.

3.3.2.1 Kommunal variasjon i barnevernsindikatorer

Nasjonal, regional eller fylkesvis statistikk om barnevernet gir et overordnet bilde av status og utviklingstrekk. Samtidig kan statistikk som viser nasjonale trender tilsløre sentrale kommunale variasjoner. Bufdirs kommunemonitor på barnevernsfeltet viser at det er store forskjeller mellom kommuner. Det gjelder andel barn det er sendt bekymringsmelding om, andel det er iverksatt undersøkelse for, andel med tiltak fra barnevernet, andel med akuttvedtak og andel med vedtak om omsorgsovertakelse. Det er også variasjoner i barnevernstjenestenes oppfølging av lovkrav, som andel fristbrudd i undersøkelsessaker, andel barn i fosterhjem der er gjennomført de lovpålagte oppfølgings- og tilsynsbesøkene, og andel barn med hjelpetiltak som har en tiltaksplan.

Kommunal variasjon i bruk av barnevernstiltak er å forvente som en konsekvens av ulikheter i befolkningens behov, men kommunal variasjon kan også skyldes uønsket praksisvariasjon. Det er vesentlig å avdekke denne variasjonen, og om mulig finne årsaker til variasjonen, slik at man kan sette inn tiltak fra kommunal og statlig side. Systematiske kartlegginger av kommunal praksisvariasjon er dermed et første skritt på veien til å identifisere sammenhenger mellom hva barnevernstjenestene gjør i forhold til behov og hvordan behov dekkes.

Bufdir har etablert en analysefil på kommunenivå som inneholder både barnevernsindikatorer og andre kjennetegn ved kommunen og barnevernstjenesten. Vi har undersøkt i hvilken grad disse kjennetegnene kan forklare kommunal variasjon i praksis på barnevernsområdet.

Kjennetegnene vi har undersøkt er:

- kommuneøkonomi
- kommunens urbaniseringsgrad, innbyggertall, sentralitet og geografisk tilhørighet/region
- opphopning av levekårsutfordringer i kommunebefolkningen
- den enkelte barnevernstjenestes størrelse og kapasitet/dekningsgrad
- hvorvidt tjenesten inngår i interkommunalt samarbeid

Mål og resultater

Vi har undersøkt hvilken betydning disse faktorene har i seg selv, og om statistiske korrelasjoner opprettholdes når vi tar høyde for andre kommunekjennetegn. Den statistiske modellen «reuser» opp slik at den faktoren som henger mest sammen med forholdet vi undersøker, for eksempel manglende oppfyllelse av lovkrav, trer frem.

3.3.2.1.1 Hva viser analysene av kommunal variasjon?

Små kommuner kommer ut med signifikant høyere andel barn med melding, undersøkelse og tiltak. Dette i stor grad kan forklares med at disse små kommunene har en mer sårbar befolkning med større levekårsutfordringer enn andre kommuner. Behovet for barnevernstjenester er altså relativt sett større i små enn i større kommuner.

Små kommuner (under 5 000 innbyggere) har en signifikant høyere andel barn under omsorg enn større kommuner (fra 5 000 innbyggere og over). Disse forskjellene kan imidlertid ikke forklares med opphopning av sårbare barn og familier i de minste kommunene.

Kommuner i region nord har en signifikant høyere andel barn med undersøkelser, andel barn med hjelpetiltak og tiltak i alt. De multivariate analysene viser at disse forskjellene i noen grad kan forklares med en kombinasjon av opphopning av sårbarhet i befolkningen, urbaniseringsnivå, kommuneøkonomi og mindre tilgang på personer med høyere utdanning i kommunebefolkning. Imidlertid gjenstår signifikante forskjeller selv etter kontroll for de overnevnte faktorene. I tillegg har kommuner i region nord, sammenlignet med like store og sosioøkonomisk depriverte kommuner i andre regioner, signifikant høyere andel barn med omsorgsovertakelse.

Region nord peker seg også ut til å ha en markant høyere andel fristbrudd enn de andre regionene i landet. Denne forskjellen kan ikke forklares med opphopning av levekårsutfordringer, svakere kapasitet i tjenesten, eller en høyere andel barn med undersøkelser. Dette funnet er i tråd med tilsvarende analyser fremstilt i tidligere årsrapporter.

Til sist viser analysene at kommuner som inngår i interkommunale samarbeid har lavere andel barn med undersøkelser, barnevernstiltak og barn med vedtak om omsorgsovertakelse, selv etter kontroll for opphopning av sårbare familier i kommunen. En tolkning av dette funnet kan være at kommuner som inngår i interkommunale samarbeid også samarbeider godt om forebyggende arbeid med sårbare familier. På den andre siden kan dette også handle om utfordringer i relasjonsbygging og dialog mellom barnevernstjenesten og tjenestene i samarbeidskommunene, og at barn og familier med behov for hjelp glipper grunnet manglende informasjonsutveksling og samhandling. Dette er et tema som tematiseres i statsforvalternes dialogmøter og som jobbes aktivt med i tiltaket veiledningsteam.

3.3.2.2 Utredning av tiltak for bedre statistikk om barnevernet

Det er en rekke konkrete mangler i hvilken statistikk som er tilgjengelig om barnevernet. Utfordringene med statistikken gjør at det er vanskeligere for myndighetene med ansvar for styring og kontroll av barnevernet å avdekke risiko for alvorlige problemer eller systemsvikt. Mangler i statistikken kan også gjøre det vanskeligere for det norske samfunnet å ha en åpen diskusjon om barnevernssektoren. Bufdir har utredet tiltak for å forbedre statistikken om barnevernet. Vi anbefaler tiltak for å utnytte dagens data bedre, samle inn mer data, og på sikt å

Mål og resultater

utvide dagens barnevernsregister til også å omfatte data fra andrelinjebarnevernet og barneverns- og helsenemndene.

3.3.2.2.1 Sektorveileder

Buudir har nylig utarbeidet en sektorveileder for samfunnsøkonomiske analyser i barnevernet. Veilederen skal benyttes i alle samfunnsøkonomiske analyser som Buudir gjør i egen regi, eller hvor eksterne miljøer utreder med Buudir som oppdragsgiver.

Hovedformålet med veilederen er å bidra til at samfunnsøkonomiske problemstillinger i barnevernet håndteres likt på tvers av utredninger, uavhengig av hvilket miljø som utfører dem og at det utredes i henhold til utredningsinstruksen. Det vil gi beslutningstakere et bedre grunnlag for å prioritere og ta gode beslutninger.

3.3.2.3 Styring og ledelse i kommunalt barnevern

Oppmerksomheten rettet mot ledelse i kommunalt barnevern er naturlig etter det landsomfattende tilsynet for 2020–2021. I oppsummeringen av tilsynet ble det pekt på at kvaliteten i barnevernstjenestens saksbehandling henger tett sammen med hvordan tjenesten ledes og styres.

I den helhetlige satsningen på styring og ledelse i kommunalt barnevern, har Buudir lagt vekt på dialog med fagfelt og ledere for å undersøke behovene knyttet til ledelse i kommunal barnevernstjeneste nærmere. Målsettingen er å styrke kommunal barnevernsledelse slik at rettsikkerheten i og kvaliteten på tjenestene styrkes, og at barnevernsarbeiderne blir tryggere og turnover reduseres. I dette arbeidet vektlegges tiltak som er praksisnære og som kan tilpasses den faktiske hverdagen i tjenestene.

Tiltakene retter seg både mot erfarne ledere, nye ledere, ledere på kommunenivå samt mellomledere i tjenestene. Blant tiltakene er ny og supplerende videreutdanning i barnevernsledelse, opplæringsprogram for nye ledere, opplæringsprogram i internkontroll og kvalitetsarbeid, satsing på ledernettsverk og digital støtte til ledere innenfor Barnevernsfaglig kvalitetssystem (BFK), via det vi har kalt «BFK Ledermodul». Første versjon var klar i slutten av 2023, og vil på sikt ivareta hovedessensen av innholdet i tiltakene nevnt ovenfor. Modulen blir gjort tilgjengelig for ledergruppen på deres område i fagsystemet. På den måten knyttes tiltakene sammen i et verktøy som ledere har tilgang til daglig. BFK Ledermodul integreres i nye fagsystemer i løpet av 2024.

I tillegg er anskaffelsesprosessen for ny videreutdanning for barnevernsledere i en avslutningsfase i desember 2023. Anskaffelsesprosessen som er rettet mot opplæring av nye barnevernsledere, opplæring i internkontroll og støtte til lederutviklingsnettverk, pågikk ved overgangen til 2024. Tilbudene i denne anskaffelsen ble evaluert i januar 2024. Gjennomføring av disse tiltakene starter opp i 2. og 3. kvartal 2024.

Våre leveranser og produkter oppstår ikke i et vakuum og vi er derfor opptatt av å samarbeide med andre aktører på feltet, for å sikre at leveransene vil passe inn og fylle ut et større bilde. Tiltakene er utformet blant annet etter innsiktsarbeid og samhandling med praksisfeltet, statsforvalterne, KS, Helsetilsynet, fagorganisasjoner og utdanningsinstitusjoner.

Mål og resultater

Tiltakene står i en meningsbærende sammenheng med det blant andre KS, Helsetilsynet og statsforvalterne tilbyr av egne tiltak og allerede pågående oppfølging rettet mot ledere i kommunalt barnevern. Ved avslutning av 2023 er tiltakenes profil utformet slik at de da samlet sett retter seg mot ulike sider av behovet for støtte og styrking av ledelse i det kommunale barnevernet.

Bredden i tiltaksporteføljen og inkluderingen av de ulike nivåene i den samlede ledelsen er egnet for å styrke styring og ledelse som rammebetingelse for barnevernstjenestens saksbehandling. Vi er samtidig klar over at dette er et komplekst felt med mange avhengigheter, og at det krever en særskilt oppmerksomhet fra oss i oppfølgingen av pågående aktiviteter og iverksetting av nye.

Vår vurdering er at denne måten å innrette satsingen på styring og ledelse på, og dermed kommunalt barnevern, imøtekommer problemstillingene som ble pekt på i det ovennevnte landsomfattende tilsynet.

3.3.2.4 Kompetansekrav for barnevernet

Ny lov med bestemmelser om krav til kompetanse og utdanning for ansatte i barnevernet, trådte i kraft 01.01.2022. Bufdir har et løpende oppdrag om å følge med og legge til rette for implementering av nye kompetansekrav i statlig og kommunalt barnevern. Dette inkluderer å vurdere barnevernets tilgang til kvalifisert personell og vurdere behovet for tiltak for å oppnå full implementering av kompetansekravene i 2031. Bufdir har en årlig leveranse på dette til departementet 1. oktober, og gir derfor her kun en kort oversikt over status for kompetansekravet i statlige barneverninstitusjoner, dispensasjoner fra private institusjoner, samt status i barnevernstjenestene.

3.3.2.4.1 Kommunalt barnevern

Krav til kompetanse for ledere og ansatte i barnevernstjenestene er fastsatt i lov, og fra og med 2031 skal alle som utfører de såkalte kjerneoppgavene i barnevernstjenesten ha barnevernfaglig mastergrad eller annen relevant utdanning på tilsvarende nivå. Frem til 2027 kan kravet oppfylles gjennom fire års relevant praksis og en relevant videreutdanning på minst 30 studiepoeng.

Bufdir har fått i oppdrag å følge opp og legge til rette for implementering av nye kompetansekrav i statlig og kommunalt barnevern. Oppdraget inkluderer å vurdere barnevernets tilgang til kvalifisert personell og vurdere behovet for tiltak for å oppnå full implementering av kompetansekravene i 2031.

Tallene vi innhenter om kompetansenivået i barnevernstjenestene gir fremdeles et uklart bilde på hvor mange som har og ikke har relevant videreutdanning eller master i dag. Basert på tallgrunnlaget vi har, kan vi anta at om lag halvparten av de ansatte i kommunalt barnevern i dag oppfyller det nye kompetansekravet, slik vi konkluderer i vår leveranse om «Status for kompetansenivået i barnevernet, Bufdirs vurdering av situasjonen i oktober 2023 samt forslag til tiltak».

Bufdir opplever at kommunene er opptatt av å planlegge, slik at ansatte og ledere oppfyller kompetansekravet innen 2031. Oppsummert ser det ut som tjenestene er på god vei til å oppfylle

Mål og resultater

kompetansekravet, men at det er geografiske variasjoner og fremdeles behov for ytterligere tilrettelegging, stimulering og monitorering.

3.3.2.4.2 Krav til kompetanse i institusjoner

Det er et grunnleggende krav at den enkelte barnevernsinstitusjon til enhver tid skal ha forsvarlig bemanning og kompetanse. Bestemmelsen om krav til bemanning og kompetanse i barnevernsinstitusjon trådte i kraft 1.1.2022. Flere regioner har hatt utfordringer med å rekruttere i henhold til kompetansekravene. Særlig har det vært krevende å sikre at institusjonene har ansatte med ulik alder, bakgrunn og erfaringsnivå. Tydeliggjøringen av unntaksbestemmelsen som kom i juni 2023, har bidratt i positiv retning, men noen regioner melder fortsatt om at det kan være vanskelig å rekruttere og beholde ansatte med rett kompetanse. Statistikk fra SSB viser imidlertid at kompetansenivået blant ansatte i institusjon generelt har økt. Det tyder på at innføringen av kompetansekravene har bidratt til en styrking av fagkompetanse på statlige, private og kommunale institusjoner. Gjennom Bufetats regioners årsrapportering ser vi samme tendens. Nedenfor følger en oppsummering av Bufetats årsrapportering.

Kompetanse ledere

Det er totalt 54 ledere og 57 stedfortredere i Bufetat. Det er kun to ledere i etaten som ikke fyller kompetansekravet i dag. Rapportering fra regionene viser at 43 ledere har enten relevant bachelor og videreutdanning, eller master. Samtidig oppgir til sammen 40 ledere at de planlegger å ta relevant videreutdanning eller master. Blant stedfortredere er det noen færre som fyller både gjeldende og kommende kompetansekrav, men 17 planlegger relevant videreutdanning eller master frem mot 2031. Etaten ligger godt an når det gjelder å oppfylle kompetansekrav for ledere i 2031. Framover blir det viktig å også sørge for at stedfortredere får tilgang til tiltak som kan gjøre at de fyller kommende kompetansekrav innen 2031.

Kompetanse ansatte

Omfanget av fagutdannede årsverk har holdt seg stabilt gjennom hele 2023, og ender på 77 prosent for ansatte i barnevernsinstitusjon og omsorgssenter (se tabell nedenfor). Stabilitet må sees som en positiv tendens. Enkelte regioner beskriver stabiliseringen i 2023 som tegn på at vi i større grad klarer å rekruttere og ansette kvalifiserte ansatte i større og faste stillinger. Bufdir presiserer at vi med fagutdannede mener ansatte som oppfyller kompetansekravet.

Tabell 19: Fagutdannede og ikke-fagutdannede årsverk

	2022	2023
Andel årsverk som oppfyller kravene	73 %	77 %
Andel årsverk som ikke oppfyller krav	27 %	23 %

Tabellen viser at andel årsverk i barnevernsinstitusjoner og omsorgssentre som oppfyller kravet, er økt med 4 prosent fra 2022 til 2023.

Mål og resultater

Dispensjon fra kompetansekravet

Flere regioner rapporterer at lovtolkningen av kravet som kom i juni 2023 medførte lettelse i ansettelsesprosessene, og at de i større grad enn tidligere kunne ansatte personell slik de gjorde før kravet ble innført. Noen regioner erfarer at de største utfordringene ved ansettelser av personell etter innføring av kompetansekravet gjaldt for deltidsstillinger og særlig nattevaktstillinger.

Regionene peker også på øvrige utfordringer som komplementerer bildet av situasjon institusjonene står i når de skal rekruttere kvalifisert personell. Det er utfordringer som konkurranse mellom arbeidsplasser om attraktive søkere, geografisk beliggenhet og lønnsbetingelser.

Region vest har gitt 27 dispensasjoner i løpet av 2023, som er lavere sammenlignet med 2022. Region sør har innvilget 24 søknader, Region øst har innvilget 46 søknader, Region nord har innvilget syv til åtte søknader og Region Midt-Norge har innvilget syv dispensasjonssøknader. Merk at en søknad kan omhandle flere personer eller kommende ansatte.

Bufetats enhet for godkjenning (BEG) har i løpet av 2023 behandlet 353 søknader fra private institusjoner, som omfatter 693 personer. Det er av disse gitt dispensasjon på 327 søknader som omfatter 658 personer. Regionene og Oslo kommune rapporterer om at det er noe økt tidsbruk knyttet til behandling av dispensasjonssøknader. Dette ser særlig ut til å gjelde for BEG og Oslo kommune som også behandler søknader fra private. Bufdirs vurdering er likevel at den noe økte tidsbruken er innenfor rammene av det regionene og Oslo kommune kan håndtere.

Bufdir vurderer at lovtolkningen som kom i juni 2023 har bidratt til oppklaring av kravet og at anledningen til å gi dispensasjon fra kompetansekravet gjorde det enklere å få besatt ledige stillinger. Tolkningsuttalelsen presiserer for eksempel at det kan være aktuelt å gi unntak fra kravene på gitte vilkår for studenter og vikarer og for personer med særlig relevant realkompetanse fra annen barnevernsinstitusjon.

Bufdir vil i 2024 jobbe med å forbedre datagrunnlag slik at det for neste års rapportering vil foreligge et mer helhetlig bilde av kompetanse hos ansatte og ledere i både statlige og private barnevernsinstitusjoner.

3.3.2.5 Høy aktivitet i kompetanseutviklingen

Kompetansekravene har bidratt til å løfte barnevernsfeltets oppmerksomhet på og motivasjon for kompetanseutvikling, og vi registrerer høy aktivitet på dette området i kommunene. I tillegg finner Agenda Kaupang i sin nyeste evalueringsrapport, at flere ansatte og barnevernsledere «trekker frem at tiltakene som er og har vært rettet mot kommunalt barnevern over flere år med intensjonen om å heve kompetansen i tjenestene, sammen har satt et søkelys på [kompetanseutvikling] og bidratt til at flere, både tjenester og enkeltansatte, vektlegger å tilegne seg og videreutvikle kompetanse» (Oslo Economics, Agenda Kaupang & Fürst og Høverstad, 2024).

I august 2023 leverte Bufdir en utredning som vurderte og anbefalte en framtidig innretning av kompetansesatsingen for kommunalt barnevern når strategiperioden utløper i 2024. I arbeidet

Mål og resultater

med utvikling av kunnskapsgrunnlaget i utredningen, fremkom det tydelig at kompetansesatsingen, slik den har blitt bygget opp fra 2018, er verdsatt av aktørene på barnevernsfeltet. Aktørene var samstemte om at de ønsket av hovedlinjene i satsingen slik den er nå, skal videreføres. Økte krav til kompetanse har også stor støtte. Samtidig er det en del forbedringspotensial knyttet til den kompetansen utdannede tar med seg inn i barnevernet, tilgang på personell med relevant kompetanse og tilgang på relevant kompetanse gjennom et karriereløp. Vi ser også at kommuner mangler oversikt, forståelse og kompetanse for å kunne arbeide systematisk og strategisk med kompetanseutvikling.

Kompetansestrategien adresserer flere av disse utfordringene i dag, men det er fremdeles behov for ytterligere tilpasninger for å oppnå større effekt. En viktig målsetting i utviklingen av kompetansestrategien var å styrke engasjementet og kompetansen om barnevern hos viktige aktører, som statsforvalter, kommuneledelse, kompetansesentre og universitets- og høyskolesektoren. På dette området har vi langt på vei lyktes, kanskje i særlig stor grad når det gjelder statsforvaltere og kompetansesentre, som begge har vært sentrale samarbeidspartnere for både kommunene og Bufdir i arbeidet med satsingen.

Samlet sett pekte utredningens kunnskapsgrunnlag på følgende muligheter for å gjøre implementeringen av kompetansetiltakene mer bærekraftig: styrke ledelse og forankring i tjenester og kommuner, samt bedre tilrettelegging og relevans, og kunnskap om, tilgang til og timing på tiltakene. På bakgrunn av dette anbefalte Bufdir flere strukturelle justeringer som vil gjøre kompetansetiltakene mer tilgjengelige og relevante enn de er i dag. Det dreier seg om justeringer i organisering og finansiering av tiltakene, samt å vurdere nye tiltak som kan bidra til forankring av eksisterende tiltak og mer systematisk kunnskapsutvikling om tiltakenes nytte.

3.3.2.5.1 Statsforvalterne vurderer at kompetansestrategien samlet sett har bidratt til en positiv utvikling

Statsforvalterne er en svært sentral aktør i gjennomføringen av de ulike tiltakene i satsingen. Statsforvalter forvalter tilskuddsmidler, motiverer og rekrutterer kommuner for deltakelse og følger opp i gjennomføring – både ved praktisk hjelp og støtte, samt ved å delta fysisk på samlinger og i deler av opplæringsprogram. Statsforvalter vurderer kommunene på bakgrunn av sine risiko- og sårbarhetsanalyser, og kan på den måten bidra til at kommunene deltar i tiltak de faktisk har behov for.

I lys av dette er statsforvalternes rapportering en tydelig indikator på grad av gjennomslagskraft og effekt ute i kommunene. For 2023 er det en overordnet tilbakemelding fra samtlige embeter at kompetansesatsingen har vært bra og viktig for kommunene, særlig med tanke på å styrke barnevernet i møte med barnevernsreformen og det økte ansvaret. Statsforvalterne vurderer at kompetansestrategien samlet sett har bidratt til en positiv utvikling i flere tjenester. En annen effekt er at ledelse og ulike aktører på barnevernsfeltet, inkludert kommunenes oppvekstfelt, har fått mer og bedre kontakt, og et mer overordnet blikk på utviklingsarbeid og tjenesteutvikling til det beste for barn og unge og deres familier.

Statsforvalterne påpeker at det er krevende å drive utviklingsarbeid, og at turnover i tjenestene, kapasitetsutfordringer og manglende engasjement fra øverste ledelse kan bidra til å hemme både deltakelse og utbytte for kommunene.

3.3.2.5.2 Utvikling av kompetansemodell for barnevernet

Med utgangspunkt i erfaringene vi har gjort oss så langt, jobber Bufdir med å utvikle en helhetlig modell for kompetanseutvikling i samarbeid med ulike aktører på barnevernsfeltet, inkludert universiteter, høyskoler, kompetansesentre, KS og representanter for tjenesten. Modellen tar sikte på å adressere behovene for grunnkompetanse, veiledning av nyansatte, kontinuerlig kompetanseutvikling og ledelseskompetanse. Samarbeidet med universitets- og høyskolesektoren vil bidra til å styrke utdannings- og etterutdanningstilbudene, samt fremme relevant forskning for å øke kunnskapen på barnevernsområdet.

Vi mener et slikt samarbeid med aktørene vil bidra til å styrke kunnskapsmiljøene på feltet, og dermed forbedre kompetansemodellen for sektoren. Den genererte kunnskapen vi får gjennom forskning, vil være viktig for å håndtere fragmenteringen og mangelen på generaliserbare funn innen barnevernsfeltet. Dette inkluderer analyser av årsakssammenhenger og effektive virkemidler, som er avgjørende for å styrke barnevernspraksisen generelt.

3.3.2.6 Status for tiltakene i «Mer kunnskap – bedre barnevern 2018–2024»

3.3.2.6.1 Læringsnettverk

I løpet av 2023 har statsforvalterne utbetalt i overkant av 10,5 millioner kroner til utviklingsprosjekter med egeninitiert tematikk, og 22 millioner kroner til utviklingsprosjekt på fosterhjemområdet. Dette innebærer at alle stimuleringsmidlene som ligger i dette tiltaket er nyttet av kommuner i nettverk.

Statsforvalterne forvalter tilskuddsmidlene på vegne av Bufdir, og deles ut til kommuner i nettverk på bakgrunn av søknad. Det er fortsatt ulikheter mellom embetene i forhold til hvordan de organiserer og bistår lokale læringsnettverk. Hvorvidt kommuner i nettverk har utbytte av deltakelse og kan vise til målbare resultater av nettverksamarbeidet, avhenger også av i hvilken grad arbeidet er formalisert, kapasitetssituasjonen i egen tjeneste og grad av turnover. Ifølge rapporteringene fra embetene har flere statsforvaltere konkrete planer for å støtte utvalgte nettverk som sliter, samt at flere identifiserer kunnskap om prosjektarbeid og implementering som nøkkelkompetanse for den videre driften av nettverkene. Det er også en suksessfaktor der nettverkene har ansatt egne prosjektledere. Dette ser ut til å støtte oppunder kontinuitet og levedyktigheten til utviklingsprosjektene.

Det er fortsatt en tendens til at utviklingsprosjekter som tar sikte på kompetanseheving og erfaringsdeling, tar en større del av innsatsen enn prosjekter som handler om tiltaks- og tjenesteutvikling. På fosterhjemområdet er det likevel en svak tendens til at hovedvekten ligger på utvikling av felles tiltak og tjenester. Dette støttes også i følgeevalueringens siste delrapport (våren 2022). Retningslinjene for tiltaket fremholder tiltaks- og tjenesteutvikling som et prioritert fokus for arbeidet i nettverkene, noe som også skal bidra til å understøtte kommunenes arbeid med barnevernsreformen. Samtidig ligger det i tiltakets egenart at det er kommunene som selv skal definere sine utviklingsbehov og hvilken tematikk de ser behov for å jobbe med i læringsnettverk.

De fleste statsforvaltere er positive til kommunale læringsnettverk som virkemiddel for å stimulere til interkommunalt samarbeid. Flere statsforvaltere vurderer at læringsnettverk og er en viktig

Mål og resultater

arena for tjenestene for oppdatering på siste nytt både når det gjelder lovendringer, retningslinjer, forskning, faglige diskusjoner og informasjon om hva som rører seg av utviklingsarbeid i fylket. Statsforvalterne mener å se at nettverket har bidratt til bedre samarbeid og dialog mellom kommunene og Bufetat, KS og utdanningsinstitusjonene.

Statsforvalterne peker også på flere prosjekter som helt konkret har gitt bedre tiltak og tjenester, samt på prosjekter som har lagt til rette ikke bare for samarbeid på tvers av kommunegrensene, men også mellom ulike tjenester på kommunenes oppvekstfelt. Læringsnettverk har også skapt nye samarbeidsarenaer mellom kommuner og kompetansemiljø på barnevernfeltet, og i 2023 er det i kommunale læringsnettverk pågående samarbeid med slike kompetansemiljø og/eller Bufetat i alle embeter.

3.3.2.6.2 Ledernetverk

Som en del av helhetlig satsing på styring og ledelse i det kommunale barnevernet (Oppdrag 36 i BFDs tildelingsbrev til Bufdir for 2023), ble det besluttet å styrke statsforvalternes oppfølging av barnevernstjenestens ledelse og opprettelse av ledernetverk på tvers av kommuner.

Rapporteringene fra statsforvalterne for 2023 viser at det i alle embetene er etablert slike ledernetverk, og at flere av nettverkene allerede var etablert før satsingen. For nettverkene som er i oppstartsfasen, er det knyttet forventninger til at dette vil kunne bidra til å gi lederstøtte på en god måte. I embeter der nettverkene ikke er i full drift, men under etablering, vurderer statsforvalterne at ledernetverk vil være en nyttig arena for barnevernslederne, og at nettverkene best kan nyttes til å dele erfaringer og være en støttespiller i en ellers ensom lederhverdag. Særlig tenker vi at ledernetverkene kan bli nyttige for nye ledere.

En overordnet tilbakemelding når det gjelder ledernetverkene, er at det fungerer godt å ha et felles barnevernsledernetverk, i kombinasjon med mindre ledernetverk. Barnevernslederne får dele erfaringer med hverandre, og de tar opp tematikk som er relevant for alle deltakerne. I ett av embetene der ledernetverkene har vært i drift over tid og med en solid og fleksibel rigg, vurderer de at ledernetverkene vil bidra til å heve kompetanse og utvikling i lederrollen, og at ledernetverk er et særlig viktig tiltak med tanke på å motvirke turnover blant barnevernsledere. Flere statsforvaltere er i dialog med nettverkene om organisering og grad av bistand fra statsforvalter for 2024.

3.3.2.6.3 Dialogmøter

I 2023 ble det gjennomført dialogmøter med over 70 tjenester, flere av disse organisert i interkommunale tjenestesamarbeid. Møtene har involvert barnevernsledere, kommunalsjefer og kommunedirektører, og noen ganger også politisk ledelse. Tema for møtene har i all hovedsak vært oppfølging av barn og unges velferd, styring og ledelse av barnevernstjenesten, samt kommuneledelsens eierskap til tjenestene som ytes ovenfor barn og unge. Kommuner ble i 2023 prioritert og valgt ut på bakgrunn av statsforvalters risiko- og sårbarhetsanalyser. Statsforvalter har også hatt fokus på å fange opp kommuner der det var lang tid siden forrige dialogmøte. Det meldes om at alle midler er nyttet til formålet.

Statsforvalterne gir uttrykk for at dialogmøter er et hensiktsmessig og nyttig tiltak. Dialogmøtene beskrives som et viktig virkemiddel for å få en dypere forståelse av hva som ligger bak

Mål og resultater

utfordringsbildet i den enkelte tjeneste. Møtene har gitt statsforvalterne et enda bedre grunnlag for å planlegge tilsynsaktiviteter og oppfølging av kommunene. Dialogmøtene er også en arena for å minne om sentrale forventninger, samt til å informere kommuneledelsen om aktuelle saker på oppvekstfeltet. Statsforvalterne vurderer dialogmøtene som særlig egnet for tematikk som styring og ledelse, og flere har planlagt dialogmøtene for 2024 på bakgrunn av denne tematikken. Det fremkommer i flere av rapporteringene at dialogmøtene oppleves som nyttige fra kommunenes side. En statsforvalter skriver at dialogmøtene er det tiltaket i kompetansestrategien som har gitt best utbytte, både for kommunene og for statsforvalter.

3.3.2.6.4 Tjenestestøtteprogrammet

I 2023 deltok om lag 590 ansatte i barnevernet, inkludert barnevernsledere, i Tjenestestøtteprogrammet. Deltakerne kom fra 18 barnevernstjenester, fra fem ulike fylker. Siden starten av kompetansestrategiperioden i 2017 og frem til utgangen av 2023, har programmet vært gjennomført for totalt 246 kommuner, bestående av 219 tjenester og cirka 3 000 ansatte.

Hovedinnsatsen i 2023 har vært knyttet til gjennomføring av programmet i Bergen kommune, der totalt 330 personer deltok. Det er første gang programmet gjennomføres i en kommune på denne størrelsen. Bergen kommune etablerte i perioden et eget mottak for meldinger til barnevernstjenesten som medførte flytting og utskiftning av personale. Det resulterte i at det var utfordrende å få oversikt hvem som var deltakere i programmet.

Bufdir erfarer at Tjenestestøtteprogrammet er et program som bidrar til målet om at barnevernet skal arbeide systematisk, kunnskapsbasert og tillitsskapende i møtet med barn, familier og andre tjenester. I årsrapporten til Tjenestestøtteprogrammet fremheves det at verktøy som benyttes i programmet bidrar til et felles språk for tjenestene, samt mer struktur og systematikk i praksisutviklingen. Programmet vektlegger systematikk i de grunnleggende arbeidsprosessene, noe som er viktig for å unngå praksisvariasjon. Tjenestestøtteprogrammet er et standardisert program som tilbyr alle tjenestene det samme innholdet og dermed skaper et felles referansepunkt for ansatte innad i egen tjeneste, og på tvers av tjenester. Programmet bidrar til å skape et felles faglig utgangspunkt, tettere samarbeid mellom tjenestene, og å bygge nettverk på tvers av tjenestesteder og geografi. Ved at tjenestene utveksler rutiner, erfaringer og verktøy, kan noe av sårbarheten ved mindre tjenester reduseres.

3.3.2.6.5 Opplæringsprogram om minoriteter (KOMBA)

KOMBA ble gjennomført for om lag 120 deltakere i 2023. Programmet ble gjennomført for kommuner og ansatte i Bufetat i Trøndelag og Møre og Romsdal. Totalt sett har i underkant av 530 deltakere gjennomført KOMBA siden programmets oppstart i 2020. I 2023 uttrykte flere tjenester og institusjoner at det er særlig behov for KOMBA på grunn av økte antall bosatte flyktninger i kommunene.

Barnevernstjenestene benytter opplæringsprogrammet til å tilegne seg ny kunnskap og utvikle en mer kultursensitiv tilnærming i møte med barn og familier med minoritetsbakgrunn. KOMBA bidrar blant annet til at barnevernet får økt kompetanse med praktisk bruk av tolk gjennom simuleringsaktiviteter. Tjenestestedene blir veiledet systematisk gjennom definerte lærings sirkler med en valgt problemstilling, enten i egen tjeneste eller på tvers av deltakende tjenester.

Mål og resultater

Opplæringsprogrammet gjennomføres i hovedsak av Senter for interkulturell kommunikasjon ved VID vitenskapelige høyskole. Ettersom programmet gjennomføres over hele landet, har VID inngått samarbeid med Høgskolen på Vestlandet, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, Universitetet i Agder, Universitetet i Stavanger og Universitetet i Tromsø, for å tilpasse det faglige innholdet til problemstillinger spesielt aktuelle for de geografiske områdene.

3.3.2.6.6 Veiledningsteam

Veiledningsteam har som mål å bidra til bedre ledelse og styring i barnevernstjenesten. Siden oppstarten i 2018 har tiltaket jevnt over fått gode tilbakemeldinger fra både statsforvalter og deltakende kommuner. Pulje 3, som startet 1. september 2022 og avsluttes høsten 2024, involverer 20 barnevernstjenester, fra 36 kommuner i åtte fylker. Totalt vil over 50 barnevernstjenester og 90 kommuner ha mottatt veiledning siden oppstarten.

De deltakende tjenestene rapporterer i sin midtveisvurdering, 1. juli 2023, at de har kommet godt i gang med utviklingsarbeidet, med fokus på rekruttering, rolleforståelse og kvalitetsutvikling. Kommunene jobber for å etablere systemer, rutiner og arbeidsformer som møter utfordringene i tjenesten. Dette for å utvikle praksis og oppnå bedre resultater for kommunens barn og familier. Flere nevner forbedret internkontroll og betydningen av å tydeliggjøre myndighetskart og roller for kvaliteten i beslutninger og tjenester.

Styrking av ledelseskompetansen i barnevernstjenesten og kommunens ledelse er også viktig, med prosesser knyttet til organisasjonsendring, ledelse og tydeliggjøring av ansvar og myndighet, samt lederstøtte til barnevernsleder.

3.3.2.6.7 Videreutdanninger

Ved semesterslutt i juni 2023, ble 316 ansatte i barnevernet uteksaminert fra de Bufdir-finansierte videreutdanningene. Dette er 92 prosent av de som møtte til studiestart høsten 2022, og gjenspeiler fortsatt høy gjennomføringsgrad. Ved opptak til studieåret 2023-2024, hadde videreutdanningene en kapasitet på 381 studieplasser, og det ble mottatt søknad fra 987 kvalifiserte søkere. Ved opptak til studieåret 2022-2023, kom det inn søknader 999 fra ansatte i barnevernet til de 378 studieplassene Bufdir finansierer. Det er 2,6 søkere per studieplass. Alle studieplassene ble fylt ved opptaket, og ved studiestart høsten 2022 var 91 prosent av studieplassene besatt. 92 prosent av studentene som startet på studiet bestod eksamen våren 2023. Det utgjør 316 barnevernsansatte.

Sluttevalueringen av videreutdanningene ble ferdigstilt mot slutten av 2023. Den er en del av følgeevalueringen av tiltakene i kompetansesatsingen for kommunalt barnevern, og konkluderer med at studenter og barnevernsledere opplever videreutdanningene som et nyttig og hensiktsmessig tiltak (Oslo Economics, Agenda Kaupang & Fürst og Høverstad, 2024). Evalueringen viser at de tilbudte videreutdanningene oppleves som relevante og at gjennomføringsgraden er høy. Det er i all hovedsak studenter fra kommunalt barnevern som går på studiene. Videre finner de god spredning blant deltakerne når det gjelder om de jobber i sentrale eller mindre sentrale kommuner.

Studentene rapporterer at de opplever å ha fått økt kompetanse som følge av utdanningen. Spørreundersøkelsen som ble gjennomført i 2023, fant at studentene som gikk på videreutdanning

Mål og resultater

i 2022–2023 er noe mindre fornøyde sammenliknet med studentene i forrige måling (2019–2020-kullet). De områdene studentene oppgir misnøye med, har gjennom hele strategiperioden hovedsakelig dreiet seg om hvordan arbeidsgiver legger til rette for at studentene kan delta på studier, og hvordan studentene får benyttet kompetansen de har fått på videreutdanningene i etterkant av studiene. Den siste evalueringsrapporten viser at dette er forhold det jobbes mye med i tjenestene.

Alle som består eksamen på en av videreutdanningene Bufdir finansierer vil oppfylle lovfestede kompetansekrav. For studieåret 2023–2024 ble det gjort endringer i opptaket, slik at ansatte med anbefalingsbrev fra arbeidsgiver fikk høyeste prioritet til fire av de seks videreutdanningene. Formålet med anbefalingsbrev er å gi arbeidsgivere større påvirkning på hvem som får studieplass. Tall fra opptaket viser at 86 prosent av de som fikk opptak til videreutdanningene, sett bort i fra barnevernslederutdanningen, hadde anbefalingsbrev. Dersom man kun ser på de videreutdanningene som prioriterer ansatte i kommunalt barnevern, øker andelen med anbefalingsbrev til 95 prosent. 369 søkere med anbefalingsbrev fikk tilbud om studieplass fra høsten 2023.

3.3.2.7 Samarbeid mellom helse- og barnevern om hjelp til barn i barnevernet

I 2023 har Helsedirektoratet og Bufdir utarbeidet og iverksatt implementeringsaktiviteter ut mot barneverns- og helsetjenester i kommunen, spesialisthelsetjenester og den fylkeskommunale tannhelsetjenesten. For å bistå tjenestene med implementering av nasjonalt forløp for barnevern, har arbeidsgruppen i direktoratene utarbeidet sin egen variant av metodikken «roadshow». Direktoratene har reist rundt i Norge med formål om å øke forløpets synlighet, gjøre det kjent og forankre det i barneverns- og helsetjenestene. Direktoratene har gjennomført to webinarer om forløpet, utarbeidet informasjonsmaterieill – blant annet informasjonsfilm til tjenestene og tegnefilm til barn og unge – og publisert en nettside for fagstøtte i implementering av nasjonalt forløp for barnevern på bufdir.no.

I implementeringsarbeidet har arbeidsgruppen vært opptatt av å være i dialog med tjenestene og innhente praksiserfaringer fra representanter fra både barnevern og helse. Det er gjennomført tre innspillmøter med en fast innspillsgruppe, med representanter fra Bufetat, helse og barnevern. Sintef er i gang med en følgeevaluering av forløpet. Evalueringen varer til 2027/2028. Sentrale spørsmål i evalueringen er om barn i barnevernet blir kartlagt og utredet, og om flere får en helhetlig ivaretagelse av helsebehov gjennom tiltaket nasjonalt forløp for barnevern.

Høsten 2023 gjennomførte Sentio Research Norge AS, på oppdrag fra Bufdir, en spørreundersøkelse til alle ledere og saksbehandlere i kommunal barnevernstjeneste om nasjonalt forløp for barnevern. Ved datainnsamlingens slutt hadde 150 barnevernsledere og 245 saksbehandlere svart på undersøkelsen om samarbeid med helsetjenesten og implementering av nasjonalt forløp for barnevern. Undersøkelsen viser at tre av fire av de som svarte, har kjennskap til nasjonalt forløp for barnevern. 46 prosent oppgir at de har kommet i gang med implementeringen. 31 prosent av disse har gjennomført ett eller flere forløp.

I samarbeid med Helsedirektoratet har Bufdir utarbeidet en oversikt over ambulante psykiske helsetjenester som finnes til barn med tiltak i barnevernet og belyst i hvilken grad barn med tiltak i barnevernet får ivare tatt sine behov gjennom ambulante psykiske helsetjenester. Samlede innspill

Mål og resultater

fra praksis- og brukerfeltet viste et behov for ambulante psykiske helsetjenester, samt at det varierer hvordan de ambulante psykiske helsetjenestene er organisert når det gjelder innretning og innhold.

Prosjektet for utrulling og implementering av tverrfaglig helsekartlegging har driftet i henhold til prosjektplan i 2023. Det er etablert og videreført tverrfaglige helsekartleggingsteam på syv lokasjoner i hele landet, og 236 barn er kartlagt totalt. Utfordringer med rekruttering av helsepersonell har medført forsinkelse av etablering og drift flere steder, og det er ved utgangen av året tre team som enda ikke er i operativ drift. Disse teamene har vært fullt bemannet med personell fra Bufetat siden sommeren 2023. Rekrutteringsutfordringene er drøftet i prosjektets tverrsektorielle ledergruppe, og dialogen med de regionale helseforetakene er tett og god. De melder at utfordringene er knyttet til generell spesialistmangel i helsevesenet og at de har fått dårlig respons på utlyste stillinger. Mangelen på tilgjengelig helsepersonell til teamene medfører at kun en mindre andel av målgruppen for tiltaket faktisk får kartlegginger. Det ser per i dag ikke ut til å være mulig å utvide prosjektet for å kunne dekke hele målgruppen nasjonalt. Dette kan igjen føre til at helseproblemer ikke blir oppdaget, eller at barn ikke får god og koordinert hjelp. Disse utfordringene har vært løftet til departementet i tidligere rapporteringer.

Kvaliteten på kartleggingene som gjennomføres er gjennomgående god, og kommunene som mottar kartleggingsrapporter gir tilbakemeldinger, blant annet gjennom en spørreundersøkelse i november 2023, om at de er til stor nytte i deres videre oppfølging av barna. Også kommuneadvokater og barnevern- og helsenemnder melder at kartleggingsrapportene er til nytte i deres arbeid.

Prosjektet har gjennomført en rekke aktiviteter som har bidratt til felles fagutvikling og standardisering av praksis. Eksempler er faste teamledermøter, samling for alle teammedlemmer (helse og barnevern) i mars 2023, samling for nye team i desember 2023 (helse og barnevern), og tredje revisjonsrunde av felles rapportmal.

Bufdir har sammen med forskningsinstituttet NIBR levert søknad til Norges Forskningsråd om midler til et forskningsprosjekt på tverrfaglig helsekartlegging. Svar på søknaden kommer i mars 2024. Ved et eventuelt avslag vil Bufdir lyse ut en egen konkurranse knyttet til følgeevaluering av tverrfaglig helsekartlegging, med planlagt oppstart i fjerde kvartal 2024.

Bufdir fikk i 2023 sammen med Hdir i oppdrag å utrede en lovfestet, statlig plikt til å tilby tverrfaglig, spesialisert helsekartlegging når kommunene ber om det, jamfør anmodningsvedtak 404 (2020–2021), og utrede alternative kartleggingsmodeller i førstelinjen som kan supplere dagens spesialiserte modell. Oppdraget ble levert i to delleveranser i 2023.

3.3.2.8 Kunnskapsbaserte retningslinjer i barnevernet

Retningslinjene vil være et godt verktøy for kommunal barnevernstjeneste og øvrige aktører som utfører utredninger og tilbyr hjelpetiltak. Retningslinjene har som formål å bidra til å sikre god kvalitet i undersøkelsene, samt gi en oversikt over virkningsfulle hjelpetiltak til en målgruppe som har flere komplekse og sammensatte utfordringer. Videre beskriver retningslinjene hvordan man ivaretar medvirkningsperspektivet og sikrer god dokumentasjon og analyse i utredningsarbeidet. Retningslinjene gir anbefalinger på gode evalueringsprosesser og hvordan man kan sikre at

Mål og resultater

familier i risiko får rett hjelp til rett tid. Nasjonal retningslinje for utredning og omsorgsendrende hjelpetiltak ligger ute på bufdir.no.

Buudir utvikler retningslinjer og faglige råd der forskning er et særlig viktig grunnlag.

Publiserte retningslinjer og faglige råd i 2023 og tidlig i 2024:

- Utredning av omsorgssituasjonen for barn 0-6 år (Buudir, 2023a)
- Faglige råd for Bufetats vurdering av tilbud om tverrfaglig helsekartlegging (Buudir, 2023b)

Pågående arbeid med retningslinjer og faglige råd:

- Faglige råd for valg av fosterhjem
- Kunnskapsbasert retningslinje for gjennomføring av samvær
- Kunnskapsbasert retningslinje for omsorgsendrende hjelpetiltak for familier med barn 0-6 år (Buudir, 2023c). Retningslinjen har vært på høring
- Kunnskapsbasert retningslinje for barnevernstjenestens akuttarbeid (Buudir, 2023d). Retningslinjen har vært på høring
- Retningslinje for barns medvirkning i barnevernet
- Nasjonal faglig retningslinje for tverrfaglig helsekartlegging av barn i barnevernet

Vi ser behov for å få mer kunnskap om hvordan retningslinjene tas i bruk og i hvilken grad de oppleves relevante og påvirker kvalitet i barnevernstjenesten.

3.3.2.9 Ny kunnskap om barnevernet

Buudir har gjennomført en utredning av tiltak for å redusere høyt arbeidspress i barnevernstjenestene, som ble levert i september 2023. Omfang av turnover i barnevernet er godt dokumentert, og er stabilt vesentlig høyere enn i andre yrkesgrupper og sektorer.

En vesentlig årsak til at mange slutter i tjenestene, er manglende veiledning av ansatte og mangelfulle rutiner for opplæring av nyansatte. Buudir har utredet tiltak som kan bidra til bedre veiledning og oppfølging av ansatte i kommunalt barnevern, og anbefaler å innføre et krav om et veiledet første år for nyansatte i kommunalt barnevern.

Høyt arbeidspress er en annen vesentlig årsak til at mange slutter. Buudir har utredet tiltak som skal bidra til å redusere høyt arbeidspress i tjenestene. Vi utredet innføring av en lovpålagt (bindende) bemanningsnorm, men anbefaler ikke dette. Kommunene vil i mindre grad enn i dag kunne rette sin innsats mot der behovet er størst. Buudir anbefaler i stedet å øke rammeoverføringene til kommunene som øremerkes til barnevernsområdet. Dette vil gi kommunene muligheter til å ta en bredere tilnærming til et sammensatt problem, og sikre effektiv ressursbruk i tråd med lokale behov.

Mål og resultater

Forskning på barnevernets ansvarsområder inkluderer en rekke temaer som ikke knytter seg spesifikt til tiltakstyper. Bufdir har følgende pågående forskningsprosjekter som har tverrgående tematikk, men som alle berører dette målet.

- Helsehjelp til barn i barnevernet (planlagt ferdigstillelse i 2024)
- Følgeevaluering av kompetansesatsingen (planlagt ferdigstillelse i desember 2024)
- Kartlegging av kompetanse i barnevernet (løpende prosjekt)
- Følgeevaluering av barnevernsreformen (planlagt ferdigstillelse i 2027)

I begynnelsen av januar 2024 kom delrapporten «Følgeevaluering av kompetansesatsingen for det kommunale barnevernet 2018-2024 – sluttevaluering for tiltaket videreutdanningene». Hovedfunn fra rapporten er at videreutdanningene vil kunne være et viktig bidrag til en mer forsknings- og kunnskapsbasert tjeneste og mer enhetlig praksis i kommunene (Oslo Economics, Agenda Kaupang & Fürst og Høverstad, 2024).

Følgeevaluering av barnevernsreformen ble igangsatt på oppdrag fra BFD. Oppstartsmålingen for den fremtidige evalueringen kom i januar 2023 (Pedersen et al., 2023b). I desember 2023 kom første statusrapport med søkelys på forebygging og tidlig innsats (Pedersen et al., 2023a).

Bufdir har et løpende oppdrag fra BFD om å følge opp og legge til rette for implementering av nye kompetansekrav i statlig og kommunalt barnevern. Dette inkluderer å vurdere barnevernets tilgang til kvalifisert personell, og vurdere behovet for tiltak for å oppnå full implementering av kompetansekravene i 2031. I 2023 mottok Bufdir en rapport fra SSB, som presenterer en vurdering av dagens kompetansenivå i forhold til kompetansekravene som i all hovedsak skal tre i kraft fra 2031 (Hjemås et al., 2023).

Tabell 20: Oppdrag fra tildelingsbrevet Bufdir har jobbet med i 2023.

Oppdrag
(2021:37) Besøksordninger og andre støtteordninger i fosterhjem
(2021-t2:1) Følgeevaluering av barnevernsreformen
(2022-t8:2.1) Turnover i kommunalt barnevern – utrede tiltak mot høyt arbeidspress
(2022-t8:2.2) Turnover i kommunalt barnevern – Utrede tiltak for bedre veiledning og oppfølging av ansatte
(2022-t8:3) Bedre statistikk i barnevernet
(2023:33) Styrke kvaliteten i barnevernets oppfølging av barn og familier som er utsatt for vold og seksuelle overgrep
(2023:34) Følge opp Helsetilsynets landsomfattende tilsyn (2020-2021) med barnevernets arbeid med undersøkelser
(2023:35) Tilpasse og videreutvikle DigiBarnevern til bruk i det statlige barnevernet

Mål og resultater

(2023:36) Helhetlig satsing på styring og ledelse i det kommunale barnevernet
(2023:37) Bistå de regionale helseforetakene med særlig oppmerksomhet på sårbare barn og unge
(2023:38) Legge til rette for tverrfaglig helsekartlegging
(2023:39) Utrede en lovfestet, statlige plikt til å tilby tverrfaglig helsekartlegging
(2023:40) Datagrunnlag om antall barn og unge som tilbys helsekartlegging og inkluderes i Nasjonalt forløp for barnevernet
(2023:41) a) Retningslinjer for tverrfaglig helsekartlegging og b) system for prioritering av hvilke barn som skal få tilbud om tverrfaglig helsekartlegging
(2023:42) Fremdriftsplan for innføring av og opplæring om Nasjonalt forløp for barnevern
(2023:43) Vurdere i hvilken grad ambulante helsetjenester bidrar til at barn med tiltak i barnevernet får ivaretatt sine behov
(2023:44) Gjøre tilbudet om utredning av sped- og småbarn bedre kjent i kommunene
(2023:45) Vurdere behovet for plasser i statlige og ideelle sentre for foreldre og barn
(2023:46) Gjennomgå hvordan meldeplikten til barnevernstjenesten er omtalt
(2023-t2:2) Minoriteters tillit til barnevernet - rapportering handlingsplan

3.3.3 Mål 4: Barn og foreldre skal få hjelpetiltak tilpasset deres behov, og som bidrar til positiv endring. Tilbudet skal være likeverdig i hele landet.

- S 10. Likeverdig og landsdekkende tilbud av hjelpetiltak
- S 11. Statlige hjelpetiltak
- S 12. Barns medvirkning i valg av statlige og kommunale hjelpetiltak, og i gjennomføringen av disse

Som beskrevet innledningsvis i kapittel 3.3 Barnevern, er forutsetningene for å få til et likeverdig og tilpasset tilbud av hjelpetiltak på tvers av Norge, ikke de samme i alle deler av landet, på tross av at lovkrav er likelydende. Den viktigste jobben for å sikre barn, ungdom og foreldre får hjelp som er tilpasset deres behov, skjer i kommunene.

Som NOU 2023:9 Generalistkommunesystemet påpekte, har 154 kommuner færre enn fem stillinger med fagutdanning innen barnevern. I underkant av ti prosent av landets kommuner med såpass små fagmiljøer inngår ikke i interkommunale samarbeid, og er samtidig små og usentralt beliggende (32 av 356 kommuner utgjør avrundet ni prosent, jamfør tall på side 88 i NOU 2023:9). Kun i underkant av en tredjedel av landets kommuner innfrir fullt ut lovkravet om at det skal foreligge en plan for arbeidet når det er fattet vedtak om hjelpetiltak fra barnevernstjenesten (NOU 2023:9 side 87).

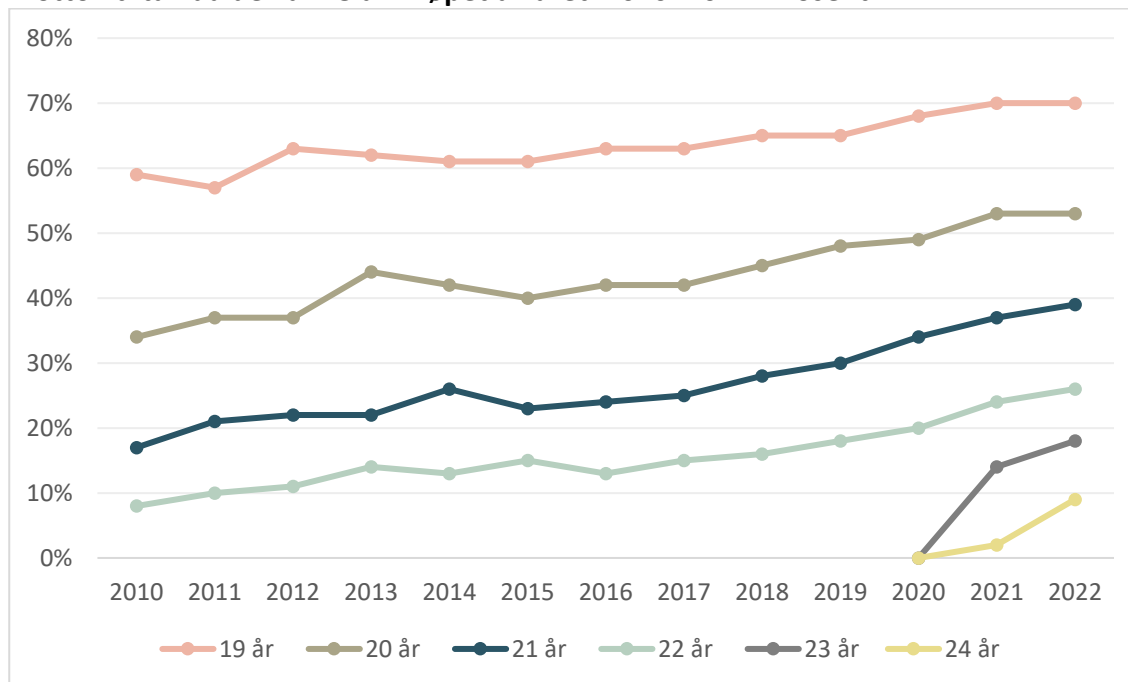
Bufetat tilbyr spesialiserte hjelpetiltak. Der utgjør Multisystemisk Terapi (MST) hoveddelen, samt PMTO individuell foreldreveiledning. Barnevernsreformen gir incentiver til økt bruk av denne typen tiltak, da dette er et vesentlig rimeligere alternativ enn å plassere barnet i institusjon.

Det ble i 2023 utført 159 årsverk i arbeidet med hjelpetiltak i hjemmet. Det er en økning på fire årsverk fra 2022. Også bevilgningen ble økt i 2023, med 8,5 millioner kroner for å styrke Bufetats tilbud av spesialiserte hjelpetiltak. Midlene er benyttet til å etablere nye team som var under etablering i 2023 og i full drift fra 2024.

Ettervern kan gi ungdom som har vært i kontakt med barnevernet i oppveksten viktig støtte i overgangen til selvstendig voksenliv. Dette er et viktig område innen barnevernstjenestens hjelpetiltaksarbeid. Vi ser en svak utvikling de siste årene i retning av at unge i noe større grad mottar ettervern også oppover i tyveårene. Vi ser også at bredden i typer av hjelpetiltak i ettervernet er noe større enn tidligere.

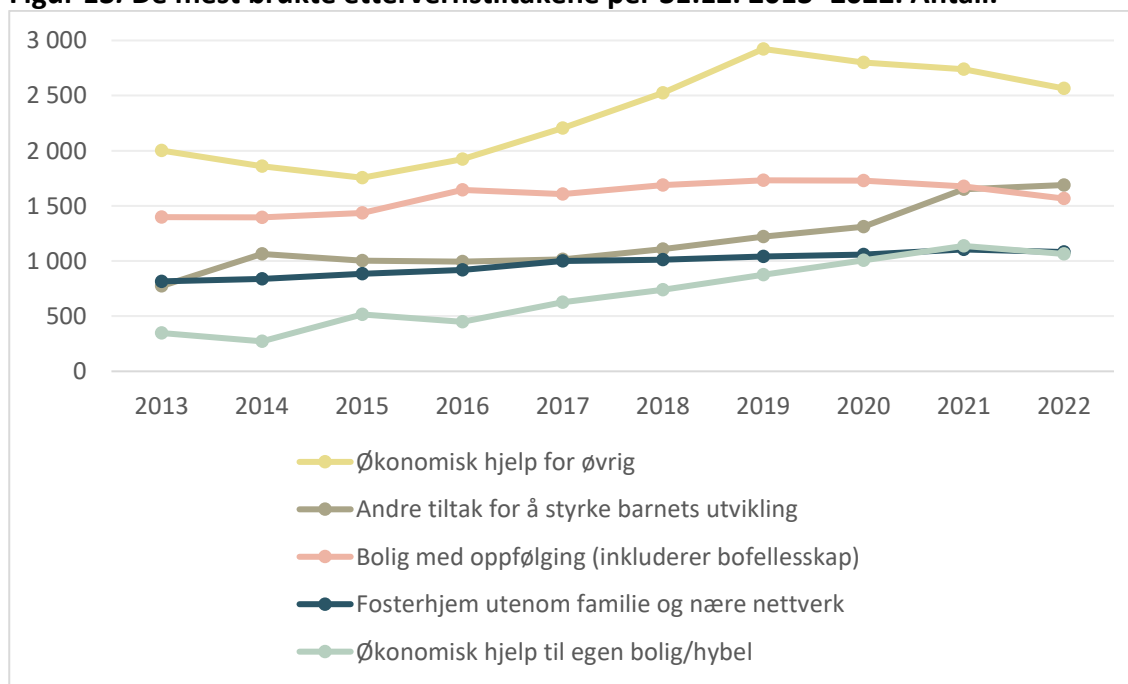
Mål og resultater

Figur 12: Andel unge som fremdeles mottar ettervernstiltak etter de har fylt 19 år, dersom de mottok tiltak da de var 18 år. I løpet av året. 2010–2022. Prosent.

Figurbeskrivelse: Tidslinjene i figuren viser en stadig økning i andel av unge som fortsetter å motta tiltak når de kommer i ettervernsalder. Økningen er relativt jevn i perioden 2010 til 2022 og er omtrent like stor for unge i de ulike alderne mellom 19 og 24 år. Andel 19-åring er høyest og ligger på 70 prosent i 2022. Andelen avtar, jo eldre ungene blir, ned til 18 prosent for 23-åring og ni prosent for 24-åring i 2022. Kilde: SSB, tabell 09050

Figur 13: De mest brukte ettervernstiltakene per 31.12. 2013–2022. Antall.

Figurbeskrivelse: Tidslinjene i figuren viser at alle de mest brukte ettervernstiltakene har økt siden 2013, mest av alt økonomisk hjelp (for øvrig) og økonomisk hjelp til egen bolig eller hybel. Økonomisk hjelp er det mest brukte

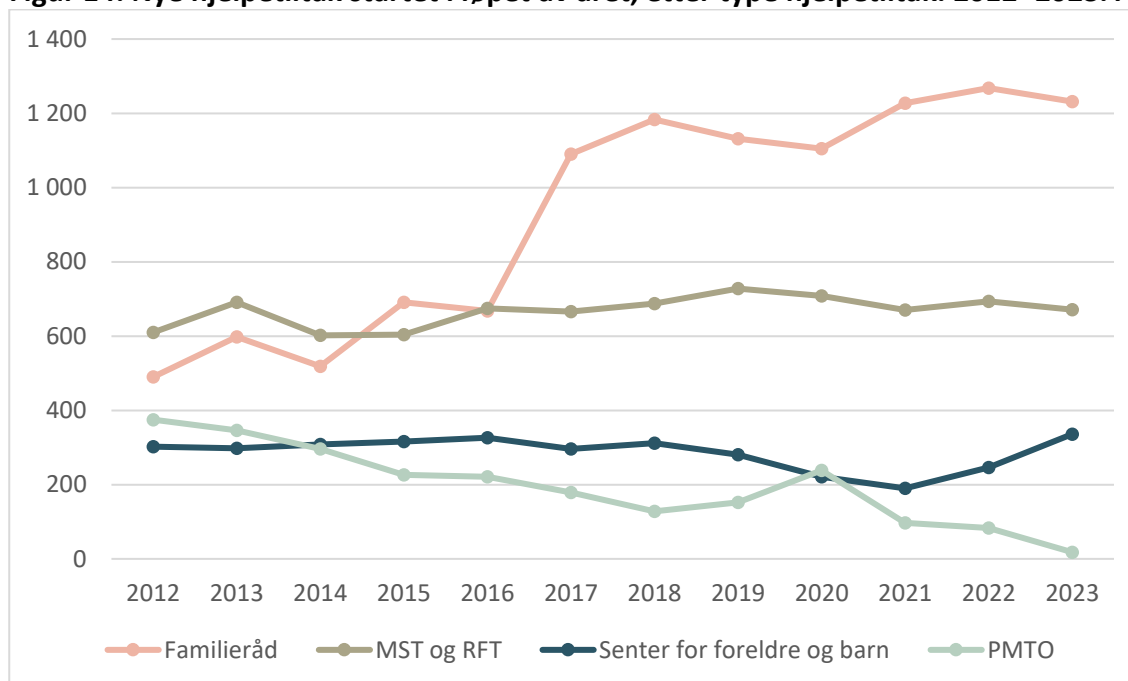
Mål og resultater

ettervernstiltak i alle år, og ved utgangen av 2022 ble det gitt i underkant av 2 600 økonomiske hjelpetiltak. Andre tiltak for å styrke barns utvikling, og bolig med oppfølging inkludert bofellesskap, er de nest mest brukte tiltakene med knapt 1 700 og over 1 500 tiltak i slutten av 2022. Deretter kommer økonomisk hjelp til egen bolig/hybel, og fosterhjem utenom familie og nære nettverk, med i underkant av 1 100 tiltak ved utgangen av 2022 hver. Kilde: SSB, tabell 10661.

For å støtte og styrke kvalitet og likeverd i kommunalt barneverns hjelpetiltaksarbeid, forvalter Bufdir tiltak rettet mot kompetanse, faglig støtte i saksbehandling og anbefalinger for valg og bruk av tiltak. Innholdet i utviklingsarbeidet «Grunnmodell for hjelpetiltak i kommunalt barnevern», har i 2023 blitt tilpasset og justert slik at den passer for familier med barn 0-3 år og 13-17 år, og tilpasset innhold er under utprøving i ti barnevernstjenester. Målet er at grunnmodell for hjelpetiltak ved utgangen av 2024 vil kunne tilby en helhetlig, kunnskapsbasert tilnærming for kommunale barnevernstjenesters hjelpetiltaksarbeid med alle barnevernstjenestens aldersgrupper. Tilnærmingen tar sikte på mindre variasjon i barnevernstjenestenes arbeid med hjelpetiltak, og derunder større forutsigbarhet for barn, ungdom og familier i møte med barnevernstjenesten.

Når kommunen vurderer ikke å ha tilstrekkelige virkemidler tilgjengelig til å hjelpe familier med barn og ungdom med krevende atferdsuttrykk, kan kommunen anmode Bufetat om bistand. Etter at barnevernsreformen trådte i kraft, er det er stigende etterspørsel fra kommunene etter opplærings- og implementeringsstøtte i oppbygging og vedlikehold av tilbudet «Tidlig innsats for barn i risiko» (TIBIR) og veiledning etter PMTO-modellen. Det tar tid å utdanne nye terapeuter, slik at en økning i bruk av metoden først kan ventes når flere nye kommunale terapeuter er ferdig opplært. De statlige hjelpetiltakene multisystemisk terapi (MST) og relasjonsfokusert familierapi (RFT) i Bufetats regioner, opplever også stor pågang. Tiltak ble iverksatt i 2023 for å skape større geografisk likeverd i det statlige hjelpetiltakstilbudet på tvers av landet, men tilbudet opplever fortsatt å ha større etterspørsel enn kapasitet, noe som kan medføre ventetid før oppstart av behandling.

Figur 14: Nye hjelpetiltak startet i løpet av året, etter type hjelpetiltak. 2012–2023. Antall.

Figurbeskrivelse: Tidslinjene i figuren viser at antall nye hjelpetiltak som ble startet i løpet av året har utviklet seg ganske ulikt for ulike typer hjelpetiltak siden 2012. Etter en sterk økning siden 2014, ligger familieråd på toppen, med litt over 1 200 nye tiltak i 2023. Deretter kommer MST og RFT, som har holdt seg relativt stabilt på i underkant av 700 nye tiltak. Så kommer Senter for foreldre og barn, som har holdt seg stabilt i mange år, men gått litt ned etter 2018 og litt opp igjen etter 2021 til i underkant av 350 nye tiltak i 2023. Til slutt kommer PMTO med under 20 nye tiltak. PMTO har gått ned de siste ti årene, med unntak av en økning mellom 2018 og 2020. Kilde: BiRK.

3.3.3.0 Likeverdig og landsdekkende tilbud

168 kommuner har nå tilbud om PMTO-behandling til familier med barn i alderen 4–12 år, en økning på 27 kommuner fra 2022. NUBU opplever en betydelig økning i henvendelser fra kommuner som ønsker opplæring av PMTO-terapeuter i barnevernstjenesten uten å inngå en kommuneomfattende avtale om å implementere TIBIR. 31 kommuner og fem bydeler har i 2023 avtaler om opplæring av PMTO-terapeuter uten intensjonsavtale om TIBIR. NUBU vurderer at økningen henger sammen med barnevernsreformens identifisering av PMTO som et kommunalt ansvar.

18 kommuner i Nordland (Bindal, Sømna, Brønnøy, Vevelstad, Vega, Hattfjelldal, Grane, Vefsn, Alstadhaug, Herøy, Dønna, Leirfjord, Nesna, Lurøy, Træna, Rødøy, Hemnes og Rana) har fått bedret sin tilgang på multisystemisk terapi (MST) fra Bufetat som følge av opprettelsen av nytt team i 2023 lokalisert i Mo i Rana. I tillegg til at Bufetat styrket sitt tilbud om relasjonsfokustert familierapi (RFT) i Sogn og Fjordane i 2023, har også to kommuner/bydeler valgt å pilotere RFT som en del av den kommunale porteføljen av hjelpetiltak i barnevernet (Bodø kommune og Søndre Nordstrand bydel).

Den krevende budsjettsituasjonen i statlig barnevern totalt sett i 2023 medførte at enkelte av de statlige hjelpetiltakene ble driftet med vakanser i stillinger deler av året, noe som medførte nedgang i kapasitet i perioder. Samtidig førte risiko for brudd på bistandsplikten til at Bufetats regioner oppfordret de statlige tiltaksteamene til å gå i aktiv dialog med kommunene om

Mål og resultater

alternativer til plasseringstiltak for enkeltungdom. Region øst rapporterer blant annet at en slik konkret dialog i 2023 har medført et nytt fast samarbeid på systemnivå mellom kommune og stat i regionen. Tallene er hentet fra NUBUs rapportering til Bufdir på driftstilskudd 2023 og årsrapportering fra Bufetats regioner til Bufdir 2023.

3.3.3.1 Statlige hjelpetiltak

MST hadde en gjennomføringsrate av fulle behandlingsforløp på 86 prosent i 2023, og i RFT ble 91 prosent av igangsatte behandlinger gjennomført. Utfallsmål for ungdommene ved avsluttet behandling varierer noe mellom Bufetats regioner, men resultatene er jevnt over svært gode.

For MST sin del var 96–100 prosent av ungdommene hjemmeboende ved fullført behandling, 77–91 prosent gikk på skole eller arbeid, 89–97 prosent var ikke i konflikt med loven, 79–94 prosent avstod fra rusmisbruk, og 90–96 prosent avstod fra bruk av vold eller trusler. For RFT sin del var 100 prosent av ungdommene hjemmeboende ved fullført behandling, 71–95 prosent gikk på skole eller var i arbeid, 85–100 prosent var ikke i konflikt med loven, 92–100 prosent avstod fra rusmisbruk, og 88–100 prosent avstod fra bruk av vold eller trusler.

Dette vitner om positiv utvikling gjennom behandlingen, da det ved oppstart rapporteres om utfordringer rundt kriminalitet, rus eller vold for 55–70 prosent av ungdommene i MST og 13–28 prosent av ungdommene i RFT. Skole/arbeid er, som sett ved tidligere år og i forskningen, et område hvor måloppnåelsen ofte er noe lavere (rundt 81 prosent for MST, men en del høyere for RFT). Her rapporteres det om problemer ved oppstart for 66 prosent av ungdommene i MST og 33 prosent av ungdommene i RFT. Vanskene med måloppnåelse knyttet til skolegang og arbeid er en kjent utfordring som det jobbes kontinuerlig med. Dette innebærer blant annet å øke kompetansen i teamene om bedring av samarbeidet med skolesystemet og andre relevante instanser.

I 2021 startet innsamlingen av tilbakemeldinger fra ungdommene og foreldrene i forbindelse med avslutning av behandling. I tilbakemeldingsskjemaet spørres det om deres opplevelser av behandlingen og eventuelle endringer de har oppnådd. Mellom 34 og 73 prosent har besvart avslutningsskjemaene i metodene i 2023. Problembelastning varierer mye fra ungdom til ungdom. Generelt vurderer ungdommene seg selv nær populasjonsgjennomsnittet både ved start og avslutning, med unntak av atferdsvansker, oppmerksomhetsvansker, og påvirkningen vanskene har på livene deres. Foreldrene vurderer ungdommenes problemer som langt mer alvorlige. Det gjelder blant annet atferdsvansker, oppmerksomhetsvansker og vanskens innvirkning på livet til ungdommen, men også sosiale og til dels emosjonelle vansker. Både foreldre og ungdom beskriver en vesentlig reduksjon i disse vanskene ved avslutning av behandlingen.

Tallene er hentet fra NUBUs rapportering til Bufdir for driftstilskudd 2023.

3.3.3.2 Barns medvirkning i valg av statlige og kommunale hjelpetiltak

Bufdir har ikke direkte tilgang på informasjon om barns medvirkning i valg, gjennomføring, evaluering og avslutning av hjelpetiltak i kommunal regi. Gitt de manglene kommuner rapporterer om når det gjelder lovkrav om plan for hjelpetiltaksarbeid (jamfør funn fra NOU 2023:9 over), er det grunn til å tro at det er forbedringspotensial også når det gjelder dokumentasjon av barns medvirkning i valg og oppfølging av iverksatte tiltak.

Mål og resultater

Ved henvisning til Bufetat om statlige hjelpetiltak bes kommunen dokumentere hvem som har deltatt i henvisningen, inkludert om barnet selv har uttalt seg, og i så fall hva barnet har uttrykt. Oppstart av behandlingsforløp i MST og RFT forutsetter samtykke fra ungdommen. Som omtalt under R 26 opplever direktoratet og etaten at *stikkprøvekontroller* av dokumentasjon på barns medvirkning ikke er en hensiktsmessig måte å måle barns medvirkning på, og vi vil utforske alternative måter å følge med på dette på.

3.3.3.3 Familieråd

Familieråd er en medvirkningsmodell for å løse en eller flere konkrete utfordringer, der familie, slekt og venner samles for å diskutere problemet og finne løsninger. Tanken bak familieråd, er at det utvidede nettverket rundt barnet har unik kunnskap, erfaringer og ressurser som er viktig for å finne fram til best mulig beslutninger. Familieråd benyttes i alle faser av en barnevernssak.

Bufdir har i 2023 jobbet med å redusere uønsket variasjon og styrke bruken av familieråd i kommunene, i institusjon, i akutte saker og i forbindelse med fosterhjemsrekruttering.

For å styrke implementeringen i landets kommuner fortsetter familierådsansvarlige i Bufetat å gjennomføre både digitale og fysiske grunnopplæringer gjennom hele året, i tillegg til temabaserte webinar. Regionene samarbeider om de digitale opplæringene, og i 2023 har over tusen vært påmeldt på diverse opplæringer.

For å igangsette familieråd er det en forutsetning at alle kommunene har god tilgang på familierådscoordinatorer. Bufetat formidler coordinatorer innen gitte frister og tilbyr metodestøtte til kommuner som ønsker det. For å redusere uønsket variasjon er det utarbeidet standardiserte oppdragsavtaler for familierådscoordinatorer med anbefalte timesatser. Disse avtalene skal nå iverksettes.

Det er fortsatt variasjon i bruk av familieråd blant kommunene. Kommuner med høy turnover og høyt sykefravær har ofte dårligere forutsetninger for å lykkes med implementering, da de ofte mangler «readiness» og gode implementeringsstrategier. Familierådsteamet har inngått et samarbeid med en implementeringsforsker. Dette styrker teamets implementeringskompetanse, noe som vil komme kommuner og tiltak til gode.

Flere kommuner, blant annet Kristiansand, Kongsberg, Larvik, Færder og Frogn, utmerker seg fortsatt med stor familierådsaktivitet. Disse kommunene har ansatte med ansvar for familieråd og benytter også familieråd i oppvekstsektoren. Kommuner i Region sør har kommet klart lengst i å ta et selvstendig ansvar på familierådsområdet. Selv om tallene i BIRK går ned der, øker likevel aktiviteten. Dette gjenspeiles i SSB-tallene ettersom noen kommuner har ansatt egne familierådscoordinatorer. Enkelte kommuner benytter sine coordinatorer både i saker i barnevernet og ellers på oppvekstområdet. Eksempler på dette er Færder, Larvik, Kristiansand og Modum. Kommuner som har hatt en satsing på familieråd på oppvekstområdet over noen år, som Færder og Larvik, sier at de får «riktigere» saker inn i barnevernet, og mener at det virker forebyggende. Det pågår nå flere forskningsprosjekter i regionen som skal evaluere bruk av familieråd utenfor barnevernet for å få bedre kunnskap om virkningen.

Mål og resultater

Oslo kommune opprettet i april 2023 en egen prosjektstilling for arbeid med familieråd. Bufetat og Bufdir bistår Oslo i oppstartfasen, både med opplæringer og inkludering i etablerte nettverk. Aktiviteten i Oslo har allerede økt, og over halvpartene av bydelene i Oslo har nå sine egne familierådscoordinatorer. De resterende bydelene benytter koordinatorgruppen i regi av Barne- og familieetaten (BFE).

Fosterhjemsplasseringer i barnets slekt og nettverk er ofte en konsekvens av å bruke familieråd. Det oppleves likevel ressurskrevende å motivere for å gjennomføre familieråd blant kommuner med lav andel plasseringer i slekt og nettverk. Datagrunnlaget gjør det heller ikke mulig å si noe sikkert om status. Kommuner med egne koordinatorer plasserer barn i familie og nettverk på egen hånd uten at det blir registrert hos Bufetat. Bufetat fortsetter å ha søkelys på familieråd for å rekruttere og følge opp slekts- og nettverksplasseringer. Over 100 deltok i 2023 på temakurs som handlet om fosterhjemsområdet.

Forskning har dokumentert at akutte familieråd som avholdes i løpet av dager, kan bidra til å forhindre akuttplasseringer og også mobilisere slekt og nettverk som alternativ omsorgsbasis. Det er variasjon mellom regionene i Bufetat i bruken av akutte familieråd og mens barn er plassert på institusjon og/eller i beredskapshjem/fosterhjem. De regionene som har stor aktivitet, motiverer også private institusjoner til å ta i bruk familieråd.

Bruk av familieråd i akutte situasjoner og på institusjon skal følges tettere opp de nærmeste årene for å utjevne variasjon. Alt i alt er det en positiv utvikling, og stadig flere kommunale barnevernstjenester etterspør familierådskompetanse i stillingsutlysninger.

3.3.3.4 Sentre for foreldre og barn

Sentrene for foreldre og barn tilbyr omsorgsendrende hjelpetiltak for familier med utsatte barn i alderen 0-6 år. Fra 01. januar 2022 leverer de også kunnskapsbasert og strukturert utredning for samme målgruppe. Barn mellom 0 og 3 år er prioritert.

3.3.3.4.1 Standardiserte forløp for utredning og omsorgsendrende hjelpetiltak

Standardiserte forløp for utredning og omsorgsendrende hjelpetiltak er implementert i alle de statlige og ideelle sentrene, og alle har gjennomført opplæring innen utgangen av 2023. Begge forløpene skal bidra til et likeverdig og kvalitetssikret tilbud i hele landet. Forløpene er faseinndelt og beskriver hvem som gjør hva og når. Begge forløpene er arenefleksible.

BiRK er utviklet med digital støtte for utredningsforløpet med formål om å forenkle tungvinte registreringsrutiner, gi ansatte en bedre støtte og hjelp til å jobbe etter forløpet, samt forbedre datakvaliteten. Utviklingen av BiRK har pågått i to faser, der 2022 ble brukt til justering etter tilbakemeldinger fra pilotperioden. Forløp for hjelpetiltak er ikke utviklet i BiRK per 2023 og aktivitetene i dette forløpet krever manuell registrering.

Parallelt med utarbeidelsen og implementeringen av retningslinjene for utredning av omsorgssituasjonen for barn 0-6 år, omsorgsendrende hjelpetiltak og de standardiserte forløpene, har regionene og Bufdir arbeidet med å kartlegge behov og muligheter for organisering på sentrene. Dette for å møte forventningene i ny lov på best mulig måte, innenfor gjeldende

Mål og resultater

økonomisk ramme. Målet er et likeverdig tilbud til kommunene. Geografiske forutsetninger gjør at noen sentre vil kunne gi tilbud også utover dette.

3.3.3.4.2 Erfaringer hittil med standardisert forløp for utredning og omsorgsendrende hjelpetiltak

Bufetat og SKM melder om at det er stor entusiasme for det nye tilbudet, og at alle sentre har rekruttert saker for utprøving av det nye tjenestetilbudet. Kommunene som har søkt om statlig bistand til utredning, melder at dette er et ettertraktet og nødvendig tilbud, særlig for de kommunene som ikke har kompetanse til å gjennomføre kompliserte og spesialiserte utredninger av spedbarn og småbarn 0-6 år. Kommunene trekker særlig frem at innholdet i utredningsrapporten svarer på bestillingen, og at det kommer frem tydelige barnevernsfaglige analyser og vurderinger. Begge forløpene er arenafleksible. Både forløp for utredning og for omsorgsendrede tiltak bidrar til et likeverdig og bedre kvalitetssikret tilbud i hele landet.

3.3.3.5 Ny kunnskap om hjelpetiltak i barnevernet

I 2023 ble det levert tre delrapporter til prosjektet «Virkninger av hjelpetiltak i barnevernet». Disse omhandler henholdsvis hjelpetiltakene besøkshjem og støttekontakt, nettverksmobiliserende tiltak og foreldreveiledningsprogrammet «Circle of Security Parenting» (COS P) i barnevernet (Herland et al., 2023) (Oterholm et al., 2023) (Farstad et al., 2023).

Bufdir har følgende pågående forskningsprosjekter som omhandler hjelpetiltak i det kommunale barnevernet:

- Virkninger av hjelpetiltak i barnevernet (planlagt ferdigstilt i 2024)
- To delprosjekter som del av et stort forskningsprosjekt Utvikle likeverdige og virksomme tiltak mot vold og diskriminering: MST/PSB i barnevernet (planlagt ferdigstilt i 2024), samt skadelig seksuell atferd hos barn i barnevernet (planlagt ferdigstilt i 2025)

Når det gjelder kunnskapsbehov, er det en vedvarende utfordring for både direktoratet og barnevernstjenestene at kunnskapen om hjelpetiltak er svært varierende. De hjelpetiltakene som oftest er i bruk, er de vi har minst sikker kunnskap om virkningene av, mens de tiltakene som har effektforskning å vise til, brukes i langt mindre utstrekning.

I 2023 leverte Bufdir en utredning av tiltaksporteføljen for barn som trenger tiltak utenfor hjemmet. Utredningen finner at det er behov for å utvide tiltaksporteføljen for fange opp behovene til barna som plasseres utenfor hjemmet. Basert på evaluering av en rekke tiltak finner vi at det blant annet kan være hensiktsmessig å se på løsninger for botiltak for unge som ikke passer inn i dagens institusjonstilbud og som samtidig, vanskelig kan finne seg til rette i et fosterhjem. Vi anbefaler også økt bruk av spesialiserte fosterhjem og virksomme elementer i spesialiserte fosterhjem.

Bufdir har i 2023 også arbeidet med kunnskapsbasert strategi for forvaltning og utvikling av det statlige hjelpetiltakstilbudet framover, og vil overlevere dette til departementet i starten av 2024.

Mål og resultater

3.3.3.6 Tilskuddsordninger

I 2023 har ti barnevernstjenester mottatt tilskudd til deltakelse i opplæring, samutvikling og utprøving av grunnmodell for hjelpetiltak. Barnevernstjenestene rapporterer at tilskuddet er en viktig ressurs for å sikre at ansatte får satt av nok tid til opplæring og utprøving, og at arbeidet med grunnmodell er nyttig for tjenestenes faglige og strukturelle utvikling på hjelpetiltaksområdet.

For å få kunnskap om hvordan tiltaket Skolelos fungerer i praksis, og om tilhørende verktøy og opplæringsplattform er formålstjenlige, ble det i 2023 videreført en småskala pilotering. Tre Skolelos i Grorud, Klepp og Bodø gjennomførte digitalt oppstartskurs og fikk videre opplæring og veiledning i praksis. Vi gjennomførte to nasjonale samlinger med eksisterende og nye Skoleloser. Flere erfarne Skolelos-kommuner ønsker å bruke Skolelos som et bredere og mer forebyggende tiltak, også utenfor barnevernet, og de har pilotert ulike løsninger med utgangspunkt i oppvekstreformen.

Bufdir har inngått dialog med Utdanningsdirektoratet på feltet bekymringsfullt skolefravær for å utforske et bredere utviklings- og forskningssamarbeid. En kvalitativ evaluering av Skolelos i kommunalt barnevern gjennomføres av Rambøll, og er levert i starten av 2024.

Bufdir forvalter driftstilskudd til Nasjonalt utviklingscenter for barn og unge, NUBU. Senteret lærer opp personell og kvalitetssikrer det statlige hjelpetiltakstilbudet innen MST og RFT, og har nasjonalt metodeansvar i implementeringen av TIBIR og PMTO. NUBU produserer og formidler kunnskap om barn og unges utvikling og intervensjoner som kan være til hjelp for barn, unge og deres familier i krevende livssituasjoner.

Tabell 21: Oppdrag fra tildelingsbrevet Bufdir har jobbet med i 2023.

Oppdrag
(2018:5.1.2) Evaluere de ulike spesialiserte hjelpetiltaksprogrammene som tilbys i dag og sikre at barn og unge gis en betydelig rolle i denne evalueringen
(2018:5.1.4) Utvikle og foreslå retningslinjer for målgruppe for og innhold i det spesialiserte tilbudet til sped - og småbarn
(2020:21) Pilotering ny grunnmodell for hjelpetiltaksarbeidet i kommunalt barnevern
(2023:28) Plan for implementering av grunnmodell for hjelpetiltak i kommunal barnevernstjeneste
(2023:29) Bedre samarbeidet mellom barnevernet og NAV
(2023:30) Utvide tilbudet av det spesialiserte hjelpetiltak MST og/eller liknende tiltak
(2023-t7:2) Samarbeid mellom kommuner om hjelpetiltak
(2023-t7:3) Det statlige tilbudet på hjelpetiltaksområdet

3.3.4 Mål 7: Barn som trenger tiltak utenfor hjemmet, skal få et behovstilpasset og forutsigbart tilbud som fremmer trygghet og positiv utvikling – fosterhjem

- S 19. Stabilitet for barn i fosterhjem
- S 20. Tilgang på fosterhjem
- S 21. Barns medvirkning i valg av fosterhjem og medvirkning under fosterhjemsoppholdet

Fosterhjem er bærebjelken i barnevernets omsorg for barn som trenger omsorg i regi av det offentlige. God fosterhjemsomsorg forutsetter at det er voksne som vil påta seg dette viktige oppdraget, og at de får opplæring og rammebetingelser som setter dem i stand til å bli gode omsorgsgivere for barnet.

Barns behov er ulike. Skreddersøm er dermed nødvendig, men vanskelig å få til uten god kunnskap om barnet og fosterhjemmet, støtte og oppfølging som er tilpasset behovene i ulike faser og situasjoner.

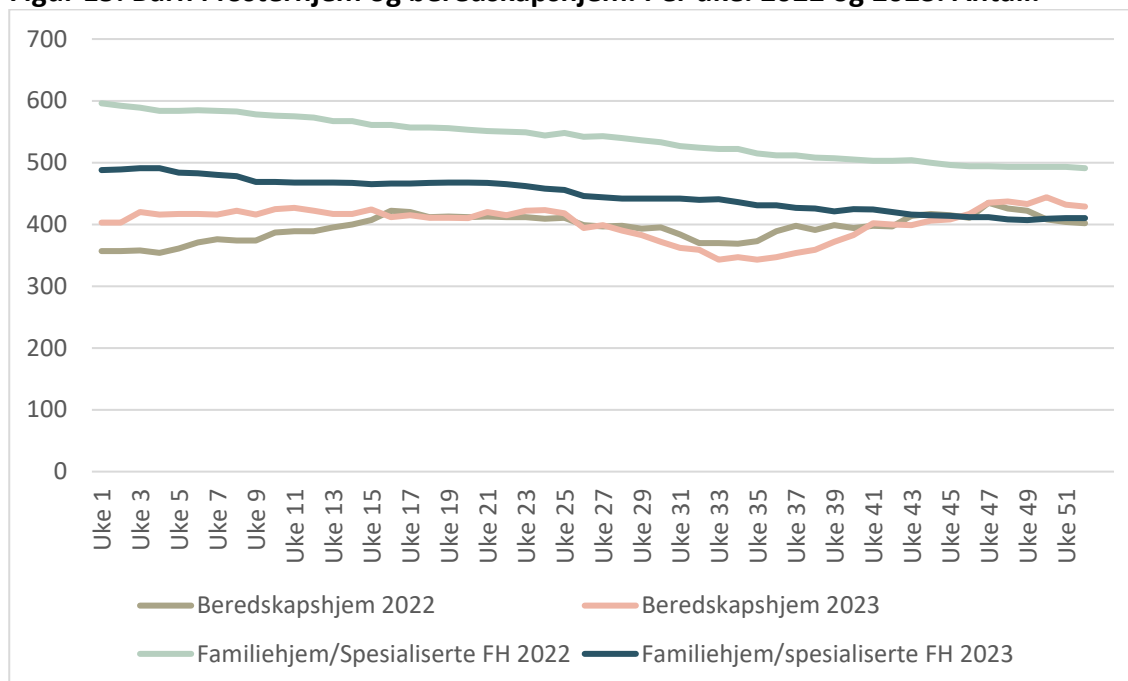
Bufdir som fagansvarlig for barnevernet og fosterhjemsomsorgen, og Bufetat som andrelinjetjeneste på barneverns- og fosterhjemfeltet, har et betydelig ansvar for å utvikle tilbud og tiltak som møter barna, fosterhjemmene og kommunenes behov for fag- og tjenestestøtte.

Innsatsen forutsetter kunnskap om barn, om fosterhjem, om kommunene og barnevernet, juss, hva som virker og hva som fremmer eller hindrer oss i å nå målene. Innsatsen forutsetter også samarbeid og dialog med brukerne, praksisfeltet og interesseorganisasjonene, og kunnskapsmiljøene.

I arbeidet med fosterhjem ble det i 2023 utført 452 årsverk. Sammenlignet med 2022 er det en nedgang på 26 årsverk.

I 2023 var det gjennomsnittlig 879 barn i statlige og private fosterhjem (se figur 15 nedenfor). Det er en nedgang på gjennomsnittlig 52 barn sammenlignet med 2022. Mens utviklingen i antall barn i beredskapshjem har vært relativt stabil, viser barn i familiehjem/spesialiserte fosterhjem fortsatt nedgang i 2023. Det ble bevilget særskilte midler til å skaffe flere spesialiserte fosterhjem i 2023. Det ble etablert noen få flere hjem, men som følge av at antall hjem som ble avviklet fordi barna har flyttet ut, er flere enn nye hjem, har ikke dette bidratt til noen økning i antall fosterhjem i 2023.

Figur 15: Barn i fosterhjem og beredskapshjem. Per uke. 2022 og 2023. Antall.

Figurbeskrivelse: Figuren viser utviklingen fra uke til uke i antall barn i fosterhjem og beredskapshjem de siste to årene. Kilde: BiRK

Bufdir og Bufetats innsats er mangefasettert. I 2023 har vi lagt ned et betydelig arbeid i å fremskaffe og formidle kunnskap, utvikle tjenester og tiltak og skape samarbeidsarenaer for å legge til rette for helhetlig innsats på tvers av sektorene og forvaltningsnivåene.

Et felles rammeverk og kunnskapsgrunnlag i barnevernstjenesten og Bufetats rekrutterings- og formidlings arbeid på fosterhjemområdet bidrar til kvalitet og effektivitet. Bufdir har, i samarbeid med Bufetat og innenfor Digibarnevern/BFK-plattformen, påbegynt et utviklingsarbeid som vil bidra til en samordnet arbeidsprosess ved formidling av fosterhjem, med utgangspunkt i kunnskapsmodellen «Barnets behov i sentrum» og «Barnets profil»

Gjennom BFK har kommunene tilgang til kunnskap om modellen «Barnets behov i sentrum», hva den bygger på og hvordan den kan brukes i praktisk arbeid. «Barnets profil», som bygger på kunnskapsmodellen, er Bufetats verktøy for å kunne vurdere barnets behov i innsatsen for å finne fosterhjem som har grunnforutsetningene for å kunne påta seg oppdraget med tilpasset og relevante rammevilkår og oppfølgingsstøtte.

3.3.4.0 Rekruttering

Rekrutteringsutfordringene er store og gjelder alle typer fosterhjem. Det har i 2023 blitt iverksatt flere tiltak i tråd med føringene i Opptappingsplanen for rekruttering av fosterhjem. Til tross for innsatsen er det fortsatt stor mangel på fosterhjem, og mange blir boende i beredskapshjem i lang tid. Mange barn må flytte ut av hjemkommunen. Brudd i fosterhjem innebærer flyttinger og behov for rekruttering av nye hjem til barn som allerede er under omsorg.

Vi vurderer at rekrutteringsutfordringene, som har vedvart over tid, langt på veg kan tilskrives innretningen av fosterhjemtiltaket; for svake og lite forutberegnelige rammevilkår for fosterhjem,

Mål og resultater

og mangler i oppfølgingen av fosterbarna og fosterhjemmene. Utredningen av fosterbarns behov er også i mange tilfeller utilstrekkelig.

3.3.4.0.1 Barn som venter på fosterhjem

Per 31.12.2023 ventet 224 barn på fosterhjem etter dato for ønsket oppstart. Dette tallet er stabilt sammenlignet med 2. tertial, men noe høyere enn på samme tidspunkt i 2022. Antall barn som per 31.12.2023 har ventet over 6 måneder etter dato for ønsket oppstart, er 84. Som i 2022 er gruppen barn som venter på fosterhjem, størst i aldersgruppene 6-12 år (110 barn) og 12-17 år (72 barn).

Bufetat erfarer at det er vanskelig å rekruttere fosterhjem til disse barna både i familie og nettverk og fosterhjemmene Bufetat har rekruttert. Kjennetegn ved barna det er vanskelig å finne fosterhjem til, er, i tillegg til alder, at de har store og sammensatte behov, og at flere har opplevd tidligere brudd i fosterhjem. Ventetiden har også sammenheng med at noen kommuner avviser fosterhjem de får tilbud om, under henvisning til at de ønsker et fosterhjem med en spesifikk geografisk plassering (nærhet), eller at fosterhjemmene ikke vil påta seg oppdrag med rammevilkårene kommunene tilbyr. Ventetiden kan også tilskrives vanskene med å rekruttere fosterhjem – både «ordinære» og spesialiserte fosterhjem.

Vi har ikke data/statistikk som kan danne grunnlag for å rapportere på om kommunene, og flere kommuner enn tidligere, godkjenner det første tilbudet fra Bufetat om fosterhjem. Basert på regionene/fosterhjemstjenestenes erfaringer avviser fortsatt kommunene fosterhjem som Bufetat anser som egnet – gitt at fosterhjemmet får rammebetingelser og oppfølgingsstøtte som ivaretar fosterbarnet og fosterfamiliens behov.

Årsakene til at kommunene avviser fosterhjem de får tilbudt, er flere, blant annet

- at de ønsker et fosterhjem med en spesifikk geografisk plassering (nærhet)
- at de ikke vurderer fosterhjemmet som egnet
- at fosterhjemmet ikke vil påta seg oppdraget innenfor rammebetingelsen kommunene tilbyr

3.3.4.0.2 Rekruttering av fosterhjem har vært et hovedinnsatsområdene i Bufetat 2023

For å fremme målsettingen om at barn og ungdom som trenger fosterhjem, fortrinnsvis skal få et fosterhjem i egen familie eller nettverk og i egen kommune, gir Bufetat kommunene tilbud om rekrutteringsstøtte lokalt. Der det ikke lykkes, vris innsatsen mot å finne et fosterhjem i regi av Bufetat, fortrinnsvis et hjem som har gjennomført grunnopplæringen Solid.

Bufetat tilbyr også veiledning til kommunen om hvilke tiltak som kan/bør iverksettes for å sette fosterhjemmet i stand til å gi barnet god omsorg, og om tiltak som sikrer at barnet får tilpasset skole- og helsetilbud og mulighet til å delta i fritidsaktiviteter.

Kommunene har hovedansvaret for fosterhjemsomsorgen. Helsetilsynet/SF har gjennomført et landsomfattende tilsyn i 2022–2023 hvor temaet var barnevernstjenestens ansvar for barn plassert i fosterhjem. Oppsummert viser tilsynet at mange kommuner har et tjenestetilbud og en

Mål og resultater

oppfølging av barn i fosterhjem som er i tråd med regelverket. Noen kommuner har utfordringer. Årsakene er ulike og ofte sammensatte.

Buudir vurderer at det vil være hensiktsmessig å utvikle tilbud og tjenester som kan understøtte kommunene som har utfordringer. Det forutsetter dialog på systemnivå om kommunenes behov, som grunnlag for å utvikle en forsyningsstrategi, og at bistanden prissettes etter kriterier som skaper forutberegnelighet og samtidig understøtter målene i barnevernsreformen.

Noen barn venter fortsatt lenge på å få et permanent tilbud om et fosterhjem. For mange barn opplever brudd i fosterhjemmet, noen har flyttet flere ganger. Årsakene er flere og ofte sammensatte. Både for barna og samfunnet har brudd negative konsekvenser.

3.3.4.0.3 Barns medvirkning i valg av fosterhjem og medvirkning under fosterhjemsoppholdet

Vi har ikke registrering/data på de bakenforliggende årsakene til at barn ikke deltar. Å innhente informasjon om dette manuelt er ressurskrevende. Vi har derfor valgt metoden stikkprøvekontroller. Gjennom stikkprøvekontrollene får vi ikke en fullgod oversikt, men et bilde av barns deltakelse og innflytelse i prosessen ved valg av fosterhjem. Stikkprøvekontroller gjennomføres hvert tertial. Det er gjennomført stikkprøvekontroll av totalt 42 saker i 2023.

Stikkprøvekontrollene tilsier at det er variasjon i barns deltakelse og i dokumentasjonen knyttet til hvordan barnet har blitt involvert og hvilken vekt barnets mening er tillagt i sakene der barn faktisk har deltatt. Stikkprøvekontrollene omfatter ikke hvilken informasjon barnet har fått, hva barnet er blitt hørt om eller hva barnet har sagt og uttrykt på andre måter.

I 72 prosent av sakene er det beskrevet hvordan barnet har medvirket og hvilke synspunkter barnet har, gjennom avkryssinger av kategorien; i stor grad/noen grad/ikke aktuelt. Det er en nedgang fra forrige tertial. I 69 prosent av sakene er det krysset av for om barnets synspunkter er vektet ved valg av tiltak henholdsvis i stor grad/noen grad/ikke aktuelt. Dette tallet er stabilt sammenlignet med forrige tertial.

3.3.4.1 Ny kunnskap om fosterhjem

Buudir avsluttet i 2023 et forskningsprosjekt som gir kunnskap om omfang og konsekvenser av grensesetting og tvangsbruk. Prosjektet «Grensesetting og tvang i fosterhjem overfor barn som bor i fosterhjem» bidrar med kunnskap om hvordan fosterforeldre setter grenser i utfordrende enkeltsituasjoner og som ledd i strategier for å fremme barnets utvikling, samt hvilke oppfatninger, forståelser og erfaringer barn og fosterforeldre har med grensesetting og tvangsbruk (Olesen et al., 2023).

Buudir har følgende pågående prosjekter omhandlende temaet fosterhjem:

- Flytting i regi av barnevernet. Sluttrapport skal foreligge våren 2024, og formålet med prosjektet er å gi kunnskap om hva som karakteriserer fosterhjem i barnets egen familie og nære nettverk, hva som kjennetegner barnets oppfatning av plasseringen, samt kjennetegn ved organiseringen av fosterhjemsarbeidet i de kommunene der disse plasseringene lykkes.

Mål og resultater

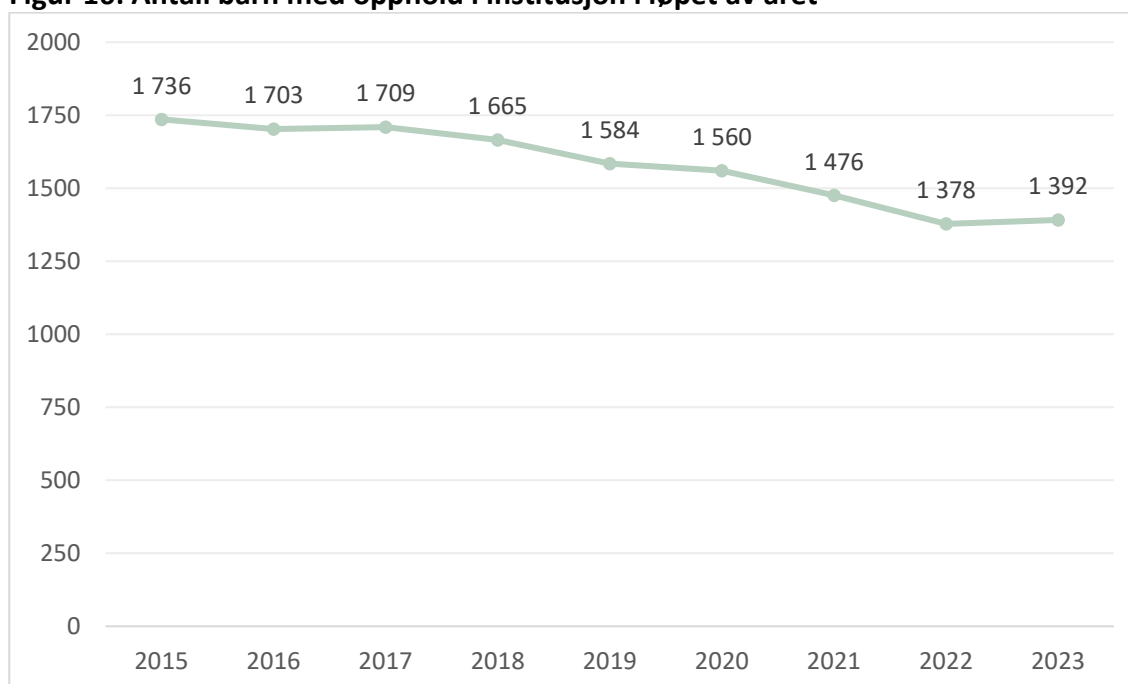
Det er vedvarende behov for kunnskapsutvikling innen fosterhjemsområdet, herunder om stabilitet og kontinuitet i plassering og oppfølging av foreldre mens barnet bor i fosterhjem.

3.3.5 Mål 7: Barn som trenger tiltak utenfor hjemmet, skal få et behovstilpasset og forutsigbart tilbud som fremmer trygghet og positiv utvikling – barnevernsinstitusjoner

- S 22. Stabilitet for barn i institusjon. Barn skal ikke oppleve utilsiktede flyttinger
- S 23. Behovstilpasset institusjonstilbud som fremmer positiv utvikling og forutsigbarhet etter institusjonsopphold
- S 24. Barn opplever trygghet i institusjonstilbudet
- S 25. Skolegang for barn med tiltak utenfor hjemmet (fosterhjem og institusjon)
- S 26. Barns medvirkning i valg av institusjon og medvirkning under institusjonsoppholdet

Barnevernsinstitusjonene skal gi omsorg, utviklingsstøtte og behandling til barn og unge som ofte har sammensatte og omfattende utfordringer. I 2023 hadde 1392 barn opphold i statlige og private barnevernsinstitusjoner. Oslo kommune er ikke med i denne beregningen (se figur 16). Det er en svak økning fra 2022. Det har bodd 186 barn i kommunale og private institusjoner formidlet av Barne- og familieetaten (BFE) i Oslo kommune.

Figur 16: Antall barn med opphold i institusjon i løpet av året*

Figurbeskrivelse: Tidslinjen i figuren viser en jevn nedgang i antall barn med opphold i barnevernsinstitusjoner i Bufetats regioner i løpet av året, fra 1736 barn i 2015 til 1392 barn i 2023. *Tallene viser antall barn i barnevernsinstitusjon i Bufetat sine regioner i løpet av året. Barn som er plassert gjennom Barne- og familieetaten i Oslo eller i kommunale institusjoner inngår ikke. Kilde: BiRK

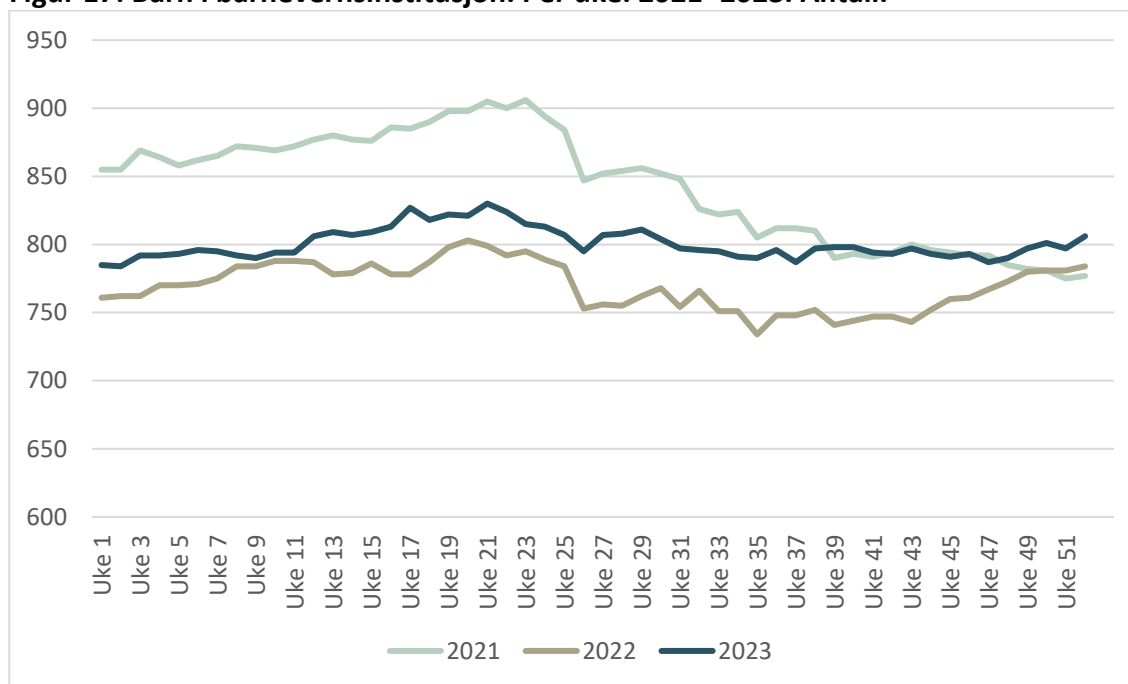
2023 har vært preget av krav om budsjetttilpasning i det statlige barnevernet, og det har vært en krevende driftssituasjon i alle regioner. Etter innføringen av barnevernsreformen har det vært svingninger i etterspørselen etter institusjonsplasser. Det meldes om betydelige kapasitetsutfordringer, både i det statlige og private tiltaksapparatet. Dette rapporteres også fra Barne- og familieetaten, og særlig innenfor akutt- og behandlingsplasser. Det rapporteres fra

Mål og resultater

etaten om at kapasitetsutfordringer og mangel på plasser innenfor målgruppene behandling og rus forplanter seg til akutt fordi barna ikke kommer videre til langtidstiltak.

Det var i gjennomsnitt 804 barn med opphold i barneverninstitusjoner i 2023 (se figur 17). Dette tilsvarer en økning på 29 barn sammenlignet med 2022. Sammenlignet med 2022 var det i gjennomsnitt noen færre barn i statlige institusjoner og en økning i private institusjoner.

Figur 17: Barn i barnevernsinstitusjon. Per uke. 2021–2023. Antall.

Figurbeskrivelse: Figuren viser utviklingen fra uke til uke i antall barn på barnevernsinstitusjon de siste tre årene. Kilde: BiRK

3.3.5.0 Statlige institusjoner

I de statlige institusjonene ble det i 2023 utført 1 972 årsverk. Sammenlignet med 2022 tilsvarer det en økning på 74 årsverk.

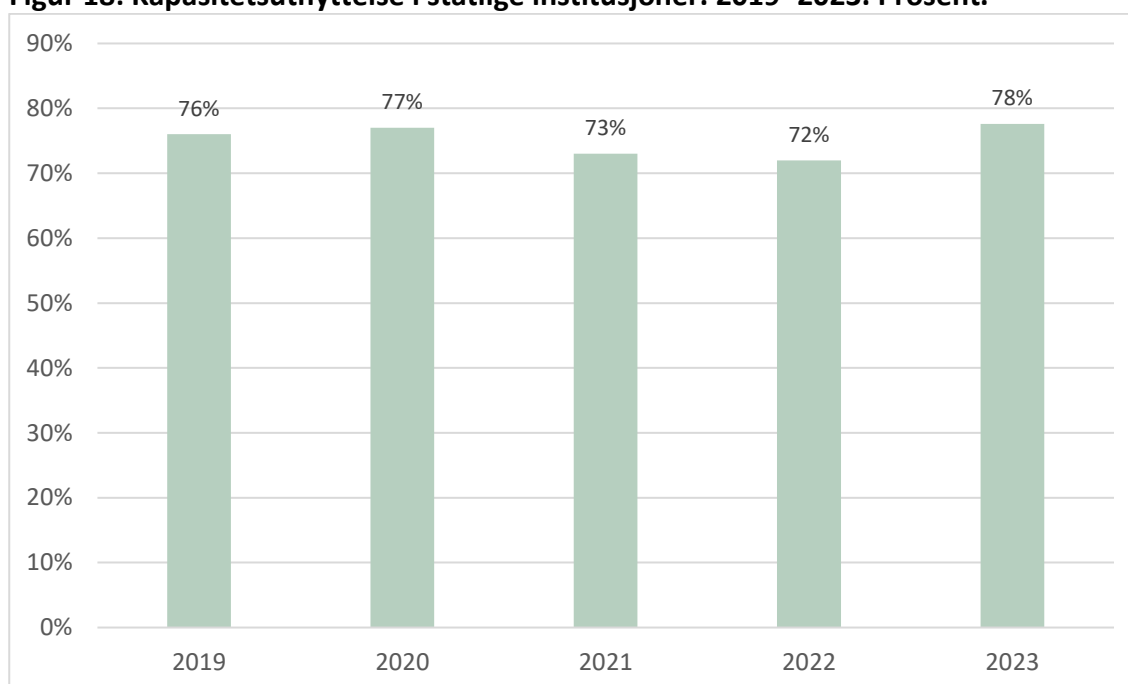
Kapasitetsutnyttelsen i statlige institusjoner var 78 prosent i 2023, en økning fra 72 prosent i 2022 (se figur 18). Samtidig var det en nedgang i antall plasser slik at totale oppholdsdager kun økte med 942 dager, noe som tilsvarer i underkant av gjennomsnittlig 3 barn. Kapasitetsutnyttelsen var lavest i behandling høy-institusjonene og rusinstitusjoner med henholdsvis 67 prosent og 69 prosent. Det har vært et klart uttalt mål å øke kapasitetsutnyttelsen i statlige institusjoner. Når de statlige plassene ikke utnyttes, og det istedenfor av ulike årsaker må kjøpes plasser, er dette kostnadmessig utfordrende. Det har de siste årene vært krevende å øke kapasitetsutnyttelsen. Dette skyldes blant annet omstillinger i institusjonene, hvor det i omstillingsperioden ikke er full utnyttelse av plassene. Det er også tilfeller der det av ulike årsaker ikke er forsvarlig å la et barn bo sammen med de øvrige beboere på institusjoner, noe som begrenser muligheten til å utnytte plassene fullt ut.

Mål og resultater

Det er i løpet av 2023 utført bygningsmessige tiltak i 20-25 avdelinger med tilpassede romløsninger, mindre ombygginger, montering av mer robuste overflatematerialer og lignende, samt utbedring etter hærverk/brann, noe som bidrar til å gjenopprette kapasitet som midlertidig er nede. Tiltak for trygghet og sikkerhet, herunder brannverntiltak, for barn og ansatte har vært prioritert høyt. Dette er både forebyggende og begrensende tiltak, som skal bidra til færre og kortere perioder med driftsreduksjon og lavere kapasitet.

Det er igangsatt arbeid med å etablere nye statlige institusjonsplasser, samt at det i alle regioner er prosjekter og mulighetsstudier som skal gi flere plasser på sikt. Prioriterte målgrupper er behandling høy risiko og akutt.

Figur 18: Kapasitetsutnyttelse i statlige institusjoner. 2019–2023. Prosent.

Figurbeskrivelse: Figuren viser et stolpediagram med kapasitetsutnyttelse i statlige institusjoner i perioden 2019 til 2023. Kilde: Regionenes månedsrapporter.

3.3.5.1 Private institusjoner

Totalt var det i gjennomsnitt 477 barn i private institusjoner i 2023, hvorav 51 prosent av alle plasseringer var enkeltkjøp. Det har vært krevende å få redusert andelen enkeltkjøp. Generelt melder flere regioner om en økning i henvisninger av barn/ungdom med store utfordringer. Det er særlig økning i henvisninger innenfor målgruppen behandling lav risiko, hvor det er få avtaleplasser med ideelle og kommersielle leverandører. Styrkede avtaler generelt har derfor bare i liten grad bidratt til reduksjon i enkeltkjøp for disse målgruppene. Også for målgruppen omsorg er det enkelte svært dyre plasseringer på enkeltkjøp hvor også de nye rammeavtalene i en del saker er vurdert å ikke være tilstrekkelige.

Per 9. februar 2024 har Bufdir og Bufetat rammeavtaler og driftsavtaler om totalt 358 plasser. 252 av disse er hos ideelle leverandører, og 262 plasser er plasser som til enhver tid skal være tilgjengelige for Bufetat, og som Bufetat garanterer betaling for uavhengig av bruk. Vektet gjennomsnittspris for det samlede antallet plasser på ramme- og driftsavtaler er 13 700 kroner

Mål og resultater

(2023-kroner). Gjennomsnittlig antall barn det har blitt gjort enkeltkjøp for fra private leverandører i 2023 var 244. Gjennomsnittsprisen på aktive enkeltkjøp per 31.12.2023 var 20 650 kroner (2023-kroner).

3.3.5.2 utfordringer knyttet til Bufetats bistandsplikt

Bufetat har registrert 124 henvendelser (unike barn) fra kommuner om akutt plassering i 2023 hvor Bufetat selv har vurdert at det ikke er gitt tilbud om plass innen rimelig tid (se tabell 22 nedenfor). I saker der kommunen søker om planlagte plasseringer, har det i 2023 vært 17 tilfeller hvor Bufetat ikke har klart å tilby plass i henhold til avtalt tid.

Tabell 22: Bufetats egenrapporterte brudd på bistandsplikten, 2023.

Region	Akutt	Planlagt	Totalt
Sør	15	4	19
Vest	33	1	34
Midt	31	0	31
Nord	1	0	1
Øst	44	12	56
Totalt	124	17	141

Kilde: Avviks- og forbedringssystemet Netpower

Tabell 23: Konstaterte brudd fra statsforvalter, 2023.

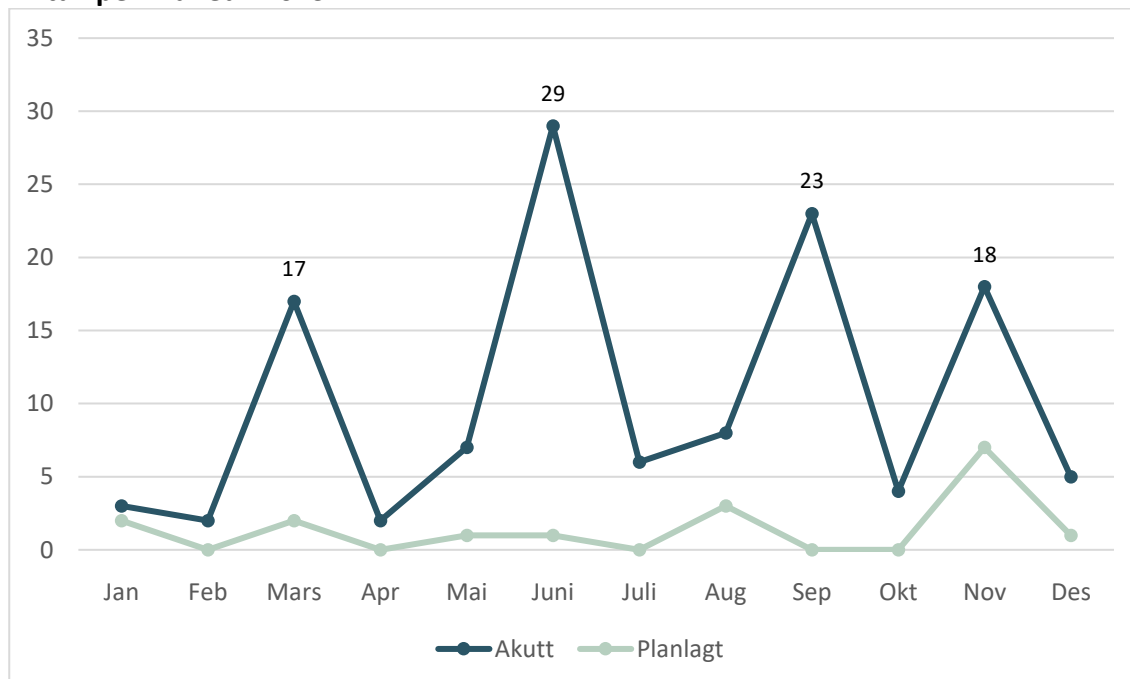
Region	Akutt	Planlagt	Totalt
Sør	10	8	18
Vest **)	17	5	22
Midt*)	6	0	6
Nord	1	0	1
Øst	12	0	12
Totalt	46	13	59

Kilde: Regionenes årsrapport *) Statsforvalterne har i møter med regionen sagt at de vurderer annen bruk av saksbehandlingstid og oppfølging der regionen anerkjenner brudd slik at de i 2023 ikke har konstatert alle brudd på bistandsplikten i form av brev.

**) Et av de 17 bruddene på akutt er akutt/planlagt. I tillegg til disse tallene er det 6 brudd som statsforvalter har bedt regionen selv vurdere og hvor regionen selv har konkludert med brudd på bistandsplikten.

Det er en vesentlig økning i egenrapporterte hendelser hvor Bufetat vurderer at det ikke er levert tilbud om plass innen rimelig tid. Dette bekreftes av statsforvalters konstaterte brudd på bistandsplikten i 2023.

Figur 19: Henvendelser hvor Bufetat ikke har klart å gi tilbud om plass innen riktig tid. Antall per måned i 2023.

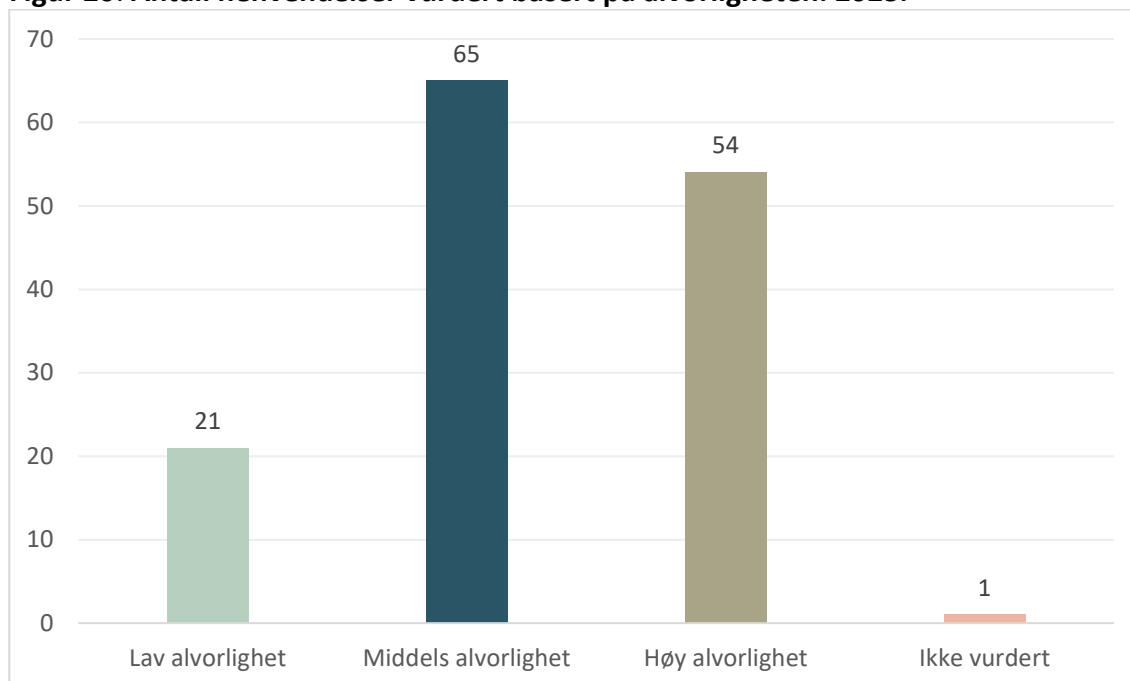
Figurbeskrivelse: Tidslinjene i figuren viser henvendelser i 2023 der Bufetat ikke klarte å gi tilbud om plass innen riktig tid, fordelt på akutte og planlagte plasseringer. Det er få registreringer innen planlagte plasseringer, med unntatt av november (7 henvendelser). Det er flere brudd for akutte plasseringer, med toppe i mars (17 henvendelser), juni (29), september (23) og november (18). Kilde: Avviks- og forbedringssystemet.

Det er en økt innstrøm på akutthenvendelser i 2023, og volumet varierer gjennom året. Også ved akuttplasseringer vil geografi og gruppesammensetning vurderes, for eksempel vil inntaksfunksjonen lete mer for å finne egnede plasseringsalternativer når det er flere ungdommer fra et gjengmiljø som trenger tiltak samtidig, men ikke bør plasseres samme sted. I de fleste tilfellene har etaten funnet et tilbud selv om det har tatt lengre tid enn ønsket.

En utfordring er at etaten mangler videreføringsalternativer for noen av disse ungdommene (grenseland justis, habilitering og helse), slik at de blir boende lenge i akuttiltakene. Situasjonen er spesielt prekær for ungdom som henvises med hjemmel i barnevernsloven § 4-4, og som har alvorlig atferdsproblematikk (alvorlig kriminalitet, volds- og rusutfordringer). Etaten prioriterer arbeid med å øke kapasiteten og kapasitetsutnyttelsen samtidig som de i kommunedialogen aktivt jobber med gjennomstrømming for å redusere oppholdstid der det er til barnets beste.

Mål og resultater

Figur 20: Antall henvendelser vurdert basert på alvorligheten. 2023.

Figurbeskrivelse: Stolpediagrammet i figuren viser at flest hendelser ble vurdert å ha middels alvorlighet (65 saker) og høy alvorlighet (54 saker). I tillegg hadde 21 saker lav alvorlighet, og en sak ble ikke vurdert. Kilde: Avviks- og forbedringssystemet.

Vurderingen av alvorlighet gjøres i avviks- og forbedringssystemet, der vurderingene er skjønnspreget. Det er fra 2024 etablert felles rutiner slik at praksis vil bli mer sammenliknbar. Av 141 avvik er det registrert 124 unike barn. I 85 av tilfellene (68 prosent) kan man av avviksregistreringen se at barnet er ivaretatt i hjemmet (50 av 85 saker) eller på institusjon (20 av 85 saker). I enkelte tilfeller er barnet også på sykehus med innleggelse, i fosterhjem, i fengsel eller i kommunalt tiltak. I 25 av sakene er det ikke beskrevet i avviksregistreringen hvor barnet befinner seg ved registreringstidspunktet, 8 av disse er vurdert med høy alvorlighetsgrad. Regionene har hatt noe ulik registreringspraksis i 2023 når de beskriver barnets situasjon.

Når barnet er ivaretatt hjemme, har barnevernstjenesten primært søkt om akutttiltak (45 av 50 saker), og det beskrives gjerne samtidig med omfattende hjelpetiltak som MST eller ambulanseteam fra kommunen, som støtter opp under hjemmesituasjonen. I de 20 sakene hvor ungdommen befinner seg på institusjon og det søkes om nytt tiltak som ikke er tilgjengelig, er bakgrunnen behov for endret målgruppe. I 14 av sakene oppgis rus/psykiatri som årsak til henvisning til annen målgruppe. Av 124 barn er det opplyst om rus og psykiatri i 70 av sakene. I 19 av sakene fremgår det bekymring knyttet til kriminalitet. Smerteuttrykk i form av vold og utagering er likeledes ofte forekommende.

I 11 av de 124 sakene finnes midlertidig løsning for ungdommen inntil tiltak finnes, men der disse løsningene vurderes som mindre hensiktsmessig som omsorgssituasjon. Midlertidige løsninger kan være kommunale tiltak over natten, overnatting på hotell eller kommunal bolig med barnevernstjeneste eller midlertidig opphold hos familie og nettverk.

Mål og resultater

I 4 av de 124 sakene er det ikke beskrevet noen midlertidig løsning for ungdommen når Bufetat ikke kan bistå med tiltak. I disse få, særskilte sakene beskrives ungdommen å unndra seg omsorg, med rus og vagabondering, hvor det fremstår ukjent hvor ungdommen befinner seg i flere dager.

Bufetat har dialog med kommunen også i saker der de ikke har levert plass, og de følger opp at barnet blir ivaretatt. Systematisk informasjonsarbeid har bedret kommunedialogen, selv om forventningene fra statsforvalter og kommuner til riktig dimensjonering står.

Ved inngangen av fellesferien fikk Bufdir i oppdrag fra BFD å utarbeide en tiltaksplan for å øke beredskapen for tiltak som sikrer Bufetats ivaretagelse av bistandsplikten. I juli ble tiltaksplanen for økt beredskapsevne og kapasitet i institusjonsbarnevernet besluttet i ledergruppen i direktoratet. Tiltakene treffer flere områder og innebærer blant annet å vurdere på tvers av målgrupper når det er forsvarlig, lav terskel for dispensasjoner fra kompetansekravene inkludert redegjørelse for handlingsrommet innenfor loven og ekstraordinære kontraktsoppfølgingsmøter som kan bidra til bedre utnyttelse av inngåtte rammeavtaler. Det er utarbeidet både tiltak med forventet effekt på kort sikt og tiltak som det tar lengre tid å iverksette. Tiltakene er innarbeidet og følges opp internt i driftslinjen i direktoratet. Etaten har søkt løsninger sammen med kommunene og vurdert midlertidige avvik og dispensasjoner i særlig krevende tilfeller.

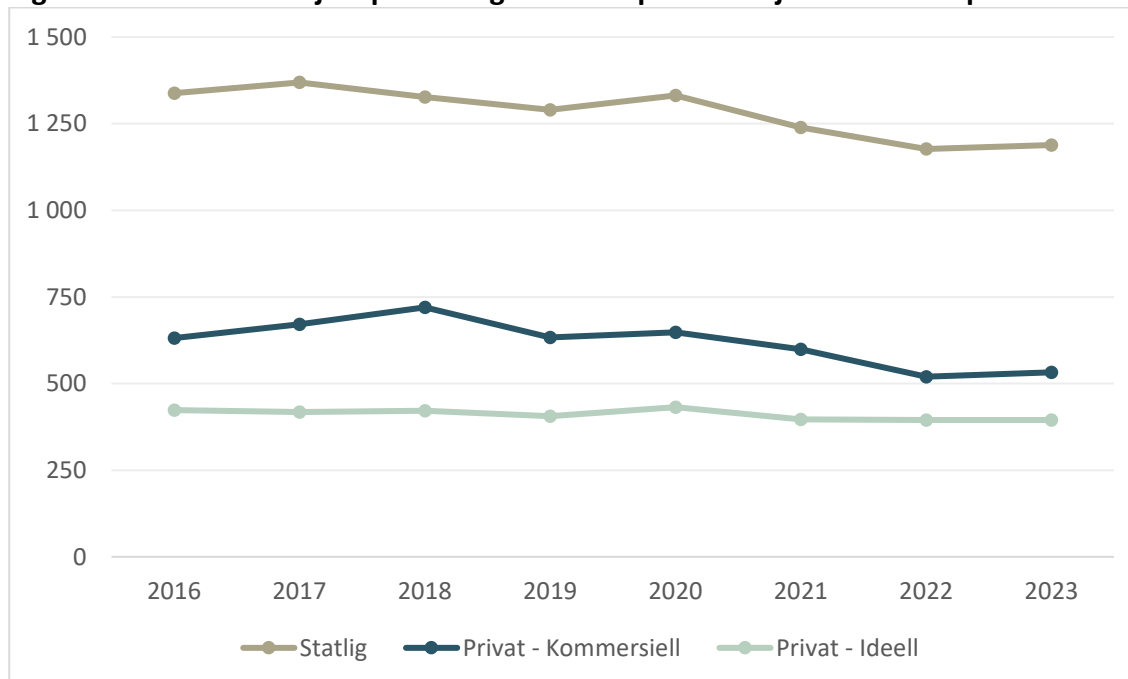
Alle situasjoner der Bufetat må melde til en kommune at de ikke kan tilby akutt plassering eller et institusjonstilbud til rett tid etter at kommunen har bedt om det, representerer et brudd på regelverk. Kommuner, statsforvaltere, barnevernsvakt og Helsetilsynet har understreket dette overfor Bufdir og Bufetat gjennom året.

Sammen med rapporteringen fra Bufetat, kommunedialogen og informasjon om barnets situasjon, skapes et bilde av et tjenestetilbud som for øyeblikket ikke er dimensjonert og tilpasset behovet hos barna som søkes inn. Omfanget av saker der etaten ikke har levert på primæroppdraget, har påvirket prioritering i hele linjen. Etaten har hatt økt beredskap og utvidet tilbudet om veiledning, MST og andre forebyggende tjenester som bruddveiledning levert av fosterhjemstjenesten i en region for å støtte kommunene i den utfordrende situasjonen.

I tråd med anmodningsvedtak 762 fra Stortinget om økt bruk av ideelle institusjonsplasser har direktoratet fortsatt å prioritere ideelle ved inngåelse av rammeavtaler.

Mål og resultater

Figur 21: Antall institusjonsplasseringer fordelt på institusjonens eierskap. 2016–2023.

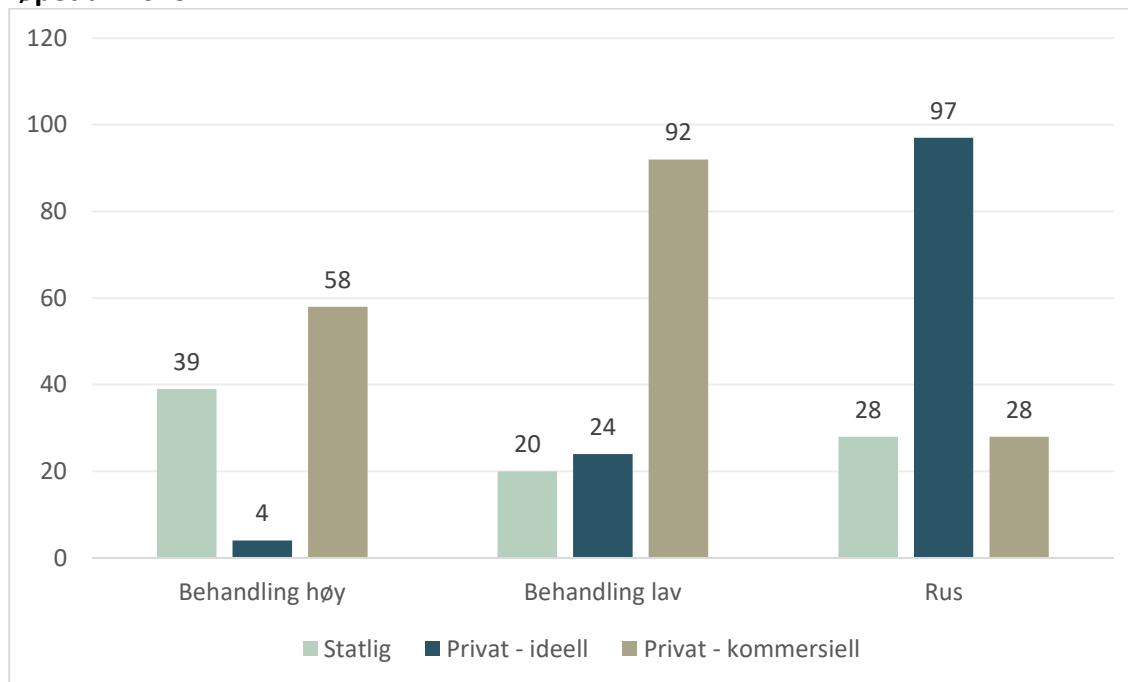

Figurbeskrivelse: Figuren viser tidslinjer med antall institusjonsplasseringer, fordelt på statlige, private kommersielle og private ideelle institusjoner. Siden 2016 er det en liten nedgang i institusjonsplasseringer i alle eierskapsformer, men nedgangen er størst i statlige institusjoner. I 2023 har statlige institusjoner i underkant av 1200 plasseringer, private kommersielle har 533 og private ideelle har i underkant av 400 plasseringer. Kilde: BiRK.

I 2023 har over halvparten av barna innenfor behandling høy risiko for videre negativ utvikling vært plassert i private kommersielle institusjoner. Regionene har imidlertid i løpet av året jobbet med å øke kapasiteten i det statlige apparatet for å ivareta barna med de største utfordringene. Dette innebærer både omstilling av eksisterende plasser og oppbygging av nye avdelinger. Utvidelse av plasser for behandling høy risiko og styrking av akutttilbudet medfører færre omsorgsplasser i statlig regi. BFE har i likhet med regionene i Bufetat jobbet med å øke kapasiteten i kommunale institusjoner og har i 2023 etablert en ny akuttinstitusjon for ungdom. Omstillingsprosessene vil fortsette i 2024. Direktoratet jobber med regionene om faglig innretning på tilbudet i disse avdelingene.

Nasjonale enhet for behandlingstiltak (NABE) ser en økning i antall saker henvist til dem og dermed også en økning i antall saker som blir målgruppevurdert. Den prosentvise fordelingen i målgrupper er relativt stabil over år, hvor målgruppen rus er størst. For barn plassert i behandlingsinstitusjoner var fordelingen i 2023 mellom de statlige, kommersielle og ideelle noe ulik mellom de tre målgruppene (se figur 22). Sammenlignet med ved årsslutt i 2022 har det vært flere plasseringer innenfor behandling høy risiko for varige atferdsvansker i kommersielle institusjoner, og en svak nedgang i det statlige. Den samme utviklingen gjelder for behandling lav risiko for varige atferdsvansker.

Figur 22: Antall barn i behandlingsinstitusjoner, fordelt på målgruppe og institusjonseierskap, i løpet av 2023.

Figurbeskrivelse: Figuren viser et stolpediagram med antall barn i målgruppene behandling høy, behandling lav og rus, sett opp mot eierskap av institusjonene. Behandling høy har 39 barn på statlige og 58 barn på private kommersielle institusjoner. Behandling lav har langt flest barn på private kommersielle institusjoner (92 barn). Rus har flest barn på private ideelle institusjoner (97 barn). Kilde: BiRK.

3.3.5.3 Et behovstilpasset og forutsigbart institusjonstilbud

Institusjonstilbudet skal oppleves trygt og forutsigbart for barn og familier. Året 2023 har vært krevende driftsmessig for etaten med både økonomiske utfordringer og brudd på bistandsplikten. Driftssituasjonen legger et press på tjenesteapparatets evne til å levere behovstilpassede og forutsigbare tjenester til barna, noe som har konsekvenser på måloppnåelsen i 2023. En viktig forutsetning for at institusjonstilbudet oppleves forutsigbart og trygt er stabilitet i bemanningen på institusjon. I 2023 har det vært høyt sykefravær i etaten samt en økning i turnover. Samtidig rapporteres det om en krevende rekrutteringssituasjon når det gjelder nyansatte og å finne personer som både tilfredsstillende kompetansekravene og som har erfaring og personlig egnethet. Flere regioner melder om at utfordringene er spesielt merkbare i områder utenfor de større byene.

Generelt har det vært flere registrerte alvorlige hendelser innenfor barnevern i 2023 sammenlignet med 2022. Det er 57 registrerte branttilløp og branner i 2023. Dette er noe under antallet i 2022, hvor det var 69 registrerte tilfeller. De fleste ildspåsettelsene og branttilløpene er nettopp på barnevernsinstitusjoner, men de fleste ildspåsettelsene og branttilløpene er uten betydelig skadeomfang. Dette peker på at brannverntiltak som brannhemmende tekstiler på beboerrom kan ha hatt en skadereduserende virkning. Det er en økning i saker med særlig mistanke om seksuelle overgrep og saker hvor hendelsen innebar annen betydelig skade (se vedlegg 3 til årsrapporten). Fra 2024 er det innført nye kategorier i avviks- og forbedringssystemet. De vil gi mer informasjon om de alvorlige hendelsene som forekommer på institusjon og bidra i det videre arbeidet med å forebygge denne type hendelser.

Mål og resultater

Bufdir ser i 2023 at av alle plasseringer i behandlingsinstitusjoner i løpet av året har det vært en økning i andelen unike barn med § 10-7 tvang i akutt faresituasjon. Det har også vært en økning innenfor omsorg og akutt, men økningen for disse gruppene er noe mindre. BFE rapporterer på sin side om en betydelig økning i antall uteblivelser eller rømminger. Dette peker på at institusjonene står jevnlig i vanskelige situasjoner som utfordrer barnas trygghet.

Bufdir har utviklet faglige anbefalinger for forebygging og håndtering av konfliktfylte situasjoner i barnevernsinstitusjoner. Det er spisskompetansemiljøet for trygghet og sikkerhet som har ansvar for opplæringen i trygghets- og sikkerhetsarbeid for ansatte i barnevernsinstitusjoner. Det skal også gjennomføres månedlige treninger i trygghet og sikkerhet, og dette følges også opp i den månedlige styringsdialogen med regionene.

Jevnlig trening i trygghet og sikkerhet er et viktig virkemiddel for å forebygge alvorlige hendelser i institusjon og for å bidra til bedre sikkerhet både for barna med opphold i institusjon og ansatte. Det rapporteres om at regionene i all hovedsak gjennomfører grunnopplæring som ivaretar opplæringsbehovet for Bufetats institusjoner, men at opplæringen av ikke-statlige er mer krevende. Når det gjelder den månedlige treningen, er treningstallene for ansatte i over 50 prosent stilling lavere enn måltallet for 2023, og det er flere enheter som strever med å få trent jevnlig. Dette utgjør en risiko og vurderes som særs uheldig i en periode hvor regionene opplever krevende og utfordrende plasseringer og ustabilitet i bemanningen. Det jobbes med kompensere tiltak i regionene ved blant annet å etablere arbeidstidsordninger som skal ivareta behovet for trening for ansatte med stilling over 50 prosent.

Rambøll gjennomførte høsten 2023 en brukerundersøkelse i barnevernsinstitusjoner på oppdrag fra Bufdir. Undersøkelsen rettet seg mot ungdommer i statlige, private og kommunale institusjoner. Kun 102 ungdommer svarte på undersøkelsen, men det var god spredning blant respondentene når det gjelder geografi, plasseringstype og eierskap. Foreløpige resultater viser overordnet at ungdommene føler seg trygge i barnevernsinstitusjon, da flertallet (70 prosent) oppgir at de føler seg trygge eller litt trygge, mens 21 prosent føler seg litt eller delvis utrygge. Gutter føler seg tryggere enn jenter. Av de som oppgir at de føler seg utrygge på institusjon, påpekes flere ulike årsaker. Årsakene knytter seg til uvisshet om fremtiden, utrygghet på grunn av andre ungdommer på institusjonen eller ansatte ved institusjonen. En mindre andel føler utrygghet som følge av manglende hjelp, og at de bor langt unna venner og familie. Endelige resultater fra undersøkelsen publiseres våren 2024.

Direktoratet har i 2023 jobbet videre med ulike tiltak som har som mål å redusere antall flyttinger som ikke er i henhold til plan, blant annet gjennom oppdrag gitt av departementet. Det er over tid arbeidet med å forbedre statistikken om flyttinger i barnevernet og forbedringer i innhenting av data fra kommunale fagsystemer i samarbeid med SSB. Antall utilsiktede flyttinger i institusjon er omtrent på samme nivå som i 2022 i Bufetat. Begrepet «utilsiktede flyttinger» er ikke tilstrekkelig beskrevet, og det er noe ulik forståelse av hva som anses som en utilsiktet flytting. Dette medfører at vi må ta forbehold om at tallene kan være noe upresise. Det er videre gjort endringer i saksbehandlingsrundskrivet og veileder for forløp i barnevernsinstitusjoner, samt at det arbeides med noen endringer i Bufetats rutiner. Formålet er å bedre understøtte at beslutninger om å flytte et barn baseres på god informasjon, medvirkning og barnets beste og dokumenteres godt.

Mål og resultater

Direktoratet publiserer en ny veileder for vurderinger og kompenserende tiltak ved flyttinger i barnevernet våren 2024.

Våren 2023 ble det etablert en rutine for månedlig rapportering om barn som har mange risikofaktorer, og der institusjonen og enhet for inntak er særlig bekymret for om barna får et tilstrekkelig tilbud. Barn som vurderes til å være i høy risiko, har omfattende og komplekse behov. Som grunnlag for vurderingen inngår blant annet barn som har mange flyttinger mellom institusjoner og der gjentatte alvorlige hendelser har ført til brudd. Risikovurderingen skal bidra til å fange opp barn som setter egen eller andres liv og helse i fare, eller barn som utsetter egen utvikling for alvorlig fare uten at institusjonen er i stand til å forhindre det. Antallet barn som rapporteres inn, svinger noe, men ligger på mellom 70 og 80 barn totalt. Av antall barn som er vurdert til høy risiko, er det noen flere barn som er plassert i private/ideelle institusjoner. Blant årsakene til vurderingene nevnes store udekkede helsebehov, vold og trusler mot andre og gjentatte rømminger. Bufdir vil i 2024 fortsette arbeidet med å sikre enhetlig rapportering og se på eventuelle virkninger av rapporteringssystemet.

3.3.5.4 Et trygt og tilpasset institusjonstilbud

Det er et mål at alle barn med institusjonstiltak skal ha konkrete mål for oppholdet og et tilbud tilpasset sine behov. Dette ivaretas av forløp i barnevernsinstitusjoner som er gjeldende for alle institusjoner uavhengig av målgruppe og eier. Gjennom enhetlig styring av barnevernsinstitusjoner skal vi sikre etterlevelse av krav og rutiner. I dette arbeidet jobbes det med å sikre gode indikatorer uavhengig av eierskap. Det er kommunene sitt ansvar å lage planer for barns opphold i institusjon. Bufetat kan ikke pålegge kommune å opprette eller sende slike planer. Regionene har fått i oppdrag å innhente og registrere kommunens plan for det enkelte barn. Det er ikke alltid at Bufetat mottar slike planer, og disse skal da etterspørres. Vi har i dag ikke fått på plass slikt uttrekk fra fagsystemet, som ivaretar både statlige og private plasseringer.

Nasjonal enhet for behandlingstiltak kartlegger risikofaktorer for varige atferdsvansker hos ungdom i forkant og i etterkant av plasseringer etter barnevernsloven §§6-1 og 6-2.

Postkartleggingene beskriver en eventuell endring i risikonivå og risikofaktorer. Det må presiseres at postkartleggingene ikke er en avslutningsrapport som viser til måloppnåelse i hver enkelt sak, men kun endring i risikofaktorer for den enkelte ungdom.

For gruppen med lav risiko for vedvarende atferdsvansker viser kartleggingen at det er et lavere risikonivå i 68 prosent av sakene. Dette er en svak nedgang fra 2022. Når det gjelder gruppen med høy risiko for vedvarende atferdsvansker er det en nedgang fra 2022. I 2023 var det lavere risiko ved utskrivning enn ved innskrivning i 67 prosent av sakene, mens det samme tallet var 79 prosent i 2022. Innenfor denne målgruppen er det imidlertid viktig å merke seg at det er relativt få gjennomførte kartlegginger, kun 30 i 2023. Innenfor målgruppen rus er det lavere risikonivå i 76 prosent av sakene ved utskrivning sammenlignet med innskrivning. Dette er en økning sammenlignet med 2022. Ved utgangen av 2023 var det, grunnet kapasitetsutfordringer ved NABE, 40 postkartlegginger som ikke var ferdigstilt. Kartleggingsresultatene må derfor vurderes med noen forbehold.

For alle barn med institusjonstiltak skal det foreligge en plan for overgangen til livet etter institusjon, inkludert plan for en trygg og tilpasset overgang til tiltak for dem med behov for

Mål og resultater

det. Samlet sett rapporteres det om at det i de fleste av sakene er gode planer for overgangen til livet etter institusjon, og at planene følges. I noen tilfeller oppstår situasjoner der kommunen ikke har det kommunale tilbudet klart i tråd med oppsatt plan, eller at planlegging av videre tiltak kommer for sent i gang. Det medfører at plasseringene dermed forlenges selv om barnet er klar til å flytte.

Det pekes på at det i noen regioner er utfordringer knyttet til manglende overgangstiltak som kan understøtte behandlingen på institusjon. At barn blir tilbakeført uten tilstrekkelig oppfølging, medfører en risiko for dårlig utvikling og potensiell replassering. Regionene jobber tett med kommunene for å konkretisere planarbeidet og ha overgangen fra institusjon som et fast tema på avklaringsmøter.

Bufdir vurderer at majoriteten av barn og unge med opphold i barnevernsinstitusjon får et trygt og godt tilpasset tilbud. Regionene vurderer at det er oppmerksomhet på barnas trygghet, og at dette jobbes med og dokumenteres gjennom samtaler, møter, samarbeid med barnevernstjenestene, gjennom oppgaver som fremkommer i forløp og fagmodeller.

Kartlegging med ASEBA via støttesystemet CheckWare er i implementeringsfasen i de statlige omsorgs- og behandlingstilbudene. Det vil imidlertid ta tid før institusjonene gjennomgående kartlegger alle plasserte barn. I 2024 vil det jobbes videre med implementering av CheckWare i de statlige omsorgs- og behandlingstilbudene. Dette medfører imidlertid usikkerhet knyttet til tallene som kan aggregeres ut fra CheckWare på nåværende tidspunkt.

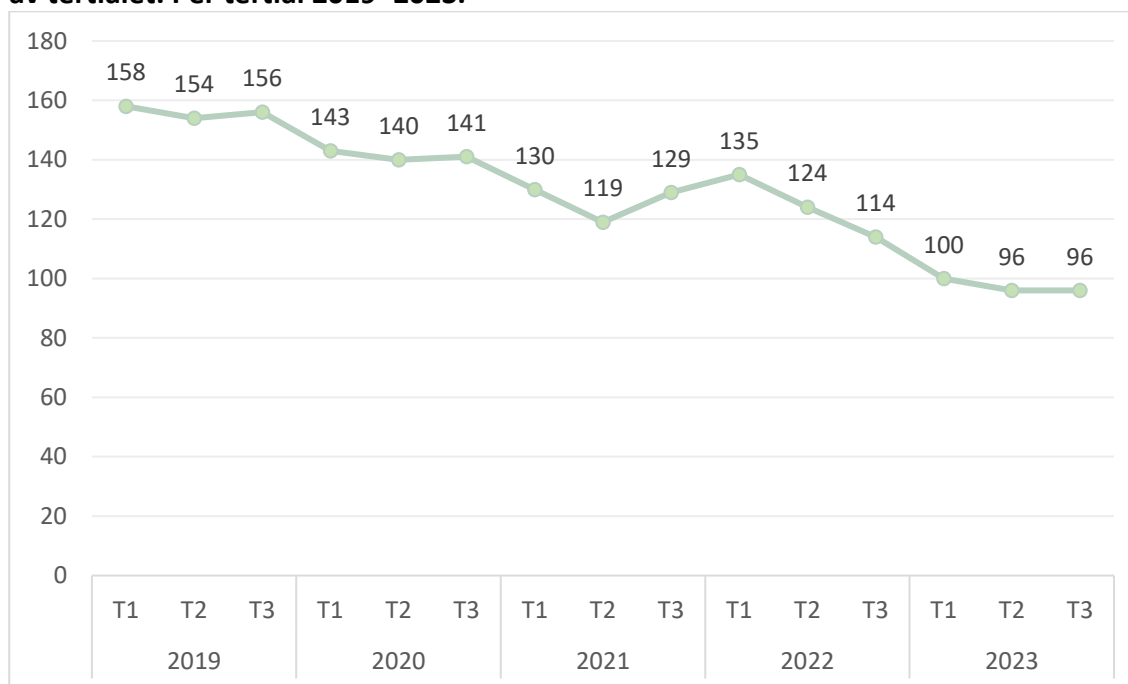
Det hentes inn månedlig informasjon om barnas erfaringer med institusjonstilbudet via «erfaringsinnhentingsskjema». Gjennom erfaringsinnhentingsskjemaet svarer barna blant annet på om de føler seg trygge der de bor, og om de har voksne å snakke med. Skalaen går fra 1 til 10, og snittskåren er 7 for begge spørsmålene i andre tertial 2023. Dette er basert på henholdsvis 673 og 669 besvarelser fordelt på 163 unike barn.

3.3.5.5 Barn som bor alene

I 2023 mottok direktoratet sluttrapporten Enetiltak og alenetiltak i barnevernet - Et nødvendig botilbud til barn og ungdom (Gundersen et al., 2023). Studien gir kunnskap om hva som kjennetegner barn og unge (0–20 år) som bor tilsiktet alene på institusjon over lenger tid, hva som kjennetegner tilbudene, om barna og ungdommene ivaretas på en god måte, og om deres rettigheter og rettsikkerhet ivaretas. Rapportens hovedfunn indikerer at en gruppe barn og unge med spesielt store og komplekse utfordringer og behov kan ha nytte av å bo i ene- eller alenetiltak. Slike tiltak må derfor være en legitim del av tiltaksapparatet til barnevernet og ikke være ansett som en siste utvei. Rapporten konkluderer med at selv om ene- og alenetiltakene, slik de praktiseres, i all hovedsak ikke avdekker noen kritikkverdige forhold, er området sårbart for at barna kan utsettes for menneskerettsbrudd under barnevernets omsorg. Direktoratet har i 2023 jobbet med et oppdrag om å sikre kvalitet og rettsikkerhet for barn som er i enetiltak eller som bor alene av andre grunner. Det vil våren 2024 gjøres endringer i saksbehandlingsrundskrivet, veilederen for forløp i barnevernsinstitusjoner og Bufetats rutiner. Det pågår også et utviklingsarbeid i fagsystemet BiRK for bedre registrering av barn i enetiltak og barn som bor alene.

Mål og resultater

Figur 23: Gjennomsnittlig antall barn som har bodd mer enn et døgn alene på institusjon i løpet av tertialet. Per tertial 2019–2023.

Figurbeskrivelse: Figuren viser en generell trend med nedgang fra T1 2019 (=158 barn) til T3 2023 (=96 barn). Kilde: BiRK.

Når vi omtaler barn som bor alene, er det i denne sammenhengen barn som har bodd alene mer enn 6 uker. Som figur 23 viser, er det en generell nedgang i antall barn som bor alene og i enetiltak sammenlignet med tidligere år. For 2023 har antallet vært ganske stabilt. Det er per 31.12.2023 91 barn som bor alene, hvorav 14 er definert som enetiltak. 84 av 91 barn bor hos private leverandører, 7 i statlige tiltak. 7 barn har bodd alene i mer enn 3 år. 27 barn har bodd alene mer enn ett år. Totalt antall barn som har bodd alene i mer enn 6 uker i 2023, er 216. Dette viser at barn som bor alene i kortere perioder, av ulike grunner, etter hvert bor sammen med andre barn.

Barne- og familieetaten i Oslo kommune (BFE) sin rapportering per 31.12 viser 21 barn som har bodd i enetiltak i løpet av perioden. 4 av disse barna var i tilsiktet enetiltak. 11 av disse 21 plasseringene var i kommunale institusjoner, mens 10 var plassert i private tiltak. BFE baserer seg på manuell registrering fra bydelene, og tallene omfatter ikke barn som bydelene har plassert direkte hos private leverandører. Totalt har det bodd 186 barn i institusjoner levert av BFE i 2023, hvorav barn i enetiltak utgjør 11,2 prosent.

3.3.5.6 Helsebehovet til barn i institusjon

Det foregår flere tiltak i satsingen for bedre helsehjelp til barn i barnevernet. Et av målene i helsesatsingen er bedre helsehjelp til barn og unge på institusjon. For å bedre kunne følge opp helsebehovene for barn og unge som bor i institusjon, ble det vurdert som nødvendig å sikre mer presis registrering av barnas helseopplysninger. Bufdir prioriterte derfor å revidere helsefanen i BiRK for å sikre bedre informasjon om helsesituasjonen til barn. Arbeidet med revideringen av helsefanen i BiRK ble ferdigstilt i 2023. Formålet med revideringen er todelt:

Mål og resultater

- Å kunne sikre oppfølging av det enkelte barns helsebehov
- Å kunne hente ut og aggregere mer treffsikker informasjon om barnas helse

Rapportering gjelder både statlige og private institusjoner. Private barnevernsinstitusjoner og omsorgssentre skal sende skjema til den inntaksenheten i Bufetat som har ansvar for plasseringen. Helsefanen gir informasjon om blant annet behov for helsehjelp, om de får tilbud om behandling eller ikke, hvorvidt de selv takker nei til tilbud om helsehjelp, hvor lenge de venter på helsehjelp, diagnoser, behandlinger og hvorvidt det er behov for og blir iverksatt individuell plan. Det fremkommer også hvorvidt nasjonalt forløp for barnevern eller tverrfaglig helsekartlegging er gjennomført.

Som en del av satsingen på å styrke samarbeidet mellom barnevern og psykiske helsetjenester ble det etablert to omsorgs- og behandlingstilbud i 2018 i henholdsvis Region nord (Bodø behandlingssenter) og Region sør (Lunde behandlingssenter). Institusjonene skal være rettet mot barn og unge med behov for langvarig omsorg utenfor hjemmet og samtidig stort behov for psykisk helsehjelp. SINTEF gjennomførte sammen med NTNU Samfunnsforskning en evaluering av dette institusjonstilbudet. Evalueringen ble publisert i 2020 (Melby et al., 2020). Bufdir har fulgt opp med et nytt oppdrag som skal se på driften av disse to institusjonene: Oppfølgingsstudie av nytt integrert institusjonstilbud mellom barnevern og helse (u.a.), som gjennomføres av NTNU Samfunnsforskning i samarbeid med RKBU Midt-Norge. Datainnsamlingen ble avsluttet i 2023, og endelig rapport vil foreligge våren 2024. Et viktig arbeid i 2024 blir oppfølging av resultatene fra studien, erfaringer fra piloteringen av felles institusjonstilbud i Bufetat og å se dette i sammenheng med utviklingen av institusjonstilbudet.

3.3.5.7 Skolegang for barn med tiltak utenfor hjemmet

Vurdering av i hvilken grad barn i plasseringstiltak benytter seg av et fulltids grunnskoletilbud eller går på skole i tråd med individuell opplæringsplan er i denne sammenhengen basert på registrering av skolenærvær (oppmøteprosent). Andel barn i skolepliktig alder i døgnbaserte tiltak som har skolenærvær på 90-100 prosent, er 55 prosent i 3. tertial. Sammenliknet med 2. tertial 2022 har det vært en liten nedgang fra 58 prosent. Tallene er som ved tidligere rapporteringer lavest for de som bor på barnevernsinstitusjon, der dette gjelder for 22 prosent. Tilsvarende er tallet 79 prosent for fosterhjem. Dersom en ser på hvilke fraværsårsaker som er hyppigst brukt, er det kategoriene «Vil ikke på skolen», «Ordinær sykdom», «Annet» og «Skulk» som går igjen.

Andel barn i plasseringstiltak som tar videregående opplæring, tar utgangspunkt i 1) rapportering på antall barn over skolepliktig alder som står/har stått registrert uten skoletilbud i mer enn syv dager i løpet av perioden og 2) skolenærvær (oppmøteprosent) for dem som har et skoletilbud. For andelen barn over skolepliktig alder som står/har stått registrert uten et skoletilbud i mer enn syv dager, gjelder dette 38 prosent i 3. tertial. Ser en samtidig på nærværsprosenten (90-100 prosent) for barn over skolepliktig alder som har et skoletilbud i 3. tertial, ligger dette på 42 prosent, samme som i 2. tertial. Mest brukte fraværsårsaker er kategoriene «Vil ikke på skolen» «Skulk», «Annet» og «Psykiske helseutfordringer».

3.3.5.8 Barns medvirkning i valg av institusjon og under institusjonsoppholdet

Vi har ikke data på om alle barn får medvirke til valg av institusjonstiltak. Bufetat har de siste årene gjennomført stikkprøvekontroller for å få et bilde av hvordan medvirkning ivaretas ved valg av institusjonstiltak. Stikkprøvekontrollene gjelder for både statlige og private tiltak og omfatter nye tiltaksvalg og videreføringer i tiltak. For siste tertial har vi mottatt stikkprøvekontroller fra 4 regioner. Totalt utgjør dette 51 saker. I 90 prosent av sakene er det dokumentert at det er beskrevet hvordan barnet har medvirket og hva barnets synspunkter er. I 63 prosent av stikkprøvekontrollene er det beskrevet hvordan barnets synspunkter er vektet ved valg av tiltak. Tallene for siste tertial ligger på samme nivå som tidligere.

Institusjonene jobber godt med å tilrettelegge for at barn og unge får medvirke under institusjonsoppholdet og i sin hverdag. I den månedlige erfaringsinnhenting som gjennomføres i statlige omsorgs- og behandlingsinstitusjoner (se også omtale under R24), svarer barn og unge på 10 spørsmål, hvor 2 av dem er særlig knyttet til deres opplevelse av å få medvirke i sin institusjonshverdag. På en skala fra 1-10 (1 = helt uenig, 10 = helt enig) er gjennomsnittet 7,2 i 2023 på om de opplever å delta i planleggingen av sin hverdag. Gjennomsnittssvaret for om barna deltar i målarbeidet som omhandler dem er 7,2.

Medvirkning under institusjonsoppholdet har vært et tema i brukerundersøkelsen som Bufdir har gjennomført høsten 2023. I de foreløpige resultatene fremkommer det at overordnet sett virker ungdommene å ha gode muligheter for å medvirke i sin hverdag. Nærmest samtlige av ungdommene som har svart på undersøkelsen, får være med på å bestemme over hverdagen sin. Kun ti prosent får som regel ikke dette. Når det gjelder kjennskap til sine rettigheter, oppgir 45 prosent av respondentene i undersøkelsen at de har fått god informasjon av de voksne om sine rettigheter i barnevernet.

Stikkprøvekontrollene viser om det er dokumentert at barna medvirker i valg av institusjon. Stikkprøvekontrollene omfatter dokumentasjon på hvordan barnets synspunkter er vektet ved valg av tiltak. Stikkprøvekontrollene omfatter ikke hvilken informasjon barnet har fått, hva barnet er blitt hørt om, eller hva barnet har sagt og uttrykt på andre måter. Vi vurderer det som for ressurskrevende å manuelt innhente informasjon om dette. Stikkprøvekontrollene brukes som utgangspunkt til kvalitetsutvikling og forbedringsarbeid i regionene.

Til 2. tertial rapporterte Bufdir at det vil bli utviklet registrering i fagsystemet slik at det kan registreres medvirkning til valg av tiltak for alle plasseringer. En slik utvikling vil ikke bli gjennomført. Bufdir må sammen med regionene finne en mer hensiktsmessig måte å dokumenter medvirkning til valg av tiltak, da stikkprøvekontrollene kun utgjør en liten andel av alle tiltaksvalg.

3.3.5.9 Fysisk utforming av institusjonsbygg

I 2022 ga Bufdir Deloitte oppdraget om betydning og ivaretagelse av fysiske omgivelser ved utforming av formålsbygg (institusjonsbygg) på barnevernsområdet (u.a.) som sammen med annen kunnskap skal danne grunnlag for en god og effektiv forvaltning av Bufdirs eiendomsportefølje. Rapporten leveres i begynnelsen av 2024. Rambøll leverte en rapport om grad av universell utforming ved statlige barnevernsinstitusjoner. Rapportene vil bidra til å oppdatere kunnskapsgrunnlaget om barnevernsinstitusjonsbygg, sammen med resultatene av

Mål og resultater

høring av Barnevernsinstitusjonsutvalgets NOU 2023: 24 «Med barnet hele vegen — Barnevernsinstitusjoner som har barnas tillit».

3.3.5.10 Enslige mindreårige asylsøkere (EMA)

Ved utgangen av 2023 bodde 179 barn i omsorgssentre. Kun 3 av barna som har bodd i omsorgssentre i 2023, har bakgrunn fra Ukraina. Kapasiteten i omsorgssentre består per 31.12.23 av en grunnkapasitet på 50 statlige plasser og 169 plasser i private omsorgssentre. Det gjøres kontinuerlige vurderinger av behovet for utvidelse av kapasitet.

I gjennomsnitt var det 152 barn i omsorgssentre i 2023, en økning på om lag 90 barn sammenlignet med 2022. Høyere antall ankomster og lenger oppholdstid, blant annet som følge av at det er krevende å få på plass tilstrekkelig bosettingskapasitet i kommunene, har gitt høyere belegg. Kapasitetsutnyttelsen i de statlige omsorgssentrene var i gjennomsnitt 96 prosent i 2023 mot 75 prosent i 2022. Ved utgangen av 2023 bodde det 51 barn i statlige omsorgssentre og 128 barn i private omsorgssentre med rammeavtale.

Utgifter til barnevernets omsorgssentre for enslige mindreårige asylsøkere omfatter utgifter til drift av statlige omsorgssentre og til kjøp av plasser i private tiltak. I tillegg inngår forvaltningsoppgaver knyttet til omsorgssentrene i utgiftene. Sistnevnte omfatter arbeid med godkjenning og etterfølgende kontroll av de private sentrene, kvalitetssikring av de statlige omsorgssentrene, opplæring og oppfølging, arbeid med anskaffelser, administrasjon og arbeidet med bosetting av enslige mindreårige asylsøkere under 15 år.

Det ble i 2023 utført 115 årsverk på disse omsorgssentrene. Det er en økning på tolv årsverk fra 2022.

Tabell 24: Utgifter og inntekter kapittel 856. 2021–2023.

Post	2021	2022	2023	Endring 21-22 (%)	Endring 22-23 (%)
01 Driftsutgifter	99 723	186 512	363 369		
Sum utgifter	99 723	186 512	363 369	87 %	95 %
01 Diverse inntekter	3				-
60 Kommunale egenandeler			- 1 171		
Sum inntekter	3	-	- 1 171		-

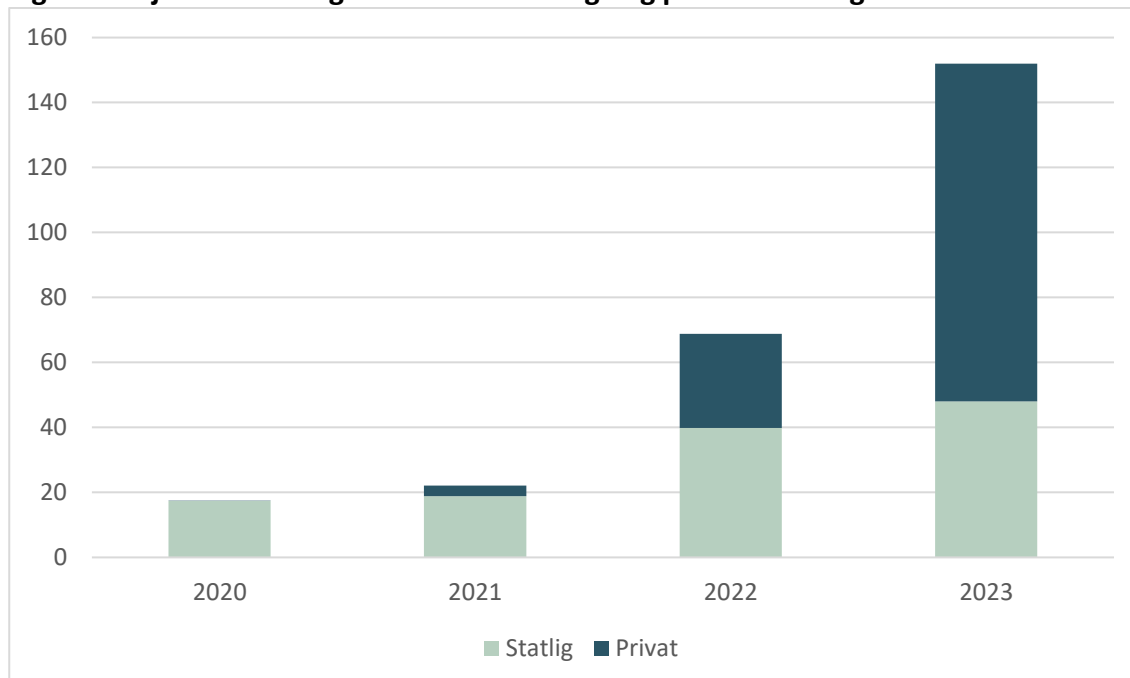
Beløp i 1 000 kroner. 2023-kroner

Kapittel 856 ble i revidert nasjonalbudsjett styrket med 243 mill. kroner, blant annet til å styrke de statlige omsorgssentrene og å kjøpe flere plasser i private omsorgssentre som følge av at prognosene viste en økning i antall barn i omsorgssentre. Regnskapet viste et mindreforbruk på 17

Mål og resultater

millioner kroner i forhold til tildelingen. Det skyldtes at behovet for kjøp av plasser var mindre enn anslått i prognosen.

Figur 24: Gjennomsnittlig antall barn i statlige og private omsorgssentre. 2020–2023.

Figurbeskrivelse: Figuren viser et stablet stolpediagram over gjennomsnittlig antall barn i statlige og private omsorgssentre fra 2020 til 2023. Kilde: Region øst månedsrapport

Færre barn har ankommet omsorgssentrene i 2023 enn i 2022. Likevel er belegget ved utgangen av 2023 høyere enn samme tidspunkt året før (se figur 24). Dette skyldes blant annet at det fortsatt tar lang tid før barnas asylsøknad blir behandlet av UDI, samt at selve bosettingsprosessen tar lengre tid enn tidligere. Med utgangspunkt i prognosene for ankomster og bosettingskapasitet vurderer vi at oppholdstiden i omsorgssentrene kan fortsette å øke i 2024, noe som kan medføre behov for økt antall plasser i 2024.

Bufetat rapporterer at de har sett et økende antall barn med behov for individuell tilrettelegging knyttet til psykiske og fysiske helseutfordringer i omsorgssentre. Barn forteller om eller viser både fysiske og psykiske symptomer på overgrep, vold og tap av nære relasjoner både før og under flukten. Aldersspennet på barn som har ankommet omsorgssentrene i 2023, strekker seg fra 4-17 år. 42 barn har vært i alderen 12 år eller yngre. Den store andelen yngre barn medfører et behov for særlig tilrettelegging, herunder økt bemanningstetthet. Dette medfører også et økende behov for fosterhjem og andre tilrettelagte tiltak ved bosetting. Det høye antallet flyktninger ellers i kommunene kan få konsekvenser for bosettingen. I forbindelse med utarbeidelse av prognoser for 2024 har Bufetat meldt inn en bosettingskapasitet som er lavere enn antatt bosettingsbehov.

3.3.5.11 Ny kunnskap om barnevernsinstitusjoner

I 2023 mottok Bufdir sluttrapporten til prosjektet «Barn i enetiltak og rustiltak i barnevernet», med tittel «Enetiltak og alenetiltak i barnevernet – Et nødvendig botilbud til barn og ungdom» (Gundersen et al., 2023). Formålet med prosjektet var å få kunnskap som setter tiltaksapparatet i stand til å utføre sitt arbeid på en best og mest mulig ivaretagende måte.

Mål og resultater

Bufdir har følgende pågående forskningsprosjekter om institusjonsbarnevernet:

- Oppfølgingsstudie av nytt integrert institusjonstilbud mellom barnevern og helse (planlagt ferdigstilt i 2024)
- Betydning og ivaretagelse av fysiske omgivelser ved utforming av formålsbygg (planlagt ferdigstilt i 2024)

Det er et generelt behov for å utvikle kunnskapsgrunnlaget på institusjonsområdet. Det er behov for mer forskning på hvilke tiltak som virker for hvem, både når det gjelder tiltak som gjennomføres på institusjon og som etterverntiltak.

Tabell 25: Oppdrag fra tildelingsbrevet som Bufdir har jobbet med i 2023.

Oppdrag
(2015:4.16) I samarbeid med Hdir, utrede juridiske problemstillinger knyttet til helsepersonells virksomhet i barnevernsinstitusjoner
(2020:25) Forskrift om overføring av jurisdiksjon i hht. Haagkonvensjonen 1996
(2020-t1:3.1) Helsesatsingen i barnevernet: evaluere satsing for bedre psykisk helsehjelp
(2020-t2:3) Digital plattform for opplæring, veiledning og oppfølging av fosterfamilier
(2021:43) Tverrsektoriell veileder for psykisk helsearbeid for barn og unge
(2022:46) Utvikle nasjonale anbefalinger for forsterkning av fosterhjem
(2022:48) Etablere kunnskap og vurdere behov for beskyttelse mot skadelig bruk av digitale medier
(2022:51) Utredning av løsninger for samarbeid mellom helse og barnevern
(2022-t2:1) Oppfølging av rapporten «Omsorg og rammer – når barn trenger mer» –deloppdrag 2
(2022-t5:1) Skoletilhørighet og skolegjennomføring for barn som har tiltak i barnevernet
(2022-t5:3) Vurdering og håndtering av risiko hos barn som bor på institusjon
(2022-t7:3) Utredning av tilgang til helsenorge.no for fosterforeldre
(2022-t8:4.1) Oppdrag på fosterhjemsområdet - Forsikring av personskader
(2022-t8:4.2) Oppdrag på fosterhjemsområdet - Kompensasjon av tjenestepensjon
(2022-t8:4.3) Oppdrag på fosterhjemsområdet - Erfaringer med økonomiske rammevilkår for fosterforeldre

Mål og resultater

(2022-t8:4.4) Oppdrag på fosterhjemsområdet – vurdere og anbefale tiltak for å styrke tilgangen på fosterhjem
(2022-t8:4.5) Oppdrag på fosterhjemsområdet – vurdere og anbefale tiltak for styrking av oppfølgingen av fosterhjem
(2022-t8:4.6) Forutsigbare rammer for ungdommen og fosterfamilien etter at barna har fylt 18 år
(2022-t8:4.7) Vurdere oppfølgingstilbudet til foreldre med barn som bor utenfor hjemmet
(2022-t8:4.8) Faglig rådgivning for fosterfamilier utenfor kontortid
(2022-t9:1) Stegvis omstilling institusjonsområdet, med reduksjon i kommersielle plasser og økt bruk av statlige og ideelle plasser
(2023:47) Retningslinjer for barnevernstjenestene og Bufetat om flyttinger
(2023:48) Gjennomføre aktiviteter for styrke arbeidet med å rekruttere flere fosterhjem og evaluere statsforvalters pådriverrolle
(2023:49) Foreslå større strukturelle grep for å utnytte det videre potensialet for vekst i ideelle institusjonsplasser
(2023:50) Turnover i institusjonsbarnevernet
(2023:51) Utarbeide faglig instruks for barn i enetiltak og barn som bor alene
(2023:52) Kunnskapsgrunnlag som forklarer nedgangen i omsorgsovertakelser
(2021-t1:2) Vilkår om ikke-kommersielt eierskap
(2023-t7:1) Rapportering om bistandsplikt
(2023-t7:4) Svikt i den nasjonale løsningen for elektronisk bekymringsmelding
(2023-t10:1) Revidering av fosterhjemsavtalen
(2023-t10:2) Kartlegging av utvikling i tilbudet av spesialiserte fosterhjem på regionnivå og plan for bruk av bevilgning

3.4 Likestilling og diskriminering

Mål i tildelingsbrevet:

- Mål 8: Økonomisk selvstendighet og et likestilt arbeidsliv
- Mål 9: Mindre kjønnsdelte utdanningsvalg
- Mål 10: Bedre livskvalitet og styrkede rettigheter for lhbt+- personer, og større aksept for kjønns- og seksualitetsmangfold
- Mål 11: Et samfunn uten vold og trakassering
- Mål 12: Et samfunn uten rasisme og diskriminering
- Mål 13: Like muligheter til deltakelse på alle samfunnsområder
- Mål 14: Styrket universell utforming av samfunnet på de områdene hvor utfordringene er størst
- Mål 15: Fremme likestilling og hindre diskriminering gjennom internasjonalt multilateralt og bilateralt samarbeid. (FN, OECD, EU/EØS, Europarådet, Nordisk samarbeid og bilateralt samarbeid gjennom Likestilling for utvikling (LiFU)).

Sentrale bærekraftsmål i vårt arbeid på dette området:

Mål 5

Mål 10

Mål 16

Mål 17

Alle mennesker i Norge skal ha samme rettigheter og muligheter uavhengig av kjønn, etnisitet, religion, funksjonsevne, seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk, alder eller kombinasjoner av disse. Dette er vi ikke i mål med, selv om Norge ligger på toppen av statistikken over likestilte land. Arbeid med likestilling krever endringer i samfunnsstrukturer og holdninger. Det krever et kunnskapsbasert, langsiktig og målrettet arbeid. I årsrapporten viser vi både utfordringsbildet og hvordan våre virkemidler og innsatser bidrar til å skape et likestilt samfunn.

Bufdir har et sektorovergripende ansvar på likestillingsområdet. Vi skal formidle kunnskap og analyse om utviklingen av likestilling og ikke-diskriminering for alle diskrimineringsgrunnlag. Bufdir skal bidra til at likestillings- og diskrimineringsfeltet er godt koordinert i vårt samarbeid med relevante direktorater, etater og virksomheter. For å lykkes må vi samordne innsatsen. Det er nødvendig at offentlige virksomheter jobber sammen på tvers av sektorgrenser for å nå målene på likestillingsområdet. Vi jobber kontinuerlig med samordning og samarbeid med andre sektorer. Vi vurderer at samhandlingen med andre sektorer stadig er i positiv utvikling, og at andre sektorer opplever at Bufdir støtter sektorene i deres likestillingsarbeid.

Aktivitets- og redegjørelsesplikten (ARP) er et av de viktigste verktøyene vi har for å fremme likestilling og hindre diskriminering. Det er stor interesse for og etterspørsel etter Bufdirs veiledere på området. Stadig flere arbeidsgivere og myndigheter ønsker å jobbe aktivt og forebyggende for å få til mer likestilling og mangfold. Gjennom bidrag i det statlige mangfoldsnettverket, ulike

Mål og resultater

direktoratssamarbeid og gjennom enkeltmøter, bidrar Bufdir med kompetanse og støtte til andre sektormyndigheters arbeid med likestilling. Veilederen for arbeidsgiveres aktivitets- og redegjørelsesplikte er Bufdirs best besøkte digitale veileder, med om lag 20 000 besøk i 2023.

I 2023 har Bufdir hatt særlig oppmerksomhet om kommunenes plikter til å jobbe med likestilling. Kommunenes arbeid er viktig for likestillingen i samfunnet på flere måter. Kommunen har stor påvirkning på enkeltmenneskers liv gjennom sin myndighetsutøvelse, sine oppgaver og tjenester. Høsten 2023 gjennomførte Bufdir et innsiktsarbeid blant kommuner og fylkeskommuner om arbeid med likestilling. Målet med innsiktsarbeidet var å kartlegge kommunenes behov for kompetansetiltak. Basert på innsiktsarbeidet har Bufdir, i samarbeid med KS, utviklet e-læringskurs, filmer og samtalemateriell for ansatte og ledere i kommuner og andre offentlige virksomheter om hvordan de kan jobbe med likestilling, inkludering og mangfold i oppgaver og tjenester. For å nå ytterligere ut med våre leveranser, informasjon og verktøy, har Bufdir opprettet et nyhetsbrev om likestilling, med kommuner som viktig målgruppe.

Vi er svært glade for at vi i 2023 fikk på plass et digitalt ledsagerbevis. Den nye løsningen blir mer brukervennlig både for innbyggerne og de ansatte i kommunene. Løsningen er utviklet av KS, på oppdrag fra oss, og i nært samarbeid med brukerorganisasjoner. Et digitalt ledsagerbevis bidrar til økt deltakelse og likestilling i samfunnet. Ved utgangen av januar har det vært stor interesse for løsningen og i skrivende stund har 22 kommuner tatt den i bruk, som til sammen dekker 655 000 innbyggere i Norge. KS og Bufdir jobber målrettet med informasjon og utbredelse av ordningen. For at ordningen skal være økonomisk bærekraftig for KS må 150 kommuner ha tatt ordningen i bruk innen 2025.

Vi jobber kontinuerlig med å utvikle rollen som likestillingsdirektorat, og samarbeidet med andre myndigheter og sivilt samfunn. Bufdirs likestillingsråd gir verdifulle innspill og råd om viktige problemstillinger.

3.4.1 Mål 8: Økonomisk selvstendighet og et likestilt arbeidsliv

- S 27. Aktivt og forebyggende arbeid for likestilling og mot diskriminering i arbeidslivet og blant offentlige myndigheter
- S 28. Økt kunnskap om forutsetningene for økonomisk selvstendighet og likestilt arbeidsliv

Kjønnsforskjeller i lønn og inntekt og manglende likestilling knyttet til flere sider ved arbeidslivet er utfordringer som henger sammen, og som det fremdeles krever innsats og tiltak fra flere ulike aktører for å endre. Bufdir har også i 2023 arbeidet for å fremme økonomisk selvstendighet og likestilling i arbeidslivet. Det har vi gjort gjennom kunnskapsutvikling- og formidling, samt videreutvikling og formidling av veiledere og verktøy for å fremme arbeidet med likestilling blant arbeidsgivere og relevante myndigheter. Målet er at Bufdirs arbeid og dialog med relevante aktører bidrar til at flere tar i bruk kunnskap og verktøy, og sik styrker sitt arbeid med likestilling.

Arbeidslivets parter er viktige samarbeidsaktører for å nå målene om likestilling i arbeidslivet og økonomisk selvstendighet. Bufdir har i 2023 hatt jevnlige møter med arbeidslivets parter om arbeidsgiveres aktivitets- og redegjøringsplikt og likestilling i arbeidslivet. Bufdir har de senere årene sett behov for i større grad å samordne «likestillingsapparatet» og myndighetene og andre aktørers innsats på likestillingsområdet ut mot arbeidslivet. Dette vil gjøre det enklere for myndighetene å nå arbeidslivet med informasjon, og for arbeidsgivere å følge opp krav, innsatser og føringer fra det offentlige. Som et steg i dette arbeidet har Bufdir invitert Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi), Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO) og likestillingssentrene til å delta på våre faste møter med arbeidslivets parter, med mulighet for å orientere om og få innspill til relevante prosjekter. I 2024 ser vi behov for å utvide dialogen om myndighetenes innsats for likestilling, inkludering og mangfold i arbeidslivet, til også å inkludere NAV og Arbeidstilsynet. Det er også behov for å se kravene til å jobbe med likestilling i sammenheng med økte krav til bærekraftsrapportering hos virksomhetene, for å samordne og forenkle kravene til rapportering så mye som mulig.

Kvinner tjener i gjennomsnitt 87,6 prosent av menns lønn. Lønnsforskjellen mellom kvinner og menn har minket de siste 20 årene. I 2002 var tilsvarende andel 83,9 prosent (Bufdir, u.å.). Når vi ser på kjønnsforskjeller i bruttoinntekt er forskjellene større. I 2022 hadde kvinner 70,5 prosent av menns inntekt. Inntektsgapet er redusert de siste 20 årene, fra 60,7 prosent i 2002. Kvinner er i større grad enn menn utsatt for vedvarende lavinntekt, selv om det har vært en økning blant både kvinner og menn i befolkningen de siste ti årene (Bufdir.no). Økonomisk selvstendighet handler blant annet om lønn, andre former for inntekt og deltakelse i arbeidslivet.

Den nasjonale likestillingskonferansen i 2023 hadde tittelen «Penger, makt og kjønn». Konferansen tok for seg ulike barrierer og muligheter når det gjelder økonomisk likestilling. Blant annet tok konferansen opp hvordan vold, eller å ha en minoritetsbakgrunn, kan ha betydning for økonomisk sårbarhet, løsninger når det gjelder deltidsarbeid, perspektiver på omsorgsarbeid, på lønnsutvikling og på den skjeve formuesfordelingen mellom kvinner og menn. Konferansen var godt besøkt og bidro til å løfte problemstillinger knyttet til økonomisk likestilling som ofte ikke sees tilstrekkelig i sammenheng.

Mål og resultater

I 2023 har direktoratet i samarbeid med Kultur- og likestillingsdepartementet og partene i arbeidslivet initiert et arbeid for å skaffe oppdatert kunnskap om lønnsforskjeller mellom kvinner og menn. Oppdraget utføres av Institutt for samfunnsforskning, som også skal komme med anbefalinger til mulige nasjonale indikatorer for lønnsforskjeller mellom kvinner og menn som gjør arbeid av lik verdi. Målet er at prosjektet skal gi myndighetene og arbeidslivets parter et bedre kunnskapsgrunnlag for å jobbe mot kjønnsforskjeller i lønn på nasjonalt nivå. Rapporten fra prosjektet leveres høsten 2024. Det er videre et behov for mer oppdatert kunnskap om inntektsforskjeller mellom kvinner og menn, inkludert forskjeller i bonuser, aksjer, osv. Dette vil Bufdir jobbe for å skaffe mer kunnskap om i 2024.

3.4.1.0 Forskningsrapporter

Likestilling i familien og foreldreskap har betydning for, og henger sammen med, likestilling i arbeidslivet, og motsatt. Gjennom Familieforsk-prosjektet har Bufdir i 2023 fått ny kunnskap om hvordan fedre og mødre i familier som er i kontakt med familievernkontorene, opplever at krav og ansvar i familielivet går negativt utover krav og ansvar i arbeidslivet, og motsatt. Vi kaller dette arbeid-familiekonflikt (AFK) (Bårdstu et al., 2023a).

Bufdir har følgende pågående forskningsprosjekter som omhandler økonomisk selvstendighet og et likestilt arbeidsliv:

- Aktivt likestillingsarbeid (planlagt ferdigstillelse 2026). Prosjektets formål er å utvikle ny kunnskap om offentlige myndigheter og arbeidsgiveres aktivitets- og redegjørelsesplikter. Problemstillinger som prosjektet søker å svare på er: Hvilken betydning har pliktene til aktivt likestillingsarbeid i arbeidsgiveres og offentlige myndigheters arbeid med likestilling og mangfold? Hvordan forstås og etterleves pliktene? Hvilke faktorer hemmer og fremmer virksomheters arbeid med aktivt, målrettet og planmessig likestillingsarbeid?
- Lønnsforskjeller mellom kvinner og menn og forklaringer og årsaker til disse (planlagt ferdigstillelse høsten 2024). Målet er at prosjektet skal gi myndighetene og arbeidslivets parter et bedre kunnskapsgrunnlag for å jobbe mot lønnsforskjeller mellom kvinner og menn.

Bufdir ser behov for mer kunnskap om strukturer og mekanismer som kan bidra til å synliggjøre og forklare forskjeller mellom ulike grupper kvinner og menn når det kommer til lønn, inntekt og karriere, og hvilke strukturelle grep som må til for å endre dette.

3.4.1.1 Tilskuddsordninger

Tabell 26: Tilskuddsordninger for Familie- og likestillingspolitiske organisasjoner. 2023.

Tilskuddsordninger	Departement	Innvilgede søknader (antall)	Innvilget beløp
Familie- og likestillingspolitiske organisasjoner	KUD	17	15 269 999

Mål og resultater

Driftstilskudd til frivillige organisasjoner på familie- og likestillingsområdet gis til en bredde av frivillige organisasjoner (se tabell 26). Målet med tilskuddsordningen er å sikre driften hos organisasjoner som jobber på både familie- og likestillingsområdet, samt bidra til at flere grupper deltar i arbeid med å fremme likestilling og motvirke diskriminering knyttet til kjønn og familie. Blant søkere til ordningen er både tradisjonelle kvinneorganisasjoner og en rekke organisasjoner på familiefeltet.

Tilskuddsordningen går også til enkeltprosjekter. Omtrent en tredjedel av prosjektene har et minoritetsperspektiv og som i all hovedsak er rettet mot minoritetskvinner. Om lag en tredjedel av prosjektene dreier seg om menn og likestilling.

Samlet sett vurderer Bufdir at ordningen bidrar til mangfold og skaper høyere aktivitet blant frivillige organisasjoner som arbeider med familie- og likestillingspolitikk i Norge. Det er behov for at ordningen gjøres enda bedre kjent hos relevante søkere, slik at vi kan motta flere gode søknader.

Tabell 27: Oppdrag fra tildelingsbrevet som Bufdir har jobbet med i 2023.

Oppdrag
(2020:34) "likestilt arbeidsliv" - oppfølging av Agder fylkeskommune
(2022:55) Følge opp Bufdirs utredning Tiltak for å rekruttere flere gutter til helse- og omsorgssektoren
(2023:53) Kunnskapsgrunnlag om lønnsforskjeller mellom kvinner og menn
(2023:54) Kunnskap om hvordan sentrale samfunnsstrukturer påvirker likestilling mellom kvinner og menn
(2023-t3:2) Forskning om lønnsforskjeller

3.4.2 Mål 9: Mindre kjønnsdelte utdanningsvalg

- S 29. Fremme kjønnsbalanse og mangfold i utdanningsvalg.

Gutters og jenters utdanningsvalg har betydning for det kjønnsdelte arbeidsmarkedet. Kjønnsdelte utdanningsvalg må ses i sammenheng med kjønnsforskjeller i lønn, inntekt og likestillingsutfordringer som deltidmulighet til å kombinere omsorgsarbeid og lønnsarbeid, sykefravær og utsatthet for seksuell trakassering. Forskning viser at menn som velger kjønnsstradisjonelle yrkesfaglige utdanninger kommer bedre ut av det økonomisk i et livsløpsperspektiv enn både kvinner og menn som velger utradisjonelt, og spesielt mer enn kvinner som velger tradisjonelt (Lorentzen og Vogt, 2021).

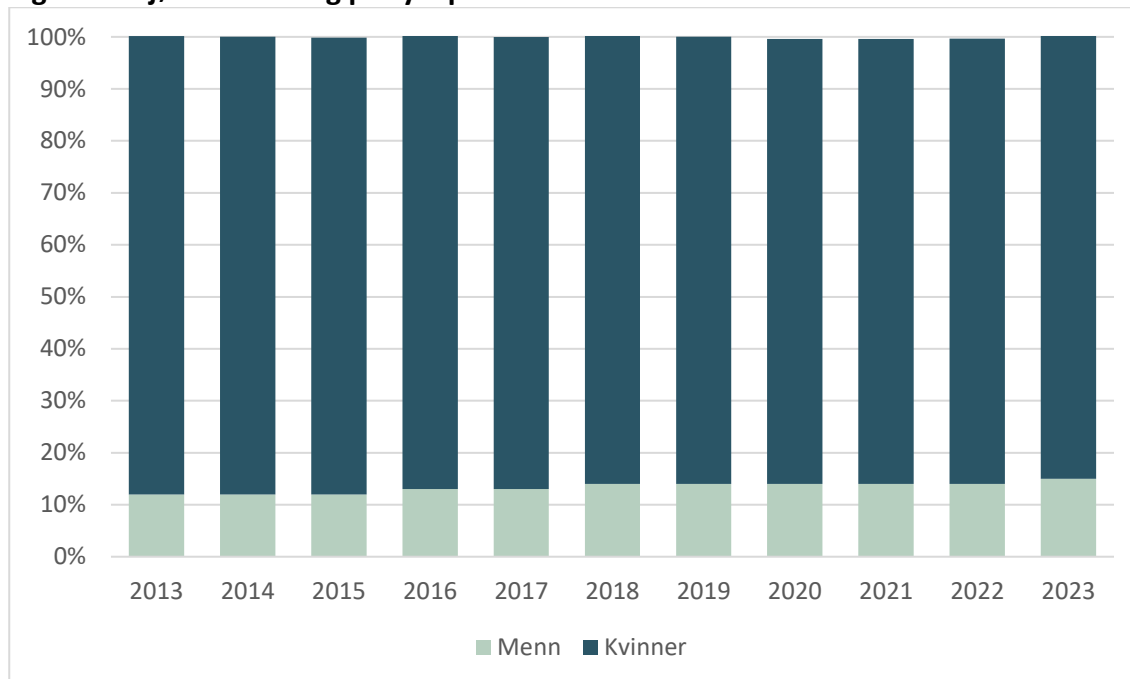
Videre er seksuell trakassering en særlig utfordring i kvinnedominerte yrker. Selv om både kvinner og mange menn utsettes for dette i de kvinnedominerte yrkene, opplever kvinner i langt større grad enn menn seksuell trakassering, også i de mannsdominerte yrkene (SSB, 2022). Kjønnsstradisjonelle utdanningsvalg kan ses i sammenheng med den enkeltes valgfrihet og mulighet til å bruke sine evner, tilgang til rollemodeller og samfunnets behov for arbeidskraft preget av mangfold i ulike sektorer.

På tross av innsatser og tiltak hos ulike aktører, er det lite endring i kjønnsfordelingen på de ulike utdanningene fra år til år. Bufdir sin statistikk viser ikke store endringer i kjønnsbalansen innenfor kjønnsdelte fag og studier. I videregående opplæring er det en svak, men relativt stabil økning av jenter som går på yrkesfagprogrammene bygg- og anleggsteknikk og teknologi- og industrifag de siste ti årene. Det har også vært en liten økning av gutter på helse- og omsorgsfag, men denne har gått tilbake igjen siden 2020.

Som figur 25 viser, utgjør kvinner omtrent 85 prosent av studentene på sykepleiestudiet, og dette tallet har ligget nokså stabilt siden 2020. De siste ti årene har andelen menn kun økt med tre prosentpoeng. Ser man nærmere på andre kjønnsdelte utdanninger, som barnevernspedagogutdanning, sosionomutdanning/utdanning i sosialt arbeid, barnehagelærerutdanning og ingeniørutdanning, finner man nesten ingen endring de siste ti årene (se figur 26). Det tar tid å endre trender, og noe av grunnen kan være at innsats på dette området fremdeles er fragmentert og lavt prioritert.

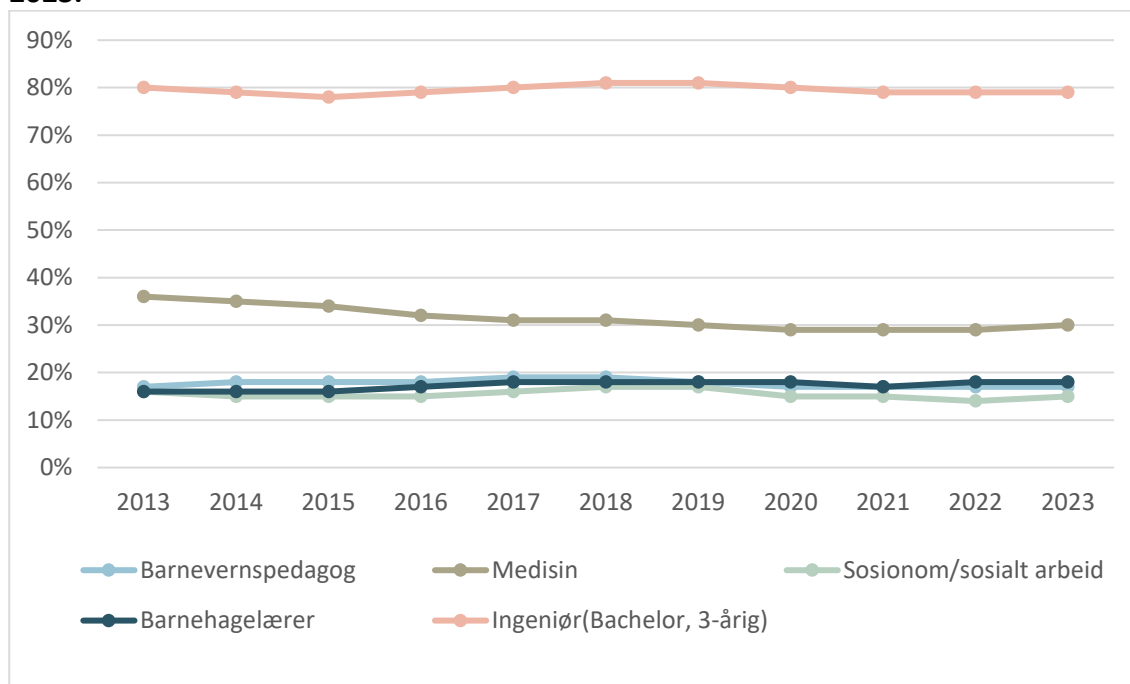
Mål og resultater

Figur 25: Kjønnsfordeling på sykepleiestudiet. 2013–2023. Prosent.

Figurbeskrivelse: Figuren viser et stablet stolpediagram med kjønnsfordeling på sykepleiestudiet. Kilde: Hkdir, Database for statistikk om høyere utdanning.

Figur 26: Andel menn i utvalgte kjønnsdelte utdanningsprogrammer i høyere utdanning. 2013–2023.

Figurbeskrivelse: Figuren viser tidslinjer med utviklingen av andelen menn blant studentene på studiene barnevernspedagog, medisin, barnehagelærer, ingeniør (Bachelor, 3-årig) og sosionom/sosialt arbeid mellom 2013 og

Mål og resultater

2023. Rundt 80 prosent av studentene på ingeniørstudiet er menn, og andelen menn på medisinstudiet har redusert seg fra 36 prosent i 2013 til 30 prosent i 2023. Kilde: Hkdir, Database for statistikk om høyere utdanning.

Bufdirs virkemidler i arbeidet med kjønnsdelte utdanningsvalg er knyttet til kunnskapsutvikling og formidling, tilskudd og mulighet for koordinering, samt å legge til rette for nettverk og møteplasser. Vår vurdering er at Budirs innsats har noe effekt ved at vi bidrar til bevissthet og kunnskap om problemstillingen overfor sektormyndigheter og andre aktører, men at effekten er begrenset. Innsats og tiltak må i større grad skje i sektorene som selv har virkemidlene. Det kreves en langt større og koordinert innsats fra en rekke aktører og utdanningsnivåer for å få til større endringer mot målet, særlig fra de som har ansvar for utdanning og sektorer preget av liten grad av kjønnsbalanse, arbeidslivsaktører og sivilsamfunn.

Andre sektormyndigheter mangler konkrete oppdrag om å jobbe med problemstillingen i sine tildelingsbrev, og det finnes få incentiver for å prioritere dette arbeidet. Fremover vil Bufdir jobbe videre med samarbeid og dialog med relevante sektormyndigheter og andre aktører. Vi ser behov for mer dialog med Utdanningsdirektoratet om kjønnsdelte utdanningsvalg. Det vil vi følge opp i 2024.

Videre har Bufdir vurdert at det er behov for å vite mer om hva som skal til for at flere skoler og kommuner skal jobbe med kjønnsdelte utdanningsvalg. Derfor initierte vi i 2023 en studie av skolers arbeid med, forståelse av og behov i arbeidet med denne utfordringen. Studien gjennomføres av NORCE og ferdigstilles våren 2024.

Bufdir har opparbeidet et kunnskapsgrunnlag som belyser ulike sider ved kjønnsdelte utdanningsvalg og om tiltak. Vi jobber for at kunnskapen skal tas i bruk, og i 2023 har vi videreutviklet og oppdatert våre statistiksider på bufdir.no om kjønn og utdanningsvalg.

Tilskuddene Bufdir forvalter på området bidrar blant annet til tiltak slik at unge får møte rollemodeller som har valgt kjønnsutradisjonelt, og at de får innblikk i utdanning og yrker de ellers kanskje ikke ville vurdert. Videre bidrar tilskuddene til at karriereveiledere og lærere får tilgang på verktøy for å drøfte kjønn som barriere for utdanningsvalg i undervisningen. I 2023 har Universitetet i Tromsø med tilskudd fra Bufdir gjennomført en pilot for rekruttering av flere gutter og menn til de helsefaglige utdanningene. Arbeidet med piloten i 2023 har vist at det tar tid å bygge opp et slikt tiltak, og at det er behov for tilstrekkelig med midler og langsiktighet før det er mulig å undersøke om tiltaket har effekt for rekrutteringen. Også tiltaket «Jenter og teknologi», som har pågått over flere år, jobber på en lignende måte. Se omtale under delen om tilskudd.

3.4.2.0 Forskningsrapporter

Bufdir har følgende pågående prosjekt:

- Økt kunnskap om verktøy og tiltak for å motivere til kjønnsutradisjonelle utdanningsvalg (planlagt ferdigstillelse våren 2024). Formålet med studien er å bedre forstå hvilke tiltak og verktøy som er utviklet for å støtte elever og lærere i arbeidet med utdanningsvalg som oppleves som relevante av skolene.

3.4.2.1 Tilskuddsordninger

Bufdir forvalter et øremerket tilskudd til prosjektet «Jenter og teknologi» som er drevet av Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO). Prosjektets målsetning er å øke andelen jenter i teknologifag på alle nivå i utdanningssystemet.

«Jenter og teknologi» har eksistert over flere år. Prosjektet utvikles gradvis, men særlig pandemien og evalueringen gjennomført i 2021 har ført til en del endringer i prosjektet. I den samme perioden «Jenter og teknologi» har mottatt midler fra Bufdir, er det en sakte, men positiv utvikling av jenter som velger teknologifag. Det er vanskelig å tilskrive denne utviklingen til prosjektet direkte, men evalueringen fra 2020 viser at prosjektet kan ha en kompensatorisk effekt for jenter som ellers kanskje ikke ville sett på teknologi som en mulig utdannings- og yrkesvei. Altså kan det ha bidratt til det ekstra dyttet som gjør at de velger teknologi (Corneliussen et al., 2021).

Tabell 28: Oppdrag fra tildelingsbrevet som Bufdir har jobbet med i 2023.

Oppdrag
(2023:55) FoU om kjønnsstradisjonelle utdanningsvalg

3.4.3 Mål 10: Bedre livskvalitet og styrkede rettigheter for lhbt+-personer, og større aksept for kjønns- og seksualitetsmangfold

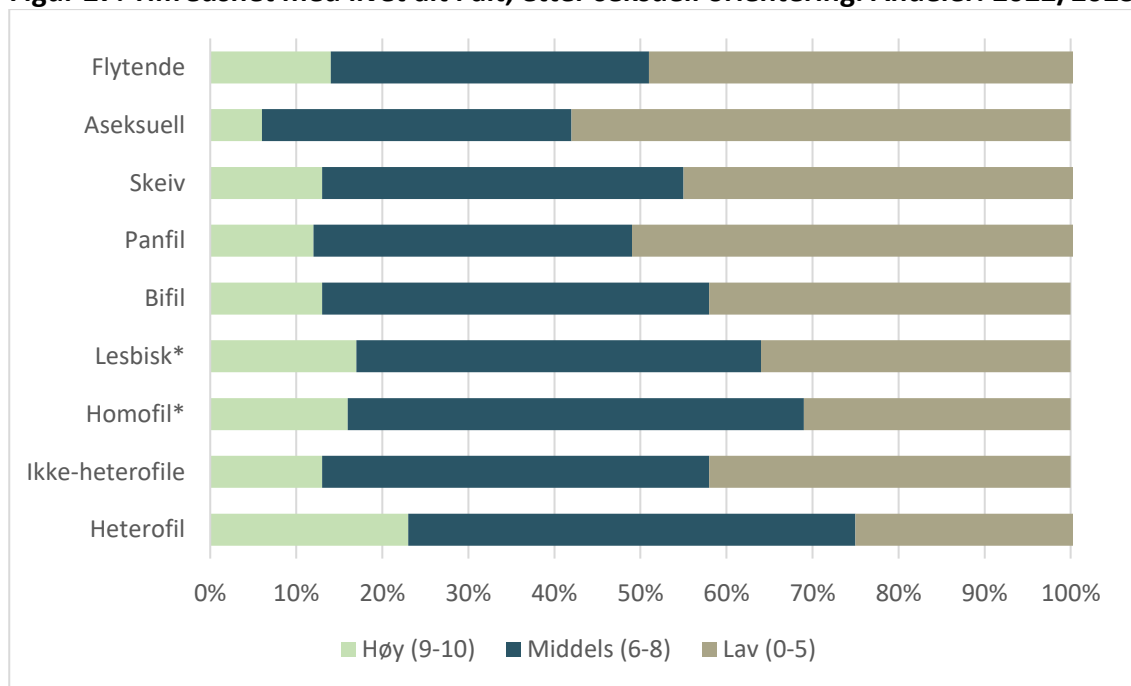
- S 30. Økt kunnskap om lhbt+-personers levekår og livskvalitet

Beskrivelsen av Bufdirs arbeid med å nå mål 10 er delt inn i følgende tre avsnitt: bedre livskvalitet, styrkede rettigheter og større aksept.

3.4.3.0 Bedre livskvalitet

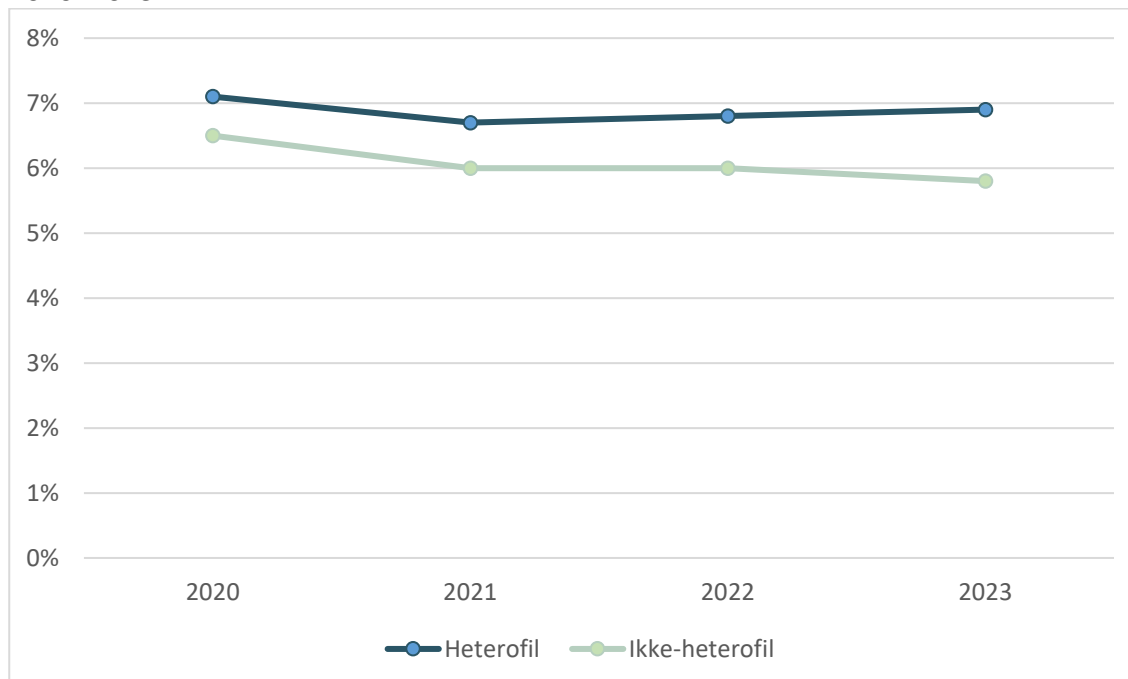
Mange lhbt+-personer lever gode liv i Norge. Samtidig fastslår ny forskning at skeive som gruppe oppgir lavere tilfredshet med livet sammenlignet med heterofile, og at skeive rapporterer om betydelige levekårsutfordringer. SSBs livskvalitetsundersøkelser viser at skeives livstilfredshet har vært relativt stabil de siste årene (se figur 28). Samtidig er det viktig å presisere det er til dels store variasjoner i levekår mellom ulike grupper av skeive (se figur 27). Særlig bifile og personer som bryter med normer for kjønn, rapporterer om større levekårsutfordringer sammenlignet med homofile og lesbiske.

Figur 27: Tilfredshet med livet alt i alt, etter seksuell orientering. Andeler. 2022/2023.

Figurbeskrivelse: Figuren viser grad av tilfredshet med livet blant heterofile, ikke-heterofile (samlet), homofile, lesbiske, bifile, panfile, skeive, aseksuelle og flytende i en skala fra 1-10. Aseksuelle oppgir lavest tilfredshet med livet. Kilde: SSB, Livskvalitetsundersøkelsen 2022 og 2023. (*Andelen med lav tilfredshet er ikke signifikant forskjellig fra de heterofile.)

Figur 28: Tilfredshet med livet over tid, etter seksuell orientering. Gjennomsnittsskår 1-10. 2020–2023.

Figurbeskrivelse: Figuren er en tidslinje som viser hvordan heterofile og ikke-heterofile gjennomsnittlig har svart på spørsmålet om hvorvidt de er tilfredse i livet, alt i alt. Ikke-heterofile oppgir noe lavere tilfredshet med livet, sammenlignet med heterofile. Det var en liten nedgang for begge grupper mellom 2020 og 2021. Fra 2022 har grad av tilfredshet med livet økt noe for heterofile, samtidig som det har gått noe ned blant ikke-heterofile. Kilde: SSB, Livskvalitetsundersøkelsen 2020-2023. Kilde: SSB, Livskvalitetsundersøkelsen 2020–2023.

Kunnskapsinnhenting står sentralt i Bufdirs arbeid for å bedre skeives livskvalitet. I 2023 innhentet Bufdir forskningsbasert kunnskap om skeives erfaringer med konverteringsterapi i Norge (Langeland et al., 2023a), og erfaringer med helsetilbudet for personer med kjønnsinkongruens (Langeland et al., 2023b). Rapporten «Erfaringer med konverteringsterapi blant skeive – en kvalitativ og kvantitativ undersøkelse» viser at konverteringsterapi finner sted i Norge, og at konverteringsterapi både forekommer i sekulære og religiøse kontekster. Konverteringsterapi kan utøves av personer i ulike posisjoner og kontekster, og særlig av religiøse ledere og familie. Rapporten viser videre at flere skeive som deltok i studien har mange negative erfaringer og negative møter i religiøse sammenhenger som er knyttet til deres seksuelle orientering eller kjønnsidentitet. Rapporten «Likeverdig helsehjelp for personer med kjønnsinkongruens» synliggjør at mange av brukerne og foresatte som deltok i prosjektet opplever manglende tillit til det eksisterende helsetilbudet i Norge. Flere transpersoner og ikke-binære opplever også at de ikke har tilgang til nødvendig helsehjelp.

I tillegg til forskningsbasert kunnskap, er den erfaringsbaserte kunnskapen fra organisasjoner som jobber på lhbt+-feltet av stor betydning. Dialogmøter med sivilt samfunn gjennomføres regelmessig. Både forsknings- og erfaringsbasert kunnskap er nødvendig for at Bufdir kan danne et tydelig utfordringsbilde på lhbt+-feltet. Eksempelvis viser erfaringsbasert kunnskap at terroren som rammet Norge natt til 25. juni 2022 skapte frykt i det skeive miljøet. Denne frykten vedvarer, og i kjølvannet av terroren kjenner flere skeive på minoritetsstress, frykt for å delta i Pride-parader og frykt for være synlig skeive i offentlige rom. Internasjonal forskning viser at minoritetsstress

Mål og resultater

påvirker personers fysiske og psykiske helse negativt, og kan bidra til at skeive unnlater å delta i det offentlige ordskiftet. Bufdir er nå i gang med å innhente forskningsbasert kunnskap om erfaringer med minoritetstress i Norge.

Buudir spiller en viktig rolle med å identifisere kunnskapsbehov og bygge opp kunnskapsgrunnlaget på feltet. Vår vurdering er at kunnskapsbidragene fra Buudir er nyttig for andre sektors arbeid med å sikre likeverdige offentlige tjenester for lhbt+-personer. Kunnskapsgrunnlaget var et viktig grunnlag for å ferdigstille regjeringens handlingsplan for kjønns- og seksualitetsmangfold. Buudir drifter nettsiden lhbtq.tall.no, og her kan offentlige og private aktører enkelt finne oppdatert statistikk om skeive i Norge, inkludert funn fra alle Buudirs FoU-prosjekter. Statistikk og forskning presenteres i interaktive grafer, i tillegg til oppsummeringer og forklaringer i tekst. Når ny statistikk og forskning foreligger, oppdateres statistikkene med nye indikatorer. Brukerstatistikk fra siste halvår i 2023 viser at landingssiden for statistikkene på lhbt+ hadde 3 689 sidevisninger. Den mest besøkte artikkelen var artikkelen «Hvor mange er lhbt+?». Buudir jobber kontinuerlig med å promotere statistikkene gjennom presentasjoner og andre formidlingsoppdrag. I tillegg skal det i 2024 gjennomføres en spørreundersøkelse blant brukerne av statistikkene, for å finne ut hvem brukerne er. Dette vil gi oss informasjon om vi treffer målgruppen.

For å lykkes med å nå målsetningene i regjeringens handlingsplan for kjønns- og seksualitetsmangfold, må vi samordne innsatsen. Det er nødvendig at offentlige virksomheter jobber sammen på tvers av sektorgrenser. I 2023 etablerte og ledet Buudir en «lhbt+-direktoratsgruppe». Direktoratsgruppens formål er å bidra til en koordinert og helhetlig gjennomføring av handlingsplanen. Samtidig bidrar gruppen til at involverte direktorater utvikler en felles forståelse og et felles kunnskapsgrunnlag på feltet. Vi beveger oss oppover i samordningsstigen. I 2023 inviterte Buudir organisasjoner som jobber på lhbt+-feltet til et eget møte med direktoratsgruppen. Møtet tilrettela for at forvaltningen og sivilsamfunn kunne bli bedre kjent med hverandres arbeid. Møtet gav også nyttig innsikt i hvordan sivilsamfunn og forvaltning kan samarbeide for å få fremgang på ulike tiltak i handlingsplanen.

3.4.3.1 Styrkede rettigheter

I henhold til «International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association» (ILGA) regnbuekart for 2023, ligger Norge på niende plass i Europa når det kommer til å sikre skeives rettigheter. Dette er fem plasseringer ned sammenlignet med året før. Etter at regnbuekartet ble lansert, vedtok Stortinget et nytt straffebud i straffeloven mot å utføre konverteringsterapi (Prop. 132 L). Dette forbudet vil kunne styrke Norges plassering kommende år.

Buudir bidro aktivt i forarbeidet til lovforslaget. I løpet av 2023 spilte direktoratet inn kunnskap til kapittelet om konverteringsterapi og skeives levekår. Spesielt viktig var rapporten «Erfaringer med konverteringsterapi blant skeive – en kvalitativ og kvantitativ undersøkelse», som det ble henvist til direkte i familie- og kulturkomiteens innstilling.

Gjennom forarbeidet til lovforslag om konverteringsterapi, og gjennom avdekkingen av behovet for sterkere rettigheter for ikke-binære, vurderer vi at Buudir har vært en sentral premissleverandør for faktisk og eventuell fremtidig styrking av skeives rettigheter.

3.4.3.2 Større aksept

Holdningsundersøkelser, gjennomført på oppdrag av Bufdir, viser at folk i Norge er mindre negative til lhbt+-personer nå enn for 15 år siden. Det er regionale forskjeller i holdninger, og menns holdninger er mer negative enn kvinners. Det er flere som har negative holdninger til transpersoner enn til lesbiske, homofile og bifile. Samtidig viser forskning at skeive som gruppe er særlig utsatt for hatefulle ytringer. I mars 2023 leverte Institutt for samfunnsforskning (ISF), på oppdrag fra Bufdir, delrapporten «Omfang og konsekvenser av hets og hatytringer i kritiske perioder. Erfaringer fra koronapandemien (2020–2022) og skytingen ved London pub og apekoppotbruddet (sommeren 2022)». Delrapporten viser at flere skeive ble utsatt for hatefulle ytringer og nedsettende kommentarer i etterkant av skytingen utenfor London pub i Oslo. Flere skeive som har opplevd direkte, eller observert hatefulle ytringer, rapporterer at de trekker seg tilbake fra det offentlige ordskiftet. Disse funnene belyser at samfunnet har utfordringer tilknyttet målet om større aksept for kjønns- og seksualitetsmangfold.

Bufdir forsøker å bidra til aksept gjennom blant annet rapportlanseringer, og ved å avholde arrangementer rettet mot befolkningen. På denne måten bidrar direktoratet til økt synlighet og bevissthet om skeiv tematikk, som på sikt kan føre til større aksept i befolkningen. I 2023 hadde Bufdir flere slike arrangementer, for eksempel i forbindelse med panelsamtale om skeives erfaringer med deltagelse i idretten under Oslo Pride, og lansering av rapport om konverteringsterapi i oktober.

I juni publiserte Foreningen for kjønns- og seksualitetsmangfold (FRI) og Amnesty Norge en rapport som analyserer hvordan ytringsklimaet om skeive har endret seg fra 2018–2022 på sosiale medier. Rapporten viser blant annet at Pride omtales stadig mer kritisk på X (Twitter.) Nye tall fra politiets straffesaksbehandling fra 2022, viser også at antallet anmeldelser på hatefulle ytringer mot skeive økte etter ovennevnte skyting i Oslo 25. juni, sammenlignet med tilsvarende periode før skytingen.

Samtidig ser Bufdir at flere Pride-parader blir arrangert sammenlignet med tidligere år. I Oslo gikk flere i paraden i 2023 enn noen gang før, og som nevnt over viser Bufdirs holdningsundersøkelser at folk er mindre negative til lhbt+-personer nå enn for 15 år siden.

De siste årene har gitt tilbakeskritt for menneskerettigheter til lhbt+-personer generelt, og transpersoner spesielt i enkelte land. Sammen med Kultur- og likestillingsdepartementet (KUD), bidrar Bufdir i dialog og diskusjoner om denne tematikken i både Europarådet og EU.

3.4.3.3 Utredning om en tredje juridisk kjønnskategori

22. juni 2023 overleverte Bufdir utredningen om en tredje juridisk kjønnskategori til KUD. Utredningen viser at ikke-binære har dårligere levekår og livskvalitet, og utsettes for mer trakassering, diskriminering og vold, sammenlignet med de fleste andre befolkningsgrupper. Ikke-binære mangler også juridisk anerkjennelse for sin kjønnsidentitet. I utredningen vurderte Bufdir tre tiltak: 1) Reservasjon mot å oppgi kjønn i offentlige identifikasjonspapirer, 2) opprettelse av en tredje juridisk kjønnskategori i folkeregisteret kombinert med en gjennomgang av relevant lovgivning, og 3) en nasjonal veileder for å anerkjenne kjønns mangfold. Bufdir vurderte at alle tiltakene er egnet til å bedre levekårene og livskvaliteten til ikke-binære, samt å sikre ikke-binære rettsvern. Det er kun tiltak nummer to som vil innebære en innføring av en tredje juridisk

Mål og resultater

kjønnskategori.

Utredningen er, etter hva direktoratet vet, den første i sitt slag i Europa, og er derfor et nyskapende arbeid for ikke-binæres rettigheter. Bufdir opplever at utredningen har blitt tatt godt imot, og tror og håper at den vil være en sentral del av kunnskapsgrunlaget flere år framover.

3.4.3.4 Forskningsrapporter

Som omtalt over har Bufdir mottatt flere rapporter om skeives levekår i 2023. Bufdir har følgende pågående forskningsprosjekter om kjønns- og seksualitetsmangfold:

- Erfaringer med minoritetsstress (Planlagt ferdigstillelse i 2024)
- Skeives erfaringer med deltagelse i idretten (Planlagt ferdigstillelse i 2024)

Det er behov for kontinuerlig og sammenlignbar forskning om hvordan det er å være skeiv på ulike samfunnsarenaer, i ulike livsfaser og i kombinasjon med andre minoritetstilhørigheter.

3.4.3.5 Tilskuddsordninger

Tabell 29: Tilskuddsordninger for kjønns- og seksualitetsmangfold. 2023.

Tilskuddsordninger	Departement	Innvilgede søknader (antall)	Innvilget beløp
Kjønns- og seksualitetsmangfold	KUD	38	40 050 000

Bufdir forvalter tilskuddsordningen «Tilskudd til å styrke kjønns- og seksualitetsmangfold» (se tabell 29). Tilskuddspotten ble for 2023 økt med over 20 millioner. Tilskudd gis til både til drifts- og aktivitetsmidler. Tilskuddsordningen er et sentralt virkemiddel som bidrar til å styrke kjønns- og seksualitetsmangfoldet i Norge, samt bedre levekår og livskvalitet for skeive. Ordningen skaper økt aktivitet blant organisasjoner som jobber på lhbt+-feltet. I tillegg øker prosjekttilskuddene blant annet synligheten til målgruppen gjennom en rekke Pride-arrangementer over hele landet.

Bufdir tildeler også øremerket tilskudd til «Rosa kompetanse barnevern». Forskning utført av NTNU Samfunnsforskning (2018) har pekt på at prosjektet er et velfungerende kompetansetiltak for ansatte i barnevernet.

Tabell 30: Oppdrag fra tildelingsbrevet Bufdir har jobbet med i 2023.

Oppdrag
(2022-t2:3) Utredning om tredje juridiske kjønn
(2023:56) Gjennomføring av ny lhbt+-handlingsplan (2023–2026)
(2023:57) Utvikle indikatorer knyttet til målene i ny lhbt+-handlingsplan
(2023:58) Sluttrapport om tidligere lhbt+-handlingsplan

3.4.4 Mål 11: Et samfunn uten vold og trakassering

- S 32. Kompetanse om likestillingsaspektene ved vold i ulike tjenester og i samfunnet
- S 33. Tiltak mot trakassering, hets og hatefulle ytringer

Vold er et samfunnsproblem og en av de største likestillingsutfordringene i Norge. Vold rammer ikke likt i befolkningen. Forhold som funksjonsevne, kjønn, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk og seksuell orientering, etnisk minoritetsbakgrunn og alder har betydning for risiko for utsatthet for ulike former for vold, hets, trakassering og seksuell trakassering.

3.4.4.0 Vold som likestillingsutfordring

Bufdirs arbeid med vold som likestillingsutfordring har i 2023 foregått primært på to arenaer. Vi har utviklet en kampanje der vi synliggjør vold som likestillingsutfordring. I tillegg utnytter vi mulighetene til å fremme slike perspektiver i arbeid med nye tiltak på voldsfeltet og i forskning, både initiert av oss selv og av andre.

På slutten av 2022 tildelte vi kommunikasjonsbyrået TRY et oppdrag med å utvikle kampanjefilmer med helsepersonell, voldsofre og pårørende til voldsofre som hovedmålgrupper. Det overordnede temaet for kampanjen er å synliggjøre vold som likestillingsutfordring overfor målgruppen, og informere om hvor man kan få hjelp. Et viktig budskap er hvordan en del minoriteters voldserfaringer kan bli usynliggjort for eksempel i møte med hjelpeapparatet. Kampanjen består av tre filmer som har blitt vist på sosiale medier og andre reklameplattformer, VGTV, på kino og i forbindelse med foredrag Bufdir har holdt på konferanser. Vi laget tilpassede versjoner av kampanjen til ulike høytider, blant annet i julehøytiden. En av filmene viser en ung kvinne som bruker rullestol som er utsatt for kontroll av sin partner, og en annen tematiserer en mann som er utsatt for fysisk vold av sin mannlige partner. De tre filmene viser til Volds- og overgrepslinjen (VO-linjen).

Statistikken vi har fått fra TRY viser at filmene har nådd ut til et stort publikum. Blant annet har kampanjen på VGTV sikret over 500 000 fullførte visninger av videoene, og gjennom annonseplattformen Kobler har annonsene blitt vist i en relevant kontekst over 1 million ganger. På kino har filmene 53 000 fullførte visninger med besøkende med «fullt fokus» på lerretet. Disse tallene viser at kampanjen har truffet godt, og vi har dermed grunn til å tro at målgruppen har blitt mer oppmerksomme på voldsutfordringer i en mangfoldig befolkning. I tillegg har vi grunn til å tro at målgruppen har fått økt kjennskap til VO-linjen, som Bufdir ønsker å promotere som den nasjonale hjelpetelefonen for utsatte for vold og overgrep. I 2024 vil vi fortsette arbeidet med å spre kunnskap og øke oppmerksomheten om vold som likestillingsutfordring i tjenestene og i befolkningen.

Bufdir forvalter en tilskuddsordning der krisesentrene kan søke om tilskudd til å videreutvikle tilbudet til særlig utsatte grupper, som voldsutsatte med problematikk knyttet til rus, alvorlige psykiske lidelser eller funksjonsnedsettelse og til utvikling/tilrettelegging av krisesentertilbudet til den samiske befolkningen. Gjennom arbeidet med TryggEst-modellen bidrar Bufdir også til å synliggjøre et mangfold blant voldsutsatte. I forbindelse med dette arbeidet har det blant annet blitt utarbeidet filmer på samisk om vold mot sårbare voksne.

Mål og resultater

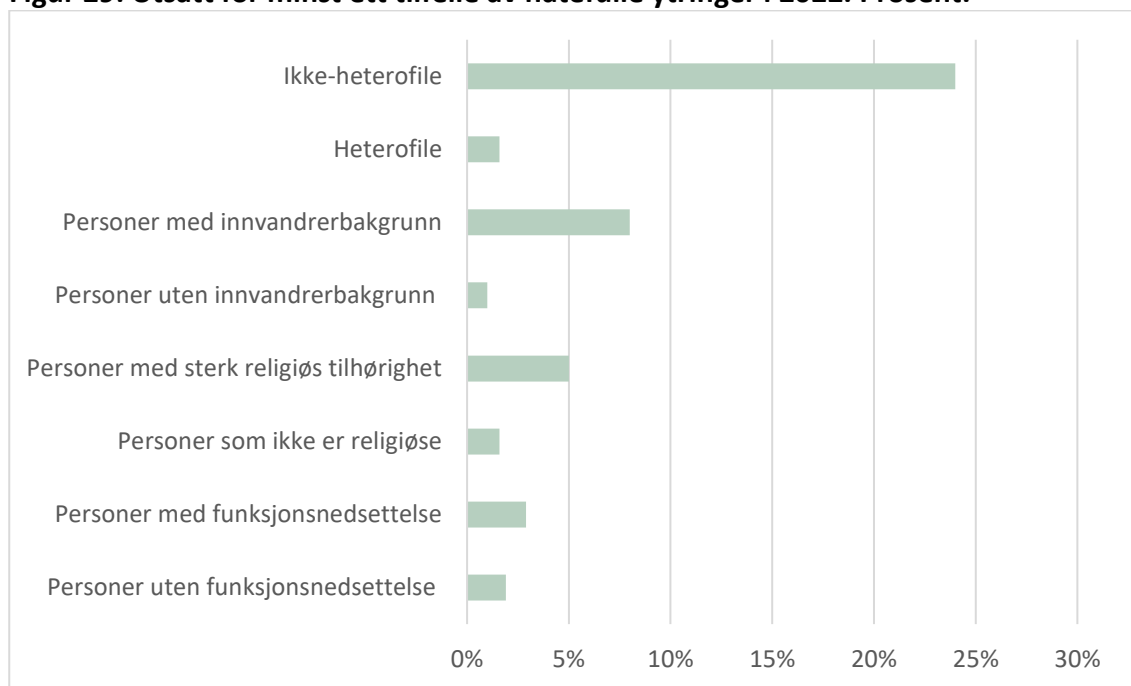
Bufdir har særlig oppmerksomhet på mangfoldsperspektiver i arbeid med voldsfeltet generelt. Vi har blant annet gitt flere innspill til regjeringens opptrappingsplan mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner (2024–2028).

For å kunne utvikle gode og treffsikre tiltak på voldsfeltet, er vi avhengig av et solid forskningsgrunnlag. Bufdirs bidrag til å skaffe ny kunnskap om mangfoldsperspektiver på voldsfeltet er derfor av vesentlig betydning for både vårt eget og andres arbeid på voldsfeltet. Kunnskapen bidrar i sin tur til at flere som opplever vold vil forstå og få anerkjennelse for egne voldserfaringer, og tjenesteytere på voldsfeltet vil gi bedre og mer tilpassede tjenester til en mangfoldig befolkning.

3.4.4.1 Hatefulle ytringer

Hatefulle ytringer er fortsatt en utfordring i samfunnet, og noen grupper er spesielt utsatte. Resultater fra Nasjonal trygghetsundersøkelse 2022 (figur 29) viser at personer med annen seksuell orientering enn heterofil (homofil, lesbisk eller bifil), personer med innvandrerbakgrunn, personer som er svært religiøse og personer med funksjonsnedsettelse, i større grad utsettes for hatefulle ytringer, sammenliknet med personer uten disse minoritetstilhørighetene. 24 prosent blant homofile, lesbiske og bifile oppgir at de har vært utsatt for minst ett tilfelle av hatefulle ytringer i 2022.

Figur 29: Utsatt for minst ett tilfelle av hatefulle ytringer i 2022. Prosent.

Figurbeskrivelse: Stolpediagrammet viser andeler som har vært utsatt for minst ett tilfelle av hatefulle ytringer i 2022. Kilde: Nasjonal trygghetsundersøkelse 2022.

I 2023 fikk Bufdir i oppdrag å utvikle Bufdirs statistiksider om likestilling og levekår, slik at temaene hatkriminalitet, hatefulle ytringer og netthets er omtalt på hele likestillingsfeltet. Statistikk og forskningsbasert kunnskap om hatkriminalitet, hatefulle ytringer og netthets er nå inkludert på statistikksidene om personer med funksjonsnedsettelse. I tillegg utarbeides en ny artikkel på statistikksidene om kjønnslikestilling, som skal publiseres i løpet av våren 2024. På

Mål og resultater

statistikksidene om levekår og likestilling blant lhbt+-personer og samer, nasjonale minoriteter og personer med innvandrerbakgrunn, eksisterer det allerede artikler om hatkriminalitet og hatefulle ytringer. Disse artiklene oppdateres med ny kunnskap fortløpende. Det å synliggjøre disse temaene på statistikksidene om likestilling og levekår på alle diskrimineringsgrunnlag kan bidra til å øke kunnskapen om forekomst og konsekvenser av hatefulle ytringer.

Et annet sentralt virkemiddel på feltet hatefulle ytringer, er kunnskapsinnhenting. Vårt arbeid med dette er beskrevet både under mål 10, mål 12 og i vedlegg 2g om Bufdirs arbeid med forskning i 2023.

3.4.4.2 Seksuell trakassering

Bufdir har gjennom hele 2023 arbeidet med utkast til kapitler til regjeringens kommende stortingsmelding om seksuell trakassering. Vi har blant annet gjennomgått kunnskap om omfang på en rekke samfunnsarenaer og blant barn og unge, utfordringer med å sette navn på denne type opplevelser, risikofaktorer og konsekvenser av seksuell trakassering. Likestillingssentrene har bistått med å arrangere fire innspillmøter i ulike deler av landet, og vi har lyst ut oppdrag om å gjennomføre en befolkningsundersøkelse om seksuell trakassering på tvers av samfunnsarenaer. Gjennomgangen av kunnskap og innspill viser at seksuell trakassering er en utfordring som finnes på alle samfunnsarenaer, men at det rammer ulike grupper i ulik grad.

3.4.4.3 Forskningsrapporter

3.4.4.3.1 Minoriteters voldserfaringer

Bufdir har følgende pågående prosjekter om minoriteters voldserfaringer:

- Eldre innvandreres voldserfaringer (planlagt ferdigstilles høst 2024)
- En tilleggsanalyse av skeives voldserfaringer

3.4.4.3.2 Hatefulle ytringer

I 2023 offentliggjorde Bufdir delrapporten "Omfang og konsekvenser av hets og hatytringer i kritiske perioder. Erfaringer fra koronapandemien (2020–2022) og skytingen ved London pub og apekopputbruddet (sommeren 2022).

Bufdir har følgende pågående prosjekter om hatefulle ytringer:

- Minoritetsstress. Hvorfor og på hvilke måter minoriteter i Norge føler minoritetsstress, og hva som er konsekvensene av minoritetsstress i minoriteters hverdag (planlagt ferdigstilling i 2024)
- En delstudie i prosjektet "Utvikle likeverdige og virksomme tiltak mot vold og diskriminering" om vold, trakassering og hatefulle ytringer mot personer med funksjonsnedsettelse (planlagt ferdigstilling våren 2024)

Hatefulle ytringer er fortsatt en samfunnsutfordring som er lite forsket på. Bufdir mener at det er behov for mer kunnskap fremover, for alle diskrimineringsgrunnlag og med et interseksjonelt perspektiv.

Mål og resultater

3.4.4.3.3 Seksuell trakassering

Buudir har følgende pågående prosjekter om seksuell trakassering:

- Erfaringer med, kunnskap om og holdninger til seksuell trakassering i den norske befolkningen (ferdigstilles våren 2024). Formålet med studien er å kartlegge omfang av og forståelse av seksuell trakassering på ulike samfunnsarenaer, både i arbeidsliv, organisert og uorganisert fritid og digitalt.

Det er behov for mer forskningsbasert kunnskap om seksuell trakassering. Mens det eksisterer relativt mye kunnskap om omfang, ulike risikofaktorer, hvem som utsettes og om konsekvenser av seksuell trakassering på individnivå, er det områder der kunnskapsutviklingen ikke har kommet like langt. Det er begrenset med kunnskap om effekter av forebyggende tiltak. Vi trenger mer kunnskap om interseksjonelle forhold når det gjelder utsatthet på ulike arenaer, og det kan være nyttig å kartlegge seksuell trakassering sammen med andre former for trakassering. Videre er det behov for mer kunnskap om de som utsetter andre for seksuell trakassering, om konsekvenser av varsling og konsekvenser av seksuell trakassering på organisasjons- og samfunnsnivå.

3.4.4.4 Tilskuddsordninger

Tabell 31: Tilskuddsordninger til tiltak mot vold og overgrep. 2023.

Tilskuddsordninger	Departement	Innvilgede søknader (antall)	Innvilget beløp
Sentre mot incest og seksuelle overgrep og ressursentre mot voldtekt	BFD	21	116 477 501
Bo- og støttetilbud for utsatte for tvangsekteskap og kjønnslemlestelse	AID	5	18 870 000
Tiltak mot vold og overgrep	BFD	8	30 100 000

Sentre mot incest og seksuelle overgrep og ressursentre mot voldtekt gir tilbud om hjelp og støtte til utsatte for incest, seksuelle overgrep og voldtekt, og pårørende til utsatte barn og voksne.

Bo- og støttetilbudene til personer over 18 år utsatt for negativ sosial kontroll og æresrelatert vold gir et tilleggstilbud til kommunenes lovpålagte hjelpetilbud og tjenester. Brukerne får blant annet hjelp til reetablering innenfor trygge rammer. Utsatte får mulighet til å leve et så normalt liv som mulig. Kompetanseteamet mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold koordinerer og administrerer tilbudet.

Mål og resultater

Tilskuddsordning til tiltak mot vold og overgrep utgjør om lag en tredjedel av innvilget beløp (se tabell 31). En rekke frivillige organisasjoner får støtte til prosjekter som bidrar til å forebygge og bekjempe vold og overgrep i nære relasjoner. Øremerkede tilskudd tildeles Landsdekkende telefon for utsatte for incest og seksuelt misbruk, Oslo Røde Kors telefonen om negativ sosial kontroll og æresrelatert vold, Selvhjelp for innvandrere og flyktninger (SEIF), Mental Helse - Foreldresupport og Krisesentersekretariatet.

I tillegg tildeles Senter for voldsutsatte barn (Stine Sofie Senteret) midler fra egen post i statsbudsjettet. Les mer om tilskuddsordningene i vedlegg 2f til årsrapporten.

3.4.4.4.1 Andre tilskudd – TryggEst

Ved årsskiftet 2023/2024 har 56 kommuner startet, eller har vedtak om å starte, med TryggEst. Dette dekker nær 40 prosent av befolkningen. Det har tatt mer tid enn forutsett for mange kommuner å gå fra et vedtak om oppstart til å bli operativ. Dette har gjort at det er et etterslep av kommuner med vedtak som ikke har fått startet opp. I kommuner som har startet opp, er antall saker økende år for år. For å gjøre det raskere og enklere for kommune å starte opp, arbeides det med en «onboarding»-pakke til kommunene. Det er også tettere oppfølging mot kommunene fra de Regionale sentrene for vold og traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTS) og det er startet regionale nettverk for kommunene. I 2023 ble det i samarbeid med RVTS-ene gjennomført fem regionale konferanser. Arbeidet med Stimulab-prosjektet med å lage et verktøy for å hjelpe kommunene med å finne riktig tiltak for voldsutsatte voksne, har vært sentralt i arbeidet. Dette verktøyet lanseres i 2024.

Tabell 32: Oppdrag fra tildelingsbrevet Bufdir har jobbet med i 2023.

Oppdrag
(2023:59) Melding til Stortinget om seksuell trakassering
(2023:60) Videreutvikle temaer på likestillingsfeltet i Bufdirs statistikkisider
(2023:61) Videreutvikle TryggEst
(2023-t1:1) Anskaffelse av FOU om seksuell trakassering
(2023-t1:1b) Bistand ved gjennomføring av innspillsmøter om melding til Stortinget om seksuell trakassering

3.4.5 Mål 12: Et samfunn uten rasisme og diskriminering

- S 34. Kunnskap om innsatser for å motvirke rasisme og diskriminering

Rasisme og diskriminering på bakgrunn av etnisitet og religion er et vedvarende samfunnsproblem i Norge. Utfordringene som etniske og religiøse minoriteter møter i samfunnet varierer, og rasisme og diskriminering kan komme til uttrykk på forskjellige måter. Mål 12 rommer personer med innvandrerbakgrunn, samer, nasjonale minoriteter, utenlandsadopterte og andre som etter sin nasjonale opprinnelse, avstamning, hudfarge, språk, tro eller livssyn er beskyttet mot diskriminering etter likestillings- og diskrimineringsloven.

Rasisme og diskriminering påvirker menneskers mulighet til livsutfoldelse, og kan blant annet føre til dårligere livskvalitet. SSBs livskvalitetsundersøkelse viser at personer med innvandrerbakgrunn i snitt har like høy opplevd livskvalitet som majoritetsbefolkningen. Resultatene har vært stabile i perioden 2020–2023. Funnene kan tyde på at stadig flere personer med innvandrerbakgrunn lever gode liv i Norge. Samtidig viser undersøkelsen at det er forskjeller i livskvalitet avhengig av landbakgrunn og sosiale forhold som alder, inntekt, arbeidsledighet og husholdningstype (SSB, 2022). Dette viser at det er behov for spesifikk kunnskap om forskjeller innad i gruppen for å utarbeide treffsikre tiltak. Her spiller Bufdir en viktig rolle med å identifisere kunnskapsbehov og bygge opp kunnskapsgrunnlaget på feltet. Dette er igjen et viktig virkemiddel for å sikre at tiltak, innsatser og tjenester er kunnskapsbaserte.

I 2023 har Proba samfunnsanalyse, på oppdrag fra Bufdir, undersøkt barn og unges erfaringer med rasisme og diskriminering. Rapporten ble levert mot slutten av 2023, og tematikken blir viktig i Bufdirs arbeid fremover. Rapporten vil gi oss ny kunnskap om hvilke erfaringer barn og unge har med rasisme og diskriminering, herunder hvem som er involverte aktører, på hvilke arenaer det skjer og hvordan barn og unge reagerer når de blir utsatt for rasisme og diskriminering.

Vi har mer kunnskap om rasismen og diskrimineringen som personer med innvandrerbakgrunn utsettes for, enn vi har om rasismen samer og nasjonale minoriteter utsettes for (blant annet NIM, 2022). Dette henger blant annet sammen med at vi ikke har statistikk for disse gruppene fordi det ikke registreres informasjon om etnisk tilhørighet i offisiell statistikk i Norge (Midtbøen og Lidén, 2015). I bestillingen til Proba ba vi derfor om at det skulle gjennomføres egne intervjuer med samiske barn og unge, og barn og unge som har bakgrunn fra de nasjonale minoritetene. Forskningen har frem til i dag har i større grad knyttet seg til fornorskning og urett begått overfor disse gruppene fra myndighetenes side, men i mindre grad om hvordan disse prosessene påvirker levekår og livskvalitet (Sannhets- og forsoningskommisjonen, 2023; Midtbøen og Lidén, 2015).

Sommeren 2023 la Sannhets- og forsoningskommisjonen frem sin rapport, som redegjør for fornorskningspolitikken og uretten som er begått fra myndighetenes side overfor samer, kvener/norskfinner og skogfinner. Rapporten gir en oppsummering av kunnskapen som finnes om disse tre befolkningsgruppene, og delvis også forskningsbehovet fremover. Et viktig funn er at det er behov for økt kunnskap og større forståelse for hvilken påvirkning historiske traumer, som konsekvens av fornorskningspolitikken, har for helse, levekår og identitet for den kvenske/norskfinske, skogfinske og samiske befolkningen (Sannhets- og forsoningskommisjonen,

Mål og resultater

2023, s. 238). Bufdir tar med seg disse funnene i vårt videre arbeid på feltet generelt, og i arbeidet med å utvikle en ny handlingsplan mot samehets spesielt.

Videre fikk Bufdir i 2023 en rapport om kommunenes arbeid mot rasisme og diskriminering, utarbeidet av Proba. Undersøkelsen viser at det er store forskjeller i det lokale arbeidet. Proba fant at det ikke manglet tiltak som skal bidra til integrering og inkludering av flyktninger og innvandrere, men at det var vanskeligere å finne tiltak og prosjekter som aktivt skal motarbeide, forebygge eller håndtere rasisme og diskriminering. Et annet funn var at svært få tiltak retter seg mot majoritetsbefolkningen, som både kan være (potensielle) utøvere av rasisme eller som kan støtte og bistå personer som er utsatt (Proba, 2023). Disse funnene underbygger behovet for å fortsette arbeidet med å formidle gode tiltak, veiledningsmateriell og lignende overfor kommuner og regioner fremover. Rapporten gir også viktig veiledning i hvordan den lokale innsatsen mot rasisme og diskriminering bør innrettes. På dette området samarbeider Bufdir med IMDi og de regionale likestillingssentrene.

Forum for etnisk diskriminering er et eksempel på et samordningsorgan som Bufdir benytter for å utveksle erfaringer, koordinere innsatsen på feltet på tvers av sektorer, og utvikle tiltak i fellesskap. Forum om etnisk diskriminering består av seks direktorater, Kommunal- og distriktsdepartementet (KDD) og Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO), og koordineres av Bufdir.

I 2023 ferdigstilte SINTEF Digital, på oppdrag fra Bufdir, en rapport om hvordan offentlige myndigheter jobber for å sikre likeverdige digitale tjenester med tanke på etnisitet. Rapporten viser at det er behov for å styrke kompetansen om diskriminering på grunn av etnisitet, og å øke bevisstheten rundt pliktene myndighetsutøvere har for at digitale tjenester skal nå ut til en mangfoldig befolkning (SINTEF Digital, 2023). Forum om etnisk diskriminering har diskutert funnene i rapporten, og utarbeidet forslag til tiltak og innsatser for å sikre at offentlige, digitale tjenester blir mer brukervennlige for en mangfoldig befolkning i fremtiden. Funnene fra SINTEF og erfaringene i forumet viser at mange av de samme utfordringene er felles i ulike sektorer. Av samme grunn er dette bare ett av flere eksempler på områder hvor det er viktig å samordne innsatsen på tvers av sektorene. Forumet er i så måte et nyttig samordningsorgan for Bufdir i arbeidet med likeverdige tjenester spesielt, men også i arbeidet mot diskriminering på bakgrunn av etnisitet og religion generelt. Bufdir opplever forumet som et viktig virkemiddel for å sikre informasjonsflyt på tvers av sektorene, felles forståelse av utfordringer på feltet og arena for å utvikle tiltak i fellesskap.

I 2023 leverte Bufdir en utredning som handlet om innretningen av en informasjonskampanje om hvordan man kan melde fra om rasisme og diskriminering i arbeidslivet. I den forbindelse gjennomførte Bufdir innspillsmøter som kartla sivilsamfunnsorganisasjoner og andre aktørers erfaringer med håndhevingsapparatet på likestillings- og diskrimineringsfeltet. Kartleggingen viste blant annet at mange opplever manglende oversikt over sine rettigheter som diskriminert, at Diskrimineringsnemnda av mange oppleves som lite tilgjengelig og at å fremme klager krever innsikt i komplisert juss og gode, skriftlige norskferdigheter. Kartleggingen underbygger at det er fornuftig å gjennomgå håndhevingsapparatet på diskrimineringsfeltet, som departementet er i gang med. Kartleggingen er videre et av flere eksempler der Bufdir har innhentet viktige

Mål og resultater

brukererfaringer i vårt arbeid på feltet. Bufdir har tatt med disse innspillene i møter med Diskrimineringsnemnda og Likestillings- og diskrimineringsombudet.

Direktoratet arrangerer en årlig konferanse i anledning FNs dag mot rasisme. I 2023 arrangerte vi konferansen sammen med Likestillingsssenteret KUN, og konferansen ble avholdt i Bodø. Hovedtemaet for konferansen var hva man kan gjøre når man har opplevd rasisme og diskriminering. Under konferansen lanserte KUN en ny, digital veileder som skal gjøre det lettere å si ifra om rasisme og diskriminering og gjøre seg kjent med sine rettigheter. Konferansen tok også for seg konsekvenser av rasisme og diskriminering for dem som utsettes for dette. Konferansen samler sivilsamfunnsaktører, forskere, likestillingscentre, politikere og offentlige ansatte på kommunalt, regionalt og statlig nivå. Konferansen er derfor en viktig arena for oss der vi årlig kan sette søkelyset på aktuelle problemstillinger, formidle ny kunnskap, tiltak og prosjekter, og bli bedre kjent på tvers av roller og oppgaver.

Bufdir drifter statistikksidene om likestilling og levekår blant samer, nasjonale minoriteter og personer med innvandrerbakgrunn. Her kan offentlige og private aktører enkelt finne oppdatert statistikk.

3.4.5.0 Forskningsrapporter

I 2023 mottok vi disse rapportene:

- Rapport om barn og unges erfaringer med rasisme og diskriminering. Rapporten offentliggjøres i 2024 under konferanse i forbindelse med FNs internasjonale dag mot rasisme, 21. februar.
- Sluttrapporten «Likeverdige digitale offentlige tjenester», som er et oppdrag som er gjennomført i samarbeid med IMDi.
- Bufdir og IMDi mottok også en sluttrapport der gode eksempler på veiledningsmateriell, lokale handlingsplaner og praksis i regi av kommuner og frivillige organisasjoner er kartlagt. Statistikk og forskning viser at samer, nasjonale minoriteter og personer med innvandrerbakgrunn opplever diskriminering på ulike arenaer.

Det er mer forskning på diskriminering av personer med innvandrerbakgrunn enn av samer og nasjonale minoriteter. Det er behov for å innhente mer kunnskap om nåtidige likestillings- og diskrimineringsutfordringer, særlig for nasjonale minoriteter.

3.4.5.1 Tilskuddsordninger

Tabell 33: Tilskuddsordninger mot rasisme og diskriminering. 2023.

Tilskuddsordninger	Departement	Innvilgede søknader (antall)	Innvilget beløp
Mot rasisme, diskriminering og hatprat	KUD	50	22 525 000

Mål og resultater

Buudir forvalter en tilskuddsordning med mål om å støtte initiativer og aktiviteter som har til hensikt å motvirke rasisme, diskriminering og hatefulle ytringer på grunn av etnisitet, religion og livssyn (se tabell 33). Tilskudd til tiltak mot rasisme, diskriminering og hatefulle ytringer bidrar til målet om å motvirke rasisme, antidiskriminering og hatefulle ytringer, ved at en rekke ulike aktører kan gjennomføre målrettede prosjekter. Eksempler på slike er veiviserordninger, nettverksarbeid, podkaster, dialogmøter, informasjons- og formidlingsarbeid og kampanjer. Frivillige organisasjoner, tros- og livssynssamfunn og kommuner kan søke støtte. Det har vært stor interesse for ordningen siden den trådte i kraft i 2021. Ordningen bidrar blant annet til økt kunnskap og bedre holdninger i befolkningen, stabile interesseorganisasjoner på feltet og utvikling av nye tiltak og prosjekter. Dette er viktige bidrag til mindre rasisme, diskriminering og hat i samfunnet.

I 2023 fikk Likestillingscenteret KUN støtte til å utvikle sin digitale rasismeveileder til å omfatte rasisme og diskriminering i arbeidslivet. Norsk sykepleierforbund fikk støtte til å arrangere den første nasjonale konferansen om rasisme og diskriminering i helsevesenet. Konferansen samlet eksperter fra inn- og utland og ble et viktig bidrag til å sette søkelys på hvordan etniske minoriteter møtes i helsevesenet i Norge, både som pasient og som ansatt. Les mer om tilskuddsordningen i vedlegg 2f til årsrapporten.

Tabell 34: Oppdrag som Buudir har jobbet med i 2023.

Oppdrag
(2021:61) Handlingsplan mot rasisme og diskriminering pga. etnisitet og religion (T 48)
(2021:62) Tiltak i ny handlingsplan mot diskriminering og hat mot muslimer
(2021:65) Gjennomføre tiltak i Handlingsplan mot rasisme og diskriminering på grunn av etnisitet og religion (2020– 2023)
(2022:64) Vurdere hvordan tiltak 28 i handlingsplan mot rasisme og diskriminering kan innrettes og organiseres
(2022:65) Gjøre veiledningsmateriell, lokale handlingsplaner og god praksis i arbeidet mot rasisme og diskriminering mer tilgjengelig for allmenheten
(2023:62) Ny handlingsplan mot rasisme og diskriminering

3.4.6 Mål 13: Like muligheter til deltakelse på alle samfunnsområder

- S 35. Helhetlig og samordnet innsats for likestilling og ikke-diskriminering av personer med funksjonsnedsettelse

Bufdirs arbeid med likestilling av personer med funksjonsnedsettelse bygger på FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD). Konvensjonen slår fast at personer med funksjonsnedsettelse har de samme menneskerettighetene som alle andre, og forklarer hvordan disse skal realiseres. Likestilling skal oppnås ved å beskytte enkeltindivider mot diskriminering, bygge ned strukturelle former for diskriminering og sikre tilrettelegging og støtte.

Bufdir innhenter, systematiserer og formidler kunnskap om likestilling av personer med funksjonsnedsettelse. Kunnskap viser at personer med funksjonsnedsettelse fortsatt diskrimineres på de fleste samfunnsområder. Privatliv, personlig autonomi og muligheter for deltakelse krenkes gjennom inngrep i den enkeltes selvbestemmelse, standardiserte tjenester og dårlig tilgjengelighet.

Bufdir har i oppdrag å arbeide utadrettet med å spre informasjon om CRPD i kommuner og statsforvaltere, og støtte arbeidet med å implementere konvensjonen. Bufdir jobber med kunnskapsspredning og implementering i CRPD-prosjektet, som drives i samarbeid med statsforvalterne. Mål for prosjektet er at det er utarbeidet veiledningsmaterieil for lokal gjennomføring av CRPD, intern kompetanseheving hos statsforvalterne og at statsforvalterne øker kompetansen av og implementeringen av konvensjonen i kommunene.

Prosjektet har vært i en pilotfase fra 2019–2022, med fire deltakende statsforvalterembeter. I 2023 fikk alle landets statsforvalterembeter i oppdrag å jobbe for at CRPD skal legges til grunn i alt arbeid som berører personer med nedsatt funksjonsnedsettelse, og delta i CRPD-prosjektet. Det har derfor vært viktig å etablere nye samarbeid med statsforvalterne som er nye til prosjektet, og overføre erfaringene fra pilotprosjektet. Bufdir har hatt tett kontakt med statsforvalterembetene på ledernivå og medarbeidernivå, for å sørge for oppfølging, klargjøring og erfaringsutveksling om hvordan oppdraget kan løses. Interesseorganisasjonene og KS er representert i prosjektets styringsgruppe, og gir innspill til prosjektets retning og prioriteringer.

Bufdir har jobbet videre med å utvikle artikler til Bufdirs CRPD-veileder som er publisert på bufdir.no. Bufdir har i 2023 gitt ut seks videoer i en serie som vi nå kaller «Rettighetsprat». Videoene tar for seg aktuelle tema i lys av rettighetene til personer med funksjonsnedsettelse, og diskuterer temaene med forskere, representanter fra sivilsamfunnet, kommunale råd for personer med funksjonsnedsettelse, ansatte i kommunene og andre. I tillegg har direktoratet utarbeidet e-læring om konvensjonen, som vil publiseres i 2024.

I 2023 har Bufdir holdt opplæring om CRPD for samtlige statsforvalterembeter og holdt foredrag på statsforvalternes seminarer med kommunene. Som ledd i arbeidet med kompetanseheving overfor kommunene, var CRPD og gjennomføringen på lokalt nivå tema for den årlige nasjonale konferansen Bufdir har i forbindelse med FNs internasjonale dag for personer med nedsatt funksjonsevne. Konferansens hovedmålgruppe var kommunene. Det var stor interesse for

Mål og resultater

konferansen, og Bufdir økte deltakelsen generelt, og deltakelse fra kommunene spesielt, sammenliknet med tidligere år. Over 500 deltakere fulgte konferansen.

Samtlige statsforvaltere har satt ned en intern arbeidsgruppe og hatt kontakt om CRPD med kommunene i regionen. Statsforvalterne tar opp konvensjonen i veiledningen av kommunene både med hensyn til kommunenes planverk, i dialogen rundt sektorspesifikke satsninger og i tilknytning til behandlingen av enkeltsaker. Flere embeter har inntatt CRPD som en del av folkevalgtopplæringen.

Bufdirs veiledning, opplæringsprodukter og videoene «Rettighetsprat» har nådd mange interessenter, både statsforvaltere, kommuner, interesseorganisasjoner og direktorater. Statsforvalterne har gitt tilbakemelding om at videoene er nyttige verktøy i deres arbeid ut mot kommunene.

Statsforvalterne og kommunene har stort engasjement inn i prosjektet. Flere kommuner løfter rettighetene til personer med funksjonsnedsettelse inn i sitt planarbeid. Samtidig etterlyser statsforvaltere og kommuner en koordinert og samordnet innsats på statlig nivå, på tvers av sektorene.

Samordning på tvers av sektorer og tydelige signaler fra statlig hold om at funksjonshemmedes menneskerettigheter skal ivaretas og respekteres, er nødvendig for å nå målene for CRPD-prosjektet. Bufdir vurderer at det også kan være behov for å koble fylkeskommunen mer på i arbeidet.

Bufdir lyste ut og igangsatte et prosjekt for å kartlegg og analysere implementeringen av FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) i norske kommuner i 2023. Det er Menon Economics som gjennomfører oppdraget for Bufdir. Oppdraget har som formål å kartlegge og analysere både statsforvalternes og kommunenes arbeid med CRPD. Prosjektet avsluttes i 2026.

Et godt kunnskapsgrunnlag er en forutsetning for direktoratets prioriteringer og arbeid for økt likestilling av personer med funksjonsnedsettelse. I 2022 begynte vi arbeidet med å omstrukturere statistiksiden på bufdir.no om likestilling av personer med funksjonsnedsettelse, slik at statistiksiden i større grad kan brukes til å følge med på grad av oppnåelse av CRPD. Gjennomgangen ferdigstilles våren 2024. Formålet med gjennomgangen var å gi en oversikt over likestillings-, diskriminerings- og menneskerettsutfordringer blant personer med funksjonsnedsettelse på tvers av sektorer, og kunnskapsbehov på området. Vi vil fortsette arbeidet med å sikre et godt kunnskapsgrunnlag framover, blant annet med sikte på Norges rapportering til CRPD-komiteen i 2027. Bufdir vil ta opp kunnskapsbehov i samarbeidet med andre direktorater.

Bufdir skal bidra til en helhetlig og samordnet innsats for likestilling av personer med funksjonsnedsettelse. Dette forutsetter samarbeid på tvers av sektorer og embeter. Bufdir samordner og koordinerer regjeringens handlingsplan for likestilling av personer med funksjonsnedsettelse. I 2023 har Bufdir arrangert et møte med samarbeidsgruppen på direktoratsnivå, og møte i forum for direktorater og interesseorganisasjoner. Møtene skal sikre en

Mål og resultater

helhetlig oppfølging av handlingsplanen i tråd med nasjonal politikk og CRPD, følge med på progresjonen i arbeidet med enkelttiltak, og å legge til rette for fagutvikling. Direktoratene og organisasjonene etterlyser en felles forståelse av likestilling og utfordringsbildet. Bufdir vil fremover jobbe med en felles problemforståelse og felles kunnskapsgrunnlag som vil bidra til styrking av samhandling på tvers av sektorer med sikte på økt progresjon i arbeidet med handlingsplanen.

3.4.6.0 Veileder for råd for personer med funksjonsnedsettelse

Bufdirs veileder for råd for personer med funksjonsnedsettelse ble oppdatert i 2023. Det ble lagt større vekt på hvordan rådene kan bruke FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med funksjonsnedsettelse i sitt arbeid. Rådene har som rådgivende organ en viktig rolle i å si fra dersom rettighetene ikke ivaretas og gi anbefalinger til kommunen om hvordan de kan realiseres. Veilederen ble også oppdatert med hensyn til Stortingets vedtak om at rådene har lov til å opprette arbeidsutvalg. Alle kommuner og fylkeskommuner har mottatt brev om oppdateringen.

3.4.6.1 Forskningsrapporter

Bufdir har følgende pågående forskningsprosjekter omhandlende funksjonsnedsettelse:

- Kartlegging og analyse av implementeringen av CRPD i Norge
- Forskning om konsekvensene av koronapandemien for barn og unges oppvekstvilkår, samt likestilling innad i familier og for enkeltpersoner (planlagt ferdig i 2025)
- Barn og unges deltakelse i organiserte kulturaktiviteter – i et likestillingsperspektiv (planlagt ferdig våren 2026). Formålet med prosjektet er å få kunnskap om hva som hemmer og fremmer barn og unges deltakelse i organiserte kulturaktiviteter i et likestillingsperspektiv.

3.4.6.2 Tilskuddsordninger

Tabell 35: Tilskuddsordninger til tiltak for personer med funksjonsnedsettelse. 2023.

Tilskuddsordninger	Departement	Innvilgede søknader (antall)	Innvilget beløp
Funksjonshemmedes organisasjoner	KUD	140	248 504 928
Ferie- og fritidstiltak for personer med funksjonsnedsettelse	KUD	95	25 736 071
Bedre levekår for personer med funksjonsnedsettelse	KUD	29	31 090 000

Mål og resultater

Driftstilskudd til funksjonshemmedes organisasjoner legger til rette for at medlemmene kan delta, og at organisasjonene kan drive interessepolitisk arbeid, likepersonsarbeid og gi ulike tilbud til medlemmene (se tabell 35). Tilskuddet er avgjørende for mange av de frivillige organisasjonenes arbeid for sine målgrupper.

Tilskudd til ferie- og fritidstiltak for personer med funksjonsnedsettelse dekker for eksempel oppholds-, aktivitets- og transportkostnader for målgruppen. Flere personer i målgruppen får dermed mulighet til å delta på leirer, samlinger og ulike møteplasser.

Kompetanseheving, opplæring, bevisstgjøring og kunnskapsutvikling er viktige aktiviteter i ordningen «Tilskudd til tiltak for å bedre levekårene og livskvaliteten for personer med funksjonsnedsettelse». Det har også blitt prioritert prosjekter knyttet til FNs konvensjon om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD).

Lik tilgang for alle til aktiviteter er også et viktig arbeid for Erasmus+ ungdom. I 2023 har det vært tildelt i overkant av 2 millioner kroner i ekstra støtte for inkludering for deltakere med særlige behov. Støttemottakere definerer selv til hva og hvordan midlene best kommer til nytte, og er ment som et insentiv til å arbeide målrettet med inkludering i arbeid med ungdom.

Tabell 36: Oppdrag fra tildelingsbrevet Bufdir har jobbet med i 2023.

Oppdrag
(2020-t4:1) Pilotprosjekt for digitalt ledsagerbevis
(2021-t1:7) Følge og kartlegge likestillingskonsekvenser av COVID-19
(2021-t5:11) Barns og unges deltakelse i organiserte kulturaktiviteter
(2022:58) Bidra til lovarbeidet med gjennomføring av EUs tilgjengelighetsdirektiv
(2023:63) Tiltak i handlingsplan for likestilling av personer med funksjonsnedsettelse
(2023:64) Spre informasjon om og støtte implementering av CRPD

3.4.7 Mål 14: Styrket universell utforming av samfunnet på de områdene hvor utfordringene er størst

- S 36. Samordning av innsats fra offentlig sektor
- S 37. Tydelig forståelse av at universell utforming er en samfunnskvalitet med verdi for hele befolkning
- S 38. Økt kunnskap om behovet for universell utforming i ulike sektorer og i befolkningen for øvrig

Universell utforming handler om å utforme samfunnet slik at så mange som mulig, uavhengig av livsfase eller funksjonsnedsettelse, kan delta aktivt i samfunnet på like vilkår. Bufdir har en sektorovergrepene og koordinerende rolle på området. Det er sektormyndighetene selv som er ansvarlige for å sikre universell utforming i egen sektor.

Det er utfordrende å vurdere hvilke områder som har de største utfordringene med universell utforming. Informasjon og kunnskap fra nettverksarbeid og rapporter fra de ulike sektorene, viser at det fortsatt er utfordringer med manglende universell utforming på samtlige områder, selv om det også gjøres mye godt arbeid. Det er fortsatt behov for å styrke kunnskapen om universell utforming på flere områder, både når det gjelder grad av universell utforming innen ulike sektorer, hvordan ulike aktører jobber med universell utforming, samt kunnskap om kost- og nyttevirkninger av universell utforming.

I 2023 har Bufdir arbeidet med flere og ulike prosjekter som bidrar til økt kunnskap om universell utforming innen ulike områder.

I samarbeid med Nordens velferdssenter har Bufdir kartlagt samfunnsøkonomiske analyser som omhandler universell utforming både i Norge og internasjonalt, for å se hvilken kunnskap som finnes om kost- og nyttevirkninger ved universell utforming innen ulike sektorer. Rapporten ble publisert i desember 2023, og viser at det er varierende kunnskap om kost- og nyttevirkninger om universell utforming i de ulike sektorene. Flertallet av analyser som ble kartlagt var innen transport, IKT og bolig, og mange av analysene viste at universell utforming er lønnsomt. Bufdir og Nordens velferdssenter er i dialog om oppfølgingen av rapporten.

En samfunnsøkonomisk analyse som skal bidra med kunnskap om konsekvenser ved å innføre ytterligere plikter til universell utforming av IKT på arbeidsplassen, ble også igangsatt i 2023. Blant årsakene til at en slik analyse nå gjennomføres, er potensialet for å fjerne barrierer innen IKT som mange personer med funksjonsnedsettelse møter. Analysen vil foreligge sommeren 2024.

Kommunene er ansvarlige for et flertall av de tjenestene og tilbudene som er viktige for folk. For at Norge i størst mulig grad skal nå målet om likeverdig tilgjengelighet for flest mulig, er det avgjørende at kommunene jobber aktivt og målrettet med universell utforming. Dette inkluderer å jobbe med universell utforming i planleggingsfasen. I desember 2023 lanserte derfor Bufdir, i samarbeid med Kommunal- og distriktsdepartementet, et kurs- og kompetanseprogram for å heve kompetansen blant planleggere, politikere, driftsansvarlige og andre relevante aktører i

Mål og resultater

kommuner og fylkeskommuner. Programmet er et nettbasert opplæringsprogram som finnes på læringsportalen til Norsk Kommunalteknisk Forening og på KS Læring.

Bufdir har igangsatt en undersøkelse som skal bidra til mer kunnskap om hvordan kommunene jobber med universell utforming, og hvilke behov og utfordringer kommunene møter i dette arbeidet. Undersøkelsen skal blant annet belyse hvordan arbeidet er organisert innad i kommunen, hvordan kommunen jobber med universell utforming i ulike sektorer, hvordan det samarbeides med de kommunale rådene, interesseorganisasjoner og andre, og hvordan kommunen samarbeider med andre offentlige myndigheter. Vi gjennomførte en lignende undersøkelse i 2017. Denne rapporten vil ferdigstilles våren 2024.

Som en del av arbeidet med regjeringens handlingsplan for universell utforming, koordinerer Bufdir blant annet en arbeidsgruppe med direktoratene som har ansvar for ett eller flere tiltak i handlingsplanen. Gruppen hadde to møter i 2023. I tillegg arrangerte Bufdir høsten 2023 et halvdagsseminar hvor alle som var interesserte i handlingsplanen ble invitert. Dette arbeidet har vært vesentlig for å nå målet om en samordnet innsats fra offentlig sektor i arbeidet med universell utforming. I 2023 ble den første nettrapporten som viser status på de ulike tiltakene for foregående år lansert, og den ligger på bufdir.no.

I 2023 har Bufdir hatt samlinger i henholdsvis nettverket for universell utforming innen IKT (UnIKT), nettverket for universell utforming i kollektivtransport og byggfaglig nettverk. Møteplassene bidrar til informasjons- og erfaringsutveksling for de som jobber med eller er interessert i universell utforming.

3.4.7.0 Forskningsrapporter

Disse rapportene kom i 2023:

- Rapport om samfunnsøkonomiske analyser i Norge og internasjonalt, som er gjennomført av Nordens velferdssenter (NVC)
- Rapport om hvordan det fysiske miljøet påvirker personer med ulike psykiske og kognitive funksjonsnedsettelse. Dette er et tema som direktoratet har lite kunnskap om fra før, men som det også har vært økt oppmerksomhet om. FHI har gjennomført et litteratursøk for Bufdir om temaet, og rapporten forelå i februar 2023 (Smedslund et al., 2023).

Bufdir har følgende pågående forskningsprosjekter om universell utforming:

- Universell utforming som fagbegrep i norske utdanninger – en kartlegging av fagområdene bygg, design, IKT og planfag. Kartleggingen skal ferdigstilles i løpet av 2024. Formålet med studien er å få mer kunnskap og kompetanse om universell utforming i høyere utdanning.
- Samfunnsøkonomisk utredning av plikter til universell utforming av IKT i arbeidslivet. Rapporten lanseres i 2024. Utredningen skal gi et grunnlag for å beslutte om virksomheter bør pålegges en plikt til universell utforming av IKT på arbeidsplasser.
- Kommuneundersøkelse om kommuners arbeid med universell utforming

3.4.7.1 Tilskuddsordninger

Tabell 37: Tilskudd til universell utforming i 2023.

Tilskuddsordninger	Departement	Innvilgede søknader (antall)	Innvilget beløp
Universell utforming (inkludert UnIKT)	KUD	36	15 185 999
Universell utforming KS-nettverket	KUD	15	2 950 000

I 2023 ble det delt ut 15,18 millioner kroner gjennom Bufdirs hovedutlysning for tilskudd til universell utforming. I tillegg ble det delt ut 2,95 millioner til medlemmer av KS-nettverket til kartlegging, registrering, kompetanseheving, nettverksarbeid og tidlig prosjektering. Gjennom ordningen gir Bufdir støtte til en stor bredde av prosjekter.

Tilskudd til kunnskapsutvikling, kompetanseheving og informasjon innen universell utforming fører til økt kunnskap og kompetanseheving på ulike områder som for eksempel digitalisering. En rekke av tilskuddsmottakerne bidrar til nyskapende virksomhet. Her kan for eksempel nevnes integrering av universell utforming i bærekraftstandarder, eller utvikling av et helt nytt sykkelparkeringssystem tilpasset alle.

Bufdir har også vært i kontakt med de kommunene som mottok tilskudd til kartlegging av sine skolebygg og uteområder i perioden 2018–2021, for å få informasjon om hvordan tilskuddet har blitt brukt og hvilke erfaringer kommunene har hatt med å kartlegge. Resultatet fra dette arbeidet viser at tilskuddsordningen har vært avgjørende for kommunenes kartleggingsarbeid, men at det også har vært utfordrende for kommunene å ta fatt på oppgaven fordi det ikke finnes én måte, eller en anbefalt måte, å kartlegge på. Alle kommunene utførte kartleggingene på ulik måte, og har i varierende grad oppgradert i henhold til kartleggingen i etterkant. Bufdir anbefaler at det gjøres en innsats for å bistå kommunene med veiledning i hvordan det skal kartlegges, før kartleggingsarbeid prioriteres ytterligere i våre tilskuddsordninger.

Tilskudd til universell utforming i KS-nettverket bidrar til å støtte opp under kommunenes og fylkeskommunes arbeid med universell utforming. Ordningen bidrar til gjennomføring av enklere tiltak som kan ha stor betydning for målgruppen.

Tabell 38: Oppdrag fra tildelingsbrevet Bufdir har jobbet med i 2023.

Oppdrag
(2021:58) Kartlegge og ev igangsette samfunnsøkonomiske analyser om universell utforming
(2020-t6:1) Universell utforming av fysiske forhold og IKT på arbeidsplassen
(2023:65) Bidra til gjennomføring av ny handlingsplan for universell utforming for perioden 2021–2025
(2023:66) Internasjonal konferanse om universell utforming i Oslo i 2024

3.4.8 Regionalt likestillingsarbeid

De regionale likestillingssentrene er viktige kunnskaps- og kompetansesentre som skal drive med langsiktig pådriver- og utviklingsarbeid for likestilling innen alle diskrimineringsgrunnlag. Likestillingssentrene har også et ansvar for å frembringe et erfaringsbasert kunnskapsgrunnlag og forvalte kompetanse om praktisk likestillingsarbeid. Sentrene skal også være oppdatert på, utvikle og formidle kunnskap om alle diskrimineringsgrunnlag.

Det er i dag tre regionale likestillingssentre, Likestillingssenteret i Agder, Likestillingssenteret på Hamar og Likestillingssenteret KUN, som holder til i Steigen. «Reform – ressurscenter for menn» har et nasjonalt nedslagsfelt og tar særskilt utgangspunkt i gutter og menns behov og erfaringer. Likestillingssenteret i Agder er organisert under Universitetet i Agder, mens de tre andre er organisert som stiftelser.

Bufdir gir årlig driftstilskudd til de regionale likestillingssentrene og Reform, og det er et tett samarbeid mellom Bufdir og sentrene. Sentrene formidler nasjonale faglige råd, og bidrar til at rådene blir tatt i bruk. Videre er sentrene viktige bindeledd mellom Bufdir som statlig aktør og kommunene, fylkeskommunene, statsforvalterne, organisasjoner og næringsliv i distriktene.

I 2023 har sentrene blant annet bidratt til å gjennomføre innspillmøter i forbindelse med Bufdirs arbeid med stortingsmelding om seksuell trakassering. Videre har Bufdir samarbeidet med Likestillingssenteret KUN om å arrangere den årlige, nasjonale konferansen om rasisme 21. mars. Både KUN og Reform deltar også aktivt i Bufdirs likestillingsråd som faste medlemmer. Sentrene har vært viktige bidragsyttere i Bufdirs arbeid med aktivitets- og redegjørelsesplikten.

I 2023 har Bufdir utredet muligheten for å opprette et femte likestillingssenter på Vestlandet, og hvordan et slikt senter bør organiseres og drives. Vestlandsregionen dekkes ikke av de eksisterende likestillingssentrene i dag. De fire likestillingssentrene har gitt nyttige innspill og samtaler i utredningsprosessen. Blant annet har sentrene delt sine erfaringer med ulike modeller for hvordan et slikt senter kan driftes.

Hvordan likestillingsarbeidet prioriteres, utvikles og struktureres varierer rundt om i landet, både i tjenesteyting og hos arbeidsgivere. Det finnes i dag ingen tydelig regional struktur for likestillingsarbeid. For å løse mange av dagens likestillingsutfordringer, må det finnes gode og tilpassede løsninger på lokalt nivå og i den enkelte virksomhet. Kunnskap om pliktene til aktivt likestillingsarbeid, nytteverdien av arbeidet og gode eksempler på hvordan denne kan gjennomføres, må formidles til folk der de bor og arbeider. Likestillingssentrene melder i sine årsrapporter om hvilke innsatser og tiltak som bør iverksettes lokalt og regionalt.

Lokale og regionale myndigheter melder om at de ønsker tettere oppfølging i likestillingsarbeidet. Demografiutfordringsutvalget (NOU 2020: 15) viser at befolkningstallet i distriktene kan komme til å stabilisere seg frem mot 2040. Dette forklarer de blant annet med vekst i antall eldre og færre unge, fordi de unge flytter til mer sentrale strøk. Flere eldre og færre yrkesaktive unge i distriktene vil føre til at det blir færre tilgjengelige ressurser i distriktene. Bufdir vil fremheve at dette også vil ha konsekvenser for et likeverdig offentlig tjenestetilbud, ikke bare for den eldre delen av befolkningen, men også for blant andre personer med funksjonsnedsettelse og etnisk

Mål og resultater

minoritetsbakgrunn. Et aktivt likestillingsarbeid på regionalt og kommunalt nivå kan bidra til å bremse en slik utvikling, for eksempel i forbindelse med rekruttering, utdanning og utvikling av boligpolitikk (NOU 2020: 15, s. 14-16). Regional og kommunal samfunnsplanlegging kan dermed tjene som eksempler på områder hvor arbeid med likestilling kan spille en avgjørende rolle for å skape og opprettholde bærekraftige distrikter. Bufdir ser derfor behov for å styrke dette arbeidet fremover.

3.4.9 Mål 15: Fremme likestilling og hindre diskriminering gjennom internasjonalt multilateralt og bilateralt samarbeid. (FN, OECD, EU/EØS, Europarådet, Nordisk samarbeid og bilateralt samarbeid gjennom Likestilling for utvikling (LiFU)).

Bufdir skal bidra med faglige råd og støtte i ulike internasjonale prosesser. Vi deltar også i ulike komiteer og arbeidsgrupper internasjonalt, deler norske likestillingserfaringer og bidrar til kapasitets- og institusjonsbygging.

Bufdir deltar i Europarådets styringsgruppe for likestilling mellom kvinner og menn – «Gender Equality Commission» (GEC) – sammen med KUD. I 2023 har GEC forhandlet frem en ny strategi for likestilling for Europarådet. Bufdir var aktiv i denne prosessen, og flere av våre innspill ble tatt med. Vi vurderer at den nye likestillingsstrategien i langt større grad enn den forrige ivaretar mangfold og interseksjonalitet, samt menns rolle i arbeidet for et mer likestilt Europa. I desember 2023 ble Bufdir som representant for Norge, valgt inn i ny ekspertkomite som skal utvikle en anbefaling om risiko for diskriminering og potensial for likestilling ved bruk av kunstig intelligens (GEC/ADI-AI). Ekspertkomiteen skal levere sitt utkast til anbefaling innen utgangen av 2026.

I 2023 var Bufdir, sammen med KUD, fast representant i Europarådets «Working group on sexual orientation, gender identity, gender expression and sex characteristics». Arbeidsgruppen jobber primært med å følge opp Europarådets anbefaling om bekjempelse av diskriminering på grunnlag av seksuell orientering og kjønnsidentitet. Bufdir er også fast representant i EUs «LGBTIQ Equality Subgroup». Mandatet til gruppen er å styrke iverksettingen, implementeringen og rapporteringen av EUs «LGBTIQ Equality Strategy». Bufdir fortsatte i tillegg som fast representant, sammen med KUD, i EUs «Subgroup on Equality Data». Gruppen utarbeider veiledere for innsamling av likestillingsstatistikk i EU, og i 2023 ble en veileder for innsamling av statistikk om lhbt+-personer utviklet.

Det nordiske samarbeidet blir stadig mer viktig, også på likestillingsområdet. Bufdir har særlig tett samarbeid med de nordiske landene om å øke rettighetene til personer med funksjonsnedsettelse og om arbeidet med universell utforming. Vi utveksler erfaringer og kompetanse, og vi samarbeider om å få frem felles kunnskap. I 2023 har Bufdir også vært involvert i nordisk samarbeid på lhbt+-området, og vi samarbeider tett med likestillingsmyndighetene i Sverige.

Bufdirs internasjonale arbeid gjør at direktoratet holder seg løpende oppdatert på den internasjonale utviklingen på likestillingsfeltet. Dette er viktig i en tid hvor Bufdir observerer både fremskritt og tilbakeslag for både kvinners og minoriteters menneskerettigheter. Gjennom multilateralt og bilateralt samarbeid deler Bufdir norske likestillingserfaringer og bidrar til gjensidig kapasitetsbygging. Gjennom internasjonalt arbeid etablerer Bufdir synergier mellom det nasjonale og internasjonale lhbt+-arbeidet, og direktoratet er en pådriver for at norske likestillingsprioriteringer synliggjøres og ivaretas utenfor Norge.

3.4.9.0 Likestilling for utvikling (Lifu)

Likestilling for utvikling (Lifu) er et utviklingsprogram for faglig samarbeid om likestilling mellom Norge og myndigheter i land som etterspør kapasitets- og institusjonsutvikling. Lifu bidrar til

Mål og resultater

overføring av erfaringer og kunnskap mellom institusjoner på myndighetsnivå. Gjennom Lifu i Nepal har Bufdir bidratt til at nepalske myndigheter har jobbet frem en rapport på likestillingsstatistikk som synliggjør informasjon om likestillingssituasjonen i landet. Det faglige arbeidet med rapporten ble ferdigstilt i 2023, men lanseres først i 2024. Lifu i Nepal avsluttes 1.juli 2024. I Uganda har et omstridt lovforslag som innebærer strengere straffer for lhbt+-personer forsinket samarbeidet med myndighetene. Lifu handler om kvinners rettigheter, men det gir også en anledning til følge menneskerettighetsutviklingen i landet. Selv om Lifu er et lite program med begrensede ressurser, opplever Bufdir at samarbeidet har en merverdi for å fremme likestilling internasjonalt.

Tabell 39: Oppdrag fra tildelingsbrevet Bufdir har jobbet med i 2023.

Oppdrag
(2022:67) Gjennomføre kurs om likestilling i Norge til land som etterspør dette (LIKE lett), i tråd med avropsavtaler under rammeavtalen med Norad
(2022:68) Koordinere planleggings- og implementeringsfaser i opptil fire landprogram og gi kvalitative vurderinger av status og risiko
(2022:69) Koordinere rapportering til Norad på vegne av de norske partnerne i samarbeidsavtalene (KUD, Bufdir og SSB)
(2023:67) Koordinere og implementering Likestilling for utvikling
(2023:68) Integre likestilling i andre kunnskapsprogrammer
(2023:69) Kunnskap til bruk i Norges rapporteringer til FN (CERD og CRPD)
(2023:70) Statistikk og kunnskapsgrunnlag til Norges høring i FNs kvinnekomité
(2023:71) Indikatorer på likestillingsområdet inn mot SSB

4. Styring og kontroll

4.1 Overordnet om styring og kontroll i virksomheten

Bufdir forvalter betydelige ressurser på vegne av det offentlige, og vi har ansvar for tjenester som har stor innvirkning på barn, ungdom, familier og samfunnet som helhet. Et velfungerende system for styring og kontroll er nødvendig for å sikre at tjenestene holder god kvalitet, og at vi utnytter offentlige midler best mulig.

Virksomhetenes opplegg for internkontroll skal være tilpasset risiko og egenart. Bufdir forvalter en oppgaveportefølje med stor variasjon og risiko, noe som igjen påvirker styrings- og kontrollbehovet.

Bufdir vurderer å ha etablert et rimelig system for styring og kontroll. Det er flere forhold som utfordrer vår evne til å ha en effektiv styring og kontroll, blant annet endringer i rammebetingelser, høy iboende risiko i institusjonsbarnevernet, høy organisatorisk kompleksitet ved omfattende samarbeid med eksterne samarbeidspartnere og avhengighet av eksterne i tjenesteproduksjonen. Dette vises blant annet ved at årets rapportering inkluderer nye rapporteringsrutiner for å overvåke tilfeller der etaten ikke leverer forsvarlige tiltak til riktig tid.

4.1.1 Virksomhetens opplegg for styring og kontroll

Bufdir styrer Bufetat i henhold til krav fastsatt i økonomiregelverket og BFDs instruks til Bufdir.

Den interne styringen er strukturert gjennom en definert styringsmodell som beskriver ansvar og oppgaver knyttet til å planlegge, gjennomføre, evaluere og korrigere virksomheten.

Prosser og forløp som definerer innholdet i tjenestene operasjonaliseres gjennom faglig normerende produkter og styrende dokumenter.

Regionenes oppgaver og ansvar er dokumentert i instruks til Bufetat, mens mål, styringsparametere, oppdrag og økonomiske tildelinger formaliseres i årlige disponeringsbrev. Regionene følges opp gjennom en formell styringsdialog med månedlig og tertialvis rapportering samt månedlige driftsmøter og halvårlige virksomhetsstyringssamtaler. I tillegg har direktoratet regelmessige møter med regiondirektørene.

Direktoratet og regionene gjennomfører periodiske risikovurderinger av driften, i tillegg risikovurderer direktoratet prosjekter og større utviklingsoppgaver. Risikovurderingene legges til grunn blant annet for direktoratets prioriteringer og fokus i den løpende styring av Bufetats regioner.

4.1.2 Fastsatte mål og resultatkrav nå

Bufdir når i all hovedsak målene og gjennomfører oppdragene i tildelingsbrevet. Vi ser også at Bufetat i hovedsak leverer tjenester med forventet kvalitet. Vi ser likevel at det er en utfordring at kvaliteten på og tilgang til tjenestene ikke alltid er god nok.

Styring og kontroll

Brudd på bistandsplikten i barnevernet har vært en hovedutfordring i 2023. I juli utarbeidet direktoratet en tiltaksplan for økt beredskapsevne og kapasitet i institusjonsbarnevernet. Et av oppfølgingspunktene var å etablere en ekstraordinær rapportering fra regionene. Dette har gitt direktoratet bedre oversikt og med det bedre mulighet for å følge opp iverksetting av tiltak. Direktoratet videreformidler også rapporteringen til statsforvalter. Direktoratet ser likevel at det vil ta tid å bygge opp tilstrekkelig kapasitet til å ivareta bistandsplikten.

Over tid har det vært betydelige utfordringer med å rekruttere fosterhjem som dekker barnas behov. Til tross for at Bufetat prioriterer tiltak for å rekruttere flere fosterhjem, er det fortsatt lang ventetid for mange barn.

Utfordringen med å sikre tilstrekkelig kapasitet i institusjon og fosterhjem utfordrer vår evne til å levere tjenester til kommunene.

4.1.3 Ressursbruken er effektiv

Bufdir jobber systematisk med å effektivisere ressursbruken innen alle tjenesteområder.

De største utfordringene i økonomistyringen knytter seg til den statlige forvaltningen av barnevernet. Bufetat har bistandsplikt for alle vedtak om plassering i fosterhjem og institusjoner, mens kommunene har utskrivingsmyndighet. Bufetat har derfor ikke direkte kontroll over aktivitetsnivået og de økonomiske konsekvensene.

Regionene utarbeider egne planer som viser hvordan de skal sikre budsjettbalanse, og identifisere og gjennomføre nødvendige innsparingstiltak. Målet om budsjettbalanse i barnevernet er derfor krevende.

Direktoratet har mottatt månedlig rapportering og gjennomført månedlige møter med regionene for å følge opp budsjettsituasjon på kap 855 i løpet av 2023. I løpet av 2023 fikk etaten en ekstra tildeling på barnevernkapittelet, noe som gir en mer realistisk budsjettering av driften. Bufdir vurderer at økonomistyringen også vil være utfordrende i 2024.

Etter direktoratets vurdering viste regnskapsresultatet kun mindre avvik i forhold til tildelingen.

4.1.4 Etterlevelse av lov- og regelverk

Bufdir vurderer at tjenestene i Bufetat i all hovedsak utføres i henhold til lov- og regelverk, og at resultat- og regnskapsinformasjonen er pålitelig.

4.1.4.0 Forsvarlige tjenester

Forsvarlighetskravet er grunnleggende i barnevernet. Kravene er nærmere omtalt i barnevernsloven og nærmere operasjonalisert i forskrift og faglig normerende produkter. Det er et linjeansvar å sikre en styring og internkontroll som ivaretar krav til forsvarlig drift.

For å ivareta kravene til forsvarlighet, stiller barnevernsloven og forskrift om krav til kvalitet og godkjenning av barneverninstitusjoner krav om at alle barneverninstitusjoner skal godkjennes. I tillegg skal det

Styring og kontroll

gjennomføres årlige kontroller av institusjonen som skal sikre at institusjonene faktisk utfører sine oppgaver i tråd med myndighetskravene.

Det er Bufetats enhet for godkjenning av barnevernsinstitusjoner (BEG) som godkjenner nye institusjoner. De har også ansvaret for å gjennomføre årlige kontroller av de private institusjonene, mens regionkontorene fører kontroll med egne institusjoner. Roller og ansvar på området ble gjennomgått i 2023 og mandat for BEG ble revidert høsten 2023. Vi ser at det fortsatt er behov for presiseringer av innholdet i forsvarlighetskravet og hvordan kravene følges opp.

Bufetats bistandsplikt fører til at forsvarlighetskravet kan bli utfordret i enkeltsaker fordi etaten ikke har god nok tilgang til nødvendige virkemidler, jamfør omtale av brudd på bistandsplikten.

4.1.4.1 Adopsjon

I løpet av 2023 er det avdekket utfordringer med å ivareta tilfredsstillende kontroll med etterlevelse av internasjonale rettslige standarder i forbindelse med utenlandsadopsjoner. Direktoratets vurdering er at risikoen for ulovligheter er reell og på et nivå som gjør at vi har anbefalt midlertidig stans i adopsjoner fra utlandet.

4.1.5 Vesentlige feil og avvik avdekkes og håndteres

Avvik og uønskede hendelser registreres i virksomhetens avviks- og forbedringssystem, og informasjon om disse er et viktig virkemiddel i arbeidet med å redusere risiko og forbedre kvaliteten i tjenestene.

Avvikshåndteringen er basert på likhetsprinsippet slik at alle avvik- og uønskede hendelser håndteres på lavest mulig nivå i organisasjonen, og av de som har det daglige ansvaret også i normalsituasjon. Regionledelsen og Bufdir varsles ved svært alvorlige hendelser og vurderer eventuelt behov for iverksettelse av særskilte undersøkelser.

Systemet brukes nå aktivt av ansatte i hele virksomheten. I 2023 ble det registrert i 9 521 avvik og uønskede hendelser. I mange tilfeller utløser enkeltstående hendelser flere registreringer, slik at omfanget av antallet hendelser er vesentlig lavere enn de registrerte avvikene.

Vi ser et behov for å sikre mer systematisk oppfølging av avvik og uønskede hendelser i virksomheten. For å sikre læring og forbedring av registrerte avvik og uønskede hendelser, har vi i 2023 jobbet systematisk med å videreutvikle systemet. En rekke endringer iverksettes derfor fra 1. januar 2024. Endringene vil føre til bedre datakvalitet og gi grunnlag for analyser som igjen kan gi forbedring av tjenestene.

I tillegg følger regionene opp avvik som avdekkes av tilsynsmyndighetene. Avvik og manglende måloppnåelse følges opp i styringsdialogen mellom Bufdir og regionene.

4.2 Tilskudd

Direktoratet vurderer samlet sett måloppnåelsen på tilskuddsordninger til å være god. Bakgrunnen for dette er rapportering fra tilskuddsmottakere, evalueringer og erfaringskunnskap fra ulike fagområder. Bufdir har fått på plass en bedre sammenheng mellom mål, kriterier for måloppnåelse og rapportering fra tilskuddsmottakere i flere tilskuddsregelverk. Arbeidet ble

Styring og kontroll

prioritert høyere etter at Riksrevisjonen hadde merknader til dette i en etterlevelser revisjon av tilskudd til frivillige organisasjoner. En slik sammenheng er en forutsetning for å kunne vurdere måloppnåelse på en så sikker måte som mulig.

For å sikre ressurseffektiv og riktig tilskuddsforvaltning med god måloppnåelse, har direktoratet gjort følgende det siste året:

- Vi har utarbeidet rutine for varslinger på tilskuddsområdet. Disse skal sikre god oppfølging og informasjon både når eksterne varsler om forhold hos tilskuddsmottakere, og når medarbeidere i direktoratet har bekymringer.
- Vi har implementert ny kjerneflyt i søknads- og saksbehandlingssystemet, som standardiserer og effektiviserer saksbehandlingen og administrasjonen av tilskuddsordninger
- Vi har initiert arbeid med å se på hvordan kunstig intelligens (KI) kan bli et verktøy i tilskuddsforvaltningen fremover. KI som «assistent» på ulike områder vil bli utprøvd i tiden fremover
- Vi har gjennomført flere utvidede kontroller av tilskuddsmottakere på bakgrunn av mistanke om at midler ikke brukes som forutsatt. Direktoratet har avdekket forhold som må følges opp videre. Kontrollarbeid er tid- og ressurskrevende, men viktig for at tillitten til tilskudd som statlig virkemiddel skal opprettholdes.
- Vi har deltatt aktivt i DFØs nettverksgruppe på tilskuddsområdet, og vært med å etablere en møtearena for ledere av større tilskuddsenheter, i DFØs regi.

Direktoratet har fulgt opp arbeidet med å forskriftsfeste tilskuddsordninger i tråd med forvaltningsloven. På BFDs område er alle relevante ordninger ferdigstilt. Direktoratet har gjort KUD oppmerksom på at det fortsatt gjenstår tilskuddsordninger i deres portefølje.

4.3 Regelverksforvaltning, inkludert EØS

Erasmus+ er EUs utdannings- og ungdomsprogram. Bufdir er nasjonalkontor for ungdomsdelen av programmet. Vi forvalter midler, driver kurs og opplæring for ungdomsarbeidere og gir innspill til politikutvikling på ungdomsfeltet. I 2023 har vi hatt fokus på å gjøre programmet tilgjengelig for offentlige institusjoner, større organisasjoner og kvalitetsutvikling av innholdet i prosjektene. Dette er et arbeid som videreføres også i 2024.

4.3.1 Støtteordninger

I 2023 mottok vi 258 søknader og innvilget 82 av disse. Vi har tildelt 5 734 377,4 euro, tilsvarende cirka 64 869 786 kroner, innenfor prosjektypene gruppeutveksling, opplæring for ungdomsarbeidere, ungdomsstyrte prosjekter, DiscoverEU inclusion, samt små og store samarbeidsprosjekter. I tillegg akkrediterte vi én organisasjon (Ungdom og Fritid) som får mulighet til å gjennomføre flere prosjekter med gruppeutveksling og opplæring av ungdomsarbeidere ut 2027.

Vi tildelte 98,6 prosent av tilgjengelige midler fordelt på fire søknadsrunder i 2023. Vi har som mål at hele landet skal bruke programmet og i 2023 fikk alle fylker midler, selv om vi ser at en overvekt

Styring og kontroll

av tilskudd har gått til østlandsområdet. I 2023 så vi en stor økning av søknader, og det kan se ut til at det internasjonale ungdomsarbeidet begynner å bli prioritert igjen, etter noen tøffe år berørt av pandemi. Vi prioriterer søknader som har en tilknytning til ungdomsmiljøet og vi avslår søknader som ikke oppfyller kriterier i programmet.

4.3.2 Opplæring

Vi støtter prosjekter for ungdom i alderen 13-30 år, i tillegg til å være en viktig opplæringsarena for ungdomsarbeidere. I 2023 har vi sendt ungdomsarbeidere på ulike opplæringer til hele Europa, og også mottatt ungdomsarbeidere fra Europa til opplæring i Norge. Vi har også gjennomført flere kontaktseminarer, hvor aktuelle ungdomsorganisasjoner og kommuner som jobber med ungdom møtes på tvers av land i tilrettelagte omgivelser, for å finne partnere og etablere samarbeid. Dette har vært en stor suksess, og ført til flere nye partnerskap. I tillegg har vi hatt en ekstra innsats på å inkludere ukrainske flyktninger i prosjekter. Så langt har vi innvilget fem prosjekter med særlig fokus på Ukraina og ukrainske flyktninger. Dette arbeidet videreføres i 2024, og åpner for at kommuner og organisasjoner kan inkludere ukrainske flyktninger i Norge i sitt arbeid uten at man har en internasjonal samarbeidspartner. For å lykkes med dette, har vi et strategisk samarbeid med KS.

Vi var også vertskap for et internasjonalt studiebesøk til Lindesnes, for læring om god ungdomsmedvirkning på kommunalt nivå. Her deltok medlemmer av det strategiske utviklingsarbeidet i Democracy Reloading, et internasjonalt verktøy for reell medvirkning på kommunalt og fylkeskommunalt nivå.

4.3.3 Ungdomspolitik

Kursene våre og prioriteringene der skal støtte opp om Bufdir sine prioriteringer. Vi er en viktig tilbyder av kurs og opplæring for ungdomsarbeidere fra hele landet, med blant annet fokus på inkludering, frivillig arbeid, medvirkning og psykisk helse.

Vi samarbeider tett med Ungdom og Fritid for å nå ut til ungdomsklubber over hele landet, og i 2023 har vi inngått en strategisk samarbeidsavtale med dem. Denne har resultert i 15 søknader til programmet og 42 deltakere fra fritidsklubbfeltet på våre kurs og opplæringstiltak. Vi var vertskap for et stort internasjonalt nettverksmøte for forskere fra hele Europa, som møttes for å diskutere funn og utvikling av programmet basert på data fra utvekslinger og prosjektdeltakere. RAY er et forskernettverk som følger deltakere i Erasmus+ ungdom. Det ble etablert i 2008 og har fulgt Erasmus+ ungdom siden 2007. RAY-nettverket har 35 RAY-partnere i 34 land. Målet er å bidra til kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i gjennomføringen av de europeiske ungdomsprogrammene. Nettverket bidrar til evidensbasert og forskningsinformert ungdomspolitikutvikling på ungdomsfeltet i Europa, og jobber for anerkjennelse av ikke-formell utdanning og læring i ungdomsfeltet, og spesielt til en bedre forståelse i sammenheng med internasjonalt ungdomsarbeid og læringsmobilitet. I tillegg arbeides det med å fremme dialog mellom forskning, politikk og praksis på ungdomsfeltet.

Ved ujevne mellomrom blir nasjonalkontorene revidert av Europakommisjonen. I 2023 hadde vi en omfattende revisjon fra Europakommisjonen, for å undersøke hvordan vår overholdelse av hele

Styring og kontroll

regelverket til Erasmus+ følges. Nasjonalkontoret fikk gode skussmål for god etterlevelse av programmet, og kommisjonen så besøket som en anledning til å diskutere utvikling av programmet.

4.4 Kjøp av barnevernstjenester

I 2023 utgjorde kjøp av barnevernstjenester 3,44 milliarder kroner (2023 kroner).

Bufdir har i 2023 fortsatt arbeidet fra 2022 med inngåelse av nasjonale rammeavtaler. Vi har i løpet av året signert kontrakter om ytterligere 82 plasser, hvorav 35 hos ideelle leverandører. I tillegg har Bufetat økt antallet på regionale avtaler med fire plasser fra en ideell leverandør. Flere av direktoratets nye kontrakter omhandler fremtidig oppbygning av ny kapasitet fra ideelle leverandører.

Direktoratet har nå flere avtaler enn tidligere der det garanteres for betaling uavhengig av bruk. Dette er vesentlig for ideelle leverandører og gir økt forutsigbarhet. Samtidig gir en høyere andel plasser med garanti en økt kostnadsrisiko. Det ble i 2023 utbetalt 88,36 millioner for ubenyttede døgn i barneverninstitusjon og på sentre for foreldre og barn.

Prisnivået på enkeltkjøp øker. Gjennomsnittspris per oppholdsdag var 20 853 kroner i 2023 mot 19 020 kroner i 2022 (nominell kroneverdi). Nye enkeltkjøp der avtalene er inngått i 2023 har en gjennomsnittspris per oppholdsdag på 23 163 kroner. Det er flere årsaker til økningen. Behov for økt bemanning, færre plasser i markedet, økte risikopåslag fra kommersielle leverandører, konkurranse om kvalifisert personell og den generelle prisøkningen i samfunnet, er etter vår vurdering de viktigste årsakene til prisøkningen.

4.5 Eiendomsforvaltning

I år ble en rekke tiltak iverksatt for å øke den statlige institusjonskapasiteten innenfor eksisterende eiendomsmasse, spesielt med vekt på akutt plasser og behandling høy risiko. Økt statlig kapasitet realiseres gjennom etablering av nye tiltak og ombyggingsprosjekter.

Når det gjelder familievernet, vurderer vi at behovet for egnede lokaler er dekket på en forsvarlig og tilstrekkelig måte.

Direktoratet har iverksatt en oppdatert kvalitetssikring av inngåelse av leiekontrakter i regionene. Alle kontrakter kvalitetssikres nå av Bufdir, uavhengig av leieavtalens total kostnad, og selv om inngåelse av leiekontraktene gjøres av regiondirektøren.

Statsbygg har igangsatt et utviklingsprosjekt med vekt på standardisering av arbeidsprosessene. Dette skal bidra til et bedre barnevern gjennom mer egnede institusjonsbygg. Standardiseringen skal gi raskere gjennomføring og mer kostnadseffektive lokaler.

4.6 Sikkerhet og beredskap

Bufdir ble i 2023 godkjent som egen sikkerhetsorganisasjon for arbeid med lov om nasjonal sikkerhet (sikkerhetsloven). Vi har etablert en rekke styrende dokumenter som beskriver hvordan

Styring og kontroll

vi forvalter og ivaretar kravene som stilles i sikkerhetsloven og virksomhetssikkerhetsforskriften. Bufdir har startet prosessen med å implementere Nasjonalt BEGRENSET nett (NBN) og har gjennomført innledende møte med Forsvarsdepartementet.

Bufdir har startet en prosess med sikkerhetsklarering og autorisasjon for alle som skal inngå i sikkerhetsorganisasjonen, og avventer tilbakemelding på flere klareringssaker fra Sivil klareringsmyndighet. Vi har i tillegg iverksatt tiltak for å øke sikkerhetsfaglig kompetanse for alle som inngår i sikkerhetsorganisasjonen.

I 2023 har Bufdir gjennomført ledelsens gjennomgang av sikkerhet og beredskap, som omfatter områdene informasjonssikkerhet, personvern, fysisk sikkerhet, sikkerhetsloven og beredskap. Personellsikkerhet vil inngå i ledelsens gjennomgang av sikkerhet og beredskap i 2024.

Vi har en overordnet beredskapsplan som beskriver virksomhetens (Bufdir og Bufetat) organisering, overordnede oppgaver og ansvar ved håndtering av kriser i Bufdir og Bufetat. Nødvendige tilpasninger på regionalt og/eller lokalt nivå er vedlegg til denne. Bufdirs overordnede beredskapsplan med flere av de tilhørende vedleggene er revidert i 2023. Det gjenstår arbeid med revisjon av noen få vedlegg. Disse revideres fortløpende i 2024.

Det er gjennomført en beredskapsøvelse for en IKT-sikkerhetshendelse. Øvelsen avdekket forbedringspunkter relatert til varslingsrutiner internt, samt behov for å etablere et eget vedlegg til beredskapsplanen som beskriver håndteringen av IKT-sikkerhetshendelser.

Vi ser et behov for å systematisere arbeidet med sikkerhet og beredskap. Derfor jobber vi med å beskrive virksomhetens arbeid med sikkerhetsstyring i tråd med NSMs veileder i sikkerhetsstyring. Dette omfatter å beskrive hvordan vi jobber med risikostyring, sikkerhetsledelse, sikkerhetsorganisering, sikkerhetstiltak og prosedyrer, forholdet til andre virksomheter, sikkerhetsoppfølging og sikkerhetsdokumentasjon. Arbeidet ferdigstilles i 2024.

Vi viser for øvrig til svar på oppdrag 80, 81 og 82.

4.6.1 Informasjonssikkerhet

Den spente sikkerhetssituasjonen i verden har medført et skjerpet trussel- og risikobilde i 2023, noe som nødvendiggjør hyppigere oppdateringer av vurderinger og iverksette sikkerhetstiltak enn tidligere år.

Bufdir har gjennomført flere organisatoriske og operasjonelle tiltak for å forbedre informasjonssikkerheten i 2023. Det er inngått avtale om sikkerhetsovervåking og hendeshåndtering fra leverandøren Mnemonic, og sikkerhetsrådgivning fra leverandøren Defendable. Begge er en del av godkjenningsordningen til NSM. Bufdir har også et samarbeid med HelseCERT, noe som har bidratt til at Bufdir har fått utbedret flere sårbarheter i løpet av året.

Bufdir har arbeidet mye med sikkerhetskultur i 2023. Vi har gjennomført nasjonal sikkerhetsmåned med eksterne og interne foredrag. Vi har også utviklet egne modulbaserte nettkurs for alle ansatte i Bufdir og Bufetat. Bufdir har i tillegg vært på besøk hos de fleste regioner

Styring og kontroll

i Bufetat, både hos regionledelsen og institusjoner, for å snakke om, lære, og skape engasjement for informasjonssikkerhet. Sikkerhet knyttet til utførelsen av daglige arbeidsoppgaver er tematikk som engasjerer. Vi opplever også at det å snakke om, og ufarliggjøre bruken av avviks- og forbedringssystemet til Bufdir, har hatt en positiv effekt.

Dersom ansatte på alle nivåer forstår at de spiller en viktig rolle og besitter riktig kunnskap og kompetanse, vil de trolig handle på en måte som gjør virksomheten mer sikker. God sikkerhetskultur er avgjørende for at sikkerhetsarbeidet skal bli en suksess og vil være et prioritert område også i 2024.

4.6.2 Personvern

Bufdir og Bufetat behandler en stor mengde personopplysninger i forvaltningen av sine oppgaver og i tjenestene sine, herunder mange sensitive opplysninger, inkludert særlige kategorier personopplysninger. Det er derfor spesielt viktig at virksomheten har gode systemer og kompetanse for å ivareta personopplysninger på en trygg og sikker måte, i tråd med personopplysningsregelverket. Vi har systemer for sikker lagring, styring og avvikshåndtering, og fokuserer på kontinuerlig oppfølging og forbedring.

I 2023 har Bufdir prioritert arbeid med protokoll over behandlingsaktiviteter, hvor alle rapporterte behandlingsaktiviteter er lagt inn. En grundig gjennomgang av behandlingsaktivitetene gjenstår for å sikre at de rapporterte behandlingsaktivitetene utføres i tråd med personvernregelverket.

Det er fortsatt behov for å styrke personvernkompetansen generelt i virksomheten, og kompetanseheving har også vært en viktig prioritering i 2023. Vi opplever samtidig at virksomhetens arbeid med protokollen, samt opplæring, har bidratt til en større bevisstgjøring om personvern. Blant annet ser vi dette gjennom en økende rapportering av avvik på personvern og ved at personvernressurser oftere kontaktes ved oppstart av nye aktiviteter.

4.7 Tilsyn fra riksrevisjonen

Riksrevisjonen gjennomførte finansiell revisjon av regnskapsåret 2023. Bufdir vil innen 1. mai 2024 publisere revisjonsberetningen på sine nettsider.

I 2023 har det ikke vært gjennomført nye forvaltningsrevisjoner.

4.8 Personellmessige forhold

Regionene rapporterer om større konkurranse ved tilsettinger for institusjonene. Konkurransen kommer både fra helsesektoren, kommunene og private aktører. Etaten opplever å tape i denne konkurransen, både på grunn av lønnsnivå og belastninger og ansvar i arbeidet.

Regionene oppgir også at kompetansekravet kan utfordre sammensetningen av personalgruppen ut fra behov for kjønnsbalanse, ulik erfaring og særlig personlig egnethet.

Uønsket turnover har en sammensatt årsaksforklaring. Blant annet kan uønsket turnover for enkelte institusjoner være resultatet av en negativ spiral der økte kompetansekrav gir økt

Styring og kontroll

konkurransen om ressursene, som igjen fører til rekrutteringsutfordringer. Manglende bemanning fører til økt belastning på ansatte, som over tid fører til økt sykefravær. Vi ser også dette i sammenheng med økning av midlertidighet og økt vikarbruk.

Alle regionene jobber med tiltak for å redusere turnover på institusjonsnivå, gjennom blant annet oppmerksomhet på valg av type turnus. Helhetlige rekrutteringsprosesser med god oppfølging av nyansatte tillegges stor vekt. Oppfølging av ansatte som utsettes for vold og trusler er også viktig. Det jobbes derfor med kompetanseheving av ledere i etaten hvor oppfølging og forebygging av vold og trusler har høy prioritet.

Regionene har, sammenliknet med 2022, økt antall årsverk utført av ansatte med relevant fagutdanning. Som tidligere år meldes det fra flere regioner at det kan være utfordringer med å få ansatte med relevant fagutdanning til nattvaktstillinger og som tilkallingsvikarer.

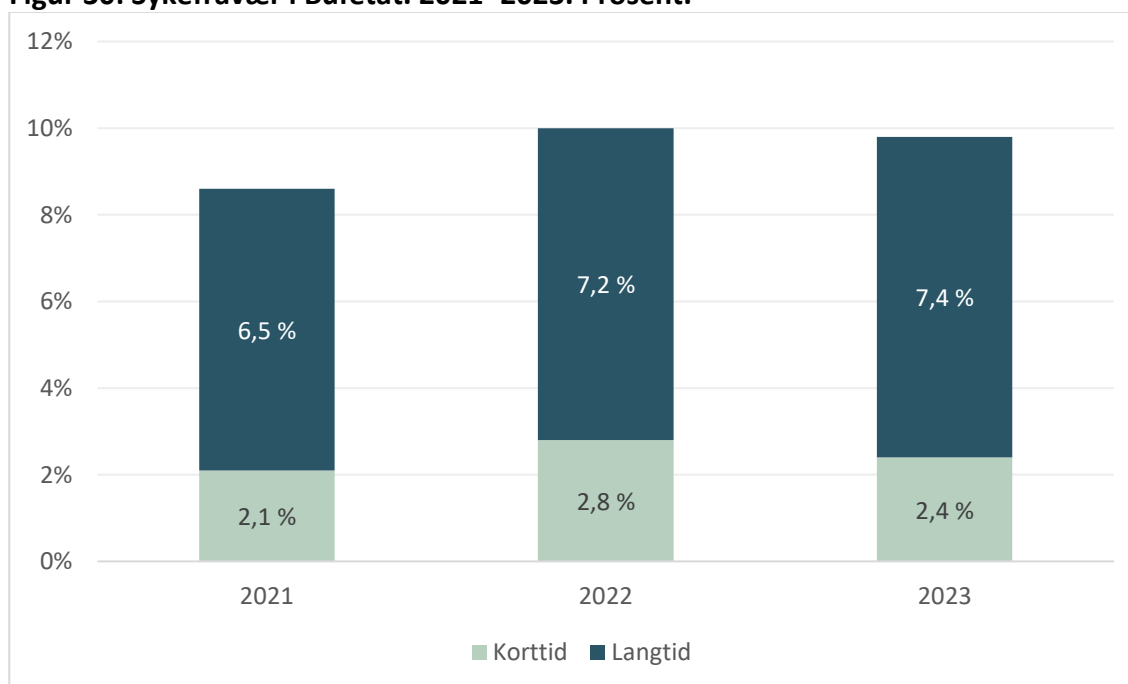
Det har vært en økning i bruk av midlertidige stillinger i etaten i 2023. Hovedårsakene til denne økningen er rekrutteringsutfordringer, økt aktivitet og sykefravær.

4.8.1 Helse, miljø og sikkerhet

4.8.1.0 Arbeidet med å redusere sykefraværet

Det samlede sykefraværet i Bufetat er 9,8 prosent i 2023. Måltallet har vært på 7,8 prosent. Måltallet er en langsiktig ambisjon, og det jobbes godt med tiltak i alle ledd av organisasjon. Arbeidet har høy oppmerksomhet og følges opp i styringslinjen. Sykefraværet har steget gradvis fra 2020 og frem til nå. Sykefraværet er likevel tilnærmet likt med resultatet for 2022 for etaten samlet. Det kan se ut til at sykefraværet har stabilisert seg på et høyere nivå enn det vi hadde før pandemiårene 2020-2021. Dette er også tendensen i resten av samfunnet.

Figur 30: Sykefravær i Bufetat. 2021–2023. Prosent.

Figurbeskrivelse: Figuren viser et stolpediagram med kort- og langtidssykefravær i Bufetat i perioden 2021 til 2023. Kilde: SAP kjernesystem.

Styring og kontroll

Som figur 30 viser, har det vært en svak nedgang i korttidsfravær fra 2022 til 2023. Trolig har dette sammenheng med at Covid-19, influensa og andre sesongrelaterede sykdommer har vært mindre fremtredende enn i 2022. Likevel ser vi de normale sesongvariasjonene, med høyere korttidsfravær i 1. og 4. kvartal.

Mens korttidsfraværet er redusert i 2023, har langtidsfraværet økt. Dette er en bekymringsfull utvikling, samtidig som årsakene til langtidsfraværet er mer sammensatte og vanskeligere å forklare. God og stabil ledelse, tidlig innsats og tilrettelegging, er faktorer som er grunnleggende i sykefraværarbeidet. Som tidligere år er det lagt ned betydelige ressurser i arbeidet med å øke nærværet og redusere sykefraværet i alle regioner. Selv om det overordnede bildet ikke peker i riktig retning, oppnås det likevel resultater i flere av de tiltakene som settes inn.

Det er store regionale forskjeller i Bufetat, der enkelte av regionene har hatt et vedvarende høyere sykefravær enn andre regioner i flere år. I enkelte regioner er sykefraværet lavere i institusjonsdriften enn blant ansatte som ikke jobber turnus. Årsakene til forskjellene kan være mange, blant annet rekrutteringsutfordringer, økende grad av vold og trusler i deler av institusjonsdriften, ulike målgrupper og generelle bemanningsutfordringer.

I tillegg til løpende tiltak som følges opp av lokale ledere, er det også i 2023 satt i gang ulike regionale tiltak, blant andre lederopplæring og tilpasset lederstøtte fra regionene, HMS-undersøkelser, HMS-revisjoner, beredskapsøvelser, HR-analyser, partssammensatte sykefraværprosjekt, arbeid med kultur og arbeid med emosjonelle belastninger knyttet til arbeidet. Regionene trekker også veksler på eksterne samarbeidspartnere som NAV arbeidslivssenter og bedriftshelsetjenesten i sitt sykefraværarbeid. I tiltakene som initieres fra Bufdir involveres regionene, og arbeidet er ofte partssammensatt med hovedtillitsvalgte og hovedverneombud i arbeidsgruppene.

Arbeidsmiljøloven og tilhørende forskrifter stiller krav til det systematiske HMS-arbeidet. I Bufetat påvirkes mange institusjonsansatte av hendelser som omfatter vold og trusler om vold. I 2022 ble derfor rapporten «Vold og trusler mot ansatte i institusjon» utarbeidet. Rapporten viser blant annet at vold og trusler om vold er en sentral årsak til sykefravær for mange ansatte. Bufetat har et godt innarbeidet system for sikkerhetsopplæring og repeterende trening for å redusere skader ved hendelser. Forebyggende arbeid står sentralt i denne opplæringen. Det er likevel utfordrende å nå målene som er satt for antall timer repeterende trening per måned.

Rapporten viser at det gjøres mye godt HMS-arbeid i Bufetat, samtidig avdekker rapporten at det er tidvis mangler i det systematiske HMS-arbeid i alle regionene. Bufdir vil gjennomgå det systematiske HMS-arbeidet i etaten i løpet av 2024.

4.9 Aktivitets- og redegjøringsplikten som arbeidsgiver i offentlig virksomhet

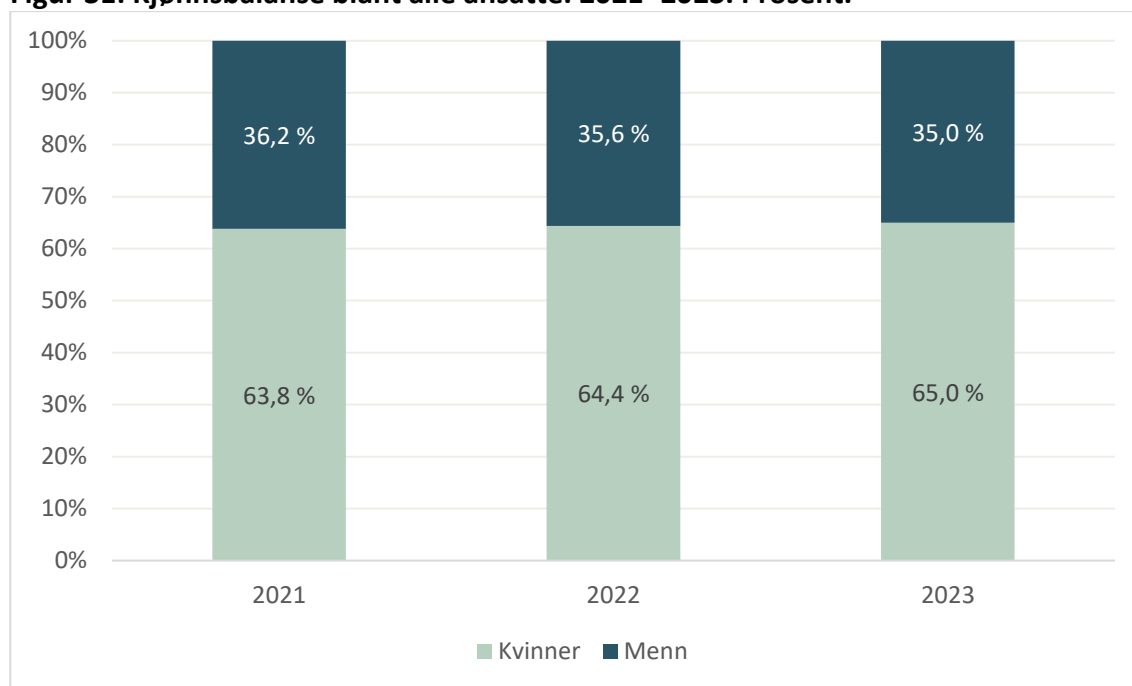
– etter likestillings- og diskrimineringsloven § 26 a.

4.9.1 Del 1: Tilstand for kjønnslikestilling

4.9.1.0 Kjønnsfordeling blant ansatte

Som figur 31 viser, har Bufdir og Bufetat en kjønnssammensetning med 65 prosent kvinner og 35 prosent menn. Fordelingen er uendret fra tidligere år.

Figur 31: Kjønnsbalanse blant alle ansatte. 2021–2023. Prosent.

Figurbeskrivelse: Figuren viser et stolpediagram med kjønnsfordeling blant alle ansatte i perioden 2021 til 2023.

Deler av institusjonsområdet har tilnærmet balansert kjønnssammensetning.

Barnevernsinstitusjonene og omsorgssentrene for enslige mindreårige asylsøkere har en fordeling på rundt 52 prosent kvinner og 48 prosent menn.

På adopsjonsfeltet er 97 prosent av de ansatte kvinner. I sentre for foreldre og barn er nesten 90 prosent av de ansatte kvinner. Innen hjemmebaserte tjenester er andelen kvinner tilnærmet 75 prosent, mens det i inntak og fosterhjemstjenestene er tilnærmet 85 prosent kvinner.

I familievernet er 78 prosent kvinner og ved regionskontorene er 65 prosent kvinner. Direktoratet har 73 prosent kvinner.

Kjønnsfordeling kan være en utfordring for Bufetat. Bufdir og regionene jobber aktivt med tiltak. I enkelte regioner har man praktisert positiv særbehandling ved å vektlegge hensyn til kjønnsbalanse ved rekruttering.

4.9.1.1 Lønnsforskjeller mellom kvinner og menn

Generelt er det lik lønn mellom kvinner og menn i Bufetat. En stor del av våre ansatte får deler av lønnen sin justert gjennom sentrale forhandlinger og i form av ansiennitetsopprykk. Dette ser ut til å motvirke forskjeller i lønn.

Det er kun blant direktørene, psykologer og i rådgiver- og seniorrådgiverkoder at menn har høyere lønn enn kvinner. Dette er stillinger med krav om høy utdanning, til dels spesialisert kompetanse og individuell lønnsvurdering. Etaten har oppmerksomhet om lønnsforskjeller mellom kjønn i disse gruppene, og jobber aktivt for at forskjeller ikke er ubegrunnet.

Under følger en oversikt over hvor likestilte kvinner og menn er i Bufetat på bakgrunn av grunnlønnsnivå. Tabellen illustrerer lønnsforskjeller i henhold til redegjørelsesplikten del 1.

Tabell 40: Oversikt over lønnsforskjeller mellom kvinner og menn i Bufdir og Bufetat på bakgrunn av grunnlønnnivå. 2023.

Gruppe	Stillingsnivå	Kvinner	Menn	Kvinnerns andel av menns avtalt (fast)lønn
Gruppe 1	Divisjonsdirektør, avdelingsdirektør, regiondirektør, direktør	45	26	94,6 %
Gruppe 2	Leder, seksjonssjef, informasjonssjef	97	39	99,3 %
Gruppe 3	Psykolog, spesialpsykolog, psykologspesialist	200	69	94,9 %
Gruppe 4	Fagdirektør, spesialrådgiver, prosjektleder	10	6	97,4 %
Gruppe 5	Assisterende leder, avdelingsleder	159	45	99,5 %
Gruppe 6	Spud.sosionom, spud.miljøterapeut, spud.vernepleier, spud.bvp., spud.miljøterapeut, spud.sykepl., klinisk sosionom, klinisk bv.ped, fagstillinger som seniorrådgiver	849	275	99,8 %
Gruppe 7	Seniorrådgiver, rådgiver	834	222	93,9 %
Gruppe 8	Sosionom, bv.pedagog, vernepleier, miljøterapeut, fagstillinger som rådgiver	1380	915	98,8 %
Gruppe 9	Fagarb.m fagbrev, miljøarbeider, miljøter. <3 år	444	640	100 %
Gruppe 10	Konsulent, førstekonsulent, seniorkonsulent	163	23	96 %
Gruppe 11	Hush.bestyrer, hush.leder, renholder, driftsleder, driftsoperatør, unge arb.takere	10	13	116,9 %

Tabell 40 viser inndeling i stillingsnivåer/-grupper. Inndelingen er resultat av partssamarbeid mellom tillitsvalgtrepresentanter og arbeidsgiver, og definert ut fra krav til kompetanse, ansvar, arbeidsforhold og anstrengelser, og en vekting av disse i alle stillingskoder. Totalen omfatter alle

Styring og kontroll

ansatte. Grunnlønn omfatter fast lønn omgjort til og beregnet i heltidsekvivalenter. Utrekningen baserer seg på et gjennomsnitt for kvinner og menn i gruppen.

Lønnsforskjeller mellom kvinner og menn er i 2023 ikke forskjellig fra tidligere år. Kvinner tjener i gjennomsnitt 102,4 prosent av menns lønn. Blant mellomlederne og avdelingslederne, samt i de store gruppene av fagstillinger, har vi lønnsmessig likhet mellom kjønnene.

Blant ansatte i de gruppene med høyest utdanning (1, 3, 7 og til dels 4), er det noe lavere lønn for kvinner. Kvinnelige psykologer tjener 94,9 prosent av menns lønn. Kvinnelige fagdirektører, prosjektledere og spesialrådgivere tjener 97,4 prosent av menns lønn, og kvinnelige seniorrådgivere og rådgivere tjener 93,9 prosent av menns lønn.

En hypotese kan være at menn generelt lykkes bedre i å forhandle egen lønn enn kvinner, både ved tiltredelse og ved lønnsforhandlinger. En annen hypotese kan være at arbeidsgiver er villig til å betale mer for å rekruttere og beholde menn på en kvinnedominert arbeidsplass. Hva som er de faktiske årsakene, krever ytterligere undersøkelser og analyser.

For ansatte i fagstillinger med treårig bachelor, spesialutdanning eller master, som blant annet miljøterapeuter, barnevernspedagoger og sosionomer (gruppe 6 og 8), er det likelønn mellom kvinner og menn. Denne gruppen har lønn som i større grad reguleres kollektivt og sentralt. Også blant miljøarbeidere, i gruppe 9, finner vi lønnsmessig balanse mellom kjønnene. Lønn til ansatte i denne gruppen er også sentralt regulert.

Gruppe 10 omfatter tre konsulentnivåer og består av nyutdannede og ansatte uten formell utdanning. I tillegg er ansiennitet svært ulikt. Deler av gruppen har ansiennitetsregulert lønn. En hensiktsmessig sammenlikning av kvinner og menn krever konkrete vurderinger inne de enkelte avdelingene eller enhetene. Kvinner har 96 prosent av menns lønn i denne gruppen.

Det er særdeles få ansatte i gruppe 11, som rommer ulike driftstillinger, lærlinger og unge arbeidstakere. Vi ser en forskjell i menns favør i denne gruppen. Forskjellene må vurderes ved å gå inn i hvert enkelt tilfelle.

4.9.1.2 Overtid og uregelmessig tillegg

Valg om å jobbe turnus og ubekvem arbeidstid, samt valg om hvordan overtid ønskes godtgjort, enten som avspasering eller til utbetaling, kan basere seg på ulike preferanser hos kvinner og menn.

Overtid har størst omfang på institusjonsområdet. Totalt ble det arbeidet 213 744 timer overtid i etaten i 2023. I gjennomsnitt jobber kvinner 44 timer overtid, men menn jobber vel 59 timer. Det er ledere og seksjonssjefer (gruppe 2) og de i fagstillinger med bachelor (gruppe 8), samt fagstillinger uten formalkompetanse (gruppe 9) som har mest overtid.

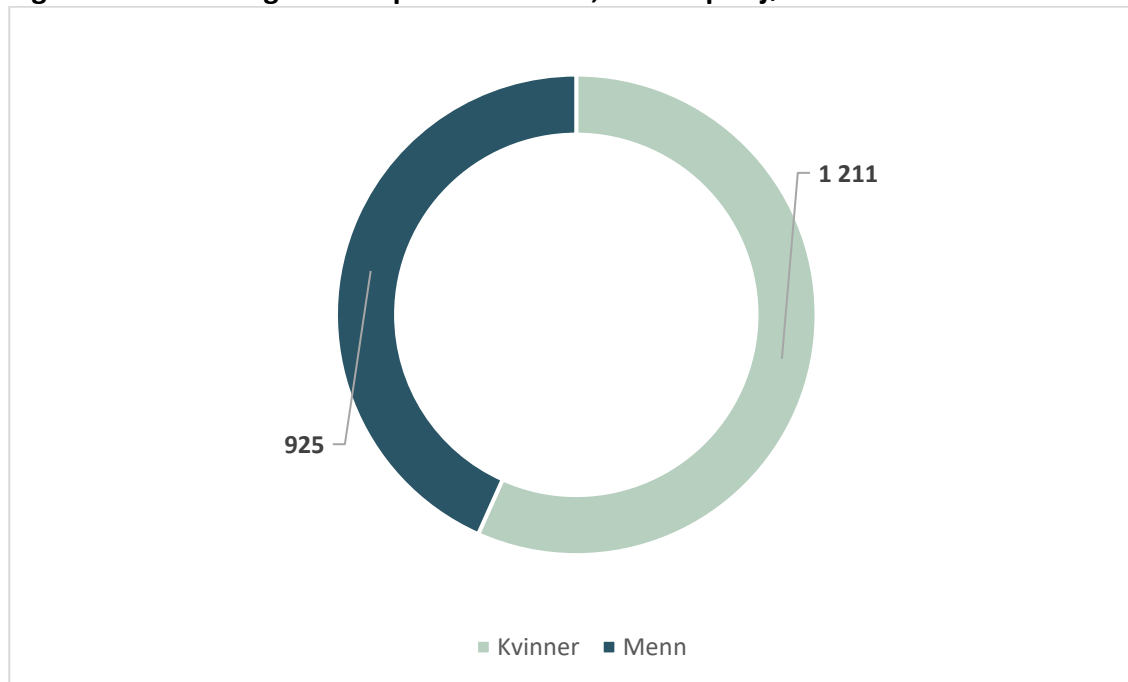
4.9.1.3 Naturalytelser

Det er begrenset bruk av skattepliktige naturalytelser i etaten. Tjenestetelefon følger stilling og oppgaver uavhengig av kjønn. Det er valgfritt om man ønsker skattefri kontortelefon eller skattepliktig tjenestetelefon. Bonus og fri bil er naturalytelser som ikke benyttes i etaten.

4.9.1.4 Kjønn og midlertidighet

Totalt har 33 prosent av alle ansatte midlertidige ansettelsesforhold. Andelen midlertidighet er noe lavere blant kvinner (29 prosent) enn blant menn. Nesten 40 prosent av alle mannlige ansatte er midlertidig ansatt.

Figur 32: Midlertidig ansatte per 31.12.2023, fordelt på kjønn. Antall.

Figurbeskrivelse: Figuren viser et sektordiagram med antall midlertidig ansatte i Bufdir og Bufetat i 2023, fordelt på kjønn. I 2023 var det 1211 kvinner og 925 menn som var midlertidig ansatt.

4.9.1.5 Lønnsforskjeller i hel- og deltidsstillinger

I Bufetat er det utstrakt bruk av deltid i institusjonsdriften. Det er også større omfang deltid blant midlertidige ansatte enn blant faste ansatte. I forbindelse med lønnskartleggingen har regionene identifisert at det er en forskjell i lønn mellom ansatte som arbeider deltid og heltid.

4.9.1.6 Omfanget av deltid

Omfanget av deltid i Bufetat er redusert de senere årene. I døgnskuttet turnus på barneverninstusjonene er deltidsstillinger nødvendig, men det jobbes aktivt med å redusere omfanget av små stillingsbrøker i turnusplanleggingen. Vi oppfatter at det er en felles bevissthet om at kvaliteten øker med flere heltidsstillinger og sterkere tilknytning til arbeidsplassen.

Regionene rapporterer at flertallet av deltidsansatte jobber deltid etter eget ønske, på grunn av helseutfordringer, studier, andre ansettelsesforhold, familiesituasjon og lignende. Ufrivillig deltid utfordres av kompetansekravene, HMS-hensyn for nattevakter, samt organisasjonsendringer og omstilling. Målet om å redusere omfanget ufrivillig deltid kan, i de tilfellene der ansatte ikke har treårig høyere utdanning, utfordre kravene til høyere utdanning og kompetanse. Ufrivillig deltid behandles i regionale ledergrupper, IDF og i utviklingsamtaler.

Styring og kontroll

Ved utgangen av 2023 hadde nesten 20 prosent av alle ansatte (tilkallingsvikarer holdt utenfor) en deltidsstilling. Økningen kan i hovedsak tilskrives behovet for vikarer i institusjonsapparatet og konkurranse om arbeidskraft.

Ansatte i deltid jobber gjerne langt mer enn den faste stillingsbrøken. De tar da på seg ledige vakter som timelønnet tilkallingsvikar. Dette er viktig og nødvendig arbeidskraft ved plutselige fravær og ekstra ressursbehov.

4.9.1.7 Kjønn og fravær

Sykefravær er tidligere omtalt, og tallene i tidligere omtale er hentet fra SAP-kjernesystem. I dette tilfellet er tallene hentet fra DFØ sin innsiktsløsning, men tallene er tilnærmet like. Fra tidligere år vet vi at kvinner har hatt cirka 1 prosent høyere sykefravær enn menn. I 2023 ser vi at forskjellen øker markant. Det er i langtidsfraværet vi ser en betydelig forskjell. I 2023 var sykefraværet totalt på 9,8 prosent. Sykefraværet var 8,6 prosent for menn og 10,3 prosent for kvinner.

Fravær på grunn av sykt barn fordeler seg tilnærmet likt mellom kvinner og menn, og er ikke forskjellig fra tidligere år. I 2023 utgjorde fravær på grunn av sykt barn 0,4 prosent av kvinners fravær og 0,3 prosent av menns fravær. Det er tilnærmet likt med 2022.

4.9.2 Del 2: Vårt arbeid for likestilling og mot diskriminering

Bufdir skal gå foran som en inkluderende, mangfoldig og likestilt arbeidsplass. Arbeidet med likestilling, inkludering og mangfold er et viktig bidrag til å videreutvikle Bufdir og Bufetat som arbeidsgiver. Målsetninger for arbeidet er nedfelt i Bufdirs personalpolitikk, og i en rekke arbeidsprosesser, rutiner og maler på lønns- og personalfeltet.

4.9.2.0 Slik er arbeidet strukturert i Bufdir og Bufetat

Tilpasningsavtalen for Bufetat gir tydelige føringer for arbeidet med likestilling og ikke-diskriminering. I revisjonen i 2023 ble det lagt til føringer og presiseringer for kompetanseutviklingstiltak, tiltak for lønnsfastsettelse og rekruttering, avansement og ledelse. Det ble også presisert at samarbeid mellom partene for å fremme likestilling, inkludering og mangfold skal løses gjennom eksisterende samarbeidsfora, som IDF, AMU og det partssammensatte likestillings-, inkluderings- og mangfoldsutvalget (LIM-utvalget), som har representanter fra alle regioner og Bufdir. LIM-utvalget skal både være et rådgivende organ for ledelsen, og bidra til å spre gode eksempler for å fremme likestilling, inkludering og mangfold i virksomheten.

De fleste regionene og direktoratet har også partssammensatte arbeidsgrupper for å identifisere risikoområde og utarbeide plan med tydelige mål og konkrete forslag til tiltak. Regionene rapporterer på arbeidet i forbindelse med årsrapporten.

Bufdir deltar i det statlige mangfoldsnettverket, som består av fagpersoner fra en rekke direktorater og etater. Nettverket er en arena for erfaringsdeling og diskusjon om likestilling og mangfold i statlig sektor. I 2023 har nettverket jobbet mye med erfaringsdeling, og gjennomført et toppledermøte med fokus på LDL §24. Nettverket har også hatt møte med Statens arbeidsmiljøinstitutt (STAMI) om videreutvikling av Medarbeiderundersøkelsen i staten (MUST).

Styring og kontroll

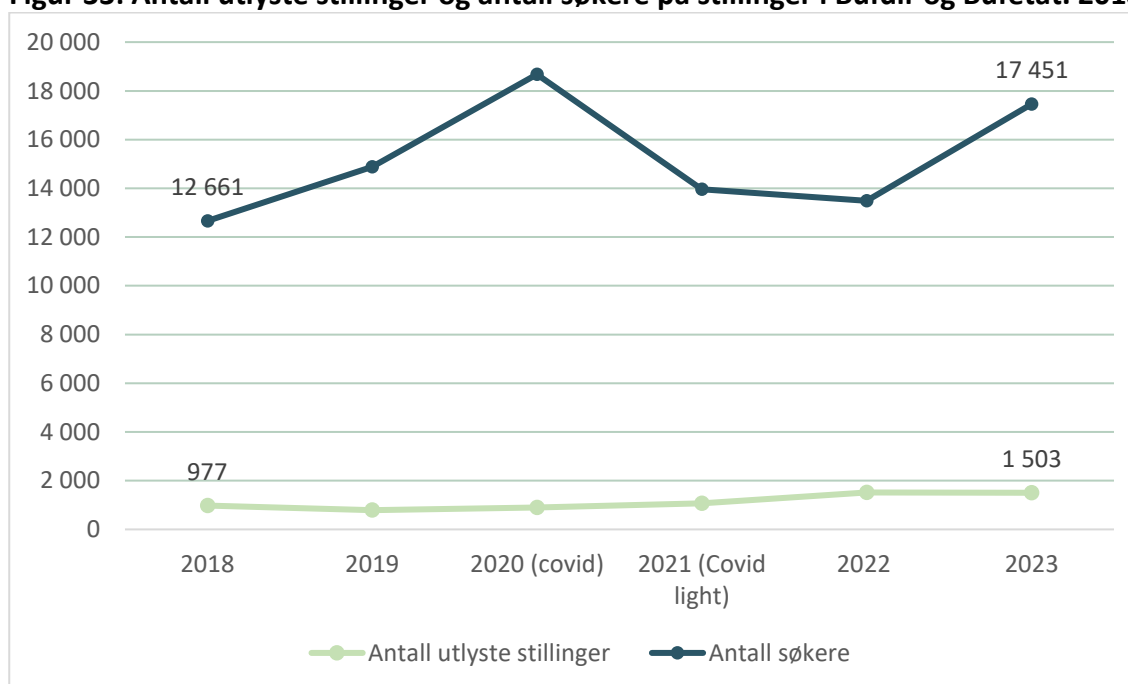
Det var da hovedfokus på spørsmål om likestilling og diskriminering på alle grunnlagene i loven. Dette arbeidet fortsetter i 2024.

4.9.2.1 Bufdir og Bufetats arbeid for å sikre likestilling og ikke-diskriminering i praksis

4.9.2.1.1 Rekruttering

Vi har et tilnærmet likt antall utlyste stillinger i 2023 sammenlignet med 2022. Vi har flere søkere til stillingene våre generelt og det er en økning sammenlignet med de to foregående årene.

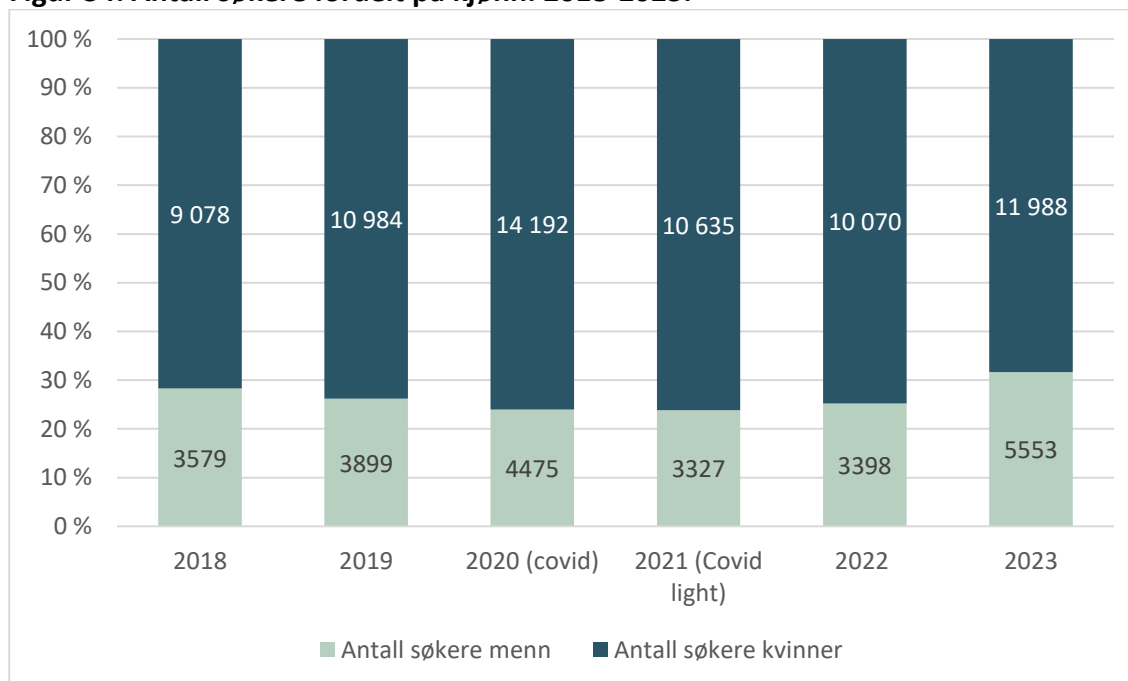
Figur 33: Antall utlyste stillinger og antall søkere på stillinger i Bufdir og Bufetat. 2018-2023.

Figurbeskrivelse: Figuren viser to tidslinjer med antall utlyste stillinger og antall søkere på stillinger i Bufdir og Bufetat i perioden 2018 til 2023.

Vi ser en ønsket utvikling i at det er flere menn som søker på stillingene våre (se figur 34). De utgjør 32 prosent av søkermassen, og 38 prosent av alle nyansatte er menn.

Figur 34: Antall søkere fordelt på kjønn. 2018-2023.

Figurbeskrivelse: Figuren viser et stolpediagram med antall søkere på stillinger i Bufdir og Bufetat i perioden 2018 til 2023, fordelt på kjønn.

Vi har planlagt aktiviteter innen arbeidsgiverprofileringstiltak og rekrutteringstiltak for å fremme mangfold og ikke-diskriminering kommende år og årene fremover. Arbeidet med likestilling, inkludering og mangfold er viktig inn i en profesjonell rekruttering av nye ansatte, men også i arbeidet med å redusere turnover.

4.9.2.1.2 Lønns- og arbeidsvilkår

Lønnspolitikken skal medvirke til at Bufetat oppleves som en attraktiv arbeidsgiver med gode lønns-, karriere- og utviklingsmuligheter for alle uansett bakgrunn. Vi skal ta særlig hensyn til likestilling og ikke-diskriminering ved rekruttering og lønnsforhandlinger. Likelønn er også et kriterium som generelt skal legges til grunn i lønnsvurderinger, og som vektlegges i lønnsforhandlinger. Blant annet gjøres det analyser av lønnsforskjeller mellom kvinner og menn i forkant og etterkant av lønnsoppjøret. Det ble ikke avdekket usaklige, unødvendige eller uforholdsmessige lønnsforskjeller. Det har også vært fokus på å hindre lønnsforskjeller knyttet til etnisitet, funksjonsnedsettelse og annet.

Flere regioner og Bufdir har gjennomført ulike analyser av lønns- og arbeidsvilkår. Det ble ikke avdekket utilsiktede lønnsforskjeller eller store ulikheter som ikke kunne forklares.

4.9.2.1.3 Forfremmelse- og utviklingsmuligheter

Bufetat og Bufdir har rutiner for gjennomføring av utviklingssamtaler for alle ansatte, og det bidrar til at flere medarbeidere får spørsmål om ønsker og behov for utvikling.

4.9.2.1.4 Tilrettelegging for ansatte med helseutfordringer

Tilrettelegging er innarbeidet i Bufdir og regionenes HMS-handlingsplaner. Vi arbeider aktivt med tilrettelegging for ansatte med helseutfordringer og generelt med sykefraværsoppfølging.

4.9.2.1.5 Mulighet for å kombinere arbeid og familieliv

Foreldrepermisjon i etaten deles opp i 80 prosent og 100 prosent foreldrepermisjon. I tillegg kan man ha gradert foreldrepermisjon i henholdsvis 80 prosent og 100 prosent. I løpet av 2023 er det 205 ansatte som har hatt foreldrepermisjon i en av disse formene. Fordelingen på kjønn er 161 kvinner og 44 menn i 2023.

4.10 Aktivitets og redegjørelsesplikten som offentlig myndighet

Bufdir har et sektoransvar for likestilling og ikke-diskriminering på samtlige fagområder (barnevern, familievern, vold, oppvekst osv.). Likestilling og diskriminering er ofte underliggende temaer i oppgavene vi jobber med. I praksis betyr det at vi skal jobbe forebyggende for likestilling og mot diskriminering i både fagrollen og gjennomføringsrollen i Bufdir, og i etatens iverksetterrolle.

Hensynet til likestilling, likeverd og ikke-diskriminering er forankret Bufdirs og Bufetats samfunnsoppdrag. Likestilling står også sentralt i Bufdir og Bufetats nye virksomhetsstrategi, gjennom fokuset på likestilling, likeverdige tjenester og prinsippet om at brukernes behov skal settes i sentrum. Bufdirs arbeid for å fremme likestilling og hindre diskriminering er også styrt av nasjonale handlingsplaner og strategier på de fagfeltene Bufdir har ansvar for.

Våren 2023 ferdigstilte Bufdir og Bufetat en felles policy for arbeidet med likestilling i direktoratet og etatens arbeid som offentlig myndighet. Policyen synliggjør ansvar og oppfølging og skal sikre en mer helhetlig innsats for likestilling, ikke-diskriminering og universell utforming i direktoratets og etatens oppgaver. Basert på en analyse av likestillingsutfordringer på etatens og direktoratets fagområder er det fastsatt prioritinger for arbeidet de kommende årene. I det videre redegjør vi for iverksatte tiltak og videre planer knyttet til disse prioriterte områdene.

4.10.1 Barnevern

I Bufdir og Bufetats likestillingspolicy er det fastsatt følgende prioriterte temaer på barnevernsfeltet for perioden 2023–2025:

- Flere menn og flerkulturelle starter i og gjennomfører barnevernutdanningene
- Dempe kjønnslikestillingskonsekvenser av kompensasjonsordninger for fosterhjem
- Mangfoldskompetanse og likeverdige tilbud i barnevern og i fosterhjem, med særlig fokus på
 - barn og foreldre med funksjonsnedsettelse (kognitive og fysiske)
 - barn og foreldre med flerkulturell bakgrunn (innvandrerbakgrunn, samer, og religiøse- og nasjonale minoriteter)
 - skeive barn og unge
 - fedre
 - se likestillingsutfordringer i sammenheng med lavinntekt

Det er viktig for barnevernstjenesten og for institusjonene å ha en ansattgruppe med en bakgrunn som i større grad representerer brukerne av tjenestene. Det er derfor en målsetting at flere menn og personer med flerkulturell eller minoritetsbakgrunn tar utdanninger som er relevante for

Styring og kontroll

arbeid i sektoren. Dette vil være et tema i samarbeidet med universitets- og høyskolesektoren i 2024. Vi ser et behov for mer kunnskap om hva som skal til for at utdanningene og sektoren skal bli mer attraktiv for menn og flerkulturelle.

Bufdir har gjennom flere år jobbet målrettet for at barn i barnevernet skal få nødvendig helsehjelp når de har behov for det. Denne innsatsen er viktig for å sikre rettighetene til barn og unge med fysiske eller psykiske funksjonsnedsettelse som er i kontakt med barnevernet. Les mer om helsesatsingen under punkt 3.3.2.8. Bufdir har i 2023 også iverksatt flere tiltak for å fremme universell utforming på statlige barnevernsinstitusjoner. Les mer om dette under punkt 3.3.5.10.

Bufdirs eksterne kompetansegruppe for mangfoldssensitivitet i barnevernsfeltet består av 15 fagpersoner med flerkulturell bakgrunn og migrasjonserfaring, som arbeider innen barnevern eller tilgrensende felter. Gruppen gir innspill til Bufdirs utviklingsarbeid på barnevernsfeltet, men også til arbeid som omhandler vold, oppvekst, familievern, likestilling, med mer. Gruppen har vanligvis fire heldagsmøter i året, men bidrar også mellom møtene. Alle kan melde inn saker som de ønsker å drøfte med gruppen med tanke på utvikling av tjenester som er bedre tilpasset etnisk-kulturelt mangfold i samfunnet. Det nasjonale samiske kompetansesenteret for kommunalt og statlig barnevern, familievern og krisesentrene (NASAK), med base i Karasjok har som formål å bidra til å styrke kvaliteten på tjenestenes arbeid med samiske barn, voksne og familier og til et likeverdig tilbud til samisk befolkning i alle samiske områder. Se en nærmere beskrivelse av NASAK under punkt 3.2.2.1.7.

I 2023 lanserte Bufdir "SOLID", en ny nasjonal opplæring for fosterhjem, som blant annet inneholder en egen modul om kunnskap og forståelse av kjønns- og seksualitetsmangfold. Det er utviklet av Spisskompetansemiljøet for fosterhjem i Bufetat, og Rosa kompetanse barnevern.

For å bidra til å styrke kompetansen om kjønns- og seksualitetsmangfold i barnevernet finansierer Bufdir blant annet prosjektet Rosa kompetanse barnevern. Rosa kompetanse holder kurs for ansatte i alle deler av barnevernet, og for barnevernspedagogstudenter. Kursene tar opp temaer som normer, kjønn, seksualitet, identitet, minoritetsstress, sammensatt diskriminering og inkluderende praksis.

4.10.2 Familievern og foreldrestøtte

Følgende temaer skal prioriteres på dette området i 2023–2025:

- Kompetanse i møte med et mangfold av familier
- Bidra til likestilte foreldreskap, med særlig fokus kjønnslikestilling og fedre som aktive omsorgspersoner

For en omtale av familievernets arbeid med kompetanse i møte med et mangfold av familier, se punkt 3.2.3.2.1. til 3 og 3.2.3.3.2.

I 2023 har direktoratet jobbet for at flere grupper foreldre, med vekt på fedre, skal benytte den digitale foreldrestøtteressursen Foreldrehverdag. Det er produsert flere korte, humoristiske filmer, som tar opp papparollen før og nå. Filmene tar utgangspunkt i at fedre i dag faktisk gjør mye, og

Styring og kontroll

mye mer enn sine fedre. Filmene er spredt og målrettet mot fedre, og leder inn til en egen side med relevant stoff. Det ble gjennomført to kampanjeperioder som resulterte i at vi nådde ut til 82 000 menn og fikk over 7 000 klikk til landingssiden. Filmene blir gjenbrukt i 2024.

4.10.3 Vold

For 2023–2025 har direktoratet og etaten vedtatt å synliggjøre vold som en likestillingsutfordring. Se omtale av relevante aktiviteter knyttet til dette, se kapittel 3.2.2.1 og 3.4.4.1. Omtale av relevante forskningsprosjekter står beskrevet under punkt **3.2.3.3.3**.

I 2024 er det behov for å jobbe med dette prioriterte temaet i et bredere perspektiv. Dette innebærer å jobbe med å rette fokus på ulike gruppers utsatthet og behov i et interseksjonelt perspektiv – både i arbeidet med forebygging, krisesentre, TryggEst, Kompetanseteamet, barnevern, familievern og etats samarbeid. Det vil også innebære å ha et helhetlig fokus på vold, som inkluderer blant annet seksuell trakassering, hatefulle ytringer, seksuell vold, negativ sosial kontroll og æresrelatert vold, økonomisk vold, digital vold, kjønnsbasert vold mv.

4.10.4 Medvirkning

En prioritering for Bufdir og Bufetat i 2023–2025 har vært å sikre inkluderende medvirkningsprosesser, med mangfold i representasjon og temaer.

Bufdir har også et eget likestillingsråd som gir råd til direktoratet på ulike fagområder. I 2024 vil vi jobbe med å gjøre rådet bedre kjent og mer relevant på tvers av Bufdir og Bufetat. Nasjonalt samisk kompetansesenter (NASAK) har bidratt til kompetanseheving og kunnskap om samisk språk, kultur, og hvordan møte samiske klienter på best mulig måte i ulike tjenester.

I tillegg har Bufdir et eget brukerråd på barnevernsfeltet, der et mangfold av organisasjoner og aktører er representert. Dette er omtalt i kapittel 3.3.

4.10.5 Digitale tjenester og kommunikasjon

I perioden 2023–2025 har følgende tema vært prioritert:

- universell utforming
- synliggjøre kjønns mangfold, seksualitets mangfold, etnisk mangfold og funksjons mangfold i bilder og tekst
- klarspråk

Bufdir vektlegger universell utforming i utvikling av nye digitale løsninger, og i den digitale kommunikasjonen. Universell utforming er en del av kravene når vi lager innhold og forbedrer og lager nye IKT-løsninger. Det er lagt ut tilgjengelighetserklæringer på Bufdirs nettsider, som beskriver tilstanden med hensyn til universell utforming og de nye lovkravene i WCAG 2.1. Det har vært gjort kompetanseheving i våre tverrfaglige team som jobber med IKT-løsninger, med konkret innføring i kravene i WCAG 2.0 og 2.1.

Styring og kontroll

Vi jobber kontinuerlig med å oppdatere og forbedre vårt designsystem med tilhørende komponentbibliotek. Slik kan vi sikre at universell utforming, kode og design av knapper, lenker og andre komponenter er kvalitetssikret på tvers av våre IKT-løsninger. Universell utforming har vært i fokus i 2023, og vil fortsatt være det i 2024.

Ung.no er det offentliges informasjonskanal for ungdom, og dermed også en viktig kanal for kvalitetssikret innhold som gjenspeiler hele den unge befolkningen. Redaksjonen jobber aktivt for at ung.no i større grad skal speile mangfold, både i tekst, tematikk og bilder, for å sikre at innholdet er relevant for ungdom i hele Norge – uavhengig av kjønn, legning, funksjonsevne, religion eller bakgrunn. I spørretjenesten er det i tillegg et bredt mangfold av fagpersoner og organisasjoner som svarer på spørsmål.

Ung.no har det siste året arbeidet systematisk både redaksjonelt og teknisk med å forbedre nettsiden med hensyn til universell utforming. Arbeidet har medført at vi har redusert antall avvik. Per 31/12-2023 har tjenesten kun to avvik på regelverket. Avvikene gjelder teksting og synsteksting på videoer. Reglen om syntolkning av videoer gjelder fra 1/2-24.

Bufdir tilstreber klart språk i vår eksterne kommunikasjon. Det gir intern opplæring, praktisk veiledning og rådgiving i konkrete prosjekter. Klart språk er sentralt i arbeidet med retningslinjer, og arbeidsgruppene får tett oppfølging.

I 2023 ble det anskaffet nytt saks- og arkivsystem for etaten, som ble implementert i hele organisasjonen på intern sone. På sikker sone ble det foretatt en oppgradering av eksisterende løsning. Begge systemene fyller kravene ved å følge WCAG 2.1. og AA-kravene.

4.10.6 Kunnskap og analyse

Bufdir jobber med å framskaffe kunnskap om likestilling og ikke-diskriminering på våre fagområder gjennom samarbeid med SSB, forskningsoppdrag, undersøkelser blant organisasjoner, kommuner og brukere av våre tjenester.

I alleforskning som iverksettes og finansieres av direktoratet vurderer vi alltid om likestilling og ikke-diskriminering som tema skal inngå i oppdraget, jamfør Bufdirs langtidsplan for forskning og evaluering. Dette for å bidra til et enda bedre kunnskapsgrunnlag på området.

4.10.7 Styring og oppfølging

Bufdir har gjennomført flere tiltak for å sette likestilling og ikke-diskriminering på dagsorden i etaten i 2023. Blant annet har likestillingspolicyen vært tema for direktørmøter med regionene, samt i dialog med de tillitsvalgte. Vi vurderer at fokuset på likestilling, inkludering og mangfold i styringen har bidratt til at dette i større grad har blitt satt på dagsorden og prioritert på tvers av organisasjonen. Regionene har også igangsatt flere relevante tiltak knyttet til oppfølging av de prioriterte områdene i policyen. Blant tiltakene som er kompetansehevingstiltak knyttet til kjønns- og seksualitetsmangfold, økt kompetanse og bevissthet rundt fedres rolle, og samarbeid med universitetene for å få flere menn til å velge sosialfaglig utdanning. Arbeidet med likestilling og

ikke-diskriminering og oppfølging av aktivitets- og redegjørelsesplikten er satt som en hovedprioritering i etatens disponeringsbrev for 2024.

4.11 Regjeringens fellesføringer

4.11.1 Antall lærlinger skal stå i et relativt forhold til virksomhetens størrelse

Per 31. desember hadde Bufdir fire lærlinger, alle tilknyttet Opplæringskontoret for offentlig sektor i Vestfold. Vi vurderer løpende om vi skal ta imot flere lærlinger, og for tiden vurderer vi muligheten for praksisplasser innenfor fagområdene HR og økonomi. Vi forplikter oss til å fortsette å evaluere behovet for lærlinger og samarbeide med relevante institusjoner for å tilby meningsfulle opplæringsmuligheter innenfor våre fagområder.

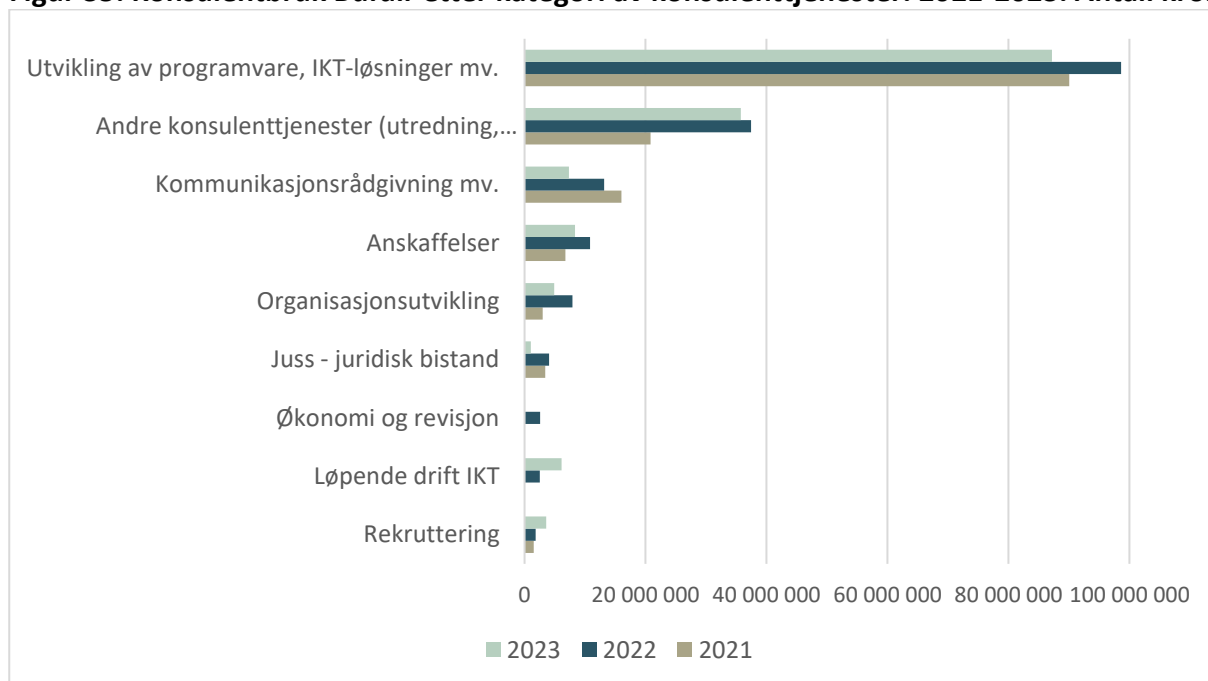
4.11.2 Redusere konsulentbruken

Bufetat skal arbeide for å redusere konsulentbruken på områder hvor det ligger til rette for å bruke interne ressurser og kompetanse, jamfør regjeringens fellesføring.

I 2022 og 2023 har Bufdir vurdert om vi har interne ressurser tilgjengelig og tilstrekkelig kompetanse til å erstatte konsulentbruken. I hvilken grad Bufdir vil lykkes med å redusere konsulentbruk vil avhenge blant annet av:

- oppdrag i tildelingsbrev for 2023
- at planlagte fremdriftsplaner holder
- turnover
- rekruttering til ledige stillinger
- økonomiske rammer og handlingsrom

Figur 35: Konsulentbruk Bufdir etter kategori av konsulentttjenester. 2021-2023. Antall kroner.

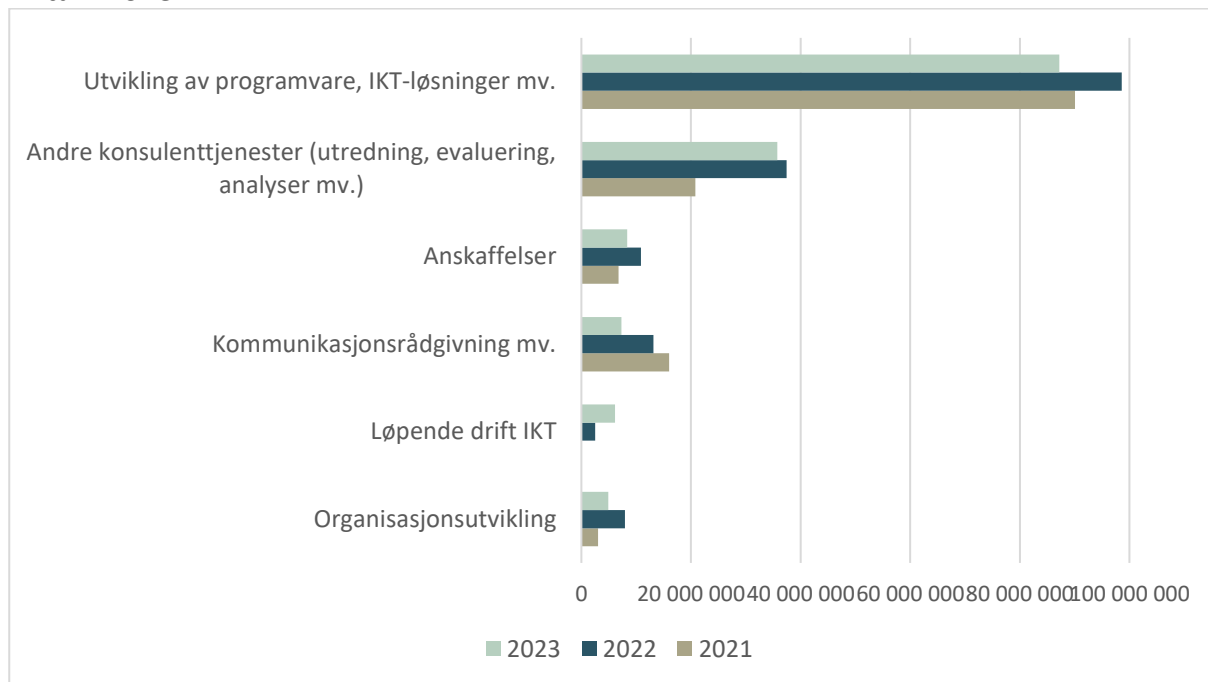
Figurbeskrivelse: Figuren viser et stolpediagram med årlig sum til konsulentbruk fra 2020 til 2023 for Bufdir. Kilde: Regnskapssystemet Unit4

Bruken av konsulenter er redusert med 25 millioner kroner i Bufdir og Bufetat fra 2022 til 2023 (se figur 36). Det er en reduksjon i de fleste kategoriene, bortsett fra rekrutteringsbistand og løpende drift IKT.

Den klart største bruken av konsulenter de siste tre årene er relatert til utvikling innen IKT. Det er utført mye utviklings- og digitaliseringsarbeid på våre tjenester og nettsider som er beskrevet i årsrapporten. Dette inkluderer utvikling, forvaltning av innhold i fagsystemer og digitale tjenester som DigiBarnevern, Ung.no og andre nettsider. I 2023 gikk 87,2 millioner kroner til utvikling av IKT, en reduksjon på 11,4 millioner kroner fra 2022. Konsulentbruk på løpende drift IKT økte med 3,6 millioner kroner, fra 2,6 millioner kroner i 2022 til 6,1 millioner kroner i 2023.

Reduksjonen fra 2022 til 2023 skyldes færre vakante stillinger innenfor IKT, noe som har redusert behovet for konsulenter. I tillegg er behovet for konsulentbistand redusert som følge av at DigiBarnevern gått fra utvikling til forvaltning.

Figur 36: Konsulentbruk Bufdir og Bufetat etter kategori av konsulentttjenester. 2021 til 2023. Antall kroner.

Figurbeskrivelse: Figuren viser et stolpediagram med årlig sum per kategori konsulentttjenester for Bufdir og Bufetat. Kategorier som utgjør mindre enn 3 prosent av konsulentbruk i 2023 er tatt ut av figuren. Kilde: Regnskapssystemet Unit4

4.11.2.0 Konsulentttjenester til kommunikasjonsrådgivning

I 2023 er konsulentttjenester til kommunikasjonsbransjen benyttet hovedsakelig til informasjonsarbeid og innholdsproduksjon til nettsider og filmer for 7,3 millioner kroner. Siden 2021 er beløpet redusert fra 14,7 millioner kroner.

Av tjenester som kjøpes fra kommunikasjonsbransjen inngår utgifter til annonsering av informasjonskampanjer på ulike plattformer, som for eksempel fosterhjemsrekruttering. Dette er å anse om kjøp av andre fremmede tjenester og kommer i tillegg til konsulentttjenestene som er med i oversikten over.

Konsulenter til kommunikasjonsrådgivning er ikke benyttet etter at fellesføringen om konsulentbruk ble gjeldene.

4.11.3 Virksomheten skal vurdere mulighetene for desentralisert arbeid og legge til rette for dette der det er hensiktsmessig

Bufetat viderefører desentral organisering. Regionenes kontorer er i Lillestrøm, Tønsberg, Bergen, Trondheim og Alta. Det er et landsdekkende tiltaksapparat med lokale ansatte. Bufdir har kontorlokaler i Oslo og Tønsberg, samt enkeltmedarbeidere ved andre lokasjoner. Det er utarbeidet en policy for fjernarbeid for etaten og direktoratet.

4.11.4 Aktivitets- og redegjørelsesplikten etter likestillings- og diskrimineringsloven

Se kapittel 4.9.

4.11.5 Språklov

Bufdir har arbeidet systematisk med å sørge for at en større andel av vår informasjon på våre nettsider, i sosiale medier og øvrig ekstern kommunikasjon er på nynorsk. I disponeringsbrev til Bufetats regioner for 2024, og i nye retningslinjer for kommunikasjon i Bufetat, understreker Bufdir også kravet om bruk av begge målformer. Dette skal bidra til at vi når målet om at minst 25 prosent av stoffet er på nynorsk i allment tilgjengelige dokument.

4.11.6 Arkiv

Bufdirs arkivansvar innebærer en plikt til å sikre arkivmaterialet mot å gå tapt og til å bevare arkivenes bevisverdi, integritet, autentisitet og konfidensialitet. Direktoratet har en godkjent bevarings- og kassasjonsplan for fagsaker etter arkivforskriftens §16. Denne planen inngår i etatens arkivplan og dokumenterer hvordan direktoratet forvalter sitt arkivansvar.

For å oppfylle kravene til korrekt håndtering av arkiv, publisering av offentlig journal og sørge for god dokumentasjonsforvaltning, er Bufdir organisert med en to-sonemodell med to dokumententre som har ansvaret for henholdsvis intern og sikker sone. Intern sone håndterer det administrative arkivet som også inneholder personal, ansettelse og bilag. Sikker sone håndterer all dokumentasjon knyttet til fagområdene barn og familier og med integrasjon med Birk.

I 2023 har det vært store løft med arkivering og journalføring. Vi har implementert det nye saks- og arkivsystemet ElementsFlyt på intern sone, og oppgradert til Elements på sikker sone. Gjennom implementering av de nye systemene, ønsker vi å legge til rette for økt dokumentasjon og arkivering ved å innføre systemer som er brukervennlige og intuitive å ta i bruk.

Opplæringen i de nye systemene har vektlagt virksomhetens ansvar for å dokumentere, samt belyst gjeldende lovverk ved å gå gjennom saksbehandlingsreglene i forvaltningsloven, innsynsretten i offentleglova og arkivlova. Ved innføring av nye systemer har Bufdir gått fra emnebasert klassifisering til funksjonsbasert klassifisering som bedre understøtter virksomhetens saksgang og dokumentasjon

5. Vurdering av fremtidsutsikter

Barn og unge trenger å vokse opp i trygge hjem med gode oppvekstvilkår. Gode barnehager og skoler samt trygge fritidsarenaer der de får lære, mestre og medvirke, er avgjørende for at de blir aktive samfunnsborgere, arbeidstakere og medmennesker. Kommunenes tjenestetilbud er en forutsetning for å sikre gode oppvekstvilkår. De siste årene er det flere trekk ved samfunnsutviklingen som utfordrer kommunenes evne til å levere gode tjenester på oppvekstområdet.

Både klimaendringer og utenrikspolitiske utfordringer påvirker våre liv sterkere enn på svært lenge, og vi opplever konflikter også i våre nærområder. Det er forventninger om en vedvarende høy tilstrømming av flyktninger til Norge. Generalistkommuneutvalget peker i sin rapport på en forventning om en mer krevende situasjon for hele offentlig sektor i årene som kommer, med samfunnsendringer som strammere offentlig økonomi, demografiske endringer og forsterkede behov for samfunnssikkerhet og beredskap. De peker samtidig på utfordringer med tilgang til kompetanse og arbeidskraft i hele landet (NOU 2023: 9). Høy turnover i det kommunale barnevernet gjør rekruttering i våre sektorer enda mer krevende. Disse forholdene gjør det vanskelig å bygge opp god kompetanse og gode tjenester over tid. Vi må fremover sikre at våre statlige virkemidler i enda større grad støtter kommunenes ulike og reelle behov, særlig i arbeidet med videreutvikling av kompetanseutviklingstiltak og videreutvikling av støtte og veiledning for kommunal barnevernstjeneste.

Internasjonal uro og økt press på økonomien i norske husholdninger og i offentlig sektor øker sårbarheten i samfunnet. Konsekvensene blir størst for sårbare grupper. De aller fleste barn og unge som vokser opp i Norge, har gode oppvekstvilkår. Likevel viser den siste omfangsundersøkelsen om vold og overgrep i Norge (NKVTS, 2023) at forekomsten av vold, overgrep og mobbing fortsatt er høyere enn vi liker å tro. Det å være utsatt for denne typen vold kan for mange ha alvorlige konsekvenser for helse og livskvalitet. Det er jenter og kvinner som er utsatt for den groveste og gjentakende volden. Vi vet også at personer med funksjonsnedsettelse og personer med annen seksuell orientering, kjønnsidentitet eller kjønnsuttrykk enn majoriteten er mer utsatt. Dette gjør at omfanget av vold i Norge utgjør en stor likestillingsutfordring. Erfaringer med vold er også vanligere i familier med dårligere sosiale og økonomiske levekår.

Barn og unge som begår lovbrudd har ofte store levekårsutfordringer, som for eksempel en oppvekst med vold, fattigdom, frafall i skolen og psykisk uhelse. Hvordan barn har det hjemme, i barnehagen, på skolen og i fritiden, har stor betydning. Forebygging av kriminalitet i ungdomstiden handler om å fremme gode oppvekstvilkår for alle. Forebygging av kriminalitet kan ikke være en oppgave for én sektor alene, men vi må styrke en samordnet innsats fra skole, NAV, helsetjeneste og andre velferdsaktører. Barnevernet har kontaktflater mot mange ulike velferdsaktører, og Bufdir har derfor en sentral og viktig rolle i det tverrsektorielle samarbeidet. Vi vil utnytte mulighetene i både etats samarbeidet om utsatte barn og unge og det nye direktorats samarbeidet om vold i nære relasjoner for å bidra til at staten blir mer samordnet i sin virkemiddelbruk mot kommunene og brukerne. Det blir også viktig å styrke forebyggende innsats gjennom blant annet foreldrestøtte og en bærekraftig familieverntjeneste.

Vurdering av fremtidsutsikter

Bufdir har også en viktig rolle i å utvikle bedre kunnskap om hva som virker, for hvem og hvordan barnas livskvalitet påvirkes. Dette arbeidet krever en langsiktig og systematisk innsats. Vi må i større grad klare å utvikle våre virkemidler fleksibelt og samordnet på tvers av sektorer for å sikre at de er tilpasset barns og familiers sammensatte og endrede behov.

Tverrsektorielt samarbeid er også avgjørende for å lykkes med utviklingen i tilbudet til barn og unge som bor på institusjon. Veien inn og ut av institusjonstilbudet og utfordringer i grenseflatene mot andre sektorer, er til hinder for rett hjelp til rett tid og bidrar til en ustabil oppvekst og kan få svært alvorlige konsekvenser. Det er behov for tydeligere ansvarsdeling og mer forpliktende samarbeid på tvers av sektorer, stat og kommune. Vi skal fremover legge betydelig innsats å realisere aktuelle tiltak fra utredningen til institusjonsutvalget (NOU 2023:24). I tillegg er arbeidet med å sikre et tilbud til alle barn og ungdom gjennom å øke kapasiteten i det statlige og private institusjonstilbudet, samt å sikre stabile og forutsigbare rammer for drift, en viktig prioritering.

Sosiale medier og digitale plattformer har gitt mange mulighet til å delta i det offentlige ordskiftet på nye måter. Dette er positivt for den demokratiske deltakelsen. Samtidig ser vi en utvikling der samfunnsdebatten stadig blir mer polarisert og virker ekskluderende for mange. Netthets og hatefulle ytringer utfordrer barn, unge og andre gruppers deltakelse i samfunnsdebatten. Dette kan bidra til at unge trekker seg unna det offentlige ordskiftet, noe som kan utgjøre en trussel mot demokratiet (Medietilsynet, 2022; Likestillings- og diskrimineringsombudet, 2021). Vi må fortsette arbeidet med å utvikle våre mangfoldige virkemidler som samlet bidrar til trygg deltakelse og medvirkning, blant annet gjennom Erasmus + ungdom, etterlevelse av CRPD, og å fortsette å hjelpe ungdom til trygge valg gjennom informasjon og tjenester på ung.no.

Til tross for at vi på mange områder ser en utvikling mot et mer åpent, inkluderende og likestilt samfunn, er det områder hvor utviklingen går for sakte. Minoriteter, og spesielt personer med flere minoritetstilørigheter, utsettes for diskriminering på flere samfunnsområder og i ulike livsfaser. For mange blir fremdeles utsatt for trakassering, hatkriminalitet og hatefulle ytringer. Vi har også de siste årene sett store tilbakegang for likestilling internasjonalt, spesielt når det kommer til kvinners og lhbt+-personers menneskerettigheter.

Vi må fortsette å innhente og formidle kunnskap og skape arenaer for dialog. Vi skal videreutvikle samarbeidet vi har med statsforvalterne, kommuner, fylkeskommuner, sivilt samfunn, andre offentlige virksomheter og andre land. Med en klar målsetting om å bidra til å utvikle likeverdige tilbud og tjenester, der barn og familier settes i stand til å mester sine liv, gjøre selvstendige valg og til å kunne leve, virke og påvirke i samfunnet.

6. Årsregnskap

Ledelseskomentarer til årsregnskapet

Buudir er et ordinært statlig forvaltningsorgan som fører regnskap i henhold til kontantprinsippet, slik det framgår av prinsippnoten til årsregnskapet. Bevilgningsrapporteringen viser at Buudir hadde en samlet tildeling på 11,86 mrd. kroner i 2023. Regnskapet for 2023 viste at Buudir har utgiftsført 11,814 mrd. kroner, inkludert avgitte belastningsfullmakter. Netto rapportert til bevilgningsregnskapet, etter fratrukk av inntekter på 3,1 mrd. kroner, var på 8,77 mrd. kroner i 2023.

Bekreftelse

Årsregnskapet er avlagt i henhold til bestemmelser om økonomistyring i staten, rundskriv R-115 fra Finansdepartementet (FIN) og krav fra BFD i instruks om økonomistyring. Direktoratet mener regnskapet gir et dekkende bilde av direktoratets disponible bevilgninger, regnskapsførte utgifter, inntekter, eiendeler og gjeld.

Vurderinger av vesentlige forhold

Samlet disponerte direktoratet tildelinger på utgiftssiden på 11,864 mrd. kroner inkludert mottatte belastningsfullmakter. Det ble mottatt belastningsfullmakter på til sammen 20,5 mill. kroner. Belastningsfullmaktene er knyttet til flere samarbeidsprosjekter mellom Buudir og andre departementer/direktorater innenfor direktoratets ansvarsområder. Buudir har avgitt belastningsfullmakter på til sammen 73,2 mill. kroner. Fullmaktene er i hovedsak gitt til statsforvalterembetene knyttet til kompetansetiltakene og kommunale læringsnettverk.

Forvaltning og utbetaling av tilskudd skjer i henhold til eget regelverk fastsatt av BFD.

Samlet utbetalte Buudir 2,18 mrd. kroner i tilskudd i 2023. Tilskudd til ideelle organisasjoner utgjør 65,5 prosent av utbetalingen av tilskudd. Tilskudd til kommunene utgjorde 26 prosent av tilskuddsutbetalingene, hvor det største tilskuddet var 222 mill. kroner til tilskuddsordning for inkludering av barn i lavinntektsfamilier. Det ble utbetalt 190 mill. kroner som tilskudd til barne- og ungdomsorganisasjoner, 686,5 mill. kroner til bekjempelse av barnefattigdom og 300,8 mill. kroner til funksjonshemmedes organisasjoner. For øvrige tilskudd vises det til bevilgningsrapporteringen.

Samlet regnskapsresultat for alle kapitler, inklusive utgiftsført av andre, viste en mindretgift på 2,4 mill. kroner i forhold til tildeling i 2023. Øvrige inntekter viste merinntekt på 62,3 mill. kroner. Et samlet resultat viste dermed en mindretgift på 64,7 mill. kroner i 2023. Sammenlignet med 2022 er mindretgiften 59 mill. kroner lavere.

Årsregnskap

Etter direktoratets vurdering viste regnskapsresultatet mindre avvik i forhold til tildelingen. Kapittel 842 Familievernet viste en mindreutgift hensyntatt merinntekt på 5,4 mill. kroner som utgjør

0,78 prosent av total bevilgning. Kapittel 846 Familie- og oppveksttiltak viste samlet en mindreutgift på 6 mill. kroner, som utgjør 0,57 prosent av total bevilgning. Kapittel 854 tiltak i barne- og ungdomsvernet viste samlet en mindreutgift på 10,6 mill. kroner, som utgjør 2,8 prosent av tildelingen. Mindreutgiften skyldes hovedsakelig utbetaling til Oslo kommune og at 2023 var oppstartsår for satsningen på styring og ledelse av kommunal ledelse i kommunalt barnevern. Det var en mindreutgift hensyntatt merinntekt samlet på kapittel 855 Det statlige barnevernet på 13 mill. kroner, som utgjør 0,24 prosent av total bevilgning. Mindreutgiften er knyttet til merinntekter på kommunale egenandeler som ble 53 mill. kroner større enn budsjettet. Av det totale mindreforbruket/merinntekten på kapitlet relaterer 6 mill. kroner seg til mindreforbruk på kapittel 855 post 21. Dette mindreforbruket skyldes avslutning av et prosjekt og faseforskyvning av flere andre. Kapittel 856 Barnevernets omsorgssenter for enslige mindreårige asylsøkere viste en mindreutgift på 16,5 mill. kroner, som utgjør 4,3 prosent av bevilgningen. Mindreutgiften skyldes lavere kjøp av oppholdsdager hos private leverandører enn budsjettet, samt lavere belegg enn anslått i RNB.

Inkludert avgitte belastningsfullmakter og merinntekt viser samlet regnskapsresultat for kapittel 858 Direktoratet en mindreutgift på 6,4 mill. kroner, som utgjør 0,95 prosent av total bevilgning. Mindreutgiften skyldes i hovedsak forsinkelser i anskaffelser, vakanser og lønnsrefusjoner.

Rapporterte utgifter til drift eksklusive utbetalinger av tilskudd var 9,6 mrd. kroner i 2023. Av dette utgjør utbetalinger til lønn og sosiale utgifter 4,6 mrd. kroner, som tilsvarer 48 prosent av totale driftsutgifter. Andre større driftsutgifter er knyttet til kjøp av barnevernstjenester fra private og ideelle organisasjoner, noe som var 3,7 mrd. kroner i 2023.

Mellomværende med statskassen utgjorde 203 mill. kroner per 31.12.23. Det vises til oppstillingen av artskontorrapporteringen for nærmere redegjørelse av hvilke eiendeler, gjeld og mellomværende består av. Bufdir har per 31.12.23 en leverandørgjeld på 521 mill. kroner som ikke er betalt, og framkommer dermed ikke som en utgift i årsregnskapet, jf. opplysninger om avregning med statskassen i note 8.

Årsregnskap

Tilleggsopplysninger

Riksrevisjonen er ekstern revisor og bekrefter årsregnskapet for Bufdir. Årsregnskapet er ikke ferdig revidert per d.d., men revisjonsberetningen vil foreligge senest 1. mai og er da ikke unntatt offentlighet. Beretningen vil bli publisert på Bufdirs nettsider.

Oslo, 15. mars 2024

Hege Nilssen

Direktør

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet

Prinsippnote årsregnskap

Årsregnskap for statlige virksomheter er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten ("bestemmelsene"). Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.4.1, nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-115 av desember 2022 og eventuelle tilleggskrav fastsatt av overordnet departement.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen og artskontorrapporteringen er utarbeidet med utgangspunkt i bestemmelsene punkt 3.4.2 – de grunnleggende prinsippene for årsregnskapet:

- a) Regnskapet følger kalenderåret.
- b) Regnskapet inneholder alle rapporterte utgifter og inntekter for regnskapsåret.
- c) Regnskapet er utarbeidet i tråd med kontantprinsippet.
- d) Utgifter og inntekter er ført i regnskapet med brutto beløp.

Oppstillingene av bevilgnings- og artskontorrapportering er utarbeidet etter de samme prinsippene, men gruppert etter ulike kontoplaner. Prinsippene samsvarer med krav i bestemmelsene punkt 3.5 til hvordan virksomhetene skal rapportere til statsregnskapet. Sumlinjen "*Netto rapportert til bevilgningsregnskapet*" er lik i begge oppstillingene.

Virksomheten er tilknyttet statens konsernkontoordning i Norges Bank i henhold til krav i bestemmelsene pkt. 3.7.1. Virksomheten er innvilget begrenset unntak fra bestemmelsen for klientkonto utenfor konsernkontoordningen. Bruttobudsjetterte virksomheter tilføres ikke likviditet gjennom året, men har en trekkrettighet på sin konsernkonto. Ved årets slutt nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskonto ved overgang til nytt år.

Bevilgningsrapporteringen

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen omfatter en øvre del med bevilgningsrapporteringen og en nedre del som viser beholdninger virksomheten står oppført med i kapitalregnskapet. Bevilgningsrapporteringen viser regnskapstall som virksomheten har rapportert til statsregnskapet. Det stilles opp etter de kapitler og poster i bevilgningsregnskapet virksomheten har fullmakt til å disponere. Kolonnen samlet tildeling viser hva virksomheten har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrev for hver statskonto (kapittel/post). Oppstillingen viser i tillegg alle finansielle eiendeler og forpliktelser virksomheten står oppført med i statens kapitalregnskap.

Mottatte fullmakter til å belaste en annen virksomhets kapittel/post (belastningsfullmakter) vises ikke i kolonnen for samlet tildeling, men er omtalt i note B til bevilgningsoppstillingen. Utgiftene knyttet til mottatte belastningsfullmakter er bokført og rapportert til statsregnskapet, og vises i kolonnen for regnskap.

Avgitte belastningsfullmakter er inkludert i kolonnen for samlet tildeling, men bokføres og rapporteres ikke til statsregnskapet fra virksomheten selv. Avgitte belastningsfullmakter bokføres og rapporteres av virksomheten som har mottatt belastningsfullmakten og vises derfor ikke i kolonnen for regnskap. De avgitte fullmaktene framkommer i note B til bevilgningsoppstillingen.

Artskontorapporteringen

Oppstillingen av artskontorapporteringen har en øvre del som viser hva som er rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter og en nedre del som viser eiendeler og gjeld som inngår i mellomværende med statskassen. Artskontorapporteringen viser regnskapstall virksomheten har rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter. Virksomheten har en trekkrettighet på konsernkonto i Norges Bank. Tildelingene er ikke inntektsført og derfor ikke vist som inntekt i oppstillingen.

Regnskapstall i bevilgnings- og artskontorapportering med noter viser regnskapstall rapportert til statsregnskapet. I tillegg viser noten til artskontorapporteringen *Sammenheng mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen* bokførte tall fra virksomhetens kontospesifikasjon i kolonnen *Spesifisering av bokført avregning med statskassen*. Noten viser forskjellen mellom beløp virksomheten har bokført på eiendels- og gjeldskontoer i virksomhetens kontospesifikasjon (herunder saldo på kunde- og leverandørreskonto) og beløp virksomheten har rapportert som fordringer og gjeld til statsregnskapet og som inngår i mellomværendet med statskassen.

Virksomheten har innrettet bokføringen slik at den følger kravene i bestemmelser om økonomistyring i staten. Dette innebærer at alle opplysninger om transaksjoner og andre regnskapsmessige disposisjoner som er nødvendige for å utarbeide pliktig regnskapsrapportering, jf. bestemmelsene punkt 3.3.2, og spesifisering av pliktig regnskapsrapportering, jf. bestemmelsene punkt 4.4.3, er bokført. Bestemmelsene krever blant annet utarbeiding av kundespesifikasjon og leverandørspesifikasjon. Dette medfører at salgs- og kjøpstransaksjoner bokføres i kontospesifikasjonen på et tidligere tidspunkt enn de rapporteres til statsregnskapet, og innebærer kundefordringer og leverandørgjeld i kontospesifikasjonen.

Oppstilling av bevilgningsrapportering 31.12.2023.

Kapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Note	Samlet tildeling	Regnskap 2023	Merutgift (-) og mindretgift
0315	Frivillighetsformål	78	Frivillighetstiltak	A, B	5 000 000	5 000 000	0
0351	Likestilling og ikke-diskriminering	21	Spesielle driftsutgifter	A, B	15 811 000	15 652 473	158 527
0351	Likestilling og ikke-diskriminering	70	Likestilling mellom kjønn mv.	A, B	51 083 000	50 694 998	388 002
0351	Likestilling og ikke-diskriminering	72	Lesbiske, homofile, bifile, transpersoner og interkjønn	A, B	40 050 000	40 050 000	0
0351	Likestilling og ikke-diskriminering	73	Likestillingsstretene	A, B	22 531 000	22 529 877	1 123
0352	Nedsatt funksjonsevne	21	Spesielle driftsutgifter	A, B	16 701 000	10 116 543	6 584 457
0352	Nedsatt funksjonsevne	70	Funksjonshemmedes organisasjoner	A, B	274 241 000	274 241 005	-5
0352	Nedsatt funksjonsevne	71	Universell utforming og økt tilgjengelighet	A, B	15 206 000	18 135 999	-2 929 999
0352	Nedsatt funksjonsevne	72	Funksjonshemmedes sine levekår og livskvalitet	A, B	31 090 000	31 090 000	0
0671	Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere	62	Kommunale innvandrertiltak	A, B	19 950 000	18 870 000	1 080 000
0671	Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere	73	Tilskudd	A, B	4 700 000	4 680 000	20 000
0800	Barne- og familiedepartementet	21	Spesielle driftsutgifter	A, B	1 000 000	1 000 000	0
0840	Tiltak mot vold og overgrep	21	Spesielle driftsutgifter	A, B	21 693 000	18 999 843	2 693 157
0840	Tiltak mot vold og overgrep	61	Tilskudd til incest- og voldtektsentre	A, B	118 316 000	116 587 501	1 728 499
0840	Tiltak mot vold og overgrep	70	Tilskudd til voldsforebygging mv	A, B	50 627 000	51 970 000	-1 343 000
0840	Tiltak mot vold og overgrep	73	Tilskudd til senter for voldsutsatte barn	A, B	37 662 000	37 662 000	0
0841	Samliv og konfliktløsning	21	Spesielle driftsutgifter, meklingsgodtgjørelse	A, B	14 047 000	15 302 532	-1 255 532
0841	Samliv og konfliktløsning	22	Opplæring, forskning, utvikling mv.	A, B	6 499 000	5 378 213	1 120 787
0842	Familievern	01	Driftsutgifter	A, B	399 267 000	405 041 446	-5 774 446
0842	Familievern	21	Spesielle driftsutgifter	A, B	26 634 000	23 883 967	2 750 033
0842	Familievern	70	Tilskudd kirkens familievern	A, B	254 767 000	246 680 508	8 086 492
0843	Adopsjonsstønad	70	Tilskudd til foreldre som adopterer barn fra utlandet	A, B	6 000 000	2 979 411	3 020 589

Årsregnskap

Kapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Note	Samlet tildeling	Regnskap 2023	Merutgift (-) og mindretgift
0846	Familie- og oppveksttiltak	21	Spesielle driftsutgifter	A, B	37 422 000	36 266 763	1 155 237
0846	Familie- og oppveksttiltak	61	Tilskudd til inkludering av barn og unge	A, B	703 942 000	235 198 026	468 743 974
0846	Familie- og oppveksttiltak	62	Utvikling i kommunene	A, B	104 440 000	103 536 596	903 404
0846	Familie- og oppveksttiltak	70	Barne- og ungdomsorganisasjoner	A, B	180 730 000	180 729 997	3
0846	Familie- og oppveksttiltak	71	Utviklings- og opplysningsarbeid mv	A, B	25 596 000	489 716 832	-464 120 832
0846	Familie- og oppveksttiltak	79	Tilskudd til internasjonalt ungdomsarbeid	A, B	9 367 000	9 362 009	4 991
0847	Eus ungdomsprogram	01	Driftsutgifter	A, B	20 393 000	20 205 107	187 893
0854	Tiltak i barne- og ungdomsvernet	21	Spesielle driftsutgifter	A, B	42 263 000	31 566 718	10 696 282
0854	Tiltak i barne- og ungdomsvernet	23	Kompetansehevingstiltak i barnevernet	A, B	52 582 000	31 884 629	20 697 371
0854	Tiltak i barne- og ungdomsvernet	61	Utvikling i kommunene	A, B	82 369 000	47 699 000	34 670 000
0854	Tiltak i barne- og ungdomsvernet	62	Tilskudd til barnevernfaglig videreutdanning	A, B	28 060 000	27 766 135	293 865
0854	Tiltak i barne- og ungdomsvernet	71	Utviklings- og opplysningsarbeid mv.	A, B	40 041 000	40 041 000	0
0854	Tiltak i barne- og ungdomsvernet	72	Tilskudd til forskning og kompetanseutvikling i barnevernet	A, B	124 242 000	124 430 570	-188 570
0855	Statlig forvaltning av barnevernet	01	Driftsutgifter	A, B	4 527 676 000	4 475 915 270	51 760 730
0855	Statlig forvaltning av barnevernet	21	Spesielle driftsutgifter	A, B	27 464 000	21 416 727	6 047 273
0855	Statlig forvaltning av barnevernet	22	Kjøp av private barnevernstjenester	A, B	3 343 496 000	3 441 125 895	-97 629 895
0856	Barnevernets omsorgssenter for enslige mindreårige asylsøkere	01	Driftsutgifter	A, B	380 493 000	363 369 106	17 123 894
0858	Barne-, ungdoms- familiedirektoratet og fellesfunksjoner i Barne-, ungdoms- og familieetaten	01	Driftsutgifter	A, B	652 404 000	652 585 336	-181 336
0858	Barne-, ungdoms- familiedirektoratet og fellesfunksjoner i Barne-, ungdoms- og familieetaten	21	Spesielle driftsutgifter	A, B	21 197 000	18 765 684	2 431 316
0226	Felles oppdrag direktorater	21	Felles oppdrag direktorater	B	100 000	97 000	
0540	Stimulab-prosjektet	26	Stimulab-prosjektet Tiltaksoppfølging for voldsutsatte sårbare voksne	B	3 100 000	3 100 000	

Årsregnskap

Kapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Note	Samlet tildeling	Regnskap 2023	Merutgift (-) og mindretgift
0762	Primærhelsetjeneste	21	Spesielle driftsutgifter	B	14 500 000	14 498 481	
0765	Bedre helsehjelp til barn i barnevernet	21	Spesielle driftsutgifter	B	2 800 000	2 799 367	
0854	Tiltak i barne- og ungdomsvernet	45	Større utstyrsanskaffelser	A, B	6 932 000	4 679 693	
1633	Nettoføring av mva i staten	01	Nettoordning for mva i staten	B	0	21 642 174	
	Nettoordning, statlig betalt merverdiavgift			0	0	0	
Sum utgiftsført				0	11 864 484 000	11 814 944 431	

Kapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Samlet tildeling	Regnskap 2023	Merinntekt og mindreinntekt(-)
3842	Familievern	01	Diverse inntekter	828 000	1 138 325	310 325
3847	Eus ungdomsprogram	01	Tilskudd fra Europakommisjonen	5 964 000	7 201 321	1 237 321
3855	Statlig forvaltning av barnevernet	01	Diverse inntekter	10 392 000	11 484 212	1 092 212
3855	Statlig forvaltning av barnevernet	02	Barnetrygd	3 959 000	2 684 320	-1 274 680
3855	Statlig forvaltning av barnevernet	60	Kommunale egenandeler	2 390 885 000	2 443 843 493	52 958 493
3856	Barnevernets omsorgssenter for enslige mindreårige asylsøkere	60	Kommunale egenandeler	1 800 000	1 171 342	-628 658
3858	Barne-, ungdoms- familiedirektoratet og fellesfunksjoner i Barne-, ungdoms- og familieetaten	01	Diverse inntekter	544 000	9 166 337	8 622 337
5309	Tilfeldige inntekter	29	Tilfeldige inntekter		50 066 808	0
5700	Folketrygdens inntekter	72	Motkonto arb.g.avgift		518 395 309	0
Sum inntektsført				2 414 372 000	3 045 151 467	0
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet					8 769 792 964	

Årsregnskap

Kapitalkontoer	Kapittelnavn	Regnskap 2023
60086401	Norges Bank KK /innbetalinger	2 770 507 463
60086402	Norges Bank KK/utbetalinger	-11 561 719 974
708052	Endring i mellomværende med statskassen	21 419 547
Sum rapportert		0

Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (31.12)

Konto	Tekst	2023	2022	Endring
708052	Mellomværende med statskassen	-202 556 980	-223 976 527	21 419 547

Note A Forklaring av samlet tildeling utgifter

Kapittel og post	Overført fra i fjor	Årets tildelinger	Samlet tildeling
031578		5 000 000	5 000 000
035121		15 811 000	15 811 000
035170		51 083 000	51 083 000
035172		40 050 000	40 050 000
035173		22 531 000	22 531 000
035221		16 701 000	16 701 000
035270		274 241 000	274 241 000
035271		15 206 000	15 206 000
035272		31 090 000	31 090 000
067162		19 950 000	19 950 000
067173		4 700 000	4 700 000
080021		1 000 000	1 000 000
084021	765 000	20 928 000	21 693 000
084061		118 316 000	118 316 000
084070		50 627 000	50 627 000
084073		37 662 000	37 662 000
084121		14 047 000	14 047 000
084122	473 000	6 026 000	6 499 000
084201		399 267 000	399 267 000
084221	828 000	25 806 000	26 634 000
084270		254 767 000	254 767 000
084370		6 000 000	6 000 000
084621	2 500 000	34 922 000	37 422 000
084661		703 942 000	703 942 000
084662		104 440 000	104 440 000
084670		180 730 000	180 730 000
084671		25 596 000	25 596 000
084679		9 367 000	9 367 000
084701	4 358 000	16 035 000	20 393 000
085421	917 000	41 346 000	42 263 000
085423	1 670 000	50 912 000	52 582 000
085445	4 863 000	2 069 000	6 932 000
085461		82 369 000	82 369 000
085462		28 060 000	28 060 000
085471		40 041 000	40 041 000
085472	3 186 000	121 056 000	124 242 000
085501	50 575 000	4 477 101 000	4 527 676 000
085521	273 000	27 191 000	27 464 000
085522		3 343 496 000	3 343 496 000
085601	9 343 000	371 150 000	380 493 000
085801	16 626 000	635 778 000	652 404 000
085821		21 197 000	21 197 000

Note B Forklaring til brukte fullmakter og beregning av mulig overførbart beløp til neste år

Kapittel og post	Stikkord	Merutgift(-) / mindre utgift	Utgiftsført av andre iht. avgitte belastningsfullmakter (-)	Merutgift(-) / mindreutgift etter avgitte belastningsfullmakter	Merinntekter / mindreinntekter (-) iht. merinntektsfullmakt	Omdisponering fra post 01 til 45 eller til post 01/21 fra neste års bevilgning	Innsparinger(-)	Sum grunnlag for overføring	Maks. overførbart beløp *	Mulig overførbart beløp beregnet av virksomheten
031578		0		0				0		
035121	Kan overføres, kan nyttes under post 70	158 527	-340 000	-181 473				-181 473	31 734 000	0
035170		388 002		388 002				388 002		
035172		0		0				0		
035173		1 123		1 123				1 123		
035221	Kan overføres, kan nyttes under post 71	6 584 457	-3 637 450	2 947 007				2 947 007	32 870 000	17 008
035270		-5		-5				-5		
035271	Kan nyttes under post 21	-2 929 999		-2 929 999				-2 929 999		
035272		0		0				0		
067162		1 080 000		1 080 000				1 080 000		
067173		20 000		20 000				20 000		
080021		0	0	0				0	50 000	0
084021	Kan nyttes under post 70 og kap 846 post 62	2 693 989	-1 831 355	862 633				862 633	1 046 400	862 633
084061	Overslagsbevilgning	1 728 499		1 728 499				1 728 499		
084070	Kan nyttes under post 21, 61 og kap 858 post 01	-1 343 000		-1 343 000				-1 343 000		
084073		0		0				0		
084121	Overslagsbevilgning	-1 255 532		-1 255 532				-1 255 532		
084122		1 120 787		1 120 787				1 120 787	301 300	301 000

Årsregnskap

Kapittel og post	Stikkord	Merutgift(-) / mindre utgift	Utgiftsført av andre iht. avgitte belastningsfullmakter (-)	Merutgift(-) / mindre utgift etter avgitte belastningsfullmakter	Merinntekter / mindreinntekter (-) iht. merinntektsfullmakt	Omdisponering fra post 01 til 45 eller til post 01/21 fra neste års bevilgning	Innsparinger(-)	Sum grunnlag for overføring	Maks. overførbart beløp *	Mulig overførbart beløp beregnet av virksomheten
084201	Kan nyttes under post 70	-5 774 446	0	-5 774 446	310 325	0	0	-5 464 121	19 963 350	2 622 371
084221	Kan overføres	2 750 033		2 750 033				2 750 033	54 417 000	2 750 033
084270	Kan nyttes under post 01	8 086 492		8 086 492				8 086 492		
084370	Overslagsbevilgning	3 020 589		3 020 589				3 020 589		
084621	Kan overføres, kan nyttes under post 61, 62 og 71	1 155 237	-620 936	534 301				534 301	71 082 000	534 301
084661	Kan nyttes under post 71	468 743 974	0	468 743 974				468 743 974		
084662		903 404	0	903 404				903 404		
084670		3	0	3				3		
084671	Kan nyttes under post 21	-464 120 832	0	-464 120 832				-464 120 832		
084679	Kan overføres	4 991	0	4 991				4 991	18 312 000	4 991
084701	Kan overføres	187 893	0	187 893	1 237 321			1 425 214	32 674 000	1 425 214
085421		10 696 282	-10 039 547	656 735				656 735	2 067 300	656 735
085423	Kan nyttes under post 72	20 697 371	-16 406 821	4 290 550				4 290 550	2 545 600	2 545 600
085445	Kan overføres	2 252 307		2 252 307				2 252 307	3 639 000	2 252 307
085461		34 670 000	-31 128 695	3 541 305				3 541 305		
085462	Kan nyttes under post 23	293 865	0	293 865				293 865		
085471		0	0	0				0		
085472	Kan overføres, kan nyttes under post 23	-188 570	-280 000	-468 570				-468 570	246 450 000	0
085501	Kan nyttes under post 22	51 760 730	0	51 760 730	52 776 025			104 536 755	223 855 050	6 906 860
085521	Kan overføres	6 047 273	0	6 047 273				6 047 273	53 129 000	6 047 273

Årsregnskap

Kapittel og post	Stikkord	Merutgift(-) / mindre utgift	Utgiftsført av andre iht. avgitte belastningsfullmakter (-)	Merutgift(-) / mindre utgift etter avgitte belastningsfullmakter	Merinntekter / mindreinntekter (-) iht. merinntektsfullmakt	Omdisponering fra post 01 til 45 eller til post 01/21 fra neste års bevilgning	Innsparinger(-)	Sum grunnlag for overføring	Maks. overførbart beløp *	Mulig overførbart beløp beregnet av virksomheten
085522	Kan nyttes under 01	-97 629 895	0	-97 629 895	0	0	0	-97 629 895	167 174 800	0
085601		17 123 894		17 123 894	-628 658			16 495 236	18 557 500	16 495 236
085801		-181 335	-2 272 946	-2 454 281	8 622 337			6 168 056	31 788 900	6 168 055
085821		2 431 316	-2 233 767	197 549				197 549	1 059 850	197 549
Sum		71 177 424	-68 791 517	2 385 906	62 317 350	0	0	64 703 256	1 012 717 050	49 787 166

*Maksimalt beløp som kan overføres er 5 prosent av årets bevilgning på driftspostene 01-29, unntatt post 24 eller sum av de siste to års bevilgning for poster med stikkordet "kan overføres". Se årlig rundskriv R-2 for mer detaljert informasjon om overføring av ubrukte bevilgninger.

Forklaring til bruk av budsjettfullmakter

Mottatte belastningsfullmakter (gjelder for både utgiftskapitler og inntektskapitler)

Buudir har i 2023 mottatt belastningsfullmakter på til sammen 20,5 mill. kroner. Buudir har mottatt belastningsfullmakter fra:

- Helsedirektoratet har gitt en belastningsfullmakt på kap. 762 post 21 på 14,5 mill. kroner til finansiering av svarpanel for helsespørsmål på ung.no, og samfinansiering av ung.no under DigiUng.
- Helsedirektoratet har gitt en belastningsfullmakt på kap. 765 post 21 på 2,5 mill. kroner som bidrag inn i arbeidet med TryggEst. I tillegg er det gitt 0,3 mill. kroner i belastningsfullmakt til forskning på ambulante helsetjenester til barn med tiltak i barnevernet
- Digitaliseringsdirektoratet har gitt en belastningsfullmakt på kap. 540 post 26 på 3,1 mill. kroner til prosjektet Tiltaksoppfølging for voldsutsatte sårbare voksne i forbindelse med TryggEst.
- Utdanningsdirektoratet har gitt en belastningsfullmakt på kap. 226 post 21 på 0,1 mill. kroner i forbindelse med en workshop i regi av Etatssamarbeidet.

Årsregnskap

Bufdir har belastet til sammen 20,495 mill. kroner på disse fullmaktene. På kap. 226 post 21 er det belastet 97 000,- kroner. På kap. 540 post 26 er det belastet 3,1 mill. kroner. På kap. 762 post 21 er det belastet 14,494 mill. kroner. For kap. 765 post 21 er det belastet 2,799 mill. kroner.

Bufdir har videre benyttet seg av belastningsfullmakt fra Finansdepartementet på kap. 1633 post 01, gitt i rundskriv R-116 fra 12. mars 2015 som gjelder nettoføringsordningen for budsjettering og regnskapsføring av merverdiavgift i statsforvaltningen. Bufdir har i 2023 belastet 21,6 mill. kroner på posten

Stikkordet «kan overføres»

Poster med stikkordet "kan overføres" gir hjemmel til å overføre bevilgningen til de to neste budsjettårene, dette gjelder samtlige poster med stikkordet i denne noten.

Stikkordet «kan benyttes under»

Poster med stikkordet "kan nyttes under" gir hjemmel til å overskride bevilgningen på posten stikkordet viser til, med innsparing under den bevilgningen den henvises fra. Bufdir har i 2023 benyttet denne fullmakten på flere kapitler og poster.

- Kap. 352 har et merforbruk på post 71 som dekkes av mindreforbruk på post 21.
- Kap. 840 har et merforbruk på post 70 som blir delvis dekket opp av et mindreforbruk på post 21.
- Kap. 842 har et merforbruk på post 01 som blir dekket av et mindreforbruk på post 70.
- Kap. 846 har et merforbruk på post 71 som dekkes av et mindreforbruk på post 61
- Kap. 854 har et merforbruk på post 72 som dekkes av et mindreforbruk på post 23.
- Kap. 855 har et merforbruk post 22 som blir delvis dekket av et mindreforbruk på post 01.

Stikkordet «overslagsbevilgning»

Poster med stikkord "overslagsbevilgning" gir hjemmel for å overskride bevilgningen mot etterfølgende framlegg for Stortinget. BFD har delegert denne fullmakten til Bufdir på kap. 840 post 61, kap. 841 post 21 og kap. 843 post 70.

Årsregnskap

Avgitte belastningsfullmakter (utgiftsført av andre på utgiftskapitler og inntektsført av andre på inntektskapitler)

Bufdir har avgitt belastningsfullmakter til andre statlige virksomheter på til sammen 73,2 mill. kroner:

- kap. 351 post 21 på til sammen 0,34 mill. kroner
- kap. 352 post 21 på til sammen 3,8 mill. kroner
- kap. 840 post 21 på til sammen 2,0 mill. kroner
- kap. 846 post 21 på til sammen 1,05 mill. kroner
- kap. 854 post 21 på til sammen 11 mill. kroner
- kap. 854 post 23 på til sammen 17,77 mill. kroner
- kap. 854 post 61 på til sammen 32,5 mill. kroner
- kap. 858 post 01 på til sammen 2,32 mill. kroner
- kap. 858 post 21 på til sammen 2,425 mill. kroner

Belastningsfullmaktene er gitt til Helsedirektoratet, Utlendingsdirektoratet, Politi- og lensmannsetaten, Utdanningsdirektoratet, Statsforvalterembetene og Statsforvalterens fellestjenester. Totalt har andre statlige virksomheter belastet Bufdir med til sammen 68,8 mill. kroner, som gir et mindreforbruk på til sammen 4,4 mill. kroner. Det totale mindreforbruket fordeler seg som følger:

- kap. 352 post 21 mindreforbruk på 0,16 mill. kroner
- kap. 840 post 21 mindreforbruk på 0,17 mill. kroner
- kap. 846 post 21 mindreforbruk på 0,43 mill. kroner
- kap. 854 post 21 mindreforbruk på 0,96 mill. kroner
- kap. 854 post 23 og post 72 har til sammen et mindreforbruk på 1,08 mill. kroner
- kap. 854 post 61 mindreforbruk på 1,4 mill. kroner

Årsregnskap

- kap. 858 post 01 mindreforbruk på 47 000,- kroner
- kap. 858 post 21 mindreforbruk på 0,19 mill. kroner

Fullmakt til å overskride driftsbevilgninger mot tilsvarende merinntekter

Bufdir har søkt BFD om delegert fullmakt til å overskride bevilgningen på:

- kap. 842 post 01 mot merinntekter på kap. 3842 post 01
- kap. 847 post 01 mot merinntekter på kap. 3847 post 01
- kap. 855 post 01 mot merinntekter på kap. 3855 post 01, 02 og 60
- kap. 856 post 01 mot merinntekter på kap. 3856 post 01
- kap. 858 post 01 mot merinntekter på kap. 3858 post 01

I 2023 har merinntekter på kap. 3842 post 01 og mindreforbruk på kap. 842 post 70 blitt brukt til å dekke merforbruk på kap. 842 post 01. Merinntekter på kap. 3847 post 01 har blitt brukt til å øke overføringen for kap. 847 post 01. Kap. 3855 har til sammen merinntekt på 52,8 mill. kroner post 01 har blitt brukt til å dekke merforbruk på kap. 855 post 01 og 22. Mindreinntekter på kap. 3856 post 01 reduserer mindreforbruket på kap. 3856 post 01. Merinntekter på kap. 3858 post 01 har blitt brukt til å dekke merforbruk på kap. 858 post 01.

Romertallsvedtak

Ingen vedtak i 2023.

Mulig overførbart beløp

Bufdir har i 2023 et mindreforbruk på 64,7 mill. kroner. Mulig overførbart beløp er 49,8 mill. kroner.

Oppstilling av artskontorrapporteringen 31.12.2023

		Note	2023	2022
Driftsinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet	Innbetalinger fra tilskudd og overføringer	1	20 446 403	9 962 689
	Salgs- og leieinnbetalinger	1	2 690 892	13 640 047
	Andre innbetalinger	1	8 540 015	6 936 052
	Sum innbetalinger fra drift		31 677 310	30 538 788
Driftsutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet	Utbetalinger til lønn	2	4 561 668 176	4 177 380 919
	Andre utbetalinger til drift	3	4 997 113 256	4 255 917 084
	Sum utbetalinger til drift		9 558 781 432	8 433 298 003
Netto rapporterte driftsutgifter			9 527 104 123	8 402 759 215
Investerings- og finansinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet	Innbetaling av finansinntekter	4	2 075	3 678
	Sum investerings- og finansinntekter		2 075	3 678
Investerings- og finansutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet	Utbetaling til investeringer	5	54 387 582	37 795 910
	Utbetaling av finansutgifter	4	66 054	124 191
	Sum investerings- og finansutgifter		54 453 636	37 920 102
Netto rapporterte investerings- og finansutgifter			54 451 560	37 916 424
Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten	Innbetaling av skatter, avgifter, gebyrer m.m.	6	2 495 078 848	2 123 518 668
	Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten		2 495 078 848	2 123 518 668
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten*	Utbetalinger av tilskudd og stønader	7	2 180 069 264	2 147 068 807
	Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten		2 180 069 264	2 147 068 807
Inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler	Arbeidsgiveravgift konto 1986 (ref. kap. 5700, inntekt)		518 395 309	468 542 847
	Nettoføringsordning for merverdiavgift konto 1987 (ref. kap. 1633, utgift)		21 642 174	20 235 570

Årsregnskap

		Note	2023	2022
	Netto rapporterte utgifter på felleskapitler		-496 753 136	-448 307 277
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet			8 769 792 964	8 015 918 501
Oversikt over mellomværende med statskassen (eiendeler og gjeld)	Fordringer på ansatte		709 375	416 307
	Andre kortsiktige fordringer		7 715	794
	Bankkontoer med statlige midler utenfor Norges Bank		2 614 019	2 267 838
	Skyldig skattetrekk og andre trekk		-151 184 485	-148 357 105
	Skyldige offentlige avgifter		-737 776	-782 221
	Avsatt pensjonspremie til Statens pensjonskasse		-55 460 067	-78 985 658
	Mottatte forskuddsbetalinger		-25 000	-20 000
	Lønn (negativ netto, for mye utbetalt lønn m.m)		1 741 470	1 589 220
	Differanser på bank og uidentifiserte innbetalinger		-222 231	-105 702
	Sum mellomværende med statskassen	8	-202 556 980	-223 976 528

Note 1 Innbetalinger fra drift

		31.12.2023	31.12.2022
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer	Tilskudd fra andre statlige virksomheter	10 400 974	939 666
	Barnetrygd	2 684 320	2 307 206
	Tilskudd fra EU	7 195 456	6 688 247
	Andre tilskudd og overføringer	165 653	27 570
	Sum innbetalinger fra tilskudd og overføringer	20 446 403	9 962 689
Salgs- og leieinnbetalinger	Refusjoner for klientutlegg	0	36 344
	Kurs- og konferanseinntekter	1 033 550	3 130 008
	Andre refusjoner, tilskudd og gaver	1 297 905	642 594
	Refusjon for veiledning	119 136	35 250
	Refusjon fra andre instanser*	240 300	9 795 851
	Sum salgs- og leieinnbetalinger	2 690 892	13 640 047
Andre innbetalinger	Salgssum anleggsmidler, avgiftsfri**	8 537 015	6 936 052
Andre innbetalinger	Salg av utrangert materiell, avgiftsfritt	3 000	3000
Andre innbetalinger	Sum andre innbetalinger	8 540 015	6 936 052
Totalt	Sum innbetalinger fra drift	31 677 310	30 538 788

*Økning i tilskudd fra andre statlige virksomheter må sees i sammenheng med reduksjon på refusjon fra andre instanser. Økning/reduksjon skyldes endring av artskonto på tilskuddsutbetalinger fra Norad i forbindelse med prosjektet LIKE.

** Salg anleggsmidler gjelder for det meste salg av biler i forbindelse med endring av finansieringsform fra kjøp til leasing av biler.

Note 2 Utbetalinger til lønn

	31.12.2023	31.12.2022
Lønn	3 260 842 226	3 012 973 542
Arbeidsgiveravgift	518 395 306	468 719 249
Pensjonsutgifter*	389 689 591	297 960 572
Sykepenger og andre refusjoner (-)	-212 166 218	-202 415 132
Andre ytelser	604 907 270	600 142 689
Sum utbetalinger til lønn	4 561 668 176	4 177 380 919
Antall utførte årsverk	4 042	3 970

* Nærmere om pensjonskostnader

Pensjoner kostnadsføres i resultatregnskapet basert på faktisk påløpt premie for regnskapsåret.

Premiesatsen for 2023 er 10,3 prosent for ordinær pensjonsordning og 11,4 prosent for pensjonsordningen for oppdragstakerne.

Premiesatsen for 2022 var 10,3 prosent for ordinær pensjonsordning og 11,0 prosent for pensjonsordningen for oppdragstakerne.

Note 3 Andre utbetalinger til drift

	31.12.2023	31.12.2022
Husleie	332 545 809	311 170 478
Vedlikehold og ombygging av leide lokaler*	11 553 317	50 771 852
Andre utgifter til drift av eiendom og lokaler	151 122 613	139 370 678
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr mv.	2 640 346	4 151 773
Mindre utstyranskaffelser	97 600 675	103 988 812
Leie av maskiner, inventar og lignende**	88 511 210	71 126 697
Kjøp av konsulentttjenester	153 562 334	168 689 499
Kjøp av andre fremmede tjenester***	3 896 334 577	3 141 837 177
Reiser og diett	76 119 185	73 180 463
Øvrige driftsutgifter	187 123 190	191 629 656
Sum andre utbetalinger til drift	4 997 113 256	4 255 917 084

*Reduksjon i vedlikehold og ombygging av leide lokaler skyldes hovedsakelig arbeider med bygg i region Sør i 2022.

** Økning i leie av maskiner, inventar og lignende skyldes i hovedsak leie av datasystemer, samt leasing av biler som følge av endring av finansieringsform fra kjøp til leasing av biler.

*** Økning i kjøp av andre fremmede tjenester skyldes i hovedsak kjøp av private barnevernstjeneste

Note 4 Finansinntekter og finansutgifter

		31.12.2023	31.12.2022
Innbetaling av finansinntekter	Valutagevinst	2 075	3 678
	Sum innbetaling av finansinntekter	2 075	3 678
Utbetaling av finansutgifter	Renteutgifter	65 589	101 409
	Valutatap	465	22 782
	Sum utbetaling av finansutgifter	66 054	124 191

Note 5 Utbetaling til investeringer og kjøp av aksjer

		31.12.2023	31.12.2022
Utbetaling til investeringer	Immaterielle eiendeler og lignende	312 500	89 663
	Maskiner og transportmidler	99 390	26 646
	Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende	53 975 692	37 679 602
	Sum utbetaling til investeringer	54 387 582	37 795 910

*Økning i 2023 skyldes omstilling av institusjoner, vedlikehold og oppgraderinger etter hærverk og brann, samt arbeid med å øke kapasiteten i statlige institusjoner.

Note 6 Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten

		31.12.2023	31.12.2022
Kommunale egenandeler*		2 445 012 040	2 016 509 599
Tilfeldige og andre inntekter (Statskonto 530929)**		50 066 808	107 009 069
Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten		2 495 078 848	2 123 518 668

* Saldoen består i det vesentligste av tilbakebetalte ubenyttede tilskudd fra tidligere år.

Note 7 Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten

		31.12.2023	31.12.2022
Tilskudd til kommuner og fylkeskommuner*		573 900 384	711 565 253
Tilskudd til ikke-finansielle foretak**		131 943 553	90 538 541
Tilskudd til utenlandsadopsjon		2 979 411	6 987 380
Tilskudd til ideelle organisasjoner		1 428 157 242	1 311 029 277
Tilskudd til statsforvaltningen***		42 703 674	26 948 356
Tilskudd til utlandet		385 000	0
Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten		2 180 069 264	2 147 068 807

*Reduksjon i tilskudd til kommuner og fylkeskommuner skyldes at refusjonsordningen for kommunale utgifter til barnevernstiltak ble avvirket i 2022.

** Økning i tilskudd til ikke-finansielle foretak skyldes i hovedsak utbetalinger i 2023 til tilskuddsordningen Tilskudd til å inkludere barn og unge for 2022 og 2023.

*** Økning i tilskudd til statsforvaltningen skyldes i hovedsak utbetalinger til statlige universitets- og høyskoleinstitusjoner og VID vitenskapelige høyskole for praksis i barnevernet for studenter på bachelor i barnevern og sosialt arbeid.

Note 8 Sammenheng mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen

		31. 12. 2023 Spesifisering av <u>bokført</u> avregning med statskassen	31.12.2022 Spesifisering av <u>rapportert</u> mellomværende med statskassen	Forskjell
Omløpsmidler	Kundefordringer	13 464 269	0	13 464 269
	Andre fordringer*	21 654 318	717 090	20 937 228
	Bankinnskudd, kontanter og lignende	2 614 019	2 614 019	0
	Sum	37 732 606	3 331 109	34 401 497
Kortsiktig gjeld	Leverandørgjeld**	-229 412 197	0	-229 412 197
	Skyldig skattetrekk	-151 184 485	-151 184 485	0
	Skyldige offentlige avgifter	-753 629	-737 776	-15 853
	Annen kortsiktig gjeld**	-291 434 688	-53 965 828	-237 468 861
	Sum	-672 784 999	-205 888 089	-466 896 911
Sum	-635 052 393	-202 556 980	-432 495 414	

* Utover bokførte fordringer er det utestående fordringer for tilbakebetaling fra tilskuddsmottakere på 7 393 033 kroner pr. 31.12.2023.

** I tillegg til leverandørgjeld bokført på konto 240, er det bokført 291 585 355 kroner på konto 299 som gjelder fakturaer med fakturadato i 2023, som er bokført i 2024. Etter avslutning av regnskapet er det identifisert ytterligere fakturaer for 2023 som beløper seg til 14 387 828 kroner. Totalt utgjør leverandørgjelden dermed 535 234 713 kroner.

7. Vedlegg

1	Oppdrag fra tildelingsbrevet
1a	Handlingsplan for likestilling av personer med funksjonsnedsettelse (oppdrag 63)
1b	Gevinstrealisering og brukerinvolvering i digitaliseringsprosjekter (oppdrag 77)
2	Rapporteringskrav fra tildelingsbrevet
2a	Adopsjon
2b	Sentralmyndighet for Haagkonvensjonen 1980
2c	Sentralmyndighet for Haagkonvensjonen 1996
2d	Kommunalt barnevern
2e	Multirapport statistikk kommunalt barnevern
2f	Tilskudd
2g	Forskning og utvikling
2h	Forskningsplan
2i	FNs bærekraftsmål
3	Rapport om alvorlige hendelser i barnevernet
4	Internrevisjon – årsrapport 2023

8. Referanseliste

Andersen, P.L. & Arnesen, D. (2023). *Inkluderings tiltak som virker? Måleindikatorer for deltakelse og inkludering av barn og unge i organiserte fritidsaktiviteter* (Rapport 2023:4). Institutt for samfunnsforskning. <https://hdl.handle.net/11250/3069252>

Aarset, M. F. & Rosten, M. G. (2023). «Alt som (ikke) ramler inn døra ...» *Familieverntjenesten i en mangfoldig befolkning*. (NOVA Rapport 2/2023). NOVA/OsloMet. <https://hdl.handle.net/11250/3057290>

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) (2021). *Etteradopsjonstilbud til adopterte og familiene deres. Kartlegging av behov og forslag til tiltak*. <https://www2.bufdir.no/Bibliotek/Dokumentside/?docid=BUF00005421>

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir). (2022). *Bufdirs langtidspan for forskning og evaluering (2023–2026)*. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. <https://www2.bufdir.no/Bibliotek/Dokumentside/?docid=BUF00005621>

Barne-, ungdoms og familiedirektoratet (Bufdir). (2023). *Akuttarbeid i barnevernstjenesten – kunnskapsbasert retningslinje*. <https://www.bufdir.no/fagstotte/produkter/akuttarbeid-i-barnevernstjenesten--kunnskapsbasert-retningslinje/>

Barne-, ungdoms og familiedirektoratet (Bufdir). (2023). *Faglige råd for Bufetats vurdering av tilbud om tverrfaglig helsekartlegging*. <https://www.bufdir.no/fagstotte/produkter/faglige-rad-for-bufetats-vurdering-av-tilbud-om-tverrfaglig-helsekartlegging/>

Barne-, ungdoms og familiedirektoratet (Bufdir). (2023). *Omsorgsendrende hjelpetiltak for familier med barn 0-6 år – kunnskapsbasert retningslinje*. <https://www.bufdir.no/fagstotte/produkter/omsorgsendrende-hjelpetiltak-0-6-ar/>

Barne-, ungdoms og familiedirektoratet (Bufdir). (2023). *Utredning av omsorgssituasjonen for barn 0-6 år – kunnskapsbasert retningslinje*. https://www.bufdir.no/fagstotte/produkter/utredning_familier_med_barn_0_6_ar/

Barne-, ungdoms og familiedirektoratet (Bufdir). (u.å.). *Økonomi og kjønn*. <https://www.bufdir.no/statistikk-og-analyse/kjonnslikestilling/okonomi-kjonn>

Bergflødt, M. M., Bruland, S. & Bossy, D. (2023). *Med døra på gløtt – barn og unge inn i familievernet?* (NOVA Rapport 10/2023). NOVA/OsloMet. <https://hdl.handle.net/11250/3095162>

Bredal, A., Kojan, B.H., Nilsen, M., Skrove, G., Storhaug, A.S. & Øverlien, C. (2023). *Barnevernstjenestens arbeid med vold og overgrep* (NOVA Rapport 16/23) NOVA/OsloMet. <https://hdl.handle.net/11250/3120615>

Referanseliste

Bårdstu, S.K., Haukedal C.L., Torgersen, L. (2021). *Hva kjennetegner gode (adoptiv)foreldre? En litteraturgjennomgang* (Rapport 2021.) Folkehelseinstituttet.

<https://www.fhi.no/globalassets/dokumenterfiler/rapporter/2021/hva-kjennetegner-gode-adoptiv-foreldre-rapport-2021.pdf>

Bårdstu, S., Larsen, L. & Holot, T. (2023). *Arbeid-Familiekonflikt: Kjønnsforskjeller og Betydning av Familiekonstellasjon*. Folkehelseinstituttet. <https://hdl.handle.net/11250/3111255>

Bårdstu, S., Larsen, L. & Holot, T. (2023). *Foreldresamarbeid om den daglige og praktiske oppfølgingen av barns hverdag på tvers av ulike familiesituasjoner*. Folkehelseinstituttet.

<https://hdl.handle.net/11250/3111256>

Corneliussen, Hilde, G., Gilda Seddighi, Morgen Simonsen og Anna Maria Urbaniak-Brekke (2021) *Evaluering av Jenter og teknologi*. (VF-rapport nr. 3/2021) Vestforsk.

https://www.vestforsk.no/sites/default/files/2021-05/Rapport_3_2021_evalueringavjenterogteknologi.pdf

Council of the Baltic Sea States (CBSS). (u.å.) *Expert Group on Children at Risk*. Cbss.org.

<https://cbss.org/cbss-bodies/expert-group-on-children-at-risk/>

Fafo. (u.å.) *Evaluering av Snakkemedbarn.no og Jeg Vet*. <https://www.fafo.no/prosjekter/aktive-prosjekter/evaluering-av-snakke-og-jeg-vet>

Farstad, G. R, Syrstad, E., Oterholm, I., Paulsen, V. (2023) *COS-P som hjelpetiltak i barnevernet. Delrapport 5 i prosjektet "Virkning av hjelpetiltak i barnevernet"*. (VID Rapport 2023 / 6) VID vitenskapelige høgskole. <https://hdl.handle.net/11250/3064849>

Gundersen,T., Havre, M., Neumann, C., Fugletveit, R., & Sjøhelle, K. (2023). *Enetiltak og alenetiltak i barnevernet - Et nødvendig botilbud til barn og ungdom* (NOVA notat nr. 9/23). NOVA/OsloMet.

<https://www2.bufdir.no/Bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00005812>

Hagen, A.L., Bygdås, A.L., Lorenzen, S.B., Trætteberg, H.S., Thau, M., Løvgren, M., Kvammen, I.A., Nøstvik, H.O., Haugen, M.L., Heijnis, T., Slåttrem, A., Kallevåg, K., Lodden, T., Sandvand, S.c., Screeche-Powell, K., Røgeberg, E.M., Simpson, S. & Østberg, K. (2023). *Unges mulighet til å medvirke: En samskapt studie av ungdoms deltagelse og engasjement i norske kommuner* (AFI-rapport 2023:03.) OsloMet. <https://hdl.handle.net/11250/3058172>

Herland, M. D, Syrstad, E., Oterholm, I., Paulsen, V. (2023) *Besøkshjem og støttekontakt. Delrapport 2 i prosjektet "Virkning av hjelpetiltak i barnevernet"* (VID Rapport 2023 / 3). VID vitenskapelige høgskole <https://hdl.handle.net/11250/3064856>

Hjemås, G., Beyrer S., og Dyrhaug, T. (2023) *Kompetanse i barnevernet. Kartlegging 2020*.

(Rapporter 2023/8). Statistisk sentralbyrå. https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/barne-og-familievern/artikler/kompetanse-i-barnevernet.kartlegging-2020/_attachment/inline/2f1fcaec-cd1d-4227-9e6e-0075eb35fa07:8d477dd30e22c8c84d89fbcbe38844009ce6a3a0/RAPP2023-08.pdf

Referanseliste

Høy-Petersen, N., Selstø, A., Helleve, A. & Hart, R. K. (2023). Følgeevaluering av ICDP veiledning for foreldre med ungdommer. Folkehelseinstituttet.

<https://www.fhi.no/contentassets/c8d673147ec442539e5740d3e8bfc5e0/folgeevaluering-av-icdp-veiledning-for-foreldre-med-ungdommer-rapport-2023.pdf>

Jardim, P. S. J., Hestvik, C. H., Nøkleby, H. & Kucuk, B. (2023). *Co-terapi og reflekterende team i par- og familierapi: en «mixed methods» systematisk oversikt*. Oslo: Folkehelseinstituttet.

<https://www.fhi.no/contentassets/945036f410ec47f48a36257f19df38f9/co-terapi-og-reflekterende-team-i-par--og-familierapi-rapport-2023.pdf>

Langeland, F, Bakar, N & Bliksvær, T. (2023). *Evaluering av VO-linjen*. Nordlandsforskning.

<https://hdl.handle.net/11250/3109936>

Likestillings- og diskrimineringsombudet. (2021). *Hatefulle ytringer på nett*.

https://www.ido.no/globalassets/Ido_2019/03_ombudet-og-samfunnet/rapporter/hatefulle-ytringer/Ido_hatefulle_ytringer_pa_nett.pdf

Medietilsynet. (2022). «Man må ha tykk hud eller unngå å være på nettet». – en undersøkelse om unges erfaringer med hatefulle ytringer.

<https://www.medietilsynet.no/globalassets/publikasjoner/kritisk-medieforstaelse/2022-rapport-hatefulle-ytringer.pdf>

Melby, L., Ulset, G., Paulsen, V., Wågø, S., Høyland, K. & Kaasbøll, J. (2020). *Nytt institusjonstilbud for barn og unge med behov for langvarig omsorg utenfor hjemmet og samtidig stort behov for psykisk helsehjelp: Sluttrapport*. (SINTEF Fag 66). Sintef akademisk

<https://www2.bufdir.no/Bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00005159>

Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) (2023). *Omfang av vold og overgrep i den norske befolkningen*. (Rapport 1: 2023). Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress.

https://www.nkvts.no/content/uploads/2023/11/NKVTS_Rapport_1_23_Omfang_vold_overgrep.pdf

NOU 2020: 15. (2020). *Det handler om Norge — Utredning om konsekvenser av demografiutfordringer i distriktene*. Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

<https://www.regjeringen.no/contentassets/3b37c1baa63a46989cb558a65fccf7a1/no/pdfs/nou2020200015000dddpdfs.pdf>

NOU 2023: 9. (2023). *Generalistkommunesystemet - Likt ansvar – ulike forutsetninger*. Kommunal- og distriktsdepartementet.

<https://www.regjeringen.no/contentassets/5a25f42bd97345c29593c03a515738d2/no/pdfs/nou202320230009000dddpdfs.pdf>

NOU 2023: 34. (2023). *Med barnet hele vegen. Barnevernsinstitusjoner som har barnas tillit*. Barne- og familiedepartementet.

Referanseliste

<https://www.regjeringen.no/contentassets/3448ea4c535f4d20bbbb1ef4e05fc994/no/pdfs/nou202320230024000dddpdfs.pdf>

Olesen, E. S. B., Bliksvær, T., Videt, L. L. Storvik, M., Ulfseth, L. A. & Lichtwarck, W. (2023). *Grensesetting og bruk av tvang overfor barn i fosterhjem*. Nordlandsforskning.

<https://munin.uit.no/bitstream/handle/10037/30431/article.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Oslo Economics, Agenda Kaupang & Fürst og Høverstad. (2024). *Følgeevaluering av kompetansestrategien for det kommunale barnevernet 2018–2024*. (OE-rapport 2024-1) Oslo Economics. <https://www.agendakaupang.no/wp-content/uploads/2024/01/Videreutdanningene-endelig-rapport-1.pdf>

Oterholm, I., Syrstad, E., Paulsen, V. (2023) *Nettverksmobilisering – familie- og nettverksorienterte tiltak. Delrapport 3 i prosjektet "Virkning av hjelpetiltak i barnevernet"* (VID Rapport 2023 / 5) VID vitenskapelige høgskole. <https://hdl.handle.net/11250/3064854>

Pedersen, S., Westberg, N. B., Kjelsaas, I., Halvorsen, C. A., Rødal, M., von Hanno, I., L., Westby, L., Grieg, E., Paulsen, V., Ringdal, R. & Ulset, G. (2023) *Evaluering av barnevernsreformen. Første statusrapport med søkelys på forebygging og tidlig innsats*. (Menon-publikasjon nr. 165/2023) Menon Economics. <https://www.menon.no/wp-content/uploads/2023-165-Evaluering-av-barnevernsreformen-Første-statusmaling.pdf>

Pedersen, S., Westberg, N. B., Kjelsaas, I., Halvorsen, C. A., Rødal, M., von Hanno, I., L., Westby, L., Grieg, E., Paulsen, V., Ringdal, R. & Ulset, G. (2023). *Evaluering av barnevernsreformen. Oppstartsmåling i 2022, rett etter at reformen trådte i kraft*. (Menon-publikasjon nr. 169/2022) Menon Economics. <https://www.menon.no/wp-content/uploads/2022-169-Evaluering-av-barnevernsreformen.pdf>

Smedslund, G., Underland, V. & Berg, R. C. (2023). *Forskning om betydningen av universell utforming i fysisk miljø for personer med psykisk eller kognitiv funksjonsnedsettelse: systematisk litteratursøk med sortering*. Folkehelseinstituttet. <https://www.fhi.no/contentassets/37411d436e9f427fa319a5a417f2e198/forskning-om-betydningen-av-universell-utforming-i-fysisk-miljo-for-personer-med-psykisk-eller-kognitiv-funksjonsnedsettelse-rapport-2023.pdf>

Torgersen, L., Haukedal, C. L., Torgersen, K. H. & Aase, H. (2021). *Bedre føre var OG etter snar. Utvelgelse og oppfølging av adoptivfamilier: Erfaringer og anbefalinger* (Rapport 2021). Folkehelseinstituttet. <https://bufdir.no/Bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00005377>

Bufdir

[Bufdir.no](https://bufdir.no)